JOH. GERHARDI,
SS. Theol. D.

CONFESSIO CATHOLICA.

Francofurti ad Mœnum
1 6 7 9.

JOHANNIS

GERHARDI,

SS. THEOL. DOCT. ET IN

ACAD. JEN. PROF. PUBL.

CONFESSIO

CATHOLICA,

In qva

DOCTRINA CATHOLICA

ET EVANGELICA,

Qvam Ecclesiæ Augustanæ Confessioni addictæ profitentur, ex Romano-Catholicorum Scriptorum Suffragiis confirmatur,

In QVATUOR TOMOS distributa,

Qvorum

I. De Principio & Mediis nostræ verè-Catholicæ; Et de Principiis & Mediis Pontificiæ Religionis: II. De Verbo DEI, Christo, Pontifice Romano, Conciliis, Ecclesia: III. De Clericis, Monachis, Laicis, Purgatorio, Beatitudine & Cultu Sanctorum, Sacramentis, Baptismo, Confirmatione, Sacramento Eucharistiæ, Missâ: IV. De Pœnitentia, Extrema Vnctione, Sacramento Ordinis, Matrimonio, Gratia Primi Hominis, Amissione Gratiæ & statu Peccati, Gratia & Libero Arbitrio, Justificatione & de Bonis Operibus in particulari agit.

Proœmio hujus operis præfixus est Schematismus plenissimus, compendiosissimam Epitomen vel accuratissimam delineationem totius Operis nervosissimè exhibens:

In Fine non solum Index Locorum Scripturæ tum ab objectionibus, tum Exceptionibus Pontificiorum in Qvatuor hisce Tomis vindicatorum additus est, sed etiam insuper eidem novus planè Index Rerum & Verborum, ad felicem hujus Libri usum apprimè utilis & maximè necessarius, accessit.

FRANCOFURTI ET LIPSIÆ,

Apud CHRISTIANUM GENSCHIUM,

Literis JOHANNIS ANDREÆ.

Anno M DC LXXIX.

2° 10
1557 Rato

Fg 1932.3557

SERENISSIMO.
PRINCIPI. AC. DOMINO.
DOMINO.

FRIDERICO.
DUCI. SAXONIÆ.
JULIÆ. CLIVIÆ. AC.
MONTIUM. LANDGRAVIO.
THURINGIÆ. MARCHIONI.
MISNIÆ.
PRINCIPI. HENNEBERGICO.
COMITI. MARCÆ. ET. RAVENS-
BURGI. DYNASTÆ. IN. RAVENSTEIN.
ET. TONNA.
PATRIÆ. PATRI.
PIO. JUSTO. MAGNANIMO.
VERÆ. RELIGIONIS. NUTRITIO.
OPTUMO. MAXUMO.
PRINCIPI. AC. DOMINO.
MEO. CLEMEN-
TISSIMO.

NEC. NON.
SERENISSIMÆ.
PRINCIPI. AC. DOMINÆ.
DOMINÆ.

MAGDALENÆ.
SIBYLLÆ.
DUCISSÆ. QVA. ORTU.
QVA. NUPTU. SAXONIÆ.
JULIÆ. CLIVIÆ. AC. MONTIUM.
LANDGRAVIÆ. THURINGIÆ.
MARCHIONISSÆ. MISNIÆ.
UT. ET. SUPERIORIS. AC.
INFERIORIS. LUSATIÆ. PRINCIPI.
COMITATUS. HENNEBERGICI. COMITI.
MARCÆ. RAVENSBURGI. ET. BARBY. DOMINÆ. IN.
RAVENSTEIN. ET. TONNA.
INGENTIS. VIRTUTIS. ET. JUDI-
CII. HEROINÆ. INCOMPA-
RABILI.
VERÆ. RELIGIONIS. ET.
ARTIUM. ALTRICI. MUNI-
FICENTISSIMÆ.
PRINCIPI. AC. DOMINÆ.
MEÆ. CLEMENTISSIMÆ.
SACRUM.

Serenisſime Princeps,

Domine clementiſſime,

nec non

Serenisſima Princeps,

Domina clementiſſima.

VEreor eqvidem, beatiſſimos manes *Divi ERNESTI, Saxoniæ Ducis*, Principis incomparabilis ac æternâ memoriâ digni, *Serenitatum Veſtrarum* reſpectivè *Parentis* ac *Soceri* deſideratiſſimi, profanô laudis habitu adire, atq́ve ſuſcitare temerè: Hoc namq́; eſſet pietati vim facere; conari autem laudare, qvod omnem laudem ſuperat, & vel Zeuxis calamô effigiavit jam ætas noſtra, qvàm inſignem temeritatis notam qvis non incurrat? Non uni ſiqvidem notum, ſed omni, *auguſtiſſimum hunc Principem*, acerrimum Defenſorem, magnanimumq́ve Confeſſorem puriſſimæ, inq́ve verbo Dei ſolidè fundatæ Fidei Evange-

angelicæ, ac Religionis orthodoxæ, ad extremum vitæ limen, manſiſſe conſtanter. Manſiſſe autem? Ecqvid aliud cœleſtis tanti Herois ac Principis vita in hôc terræ folliculô promittere potuit? Nonne ſanctisſimus *Ipſius Serenitatis* ſpiritus ardentiſſimô propagandæ ſalutaris doctrinæ zelô per totum vitæ curſum qvaſi æſtuavit? Ad hanc veræ doctrinæ propagationem qvippe, & æternis prædicandam laudibus, rudioris plebeculæ, qvæ potiorem terrarum adimplet orbem, in agnitione CHRISTI Salvatoris informationem, tanqvam ad divinam Helicen, contenderunt tot tantiq́ve, rariſſimi profectò, in hôc noſtrô ſeculô, & inuſitati, & vel aliqvot centena aureorum millia exhaurientes, inq́; alios uſus piasq́ve fundationes, piè ac religiosè impenſi ſumptus. Qvid dicam de egregiis Clariſſimorum Virorum ſcriptis, animos ſenſusq́; moventibus, ab oblivione ac interitu vindicatis heroicè, & incredibili *Sanctiſſimi Principis* curâ piæ poſteritati reſtitutis munificentiſſimè? O plus qvàm paternas *piiſſimi Patris Patriæ* curas! Fama ad aſtra tollendi *Operis Biblici* omnes orbis Chriſtiani angulos re ac nomine pervolat meritò. Nec enim Germania, nec extera etiam Regna & Regiones viderunt, qvod huic par eſſet. Megalandri *Lutheri* verſione, laudabili variorum Theologorum operâ ſolidiſſimis interpretationibus, ipſimet Scripturæ Sacræ, & fidei analogiæ ad amuſſin convenientibus, limatiorem, & qvæ magis expolita, ubi inveniamus? Cui autem ſanctiſſimum iſtud opus, proximè Deum, referamus acceptum, qvàm *Beatiſſimi Principis ERNESTI III.* munificentiæ ac gratioſis auſpiciis? Annus abiret, ſi pulcherrima ſcripta, *Sereniſſimi, piiſſimæ memoriæ, Principis* juſſu ac autoritate, ſum-

ſumptibus etiam immenſis, decurſu temporum, ad jacienda veri Chriſtianiſmi fundamenta, ad proximum piè ædificandum, ad communem utilitatem ſalutariter promovendam, & qvod caput eſt, ad mortales in veræ fidei ac Religionis puritate imbuendos utiliter, publicæ luci expoſita, enarrare ſaltem omnia & ſingula præſumerem, ante ad finem qvàm pervenirem. Taceo plus qvàm ſexcentas vias, qvas *glorioſiſſimus hic Princeps* ad conſervanda Templorum Scholarumq́ve adyta; ad propaganda fidei ſalvificæ monumenta, apud exteros etiam, & juſtô horridiores adhuc, nec catecheticæ Chriſtianæq́; doctrinæ limâ ſatis expolitos populos aperuit, maximè in *Moſcoviâ*, ubi puriori fidei, noſtræq́ve Evangelicæ orthodoxiæ addictis, in illuſtris *Ducalis Magnificentiæ* ſpecimen, admirabile tulit adjumentum, alibiq́; locorum ſumptus fecit munificentiſſimè. Verùm qvid prolixus ſum in eô, qvod facit modò ad tædium? Meridiano Soli lucem addere molior. Cœlum & terram reſonant *vita, pietas, facta:* in urbes & orbem; incolas, accolas; omnes, ſingulos: *Beatiſſimi Ducis* ac verè Herois in militiâ Chriſtianâ. Ulti deſideratiſſimus in terris Princeps eſt; ita exoptatiſſimus in cœlis, omnibus piis & electis hoſpes dudum fuit. Nec ſubditos dimiſit orphanos: ſed regendis iisdem, & in palæſtrâ DOMINI exercendis, ceu providus Rex & Propheta *David*, præfecit, aſt qvàm laudabiliter? qvàm provide? *FILIUM* æqvè ſapientiſſimum, piiſſimum, pacificum *Salomonem*: TE, puto, *Sereniſſime FRIDERICE, Domine clementiſſime*, in *cujus Serenitatem* paternarum Virtutum radii omnes ac ſingu-li, hereditariô qvaſi jure ſunt translati. O felicisſimos ſubditos! Qvibus

Sol

Sol occubuit : Nox nulla secuta est.

In *TE* enim, *DOMINE*, mortuus *Parens* vivit. Videmus omnes, experimur singuli *Serenitatis Tuæ* virtutes certare virtutibus *Beatissimi Dn. Parentis.* Hinc Pietas erga Deum sincera; Hinc Zelus erga Religionem fervidus: Hinc cura pro Ecclesia Scholisq; vigilans: Hinc amor erga subditos infucatus: Hinc honor erga Justitiam candidus : Hinc gratia in miseros laudabilis : Hinc liberalitas in egenos singularis: Hinc clementia in Bonos omnes ac pios delectabilis. Adeò nempè coruscant *Serenitatis Tuæ* vita & facta in *Dn. Parentis*, *gloriosissimæ memoriæ*, vestigiis, uti in reliqvis, ita maximè, dum nec otiosum ducit spiritum *Serenitas Tua*, qvin exeqvatur sedulò, qvod ad promovendum summi Dei honorem, & Ecclesiæ ipsius, præsertim in hâc periculorum, qvibus circumvallatur, asperitate, salutem cedere potest unicè.

Hâc fiduciâ ad *Serenit. Tuæ* aram me submittens pronum, humillimâ, qvâ potest fieri, mente manuq; depono B. Parentis mei, *Joh. Gerhardi*, SS. Theol. D. & in Acad. Jenensi qvondam Prof. Publ. *CONFESSIONEM CATHOLICAM.* Qvi liber, uti olim sub Serenissimorum Saxoniæ Ducum, & maximè *Serenitatis Tuæ Beatissimi Dn. Parentis* tutelâ ac patrociniô natus & editus in lucem est: ita & nunc, cùm qvasi renascitur, liceat ita loqvi, cujus *gratiam ac patrocinium* qværat potissimùm, qvàm cujus *clementia* in lucem prodit iterum, qviqve maximam partem sumptus, ut publicam lucem videre possit, sumptus inqvam, Ducali magnificentiâ & tantô Principe dignos, ad movendum istud opus verè Christianum, in commodum ac gaudium Ecclesiæ, secundum

DEI

DEI gloriam, erogat & ſubminiſtrat clementiſſimè?

Suſcipe ergò, *clementiſſime Domine*, hoc opus Tuum. Parentis mei fuit olim: Meum non eſt: Tuum eſt, *Princeps indulgentiſſime*, &, ſi nondum eſt, jam conſecro; ut Nomine & Numine Tuô munitum, ab omni periculô & calumniâ immune ſemper maneat & liberum.

Accipite, *Principes Serenisſimi, Domine clementiſſime, Domina clementisſima*, ingenuæ devotionis munus. Accipite libellum, ſuppliciter ad pedes Veſtros devolutum, ſacris manibus, frontibus ſerenis. Et concedite, ut *in clementiâ Veſtrâ & gratiâ* ſecurus vitam tranſigam. Qvod uti voveo & ſpero, ita ſubmiſsè expeto. Voti omnis compos ero, ſi *DEUM* habuero clementem ſemper & *PRINCIPEM* meum. Valete *PRINCIPES*, & maximo civium Veſtrorum ſolatio diutiſſime vivite. DEUS opt. max. *Vos* conſervet cum *totâ Domo Serenisſima!* Largiatur ſanitatem omnimodam, perennantem fortunam, & non niſi cum orbe finiendam Poſteritatis felicitatem. DEUS *vos* ſervet!

SEREN. VESTRARUM

Coburgi d. 29. Septemb.
Ann. M DC LXXIX.

Subjectiſſimus ac obedientiſſimus
Servus
JOH. ANDR. GERHARDUS,
Com. Pal. Cæſ. Conſil. Sax.

PRÆFATIO
AD LECTOREM.

ACcipe tandem, *Benevole Lector*, qvam diu desideraſti, *CONFESSIONEM D. Joh. Gerhardi CATHOLICAM*, in tuum & Eccleſiæ cominodum. Opus ſeipſum commendabit, ſi & rem ipſam, & rei circumſtantias expendas accuratiùs, nec ſuſpensâ hederâ opus erit tàm generoſo vino vendibili. Innumeri fuerunt viri celebres & de Eccleſiâ Chriſti meriti optimè, qvi centies & amplius urſerunt novam hanc operis editionem, qvam detinuerunt tamen multa hactenus obſtacula. Vicit tandem gloria Dei & ardentiſſimus pietatis affectus *Promotoris munificentiſſimi*, in Eccleſiam Chriſti, commodumqve eorum, qvi Chriſto operam dicarunt ſuam, & ad rudiorem plebeculam in ſalutari Salvatoris agnitione rectè inſtituendam omnes intendunt nervos. Et fatendum meritò, qvod in DEI cedit honorem, ædificationemqve Eccleſiæ, ab omni oblivionis injuriâ vindicandum eſſe ſtrenuè. Nec deſunt *cauſæ*, & illæ qvidem graviſſimæ maximeqve ſonticæ, qvæ ad novam operis hujus, auro contra cari, Editionem publici juris faciendam & procurandam commoverunt, imò coëgerunt. Ecce enim! ubi invenire, qvæſo, eſt *primæ atq; originalis Editionis Exemplaria?* In Bibliopoliis non proſtant ampliùs: Et qvot perambules officinas, in qvibus vel ſedulò qværens ægrè invenias? Et, ſi vel maximè dentur adhuc venalia, qvod rariſſimè tamen fit; Certè *tàm malè emendus exponatur liber*, ut odioſum omninò ſit cogitare de pretiò, emtionem autem moliri, moleſtum: Plurimorum namq; manſuetitet fortaſſe hinc & inde in Eruditis Bibliothecis, qvod tamen in vulgaribus & trivialibus ſperandum neutiqvam eſt, ſed conſummatis modò, & benè inſtructis, unum & item alterum primæ iſtius exemplar; Non publicum tamen id jvat commodum, ſed qvò rarius iſtud, hoc tanqvam charius pro ſe qvisq; ſervat. Accedit, qvòd *iſta originalis editio*, qvia

in-

in majus justo excrescit opus, *minùs apta, studiis atq; idonea:* in plures enim compingi ligaturas oportet, qvæ non tantùm à se invicem avelli possunt facilè; sed qvid molestius etiam est cupido lectori, & in veritatem locaq; doctrinarum varia inqvirenti, qvàm ex tot, qvasi angulis, voluminibus, in qvos dispersæ & abjectæ sunt, tædiosâ temporis morâ, qvam amotam vult longissimè, eruere? Nam compendiosam rerum ac qvæstionum indagationem desiderans, nihil aversatur magis, qvàm varias adire domos, & in multis qværere hospitiis, qvod congregatum unô in tuguriolô voluit. Ampliùs *& ipsius rei & doctrinæ necessitas* maximum operi affert momentum, cui parere qvidem annos abhinc ante non adeò multos tentavit non Nemo, & prolixitati qværere compendium sustinuit, bonâ profectò intentione, sed labore non mediocri, dum Homerum, ut sic loqvar, nuci includere, & ὡς ἐν ἐπιτομῇ proponere studuit, qvod cæteroqvin ampliſſimum narrationis campum ostenderat, cui nec decem pedæ, nec parasangæ benè multæ fuerunt emetiendo; licet excluſum & fine suô & spe melioris successûs se viderit vir iste celeberrimus p. m. cujus pace etiam, qvod res est, dicitur. Omnes siqvidem ex ipsô authentici operis fonte, hoc est, genuino & perfectô ejus exemplari, bibere, & cupiditatis hauriendarum doctrinarum sitim extingvere, qvàm exsiccatis epitomes rivulis, sorbillare gestiunt. Taceo *salutarem argumenti utilitatem*, qvæ tanta est, ut vel ipsa neget in occultô hærere diutiùs, nec in Ecclesiæ pomarium & communem mortalium informationem diffundere cœlestis veritatis abyssum. Ipse Autor Beatissimus hanc operis sui utilitatem indicare, & mundo cognitam reddere non dubitat; *in primâ Confessionis Cathol. fronte*, dum primô statim capite atqve sub proœmii intuitu *sex, easqve præcipuas utilitates* enumerat, qvas in vel ipsimet adversarii & hostes veritatis suô testimonii calculô descendere, conscientiâ qvippe convicti, illumqve Confessioni nostræ adjicere, inviti etiam coguntur. Non proinde est, ut publicæ operis hujus editioni Cassianum istud: *Cui bono?* præfigas. Sentient commodum, qvi legerint: Experientur, qvi inde ad pietatem ducti, ad salutem eruditi fuerint. Æternas Autori Beatissimo cantabunt gratias, qvòd hunc animi & ingenii fœtum, in DEI honorem & tot animarum informationem, cum Ecclesiâ & totô Christianô orbe communica-

re voluerit. Qvod si *optimorum virorum autoritatem*: si *cupiditatem*, qvâ flâgrarunt hucusqve, & adhuc flagrant, prodire in publicum, temerarius jubeam, qvi non heri modò aut pridie, novam hanc operis hujus editionem svaserunt gravitet, & efflagitârunt anxiè, Deum immortalem! qvàm longâ serie apparerent? qvem chorum ducerent? Si *omnia Libri encomia* transcribere huc audeam, eaqve non fucata aut ficta; sed qvæ ex candidò pectore, animoqve sincerò profluxerunt, eorum qvidem, qvi vel sapientum judiciò, non Apollinis alicujus fallacis tripode, sed antiqvæ veritatis & fidei, eruditissimi & in militiâ Domini exercitatissimi habiti semper unò ore sunt, non dies, sed annus abiret, ante ad finem qvàm pervenirem. Sufficiat unus *B. Chemnitius*, Magni illius Chemnitii ex Fratre pronepos, qvi solebat dicere, *omnium Gerhardinorum laborum & librorum hunc esse optimum.* Laude dignum ergò perpetuâ est Theologicum pectus, qvod tale ad Divinitatem pro firmâ constantiqve B. Autoris, cùm viveret adhuc, incolumitate emisit votum, cùm partem modò secundam libri secundi *Confessionis Catholicæ*, qvæ de Verbò Dei incipit, vix unò usurpasset oculò. *Continere me*, inqvit Theologus, in Frisiâ Orientali tunc eminentissimus, *certè non potui, qvin exclamarem: Jesu Christe, Fili Dei vive & crucifixe pro nobis, unicam hanc domus tuæ columnam & coronam sospita, serva incolumem, animum ei ingere, ut idem aliqvando tentet è scriptis Calvinianorum, & omnigenâ beatitudine exsatia pectus tàm candidum & laborioſissimum!* Non senio fuero, si, qvid sentiat laudatus Theologus, de unicâ tantùm parte unius libri, exsignavero: *Deum imortalem! qvàm me hoc scriptum singulare vix unò usurpantem oculò, in pudorẽ oppidò dari sensi & ruborem, qvòd inde colligerem, qvàm nec ego, nec alius qvisqvam mei similis, opus tantum vel excogitare, ne dicam, tantâ felicitate, lectionis varietate, methodi perspicuitate, respondendi & convincendi soliditate, &, ut verbò dicam omnia, stupendâ & inauditâ singula discutiendi dexteritate, ad umbilicum perducere, apti nati fimus.* Qvid senserit Vir de Ecclesiâ Christi optimè meritus, æternâqve memoriâ digniſſimus, si integrum opus tot librorum, tot partium vidisset? In admirationem & stuporem abreptus haud dubiè esset. Et si non alia esset causa, qvæ moveat salivam ad videndam hanc novam Editionem, moveat sanè *novæ formæ concinnitas*, qvæ *in folio*, qvod dici-

dicitur, tàm ad compingendum & evolvendum, qvàm ad asservandum & propagandum, magis apta est ac commoda. Qvid? Qvod non videndi tantùm, sed & emendi & comparandi novam hanc editionem injecerit desiderium *paucitas sumptuum & exiguitas*, qvibus acqviri hic liber potest facilè! Ut plurimum enim difficultatem emendi librum causatur pecuniæ gravitas, maximè apud eos, qvi rerum laborant viduitate, & qvibus curta domi est supellex. Repelluntur continuo, qvasi fulmine percussi, qvi, qvanti liceat liber, majus audiunt pretium, qvàm ut liceri possint. Abeunt & infelicitatem suam deplorant; qvi contrà multò paratiores ad novam Libri Editionem comparandam accinguntur, qvò minores, qvà materiem, qvà ligaturam, qvalis certè hæc nostra est, præ originali unâ & epitomata alterâ, sumptus exigit. Et deniqve ut bona isthæc emtio omnem abjicit emendi difficultatem, etiam apud eos, qvi mediocris sunt marsupii: ita habendi auget ardorem *indicis maximè necessarii*, qvò sine plus tædii qvàm svavitatis & delectationis liber parit, *maximè necessaria unitas & conformitas*, cujus qvippe beneficiò non dicta solùm Scripturæ Sacræ, sed ipsa etiam verba & res longè faciliori viâ ac breviori methodo, qvàm anteà, investigari possunt. Faxit Deus, ut in ipsius honorem & Ecclesiæ verè Catholicæ commodum vergat hæc Confessio Catholica; Acatholici autem in viam rectam ex illâ ducantur, & convertantur, æternæqve salutis unà cum omnibus piis ac verè credentibus participes fiant; cui pro omnibus beneficiis & corporis ac animæ, sit laus, honor & gloria, in sempiterna secula!

Theoph. Spizel. in Templ. Honor. refer. sub Num. XVII. pag. 126. 127.

Unctis sanè cœlestis doctrinæ alummis explorata sunt illustria ingenii & industriæ Gerhardianæ *monumenta, qvibus rem auxit literariam, qvibus Jenensem exornavit Academiam, qvibus ferè omnem illustravit Scripturam, qvibus doctrinam stabilivit Evangelicam, qvibus deniq; perversitatem heterodoxam contudit. Qvid in absolutissimis Novem* LOCORUM THEOLOGICORUM *voluminibus vel ipse Momus desideret, præter Arminianismi Socinianæqve hæresios confutationem? siqvidem minus eò tempore obvia fuere scripta istorum adversariorum publica.* CATHOLICAM *etiam* CONFESSIONEM Gerhardus *collegit ex optimæ notæ monumentis, eò fine, ut clarissimè appareat, cuncta Ecclesiæ Evangelicæ dogmata, vetustiorum pariter ac recentiorum ipsorumqve etiam Romanensium Doctorum calculis probata fuisse, sicqve orthodoxi in fide verâ confirmentur, & sine hæsitatione profiteantur veritatem. Nullo sanè* Gerhardus *frangebatur labore, nulli negotiorum moli cedebat, domus ejus qvasi qvoddam erat oraculum, ex qvò, qvæ ubiqve ignorarentur, perdisci posse niemo dubitaret; Orbis erat Christiani Museum, ubi omnium ordinum, omniumq; ætatum vivi eruditi informariq; possent. Vix ulla in orbe Germanicò Evangelicorum fuit Academia, aut urbis alicujus celebrioris Ecclesia, qvæ non splendidò hôc Academiæ Salanæ lumine collustrari petiisset. Qvinimò vix qvicqvam à summô cœlestium donorum diribitore Spiritu Ecclesiasticis Doctoribus unqvam fuit concessum, qvod in* Gerhardo *non promicuerit, qvasi in unâ tabulâ vivum qvoddam* Theologi consummati *exemplar benignus ille Spiritus repræsentare voluisset. &c.*

Anton. Reiserus in epist. ad Spizelium suprà dicto operi subjunctâ pag. 404. & 405.

JOhannem Gerhardum *sistis, qvem tertium à* Luthero & Chemnitiò *orbis Evangelici Atlantem suprà dixi, neqve scripti*

scripti me pœnitet. Certè qvicqvid in hujus Viri laudes dicitur & scribitur, nihil justò majus videri debet, utpote qvi laboribus humanam ferè diligentiam superantibus omnium bonorum laudes meruit & provocavit, eorum etiam, contra qvorum errores plurimam ætatis partem scribendo impendit, Bella Domini sine exemplò fere gerens, dum hostes veritatis propriò ut plurimum gladiò ad exemplum Davidis jugulavit, cujus rei documentum post Locos communes *præbet* CONFESSIO, *ut vere inscribitur*, CATHOLICA, *contra qvam dum nemo hactenus Scriptorum partis Romano-Papææ ausus est mutire in publicò, qvid aliud est, qvàm victoriæ testimonium, cujus laudem sivò hôc silentiò tàm diuturnò eidem adscribunt & admetiuntur. E Doctoribus Reformatis non ita pridem* Johannes Hoornbeckius *in Bullæ cujusdam Papalis Examine hoc opus tale vocat*, qvod in Controversiis & Disputationibus Pontificiis multâ omnes inscribendo levat operâ, scribitqve, Gerhardum ob copiam, qvam in Controversiis Papisticis multivariâ lectione, ex variis præbet Authoribus, in omnibus semper consulendum esse, videndumqve, ut post Ipsum alia qvis adferat. *Hoc consilium etsi possit videri difficile minus, cùm* Gerhardus *nihil fere videatur prætermisisse, qvod ad veritatis defensionem ex ipsismet adversariorum scriptis pertinere visum fuit; facilius erit tamen, ubi Authores post* Gerhardum *typis impressi studiò diligenti evolvantur, & qvæ huic instituto inserviunt, ordine decenti excerpantur, ac* Gerhardi *diligentiæ addantur. &c.*

Et paucis interjectis:

EA inter, qvæ ad Pietatem stylò excitandam conducere, putavit, suum præprimis locum debitamq; laudem merentur Meditationes *non semel nec unâ tantùm lingvâ excusæ, de qvibus è Reformatorum cœtu* Nicolaus Vedelius *in suò* Rationali, *potiùs irrationali*, Theologico, *testimonium fide non indignum tulit*, eas in Ecclesiis Reformatorum magnò haberi in pretiò, *qvod iterum Gerhardi elogio augmentum singulare potest adferre. Ad Scripta ejus theoretica referri debent* Disputationes synopticæ, *in qvibus Dogmata Papalia juxta seriem à* Robertò Bellarminò *observatam, expenduntur;* Phosphori item consideratio, *sive, Disputa-*

tiones aliæ, libello Pontificio, sub titulô Phosphori *oppositæ. Nec omittendi sunt in Exegeticorum numero* Commentarii in Acta Apostolorum, & Epistolam ad Colossenses, *qvos paulò ante obitum Filius cum suis ad loca qvædam* Analectis *publicavit, pluraq; ejusdem generis & speciei imposterum submisisset, nisi mors inexpectata pium & utile hoc institutum, non sine jacturâ insignis thesauri, impedivisset. Qvin &* Aphorismi *ad Theologiam præcipuè* practicam *pertinentes hic veniunt nominandi, plurima egregiè monentes, qvæ observâsse multum omninò profuerit homini Theologo. &c.*

Mich. Schneider. in orat. fun. in obit. Joh. Gerhardi habitâ, Patrol. add. pag. 143.

IN peregrinis & longinqvis terris summos agere viros scio, qvi Gerhardi *scripta exosculantur. Eum certe non semel in Rationali suo Theologico laudat* Nicolaus Vedelius. *Et qvid* Andreas Rivetus *de maximi Viri diligentiâ atq; doctrina sentiat, iis ignotum esse non potest, qvi doctissimi illius Galli scripta evolvunt. De* Vossiô *autem, insigni illo literarum Statore, hoc testari possum, ipsum ante qvadriennium à me Amstelrodami salutatum, solenniter inter alia protestatum, fuisse, se* Gerhardum *amare maxime, ejusq; scripta à capite ad calcem perlegisse. &c.*

Georg. Matth. König. in Biblioth. Vet. & Novâ sub litt. G. pag. 342.

SCripta ejus (Joh. Gerhardi) Henningus Witte in Theol. pag. 401. *recenset. Mortuo* Mich. Schneiderus *parentavit.* Glassio, *Theologorum Princeps;* D. Hoë, *Archi-theologus;* Hornbeckio, *Theologus doctissimus & diligentissimus, dictus est. &c.*

SCHEMATISMUS

LIB. I. CONFESSIONIS CATHOLICÆ.

Prœmium. pag. 1
CAP. I. de utilitate ex hoc scripto expectanda.
Prima est, veritatis confirmatio. 5
2. Vanæ gloriationis confutatio, nempe
Primo, de Romana Ecclesia infallibilitate. 7
Secundo, de negata nostris Ecclesiis veritate. ead.
Tertio, de omnimoda Ecclesiæ Rom. unitate. ead.
3. audacis falsi retorsio. ead.
4. hæreseos declinatio. ead.
5. accusationis de novitate depulsio. ead.
6. ad πολυφήμους. Pontificiorum quæstionem responsio. ead.
CAP. II. de Pontificiis quibusdam exceptionibus. ead.
1. quòd Scriptores illi se & sua scripta Ecclesiæ judicio subjecerint. ead.
2. quòd Pontificii hypothesin aliquam cum protestantib. communem amplectentes bonum foveant intentionem. 9
3. quod testes adducti sint pauci & obscuri, ead.
CAP. III. de quibusdam scriptoribus, quorum testimonia adducuntur & quidem primo de iis, qui vixerunt ante reformationem.
1. de Gregorio magno. 10
2. de Bernhardo. ead.
3. de Glossa ordinaria. ead.
4. de Ioachimo Abbate. ead.
5. de Platina. ead.
Secundo, de iis, qui vixerunt post reformationem.
1. de Autore libri, cujus titulus Onus Ecclesiæ. ead.
2. de Erasmo Roterodamo. ead.
3. de Beato Rhenano. 11
4. de Ludovico Vive. ead.
5. de Georgio Cassandro. ead.
6. de Iohanne Fero. 12
7. de Iohanne Aventino. ead.
8. de Cornelio Agrippa. 13
9. de Andrea Fricio Modrevio. ead.
10. de Georgio Vvicelio. ead.
Denique de dissensionibus Adversariorum. ead.
Confessionis Catholicæ liber I. 14
Pars prior, de principio & medio religionis veræ Catholicæ.
CAP. I. de Scriptura sacra perfectione. ead.
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. Gregorius Episcopus Rom. ead.
2. Bernhardus. 15
3. Ius Canonicum. ead.
4. Scholastici. ead.
5. Qui vel Scholasticorum tempore, vel post Scholasticorum tempora usque ad D. Lutherum vixerunt. ead.
6. Qui vel Lutheri tempore, vel post Lutheri tempora usque ad nostram ætatem vixerunt 16
Exceptiones Adversariorum ad nostra argumenta. ead.
1. ad locum 2. Tim. 3. v. 15. 19
2. ad locum Ioh. 20. v. 31. ead.
3. ad locum Ps. 19. v. 8. 20
4. ad locum Gal. 1. v. 8. ead.
5. ad locum Apoc. 22. v. 18. ead.
Argum. Adversariorum. ead.
1. Multi libri Canonici perierunt ead.
2. Apostoli non scripserunt ex Dei mandato ead.
3. Multa necessaria non continentur in Scriptura, nempe 1. quale remedium fœmina in Vet. Test. habuerint contra peccatum originis. ead.
II. quale remedium habuerint parvuli ante circumcisionem. ead.
III. quale remedium habuerint masculi ante octavum diem mortui. 21
IV. quomodo salvati fuerint gentiles extra Israeliticam Ecclesiam. ead.
V. quod extent libri aliqui vere divini. ead.
VI. qua sit illa Scriptura divina. ead.
VII. quod illi libri, quos in manibus habemus, sint isti, vere. ead.
VIII. quis conjunxerit Canonici libri autor. 24
IX. quod paschæ die Dominico celebrandum. ead.
X. quòd parvuli baptizandi. ead.
XI. quis sit verus Scripturæ sensus. 25
XII. quòd tres personæ in divinis per relativas proprietates distinguantur. ead.
XIII. quòd Iudæi crediderint immortalitatem animarum, resurrectionem corporum, extremum judicium &c. ead.
XIV. quòd Maria virgo manserit. ead.
XV. quòd Symbolum fidei ab Apostolis factum. 26
XVI. quod Spiritus S. procedat à Filio. ead.
XVII. quòd duæ in Christo voluntates & operationes. ead.
XVIII. quod detur peccatum originis. ead.
XIX. quod Baptismus non sit iterandus. 27
XX. quòd in Baptismo pronunciari debeant hæc verba, Ego baptizo te in nomine Patris &c. ead.
XXI. quòd B. Maria sit vocanda θεοτόκος. ead.
XXII. quod dies Dominica loco Sabbati celebranda. ead.
XXIII. quòd comedi possit sanguis avium & animalium suffocatorum. ead.
XXIV. quod hæc sit sola & vera Baptismi forma, Ego te baptizo in nomine Patris &c. ead.
XXV. quis instituerit Exercitia. 28
XXVI. unde originem traxerit usus dimittendi reos in paschate. ead.
XXVII. quòd in fœderis sanctione mixta fuerit aqua cum sanguine Testamenti. ead.
XXVIII. qualis fuerit pugna Angeli & Diaboli de corpore Mosis. 29
XXIX. quòd dicenda sint tres personæ in Trinitate. ead.
XXX. quis sit determinatus Sacramentorum numerus. ead.
CAP. II. de norma & regula controversiarum fidei in Ecclesia. ead.
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 30
Eidem suffragatur, 1. quòd agnoscunt, Scripturam de necessariis ad salutem nos plene instruere. ead.
2. Scripturam esse unicam & perfectam fidei regulam. ead.
3. omnia dogmata in Ecclesia ad Scripturæ amussim esse exigenda. 31
4. Scripturam sacram esse Canonem ac regulam fidei & vitæ æternæ. ead.
5. quòd non consentiunt, quid per verbum ἄγραφον intelligendum. 32
6. quod falsi ponunt regulæ proprietates, quæ soli Scripturæ conveniunt. ead.
Exceptio Adversariorum. Scripturam esse quidem fidei regulam, sed partialem. ead.
Argum. Advers. Si scriptura præcipuus finis esset, ut sit regula fidei, continere deberet omnia & sola illa, quæ ex se ad fidem pertinent. 33
CAP. III. de judice controversiarum in Ecclesia. ead.
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. 34
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod quidam judiciariæ partes scripturæ deserunt ead.
2. quòd Christum in verbo nostro, ut nos loquentem judicem constituunt. 35
3. quòd Scripturam agnoscunt esse verbum & vocem Dei, judicem supremum & infallibilem. ead.
4. eandem esse normam, juxta quam ministerialis judex in fidei controversiis judicare debet. ead.
Argum. Advers. 1. Scriptura sacra est litera mortua & mortua. ead.
2. Scriptura varios sensus recipit, nec potest dirimi, quis sit verus sensus. ead.
3. Judex debet videri & audiri ab utraque litigantium parte, debet habere autoritatem coactivam. ead.
4. Scriptura est tantum testis mutus, lex & edictum, cui interpretatione opus est. ead.
CAP. IV. de doctrina in Rom. Ecclesia corruptione. 36
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. quòd quidam ante tempora Lutheri fassi sunt, doctrinam Rom. Ecclesiæ fuisse corruptam & reformatione indiguisse. 37
2. quòd quidam, tum Lutheri ævo vixerint, tum post Lutheri tempora fassi sunt, doctrinam & cultum Roman. Ecclesiæ fuisse corruptum & reformatione indiguisse. p. 42. nempe
Primo, Imperatores, Reges, Principes & Status Romani Imperii ead.
Secundo, Pontifices, Cardinales & Episcopi 44
Tertio, Theologi, Politici & Historici. 46
3. quod longè plurimi de corruptelis morum publicè in Ecclesia Romana grassantibus conquesti fuerunt. 48. Ejusmodi querelæ sunt, vel generales 49
vel speciales, nempe. 1. de dispensationibus Pontificum etiam contra Conciliorum decreta 54
2. de impunitis Ecclesiasticarum personarum delictis ead.
3. de concubinatu permisso. ead.
4. de lupanaribus permissis 55
5. de assiduis instructis. ead.
4. quòd superioribus seculis multi & voce & scriptis testati sint, Pont. Rom. esse Antichristum. ead.
5. quod agnoscere cogantur, ante Lutheri tempora supinum lectionis Scripturarum neglectum non solum apud Laicos, sed etiam apud Clericos vigisse. ead.
CAP. V. de reformationis traditione. ead.
CAP. VI. de reformationis organo. 58
CAP. VII. de reformationis occasione. 60
Ubi nostra sententia suffragatur, quòd agnoscunt reformationi occasionem dedisse,
1. corruptelas doctrinæ. 61
2. immodica Indulgentiarum Papalium prædicamina. ead.
3. immoderata Papalis potestatis prædicamina, ejusdemque abusus. 64
4. corruptelas morum publicè in Ecclesia grassantes. ead.
5. Propugnatorum Sedis Romanæ pertinaciam, emendationem protervè respuentem. 65
6. quòd nemo eorum, qui primi contra Lutherum scripserunt, ipsi objecerit, quòd ex mera invidia & ambitione controversiam illam moverit. ead.
7. quòd quidam fatentur, Lutherum hanc famam incepisse in Dei nomine. ead.
8. insitiam & barbariem eorum, qui decennii munere præfecti fuerunt, reformationi occasionem dedisse. ead.
CAP. VIII. de elogio veritatis Confessioni Ecclesiæ nostræ Evangelicæ attributo. ead.
Suffragantur nostræ doctrinæ & Ecclesiæ, quòd quidam agnoscunt, 1. doctrinam nostram Scripturæ sacræ esse conformem. ead.
2. nostram doctrinam promovere Dei gloriam. 67
3. doctrinam nostram in agone mortis præbere solidam consolationem. 68
4. præcipua fidei Christianæ capita puræ & integrè in Ecclesiis nostris doceri, neque in Ecclesia Catholica gremio contineri. ead.
5. Propriam hæreseos definitionem nolle nemem comperire. 69
6. Denique hue referri potest, quòd B. Lutherum Pontificii possint opponi propriam Confessionem tum verbis claris & perspicuis propositam, ead.
tum facto ipse expressam, 70
CAP. IX. de mediis, per quæ religio nostra propagatur. ead.

Pars posterior lib. 1. de principio & mediis religionis Pontificiæ sive Romano-Catholicæ. 71
CAP. I. De primo & summo religionis Pontificiæ Principio. ead.
Pontificis Romani infallibilitatem esse primum & summum religionis Pontificiæ principium, probatur, 1. ex ultima reliquorum principiorum, ex quibus disputant, in hoc ipsum tanquam primum & summum resolutione. ead.
2. ex diserta ipsorummet confessione, 75
ubi afferuntur testimonia,
1. Pontificum. ead.
2. Canonistarum. ead.
3. recentiorum Scriptorum. 76
CAP. II. De Pontificum Rom. fallibilitate. 77
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 78
Eidem suffragatur, 1. quòd quidam concedunt, Pontificem in rebus fidei errare ac hæreticum fieri posse. ead.
Exceptiones Adversariorum. Primo. Pontificem errare posse, ut personam privatam, non autem ut Pontificem; posse fieri hæreticum, non autem in fidei judicio contra fidem definire. 82
Secundo. Papam in hæresin prolapsum non amplius esse Papam. ead.
2. quòd exempla testentur, multos Pontifices in rebus fidei errasse. 3. ead. utpote
1. Clementis. ead.
2. Zepherini. 83
3. Marcellini. ead.
4. Liberii. ead.
5. Felicis secundi. 84
6. Innocentii I. ead.
7. Cœlestini. ead.
8. Sixti III. ead.
9. Anastasii II. ead.
10. Vigilii. 85
11. Gregorii I. ead.
12. Honorii I. ead.
13. Gregorii II. ead.
14. Gregorii III. ead.
15. Adriani. ead.
16. Nicolai I. 86
17. Johannis XVIII. ead.
18. Gregorii VII. ead.
19. Cœlestini III. ead.
20. Innocentii III. ead.
21. Johannis XXII. ead.
22. Clementis VI. 87
23. Johannis XXIII. ead.
24 Eugenii IV. ead
25. Nicolai V. ead.
26. Innocentii VIII. ead.
27. Leonis X. ead.
3. quod Pontificum decreta & rescripta invicem pugnent. 88
4. quod tales concedunt hypothesi, ex quib. sequitur, Pontificem in rebus fidei errare posse. 90
utpote 1. in canonizatione sanctorum. ead.
2. in approbatione Ordinum. ead.
3. in promulgatione Indulgentiarum. ead.
4. in dispensatione in gradibus cognationis & alia prohibita. 91
5. in institutione asylorum. ead.
6. disputant, an Papa hæreticus deponi possit. ead.
7. quidam Pontifices à Sede Papali fuere deturbati. 92
8. concedunt, Papa resisti posse. ead.
9. inter causas, ob quas Concilia celebrari solent, numerant etiam insufficientem hæreseos in Rom. Pontifice. ead.
10. concedunt, Papam in definiendo debere adhibere media humana & ordinaria. ead.
11. definitiones de fide præcipuè pendere ex traditione Apostolica & consensu Ecclesiarum. ead.
12. Pontifices errare posse in promissis. ead.
13. Pontificem ut personam privatam errare posse. ead.
14. Pontificem errare posse in temporalibus. 94
15. Pontificia decreta non esse verbo Dei æquiparanda. ead.
16. Pontificem non posse esse certum certitudine fidei, se habere Spiritum sanctum. ead.
17. Papa ipse quandoque dubitat, an Decretales quæ allegantur, sint vera & genuina. ead.
5. quòd frigidè & ascitanter Paparum errores excusant, 5. ead. utpote
primo, negando publica probatorum Scriptorum testimonia, ead.
Secundo, respondendo, illos, qui errasse memorantur, non fuisse veros Pontifices. ead.
Tertio, illos errasse in quæstionibus facti, non autem in quæstionibus fidei. 95
Quarto, illos non definivisse aliquid contra fidem, sed suam tantum sententiam ut privatos Doctores exposuisse. ead.
Quinto. Pontifices tantum exemplo errasse, non autem doctrina. 96
Sexto, licuisse ita sentire, cum nondum ab Ecclesia fuerit certi aliquid definitum. ead.
Septimo. Pontifices ex ignorantia errasse. ead.
6. quod ipsi Pontifices sibi derogant requisita ad infallibilitatem supremi judicis omninò necessaria. ead.
7. quod inter se nondum conveniunt quousq; infallibilitas illa Pontificis se extendat. 97
8. quod infallibilitatem Pontificum non audent referre inter articulos fidei, nec infallibilitatis ejus negationem inter hæreses damnatas. 98
9. quod in probanda Pontificis infallibilitate deficiunt. ead.
Nam primo, non possunt afferre pro ea stabilienda evidens aliquod Scriptura dictum nec universale alicujus Concilii decretum. ead.
Secundo, fatentur, hypothesin illius infallibilitatis, quod Pontifex sit Petri successor, non extare in sacris literis. ead.
Tertio, petunt in probanda illa infallibilitate principium, 99
Quarto, probant eam ex ipsorummet Pontificum testimoniis. ead.
10. quod fatiri coguntur, quosdam Pontifices fuisse & humanarum & divinarum literarum ignaros. ead.
11. Pontifices posse in crimen Simoniæ incidere, & ipso actu quosdam Simoniacos fuisse. ead.
12. multos Pontifices vitam manifestè flagitiosam egisse, quin & quosdam Diabolicis artibus operam navasse. 100
Exceptiones Adversariorum. 103
1. ad argumentum ab exemplo Aaronis ductum resp.
Primò, Aaronem non fuisse summum Pontificem. ead.
Secundò, Aaronem non errasse in definiendo, ead.
2. ad argumentum ab exemplo Uriæ, resp. illum in facto, non in doctrina errasse. 104
Argumenta Adversariorum. ead.
1. Luc. 22. v. 31. Christus rogavit pro Petro, ne deficeret ejus fides, ac proinde ne Successores ejus in fide Rom. errarent. ead.
2. Matth. 16. v. 18. Petrus Ecclesiæ fundamentum dicitur, ac proinde etiam quilibet ejus Successor est Ecclesiæ fundamentum, utique ergò infallibile. 106
3. Joh. 21. v. 17. Pont. Rom. institutus est Pastor & Doctor totius Ecclesiæ. Ergò non potest errare. 109
4. Ex. 28. Jubet Dominus in Rationali Pontificis poni doctrinam & veritatem. Deut. 17. remittit populum ad summum Sacerdotem. Si hoc convenit Sacerdotio Aaronico, multò magis Christiano. ead. seq.
5. Si Pontifices possent errare, nullum esset in Ecclesia efficax remedium contra hæreses. 111
6. Cyprianus Epist. 55. asserit, quod ad Romanos perfidia non possit habere accessum. ead.
CAP. III. de summo & authentico Papæ judicio. ead.
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 112
Eidem suffragatur, quod quidam fatentur,
1. Pontificem posse errare. ead.
2. Concilium esse supra Papam. ead.
3. Papam non esse semper patratum ac promptum ad definiendas fidei controversias. ead.
4. Papam non semper posse adiri, ac sententiam ejus rogari. ead.
5. summum & authenticum judicem debere esse instructum potestate coactiva. 114
6. quòd de summo & authentico Pontificis Romani judicio nondum conveniunt. ead.
7. quòd agnoscere coguntur, interpretationes Scripturæ a Pontificibus adductas, quandoque esse peregrinas & minus congruas. 114
8. Papam in notorio crimine constitutum non posse esse judicem. 116
9. Pontifici in quibusdam obedientiam posse denegari. ead.
10. quid refugium dicere, fidem nostram ultima analysi in judicio Rom. Pontificis resolvi. ead.
11. quòd agnoscere coguntur, Pontificem in definiendo quandoque non adhibere debitam diligentiam & media necessaria. ead.
Argum. Adversar. ead.
1. ex Vet. Test. ead.
1. Exod. 18. Moses sedebat tanquam caput & Princeps illius Ecclesiæ, & ad omnia dubia circa legem Dei exorta respondebat. Ergò judicium de rebus fidei pertinet ad Pontifices. ead.
2. Deut. 17. remittuntur homines ad judicium summi Sacerdotis. 117
3. Eccl. 12. Verba sapientum sunt sicut stimuli &c. ead.
4. Hagg. 2. Interroga sacerdotes legem. ead.
5. Mal. 2. Labia Sacerdotis custodiêt scientiam. ead.
6. 2. Paral. 19 Vbi est quæstio de lege, de mandato &c. ostendite fratribus vestris. 118
II. ex Nov. Test. ead.
1. Matth. 16. Tibi dabo claves regni cœlorum. ead.
2. Matth. 18. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi velut Ethnicus & publicanus. 119
3. Matth. 23. Super cathedram Moysi sedent Scribæ & Pharisæi. ead.
4. Joh. 21. Pasce oves meas. 120
5. Luc. 22. Rogavi pro te, ne deficiat fides tua. ead.
6. Act. 15. Petrus in Concilio primus omnium locutus. 121
7. Gal. 2. Ecclesia non credidisset Paulo, nisi ejus Evangelium à Petro fuisset confirmatum. ead.
8. 1. Cor. 12. Non omnibus datur Spiritus interpretandi Scripturas. ead.
9. 1. Joh. 4. Probate Spiritus, an ex Deo sint. ead.
CAP. IV. de Scripturæ sacræ apud Pontificios æstimio. 122
Contra Scripturæ auctoritatem ac majestatem,
1. Apocryphos quosdam V. T. libros habent pro Canonicis, ead.
2. Hebraicam Vet. & Græcam N. T. versionem statuunt esse corruptam. ead.
3. Vulgatam versionem statuunt esse authenticam. ead.
4. Laicos à lectione Scripturæ arcent. ead.
5. Scripturam in fidei articulis negant esse perspicuam. ead.
6. Negant, Scripturæ sensum ex ipsa Scriptura erui posse, ab Ecclesia autem Rom. eum petendum esse asserunt. ead.
7. Negant, Scripturam sacram esse perfectam. ead.
8. Statuunt, traditiones pari pietatis affectu cum scripto Dei verbo acceptandas esse. 123
9. Statuunt, auctoritatem Scripturæ pendere ab auctoritate Ecclesiæ. ead.
10. Negant, Scripturam sacram esse unicam ac perfectam normam, juxta quam de controversiis fidei judicandum. ead.
11. Negant, Spiritum S. per Scripturam judicare posse. ead.
12. Verbum Dei habent pro medio tantum theoretico. ead.
13. Variis convitiis Scripturæ majestatem labefactant. quòd
14. Peregrinis & à mente Spiritus sancti ac verbis Scripturæ alienis expositionibus eam ad præconceptas opiniones detorquent. ead.
Accedit ad hanc erga divinas cœlestis veritatis tabulas irreverentiam,
1. quòd in Scripturis evolvendis non adhibeant debitam diligentiam. 124
2. quòd in certamen de controversiis fidei ex sola Scriptura dijudicandis nobiscum descendere verentur. 126
CAP. V. de traditionibus ἀγράφοις. ead.
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. 127
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod quidam perfectionem Scripturæ nobiscum agnoscunt. ead.
2. quod quidam agnoscunt, in fidei articulis scripto Dei verbo unicè inhærendum, non autem ad traditiones confugiendum esse. 128
3. traditiones istas ἀγράφους afferre aliquod Ecclesiæ incommodum. ead.
4. traditiones non posse scripto Dei verbo exæquari. ead.
5. quòd multi conqueruntur, Ecclesiam copia & varietate inutilium, imo noxiarum traditionum gravari. ead.
6. quòd nondum inter se conveniunt de traditionibus ἀγράφοις & earum auctoritate. 111

Nam

Nam primò, quidam Scripturæ primum, traditioni proximum, ac proinde inferiorem locum tribuunt. ead.
Quidam æqualem autoritatem Verbo Dei scripto & non scripto tribuunt. ead.
Quidam videntur primum locum traditionibus, proximum Scripturæ tribuere. ead.
Secundò, quæ pro traditionibus ἀγράφως quidam venditant, illa vel ipsimet, vel alii ex Scripturis probant, vel probare tantum niuntur. 132
3. quidam traditiones Judaïcas usitatas fuisse affirmant, quidam negant. 133
4. quadam inter traditiones à Pontificiis quibusdã numerantur, quæ ab aliis repudiantur. ead.
5. quidam maximam Evangelii partẽ traditione ad nos pervenisse asserunt, quidã negant. ead.
6. quidam in Episcoporum tantum potestate traditiones collocant, quidam illis populos addunt. ead.
7. quòd quasdam traditiones, quæ pro Apostolicis & Ecclesiasticis veteribus fuere habitæ, ipsi Pontificii non observent, nec recipiant. ead.
8. quòd agnoscunt, traditiones niti lubrico & incerto fundamento. 134
9. traditionũ nomen quibusdam in Ecclesia jam olim imposuisse, ac hæreticos ad traditionẽ provocasse, in errorem per illas abducti. 135
10. ea, quæ in superstitionem versa sunt, posse abrogari. ead.
11. traditionum necessitatem ex Judaismo descendere. ead.
12. quasdam ex veteribus traditionibus ἀγράφως repudiare. ead.
Argum. Adverſ. 1. Joh. 16. v. 12. Multa habeo vobis dicere, sed non potestis ea portare. 136
2. Joh. 21. v. 25. Sunt autem alia multa, quæ fecit Jesus. 137
3. 1. Cor. 11. v. 34. Cætera, cum venero, disponam. ead.
4. 1. Cor. 15. v. 3. Tradidi vobis, quod accepi à Domino. ead.
5. 2. Thess. 2. v. 15. Tenete Traditiones. ead.
6. 1. Tim. 6. v. 20. Depositum custodi. 138
7. Hæreticorum proprium est, ad solas Scripturas provocare & Traditiones rejicere. ead.
8. Nulla unquam hæresis ex sola Scriptura sufficienter refutari potuit. 139
9. Mysterium Trinitatis non potest ex solis Scripturis probari. ead.
10. Non decet, ut mysteria in Scripturis, quæ recondo leguntur, explicentur. ead.
11. Doctrina puritas commodissimè per traditiones conservatur. 140
12. Mores omnium gentium & Reipubl. profanarum approbant leges non scriptæ. 141
13. Patres sæpius provocant ad traditiones. ead.

CAP. VI. De Canonibus Apostolorum. 142
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quòd quidam Canones hosce inter Apocrypha referunt. 143
2. quòd quadam in iis Canonibus, quæ nec ab ipsis Pontificiis approbantur, vel observantur. 144
3. quòd de numero, autore & autoritate horum canonum non consentiunt. ead.
4. quòd agnoscunt, quosdam ex his canonibus ab hæreticis esse corruptos. 145
5. quòd tales concedunt hypotheses, quibus Canonum Apostolorum autoritas non mediocriter labefactatur. 146

CAP. VII. de Constitutionibus Apostolorum. 147
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod quidam Constitutiones has inter Apocrypha referunt. 148
2. quòd quadam in his Constitutionibus habentur, quæ nec ipsi Pontificii approbant. 149
3. quòd agnoscunt, Constitutiones illas esse corruptas ac depravatas. ead.

CAP. VIII. de Liturgiis Apostolorum. ead.
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. 150
Eidem suffragatur, I. de Liturgia Jacobi,
1. quòd Pontificii agnoscere cogantur, quædam in hac Liturgia extare, quæ tempore Apostolorum nondum fuere in Ecclesia nota, vel recepta. 151
2. quòd quædam huic Liturgiæ insunt, quæ ipsi Pontificii probare non possunt. ead.
3. quòd fateantur, Liturgiam hanc quibusdam additis esse auctam. ead.

Argum. Adverſ. pro Liturgia Jacobi ex Synodo Constantinopolitana VI. Trullana. ead.

II. De Liturgia Petri. ead.
1. quòd quidam Pontificiorum eam prætermittunt. ead.
2. quòd Petrus sola Oratione Dominica in consecratione uti. ead.
3. quòd non est in tota Ecclesia recepta. ead.
4. quòd fatentur eam mutatam. ead.

III. de Liturgia Marci. ead.
1. quòd contineat quædam Apostolorum temporibus nondum nota. 152
2. quòd Bellarmin. & Baronius eam non adducant. ead.
3. quòd in ea negatur, animas fidelium ante diem judicii frui visione Dei. ead.

IV. de Liturgia Matthæi. ead.
1. quòd continent quædam temporibus Apostolorum ignota. ead.
2. quòd Bellarmin. & Baronius eam prætermittant. ead.

V. de libro Abdiæ & libro de passione S. Andreæ. ead.

Contra priorem negatur.
1. quòd quidam agnoscunt librum Abdiæ esse Apocryphum. ead.
2. quòd quædam in his libris continentur, quæ non probantur Pontificiis. 153

Contra posteriorem.
1. quòd quidam hunc librum inter Apocrypha referunt. 154
2. quòd in hoc libro quædam contineantur, quæ Pontificii probari non possunt. ead.

CAP. IX. de Epistolis Decretalibus Pontificum ead.
Thesis generalis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. 155
Eidem suffragatur, quòd quidam agnoscunt, 1. has Epistolas esse suppositicias. ead.
2. aliquos errores & corruptelas in has Epistolas irrepsisse. 156
3. quasdam Decretales à posterioribus in Sede Romana Successoribus esse refutatas. ead.
4. quòd tales concedere cogantur hypotheses, quæ novitatem Decretalium Epistolarum arguunt. 157

Argum. Adverſ. ex Isidoro Hispalensi, Concilio Vasensi & Ruffino. ead.

Thesis specialis 1. de prima Clementis Epistola. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quòd quidam de autoritate hujus Epistolæ dubitant. 158
2. quòd in hac Epistola quædam occurrunt, quæ non possunt probari receptori. ead.

Argum. Adverſ. ex Ruffino. 159

Thesis specialis 2. de secunda Clementis Epistola. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod Clementis Epistolas in genere quidã pro Apocryphis habent. ead.
2. quòd eam Historicæ veritati repugnare agnoscunt. ead.

Thesis specialis 3. de tertia Clementis Epistola. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod quidam de omnibus Clementis Epistolis dubitant. 160
2. quod quædam contineat fecula spuria. ead.
3. quòd plerasque, quæ in hac Epistola leguntur, occurrant in libris Recognitionum Clementis. ead.
4. quòd à studioso quodam Clementis potius, quàm à Clemente videantur scripta. ead.

Thesis specialis 4. de quarta Clementis Epistola. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod Clementis Epistolas in genere quidã pro Apocryphis habent. ead.
2. quòd eam Historicæ veritati repugnare agnoscunt. ead.

Thesis specialis 5. de quinta Clementis Epistola. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod quidam de omnibus Clementis Epistolis dubitant. 161
2. quòd quædam contineat fecula spuria. ead.
3. quòd plerasque, quæ in hac Epistola leguntur, occurrant in libris Recognitionum Clementis. ead.

Thesis specialis 6. de prima Anacleti Epistola. 161
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quòd Epiphanius nullius Anacleti post Clementem meminit. ead.
2. quòd ex 1. Epist. Clementis multa adducit. ead.
3. quòd eandem Clementis Epistolam ex Græco conversam statuunt. ead.

Thesis specialis 7. de secunda Anacleti Epistola. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. Antonius Contius. ead.
2. quòd autoritatem Epistolarum Decretalium in genere & Anacleti in specie in dubium vocant. ead.

Thesis specialis 8. de tertia Anacleti Epistola. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. 162
Eidem suffragatur, 1. quod quidam omnes Anacleti Epistolas Apocryphas esse agnoscunt. ead.
2. quòd quidam primam Clementis repudiant. ead.
3. quòd eandem Clementis Epistolam ex Græco conversam agnoscunt. ead.
4. quòd expositionem vocis Cephas per caput repudiant. ead.

Thesis specialis 9. de Epistolis Evaristi. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. Antonius Contius. ead.
2. quod hæc Evaristi Decreta temporis filarum non conveniunt. ead.
3. quòd consensum parentum in nuptiis liberorum Evaristus statuit necessarium. ead.
4. quòd primam Clementis Epistolam adducit. ead.

Thesis specialis 10. de tribus Epistolis Alexandri I. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod quidam Epistolas has Apocryphas esse agnoscunt. 163
2. quòd in illis citatur prima Epistola Clementis. ead.
3. quòd Carranza nihil ex illis collegerit. ead.
4. quòd Historicæ veritati repugnent. ead.

Thesis specialis 11. de duabus Epistolis Sixti I. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod Historicæ veritati repugnent. ead.
2. quòd Salomon Ecclesiasticî autor in iis statuitur. ead.

Thesis specialis 12. de Epistola Telesphori. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod à quibusdam repudiatur. ead.
2. quòd jejunia per septem hebdomadas servanda esse docet. ead.
3. quod Historicæ veritati repugnat. ead.

Thesis specialis 13. de duabus Epistolis Hygini. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod Hyginus in iis dicitur primus instituisse gradum Ordinum. ead.
2. quòd Hyginus dicitur gradus distribuisse. ead.
3. quòd Historicæ veritati repugnent. ead.

Thesis specialis 14. de quatuor Epistolis Pii I. ead. seq.
Antithesis. 164
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod non audent affirmative, sed dubitanter. ead.
2. quòd Historicæ veritati repugnant. ead.
3. quod librum Hermæ Apocryphum esse agnoscunt. ead.

Thesis specialis 15. de Epistola Aniceti. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod quidam eam repudiant. ead.
2. quod Historiæ repugnet. ead.

Thesis specialis 16. de duab. Epistolis Soteris. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, quod Historiæ repugnent. ead.

Thesis specialis 17. de Epistola Eleuterii. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam eam repudiant. ead.
2. quòd quadam continet, quæ Pontificiis non probantur. ead.
3. quòd agnoscunt, eam esse corruptam. ead.
Thesis specialis 18. de duabus Epistolis Victoris. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd repugnent Historiæ. 165
2. quòd corruptas esse agnoscant. ead.
Thesis specialis 19. de duabus Epistolis Zephyrini. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd in causa Episcopi 72. requirunt. ead.
2. quòd septuaginta Canones Apostolicos numerant. ead.
3. quòd Historiæ repugnant. ead.
Thesis specialis 20. de duabus Epistolis Calixti. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd in illo Calixtus jejunium quatuor temporum instituit. ead.
2. quòd de earum antiquitate dubitant. ead.
3. quòd Gratiani emendatores eas rejecerunt. ead.
4. quòd Episcoporum translationem soli Roman. Pontifici tribunt. ead.
Thesis specialis 21. de Epistola Vrbani. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd de ejus autore dubitant. 166
2. quòd Historiæ repugnat. ead.
3. quòd Vrbanus in ea Sacramentum Confirmationis instituit. ead.
4. quòd Baronius eam prætermittit. ead.
Thesis specialis 22. de duabus Epistolis Pontiani. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, quæ in genere de Epistolis Decretalibus dicta. ead.
Thesis specialis 23. de Epistola Anteri. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, quæ in genere de Decretalibus dicta. ead.
Thesis specialis 24. de tribus Epistolis Fabiani. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd Baronius agnoscit primam esse spuriam. ead.
2. quòd Binnius agnoscit eam esse corruptam. ead.
3. quòd Bellarminus quoddam idem statuere agnoscit. ead.
4. quod in secunda ovibus conceditur, pastorem errantem reprehendere. ead.
5. quod à quibusdam ut Apocrypha rejicitur. ead.
6. quòd pro sola hæresi Episcopum deponendum dicit. ead.
7. quòd omnia in Decretis Sixti III. habentur, quæ in tertia proponuntur. 167
8. quòd Historiæ repugnat. ead.
9. quòd tribus vicibus in anno communicandum statuit. ead.
Thesis specialis 25. de duabus Epistolis Cornelii. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod prima Epistola asserit, corpora Petri & Pauli à Cornelio è catacumbis sublata. ead.
2. quòd Binnius eam agnoscit esse corruptam. ead.
3. quòd Baronius de ea dubitat. ead.
4. quod Historiæ utrique Epistolæ repugnat. ead.
5. quod posterior Episcopo prohibet, oblatum jumentum præstare. ead.
Thesis specialis 26. de Epistola Lucii. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod Bellarm. de ea dubitat. ead.
2. quod quadam continet cum praxi Papali pugnantia. ead.
3. quod Historiæ repugnat. ead.
Thesis specialis 27. de duabus Epistolis Stephani. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, quod prior nullos, nisi corpore integros ad Ordines admisit. 168
Thesis specialis 28. de duobus Epistolis Sixti II. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, quod Historiæ repugnent. ead.
Thesis specialis 29. de duabus Epistolis Dionysii. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, quod distinctionem Parochiarum contra Historiæ veritatem Dionysio tribuit. ead.
Thesis specialis 30. de tribus Epistolis Felicis. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, quod utraque Historia repugnet. ead.
Thesis specialis 31. de duabus Epistolis Eutychiani. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod oblationem legumininum statuit, contra Apostolorum Canones. ead.
2. quod prior pugnat cum Historia. ead.
Thesis specialis 32. de Epistola Gaji. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead. seq.
Eidem suffragatur. 1. quod continet ea, quæ Pontificiis non probantur. 169
2. quod quædam continet, quæ extant in Epistola Agapeti. ead.
3. quod multa ex Epistola Leonis I. describit. ead.
Thesis specialis 33. de duabus Epistolis Marcellini. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, quod Baronius secunda non meminit. ead.
Thesis specialis 34. de duabus Epistolis Marcelli. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod Bellarm. de prima dubitat. ead.
2. quod Baronius & Binnius secundam agnoscunt esse corruptam. ead.
3. quod utraque repugnat Historiæ. ead.
Thesis specialis 35. de trib. Epistol. Eusebii. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod secunda concedit, Pastorem errantem ab ovibus posse reprehendi. 170
2. quod Bellarm. de tertia dubitat. ead.
3. quod continet quædam, quæ non probantur Pontificiis. ead.
4. quod Antonius Augustin. quædam in ea improbat. ead.
Thesis specialis 36. de Epistola Melchiadis. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod Bellarm. de ea dubitat. ead.
2. quod Historiæ repugnat. ead.
3. quod continet quædam, quæ non probantur Pontificiis. ead.
CAP. X. de Conciliis. ead.
Thesis. ead.
Extat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 171
Eidem suffragatur, quod quidam agnoscunt. 1. unius etiam privati hominis sententiam Scripturæ sacræ conformem præferendam esse Decreto Concilii Scripturæ unius consentiri. ead.
2. Concilia posse errare & de facto quædam erasse. ead.
3. Scripturam sacram esse normam juxta quam Conciliorum Decreta & formari & judicari debeant. 172
4. Conciliorum veterum auctoritatem posterioribus esse præferendam. 173
5. Concilium legitimum errare posse in iis, quæ non legitimè agit. ead.
6. ex Concilio Apostolorum Hierosolymitano. Concilia alia formam suam sumere debere ead.
7. Concilia tam generalia, quam Provincialia errare posse, nisi à Pontifice confirmentur. 174
8. Concilia posse errare in quæstionibus facti. 175
9. quod in quæstione de infallibilitate Conciliorum invicem dissentiunt, ead.
10. quod exempla aliquot Conciliorum docent. Episcopos in Conciliis congregatis errare posse. 176
utpote, 1. Concilium Judaicum. ead.
2. Concilia à Cypriano instituta. 177
3. Concilium Eliberinum. ead.
4. Concilium Nicenum I. ead.
5. Concilium Chalcedonense. 178
6. Concilium Neo-Cæsariense. ead.
7. Idem Concilium Neo-Cæsariense. ead.
8. Concilium Laodicenum. ead.
9. Concilium Carthaginense III. ead.
10. Idem Concilium. ead.
11. Concilium Toletanum I. ead.
12. Concilium Constantinopolitanum III. ead.
13. Concilium Nicenum II. 179
14. Concilium Wormatiense. ead.
15. Concilium Mantuanum. ead.
16. Concilii Lateranense sub Innocentio. ead.
17. Concilium Romanum. ead.
18. Concilii Constantiense & Basilcense. ead.
19. Concilium Lateranense sub Leone X. ead.
11. quod Decreta aliquot Conciliorum secum invicem pugnant, ead.
12. quod agnoscere coguntur, non nisi ex Historia Ecclesiastica sciri posse, hoc vel illud Concilium esse à Papa confirmatum, & per conseq. non potuisse errare, 180
13. Concilia V. Test. errare potuisse. 181
14. Conciliorum Decreta non esse sacris Scripturis æquiparanda, ead.
15. libros Conciliorum esse negligenter conservatos & multis vitiis scatere, 182
16. quod ipsimet Pontificii varia quærunt effugia, quando Concilii alicujus Decretum ipsis objicitur, 184
Argum. Adverf. 1. Matth. 18. v. 20 Ubi duo vel tres congregati in meo nomine &c. ead.
2. Joh. 14. v. 16. Spiritus sanctus manet cum Apostolis in æternum, 185
3. Joh. 14. v. 26. Spiritus sanctus suggeret vobis omnia, quæcunque dixero vobis. 186
4. Act. 15. v. 22. Visum est Spiritui sancto & nobis, ead.
5. Si Concilia generalia possent errare, nullum in Ecclesia esset firmum judicium, quo controversia componi possent. ead.
CAP. XI. de Ecclesiæ infallibilitate. 187
Thesis. ead.
Extat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 188
Eidem suffragatur, quod quidam agnoscunt, 1. Pont. Rom. errare posse. ead.
2. Ecclesiam posse errare. ead.
3. Ecclesiam esse astrictam verbo Dei, 189
4. non esse credendum in Ecclesiam. ead.
5. Ecclesiâ Israëliticam V. T. errare potuisse. ead.
6. Ecclesiam particularem quamcunque sola Romana excepta, errare posse. 190
7. quod de corruptelis doctrinæ & vitæ in Rom. Ecclesia publicè grassantibus multa exstent querelæ. ead.
8. quod quidam statuunt, tempore passionis Christi totam visibilem Ecclesiam erasse. ead.
9. quod in hac quæstione de infallibilitate Ecclesiæ circulum commit ant. ead.
10. quod in probanda Romana Ecclesiæ infallibilitate repire tantum, non apodictice disputant. ead.
11. quod agnoscunt, tempora Antichristi secuturam esse pene universalem quandam apostasiam. 191
12. Episcopos in Conciliis congregatos errare posse. ead.
Argum. Adverf. 1. Esai. 59. v. 21. Spiritus meus qui est in te, & verba mea, quæ posui in ore tuo non recedent de ore tuo, ead.
2. Matth. 16. v. 18. Portæ inferorum non prævalebunt adversus Ecclesiam, ead.
3. Matth 18. v. 17. Si Ecclesiam non audierit, sit tibi velut Ethnicus &c. ead.
4. Joh. 14. v 16. Spiritus S. manet cum Apostolis in æternum, cap. 16. v. 13. docebit vos omnem veritatem. 192
1. Joh. 1. v. 22. cap. 4. v. 4. cap. 5. v. 13. Ecclesia est Christi corpus & Sponsa. ead.

6. 1. Tim. 3. v. 15. Ecclesia est columna & firmamentum veritatis. ead.
7. Ecclesia errans non sancta, imò ne Ecclesia quidem nomen meretur. 193
8. Rom. 1. v. 8. Fides vestra annunciatur in toto mundo. ead.
CAP. XII. de Ecclesiæ consuetudine. ead.
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 154
Eidem suffragatur, quòd quidam agnoscunt,
1. Ecclesiæ astrictam esse ad Dei verbum. ead.
2. quòd verum & genuinum Scripturæ sensum ex ipsis Scripturæ verbis eruendum esse. ead.
3. quòd consuetudinem Scripturæ suffragio destitutam in rebus fidei nihil valere agnoscunt. ead.
4. quòd agnoscunt, consuetudinem veritati in verbo revelatæ ac novitatem vetustati cedere debere. ead.
5. quòd ipsimet ab antiquæ consuetudine in quibusdam discedunt. 195
6. quòd consuetudinem subjiciunt Ecclesiæ Rom. hoc est, Pontificiis judicio. 196
7. quòd agnoscunt, antiquitatem non esse certam & infallibilem veritatis notam. ead.
CAP. XIII. de Patribus. ead.
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 197
Eidem suffragatur, 1. quòd agnoscunt, Scripturam esse normam & regulam, cui Patrum scripta subjicienda & ad eam exigenda. 198
2. quòd ipsimet Patrum scripta judicio Ecclesiæ, hoc est, Pontificiis Rom. submittunt. 200
3. quòd agnoscunt, Patres sæpius errasse. 201
4. quòd ipsimet Pontificii multis, etiam præclarissimis Ecclesiæ veteris Doctoribus & Historicis in specie errores quosdam tribuunt, vel certè autoritatem eorum elevant. 202
utpote 1. Justini Martyris. ead.
2. Irenæi. ead.
3. Tertulliani. ead.
4. Clementis Alexandrini. 203
5. Origenis. ead.
6. Cypriani. 204
7. Dorotheï. ead.
8. Lactantii. ead.
9. Eusebii Cæsariensis. ead.
10. Basilii. ead.
11. Epiphanii. ead.
12. Ambrosii. ead.
13. Philastrii. ead.
14. Amphilochii. ead.
15. Hieronymi. 205
16. Gregorii Nysseni. ead.
17. Ruffini. ead.
18. Prudentii. ead.
19. Chrysostomi. 206
20. Autoris imperfecti operis. ead.
21. Augustini. ead.
22. Severi Sulpitii. ead.
23. Theodoreti. ead.
24. Eusebii Emissæni. ead.
25. Johannis Cassiani. ead. seq.
26. Socratis & Sozomeni. 207
27. Procopii. ead.
28. Liberati. ead.
29. Gregorii Magni. ead.
30. Damasceni. ead.
31. Ionæ Aurelianensis. ead.
32. Haymonis. ead.
33. Photii. ead.
34. Mosis Barcephæ. 208
35. Petri Damiani. ead.
36. Theophylacti. ead.
37. Oecumenii. ead.
38. Mariani Scoti. ead.
39. Sigeberti. ead.
40. Euthymii. ead.
41. Ruperti Tuitiensis. ead.
42. Bernhardi. ead.
43. Guidonis Carmelitæ. ead.
5. quòd agnoscere coguntur, multos Patres simul conjunctim in uno eodemque puncto errasse. ead.
utpote in quæstione
1. de libris Canonicis & Apocryphis. ead.
2. de immaculata Virginis conceptione. ead.
3. de Eucharistia danda infantibus. 209
4. de lapsu Diabolorum. ead.
5. de regno Chiliastico. ead.
6. an fidelium anima ante diem judicii Deum visura. 210
7. de Natura cœli. ead.
8. de causa prædestinationis. ead.
9. an Episcopi Presbyteris pares. ead.
10. de matrimonii & virginitatis comparatione. ead.
11. de adventu Antichristi. ead.
12. de pœna Dæmonum. ead.
13. de Samuelis apparitione. ead.
14. de Natura & essentia Angelorum. ead.
15. de Pœnitentiæ effectu. ead.
16. de viribus liberi arbitrii in naturalibus. ead.
17. de Christi cognatione. 211
18. de genealogia Christi. ead.
19. de Satisfactione. ead.
20. de genere Antichristi. ead.
21. de matrimonio post votum. ead.
22. de pœna infantum non baptizatorum. ead.
23. de rebaptizandis ab hæreticis baptizatis. ead
24. de interitu mundi. ead.
25. de fructu Circumcisionis. ead.
6. quòd in expositione Scripturæ à majori Patrum parte quandoque discedunt. ead.
7. quòd agnoscunt Patres in multis capitibus non solum à se invicem, sed etiam à semetipsis dissentire. 214
8. interpretationem à consensu veterum diversam non esse statim adulterinam. 216
9. Patribus nondum omnia pietatis mysteria fuisse cognita. ead.
10. consensum veterum in Scripturis interpretandis quandoque reprehensum fuisse. ead.
11. multa veterum scripta hodie non amplius exstare. ead.
12. in scriptis Patrum & Historicorum multa esse adulterina. ead.
Nam 1. concedunt, multa sub augusto Patrum nomine in ipsorum scriptis legi, quæ sunt adulterina, ead.
2. idipsum patet extraxi. 217
3. quandoque ex illis Patrum & Historicorum libris Pontificii contra nostram sententiam quædam proferunt, quos quidam ex ipsorum numero supposititios esse agnoscunt. 219

Tales sunt.

Canones & Constitutiones Apostolorum. ead.
Liber Abdiæ. ead.
Liber de passione Andreæ. ead.
Decretales Epistolæ Pontificum. ead.
Libri Hermæ. ead.
Historia Prochori. ead.
Lini de passione Petri & Pauli. 220
Libri 10. Recognitionum Clementis. ead.
Josephi Ben Gorionis de bello Judaico. ead.
Libri Dionysii Areopagitæ. ead.
Duæ Epistolæ Martialis. 221
Vita Martialis. ead.
Epistolæ Ignatii. ead. seq.
Justini Quæstiones & Responsiones ad orthodoxos. 222
Liber de 12. Patriarcharum Testamentis. ead.
Hippolyti Oratio de consummatione mundi & Antichristo. ead.
Theophili Antiocheni Comment. in Evangelia. ead.
Tertulliani liber de Pœnitentia. 223
de Trinitate. ead.
definitionibus Ecclesiast. dogmatum. ead.
Origenis homil. 16. in Levit. ead.
libri 3. Comm. in Jobum. ead.
homilia 9. in Psal. 36. 37. 38. ead.
Comment. in Cant. Cantic. ead.
Lamentum. ead.
homilia 10. in div. Evang. loc. ead.
Cornelii Epistola 1. de translatione corporum Petri & Pauli. 224
Cypriani liber de Exhortatione Martyrii. ead.
de disciplina & bono pudicitiæ. ead.
de laude Martyrii. ead.
de cardinalibus operibus Christi. ead.
de aleatoribus. ead.
de singularitate Clericorum. ead.
de duplici Martyrio. 225
de duodecim abusivis sæculi. ead.
Methodii de revelationibus. ead.
Dorotheï Synessii. ead.
Arnobii Commentarii in Psalmos. ead.
Victorini Commentarius in Apocalypsin. ead.
Lactantii Carmen de resurrectione. ead.
Athanasii liber de salutari adventu. ead.
liber contra omnes hæreses. ead.
Sermo in illud, profecti in pagum, qui ex adverso est. ead.
Epistola de interpretatione Psalmorum. 226
Liber de Virginitate. ead.
Liber de communi essentia Patris & Filii & Spiritus sancti. ead.
Sermo de sanctissima Deipara. ead.
Sermo in passionem & crucem Domini. ead.
Sermo in illud Evangelii, Quicunque dixerit &c. ead.
Homilia de semente. ead.
Liber de Incarnatione. ead.
Libellus de diversis qq. sacræ Scripturæ ad Antiochum Principem. ead.
Liber de passione Imaginis Christi. ead.
Epistola Athanasii & Ægyptiorum Episcoporum ad Marcum Papam. 227
Epistola Athanasii & aliorum Episcoporum in Synodo Alexandrina congregatorum ad Felicem II. ead.
Commentarii in omnes Epistolas Pauli. ead.
Vita Antonii Abbatis. ead.
Marci Papæ Epistola ad Athanasium. ead.
Julii I. Epistola ad Orientales Episcopos. ead.
Ejusdem Julii Epistola 2. contra Orientales pro Athanasio. ead.
Felicis II. Epistola 1. ad Episcopos Ægypti. 228
Epistola Damasi ad Aurelium Episcopum Carthaginensem. ead.
Epistola Damasi de Chorepiscopis ad Numidiæ Episcopos. ead.
Epistola Damasi ad Stephanum. ead.
Epistola Damasi ad Episcopos Italiæ. ead.
Epistola Stephani Archiepiscopi Mauritaniæ. ead.
Anastasii Epistola 1. ead.
Innocentii I. Epistola ad Decentium. ead.
Epistola ad Victricium. ead.
Epistola ad Exuperium. ead.
Epistola ad Concil. Carthaginense. ead.
Epistola ad Concilium Milevitanum. ead.
Cœlestini I. Epistola 1. ead.
Bonifacii II. Epistola ad Eulalium. ead.
Johannis III. Epistola ad universos Episcopos Germaniæ & Galliæ. ead.
Hilarii Epistola ad Apram filiam. 229
Viti Restrensis Commentarius in Lucam. ead.
Eusebii Emissæni homiliæ 12. ead.
homilia in Evangelia. ead.
Cyrilli Hierosolymitani Epistola ad Augustinum de miraculis Hieronymi. ead.
Quinque Catecheses Mystagogicæ. ead.
Testamentum Ephræm. ead.
Nazianzeni Tragœdia, Christus patiens. ead.
Basilii liber de Spiritu sancto. 230
Asceticæ. ead.
Regulæ contractiores seu quæstiones compendio explicatæ. ead.
Homilia de jejunio. ead.
Commentarius in cap. 9. Esaiæ. ead.
Liturgia. ead.
Epistola ad Julianum Imperatorem. ead.
Ambrosii liber ad Virginem lapsam. ead.
Libri de vocatione gentium. 231
Epistola 82. Ambrosii. ead.
Epistola 84. ad Demetriadem. ead.
Epistola 85. de inventione corporum sanctorum Gervasii & Protasii. ead.
Sermones 92. ead.
Orationes duæ præparantes ad Missam. 232
Exhortatio ad Pœnitentiam. ead.
Liber de Tobia. ead.
Commentarius in Epistolas Pauli. ead.
Commentar. in Apocalypsin. ead.
Damasi Pontificale. 233
Amphilochii narratio de vita S. Blasii. ead.
Hieronymi Tractatus de Actis Apostolorum. ead.
Commentarius in Lamentat. Jeremiæ. ead.
Commentarii in Marcum. ead.
Commentarii in Psalmos. ead.
Commentarii in omnes Epistolas Pauli. 234
Commentarius in Jobum. ead.
Commentarii in Proverbia. ead.
Epistola ad Demetriadem Virginem. ead.
Sermo de assumtione Virginis Mariæ ad Paulum & Eustochium. ead.
Alter sermo de assumtione B. Mariæ Virginis ead.
Epistola de septem gradibus Ecclesiæ. ead.

Epistola ad Damasum de Explanatione Symboli. ead.
Epistola de celebratione Paschæ. ead.
Epistola de vera Circumcisione ad Theranam. ead.
Sermo de nativitate Domini. ead.
Sermo de Quadragesima. ead.
Sermo in Vigilia Paschæ de esu Agni. ead.
Epistola de vinculis Petri ad Eustochium. ead.
Epistola de diversis gradibus leprarum. 235
Homilia de corpore & sanguine Christi. ead.
Epistola ad Oceanum de vita Clericorum. ead.
Epistola ad Damasum. ead.
Epistola altera ad Damasum de oblationibus altaris. ead.
Tractatus de Regula Monachorum. ead.
Epistola de nativitate Mariæ ad Chromatium & Heliodorum. ead.
Liber de vitis Patrum. ead.
Prologus in libros Maccabæorum. ead.
Prologus in Evangel. secundum Iohannem. ead.
Epistola Eusebii de morte Hieronymi ad Damasum. ead.
Rufinus in Præfatione Recognit. Clementis. ead. seq.
Commentarius in LXXV. Psalmos. 236
Gregorii Nysseni libri octo de Philosophia. ead.
Epistola ad Latoynum de Canonicæ pœnarum remediis. ead.
Iohan. Chrysostomi sermo de Adam & Eva. ead.
Sermo de interdictione arboris ad Adam. ead.
Sermo in Psal. 14. ead.
Sermo in Psal. 22. ead.
Sermo in Psal. 95. ead.
Sermo super illud Esai. 1. Si voluerit. ead.
Sermo in Beatos Iob & Abraham. ead.
Sermo de tribus pueris. ead.
Sermo de Susanna. ead.
Ex sermonibus de variis locis apud Matthæum. ead.
Homilia 14. in Marcum. ead.
Homilia de nativitate Domini. ead.
Homilia in Iohannem. ead.
Homilia de cruce & latrone. ead.
Sermo de fide, spe & caritate. 237
Duæ Expositiones in Symbolum Apostolorum. ead.
Homilia ad baptizandos. ead.
Liturgia ead.
Oratio encomiastica in Principes Apostolorum Petrum & Paulum. ead.
Sermo in adorationem venerabilium catenarum & gladii sancti Petri. ead.
Homilia 60. ad populum Antiochenum. ead.
Opus imperfectum in Matthæum. ead. seq.
Augustini Epistola 38. ad Latum. 238
Epistola 187. ad Bonifacium. ead.
Epistola 189. ad eundem. ead.
Epistola ad Cyrillum de vita & gestis B. Hieronymi. ead.
Libri de mirabilibus scripturæ. ead.
Liber de Spiritu & anima. ead.
Liber de benedictionibus Patriarcharum. ead.
Liber de Ecclesiasticis dogmatibus. 239
Liber de fide ad Petrum. ead.
Liber de bono viduitatis. ead.
Liber quæstionum 83. ead.
Liber viginti & unius sententiarum. ead.
Liber de 99. V. & N. Test. ead.
Liber de vera & falsa pœnitentia. 240
Liber de salutaribus documentis. ead.
Liber de continentia. ead.
Liber de patientia. ead.
Concio ad Catechumenes. ead.
Liber de altercatione Ecclesiæ & Synagogæ. ead.
Liber contra Felicianum Arianum. ead.
Liber de Epicuræis & Stoicis. ead.
Libri hypognosticon. ead.
Liber contra Fulgentium Donatistam. ead.
Liber de prædestinatione & gratia. ead.
Liber Meditationum. ead.
Manuale Augustini. 241
Liber Soliloquiorum. ead.
Explanatio Apocalypseos. ead.
Liber de tripartitis habitaculis. ead.
Scala Paradisi. ead.
Liber de catechismo. ead.
Liber de vita Christiana. ead.
Liber de cognitione veræ vitæ. ead.
Tractatus de assumtione B. Mariæ. ead.
Tractatus de obedientia & humilitate. ead.
Tractatus de Deo diligendo. ead.
Tractatus de laudibus caritatis. ead.
Libri de Visitatione infirmorum. ead.
Tractatus de rectitudine Catholicæ conversationis. ead.
Liber de Antichristo. ead.
de utilitate pœnitentiæ. ead.
Præfatio in Iohannem. ead.
Sermo 28. de verbis Domini. ead.
Sermo 15. de verbis Apostoli. 242
Sermo 17. de verbis Apostoli. ead.
Sermo 32. de verbis Apostoli. ead.
Liber 50. Homiliarum. ead.
Sermones 256. de tempore. ead.
Sermones 51. de Sanctis. ead.
Homilia 76. ad fratres in Eremo. ead.
Philonis Carpathii Commentarius in Canticum Canticorum. ead.
Marci Eremitæ Opuscula Theologica. ead.
Sermo maximi de Martyribus Tauricis. ead.
Cyrilli Alexandrini in Iohannem. ead.
Theodoreti Historia sanctorum Patrum. ead.
Libri octo Græcarum affectionum. ead.
Epistola. ead.
Philippi Presbyteri opus in Iobum. ead.
Eucherii Episcopi Lugdunensis Commentarii in Genesin & libros Regum. ead.
Sixti III. Papæ libri tres. ead.
Epistola ad omnes Orientales. ead.
Alia. ead.
Ambrosii vita descripta à Paulino. ead.
Prosperi libri tres de promissionibus & prædictionibus Dei. 244
Fausti Regiensis de gratia & libero arbitrio. ead.
Vigilii libri quinque contra Eutychen. ead.
Cæsarii Arelatensis homilia 48. ead.
Fulgentii sermo de laudibus Mariæ. ead.
Iustiniani Epistola ad Iohannem II. Papam. ead.
Primasii Commentarius in Epistol. ad Hebræos. ead.
Anastasii Nicæni Episcopi Responsio ad interrogationes Orthodoxorum aliquorum de diversis capitibus Ecclesiasticis. ead.
Gregorii Turonensis libri. ead.
Gregorii Magni Commentarii in libros Regum. ead.
Expositio in Canticum Canticorum. ead.
Epistola ad Iohannem Syracusanum. 245
Privilegium Monasterii Medardi. ead.
Additamentum ad finem Dialogorum Gregorii. ead.
Isidori Hispalensis de vita & morte Sanctorum. ead.
Præfatio de origine Conciliorum. ead.
Sophronii Patriarchæ Hierosolymitani Pratum spirituale. ead.
Leonis II. Epistola ad Constantinum Imperat. ead.
Damasceni liber de iis, qui in fide migrarunt. ead.
Historia de Barlaam & Iosaphat. 246
Oratio 3. de Imaginibus. ead.
Turpini Historia de rebus gestis Caroli Magni. ead.
Simeonis Metaphrastæ vita Sanctorum. ead.
Anshelmi Commentarius in Epistol. Paulinas. ead
Commentarius in Matthæum. ead
Opusculum de excellentia B. Virginis. ead.
Epistola ad Coepiscopos Angliæ. ead
Oecumenii Commentarius. ead.
Bernhardi sermo de Cœna Domini. ead
Coronidis loco agitur de
Epistola Salvatoris ad Abgarum. 247
Epistolæ Pauli ad Senecam & Senecæ ad Paulum
Commentarii Bedæ in Epistolas Pauli. ead.
Exceptio Adversariorum, Anselmo maximè non sint eorum libri, quorum nomina præferunt, esse tamen antiquorum & Catholicorum Doctorum scripta. ead.
13. *quod agnoscunt, in genuinis Patrum scriptis multa esse corrupta & depravata.* 248
14. *multos ex Patribus necessariis Scripturæ interpretandæ mediis fuisse destitutos* 250
15. *quosdam Patres legitimæ interpretationis regulas non semper ac perpetuo observasse, quandoque etiam servare disputationis, vel studio rhetoricandi in partem alteram neminem prædidisse.* 251
Effugia Adversariorum, quando ex Patribus dictum aliquod opponitur, quod ipsorum sententiæ minus congruit. 252
Iidem Patrum scripta fide non bona tractant. 253
1. *alienum sensum ipsis affingendo.* ead.
2. *dicta ipsorum mutilatè ac falsò citando.* ead.
3. *in Patrum editionibus quædam mutando.* 256
CAP. XIV. de jure Canonico. 258
Thesis. ead.
Exegesis. ead.
Antithesis. 259
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, quod agnoscunt. 1. *Pontifices in Decretalibus sua potentia & avaritia velificari.* ead.
2. *quædam eorum, quæ in Jure Canonico habentur, non esse verbo Dei, vel veritati ac æquitati conformia, ac quædam à posteris refutata.* 260
3. *Decretales à doctrina & disciplina in Decreto contenta degenerare.* ead.
4. *Jus Canonicum esse confusam & indigestum variarum sententiarum & sanctionum sine judicio congestarum farraginem.* ead.
5. *Canones juri divino ac naturali contrarios esse repudiandos.* ead.
6. *quosdam Canones sibi invicem adversari.* ead.
7. *errores & falsitates in Jure Canonico contineri.* ead.
8. *Gratianum ex suppositiciis & corruptis Patrum libris multa citare.* 261
CAP. XV. de Scholasticis. 263
Thesis. ead.
Exegesis. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead. seq.
Eidem suffragatur. 1. *quod quidam illam μιξοθεολογίαν improbant.* 264
2. *quod agnoscunt, Scholasticos doctrinæ Christianæ simplicitatem corrupisse, à Scripturæ regula & Patrum dictis discessisse, atq; hac ratione magnum Ecclesiæ nocumentum dedisse.* 265
3. *illorum autoritatem non esse infallibilem & authenticam.* 266
4. *errores in Scholasticorum scriptis contineri.* ead.
5. *Scholasticos non solum à Scriptura sacra & Patribus, sed etiam à seipsis invicem sæpius dissidere.* 267
6. *illos quæstiones otiosas, curiosas, superstitiosas, absurdas, & impias in disputationes campum adducere.* 268
7. *illos Scripturas in alienum sensum detorquere.* 269
8. *quæstiones in sacris literis non revelatas ab ipsis temere definiri.* ead.
9. *obscuritatibus illos omnia involvere.* 270
10. *illos notitia linguarum destitui, ac præterea in Scripturæ expositione sæpius hallucinari.* ead.
CAP. XVI. de Legendis Sanctorum. ead.
Thesis. ead.
Exegesis. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. *quod quidam agnoscunt: Legendas illas mendaciis contaminatas esse.* ead.
2. *Legendas illas non esse certas & infallibilis veritatis.* 271
3. *quasdam Sanctorum Historias esse supposititias & confictas.* ead.
In specie, Legendam 1. *D. Christophori.* 272
2. *D. Georgii.* ead.
3. *S. Catharinæ.* ead.
4. *S. Annæ.* ead.
5. *S. Margaretæ.* ead.
6. *trium Regum.* ead.
7. *Longini.* ead.
8. *Petronillæ.* 273
9. *Septem dormientium.* ead.
10. *aliorum Sanctorum.* ead.
4. *Autores, qui Historias Sanctorum conscripserunt, vulgi rumoribus ac suis affectibus minimum indulsisse.* ead.
5. *Legendas Sanctorum esse corruptas.* 274
CAP. XVII. de revelationibus & apparitionibus. ead.
Thesis. ead.
Exegesis. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead. seq.
Eidem suffragatur, quod quidam agnoscunt.
Errores

1. ejusmodi revelationibus, visionibus & apparitionibus non esse statim fidem habendam, sed juxta regulam verbi eas esse examinandas. 271
2. Veteres hæreticos ad Revelationes provocasse, ac per fictas revelationes deceptos fuisse. 276
3. Dæmones Angelorum & animarum apparitionem quandoque mentiri. ead.
4. Animas mortuorum ordinarie in his terris non apparere. 277
5. quod ipsimet quasdam revelationes & apparitiones repudiant. 278
6. quod agnoscunt, non fuisse animam Samuelis, sed spectrum Satanicum, quod Saulis apparuit. 279
7. difficulter discerni posse, qui sint boni, qui vero mali Spiritus hominibus apparentes. 280
8. à mortuis non esse inquirendam veritatem. ead.
9. quod fidem illorum, qui apparitiones animarum annotarunt, ipsimet in dubium vocant. ead.
10. quod quædam de apparitionibus Historiæ semetipsas sua absurditate refellant. 281
CAP. XVIII. de ratione naturali. ead.
Thesis. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 282. seq.
Eidem suffragantur, 1. quod agnoscunt de rebus fidei ex proprio fidei principio, ex Scriptura sacra, omnia judicandum esse. 283
2. quod in mysteriis fidei rationem audiendam esse negant. ead.
3. quod agnoscunt, credenda esse non solum ea, quæ sunt supra rationem, sed etiam ea, quæ, si rationis judicio subjiciantur, videantur rationi adversari. ead.
4. quod optant, in Academiis Biblia potius quam Aristotelem & Thomam audiri. 285
5. quod agnoscunt, rationem ad confirmanda & dijudicanda fidei mysteria esse insufficientem. ead.
6. Philosophicas conclusiones à Theologia corrigi, ac Philosophiam esse Theologiæ pedissequam. ead.
7. rationem humanam omnino velle inter Theologica principia referri. 286
8. quod Bellarminus ex regula prudentiæ argumentum ducit. ead.
CAP. XIX. de mediis, per quæ religio Romano-Catholica propagatur. ead.
Sectio prior, de medio violentiæ. ead.
Thesis prima. Subditi non sunt ad religionem à Magistratu mulctis, carceribus & exilio cogendi. 287
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, quod agnoscunt, 1. religionis non esse ad religionem cogere. 288
2. Magistratum conscientiis non debere, nec posse dominari. 289
3. in religionis negotio vi & coactione nihil profici. ead.
4. Magistratum Reipubl. statu ita exigente diversam à sua religionem tolerare posse. 290
5. coactionem ad religionem ac persecutionum violentiam esse falsæ Ecclesiæ & hæreticorum propriam. 291
6. præsentis illius coactionis propria commoda ab Inquisitoribus & persecutoribus plerumque queri. ead.
7. coactionem ad religionem non congruere praxi Apostolicæ & primitivæ Ecclesiæ. ead.
Argum. Adverſ. Luc. 14. Compelle intrare. 292
Thesis secunda. Hæretici non jure corporali supplicio afficiendi. 293
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, quod agnoscunt, 1. religionis non esse ad religionem cogere; Magistratum non debere nec posse conscientiis dominari; in religionis negotio vi & coactione nihil profici; Magistratum, Reipubl. statu ita exigente, diversam à sua religione tolerare posse; coactionem ad religionem & persecutionum violentiam esse falsæ Ecclesiæ propriam. 294
2. occisionem hæreticorum non convenire doctrinæ Christi & Apostolorum. ead.
3. occisionem hæreticorum cum praxi Ecclesiæ primitivæ pugnare. 295
4. non decere Ecclesiæ Doctores, ut sanguinis judicio intersint. 296
5. seductis esse parcendum, nec eodem loco cum seductoribus eos esse habendos. ead.
6. quod in propugnatione suæ theseos sibi contradicunt. ead.
7. quod impertinentibus Scripturæ dictis hæreticorum occisionem probant. ead.
Argum. Adverſ. 1. ex dictis Vet. Testam. in quibus Pseudo-Prophetæ jubentur occidi. Exod. 22. v. 20. Deuter. 13. v. 1. cap. 17. v. 12. cap. 18. v. 20. 296
2. ex Elia, Iosia, Iehu, & aliorum, qui falsos Prophetas occiderunt, exemplis. 3. Reg. 18. 4. Reg. 10. & 23. ead.
3. ex Zach. 13. v. 3. Non vives, quia mendacium locuturus es. 297
4. ex Matth. 18. v. 17. Si Ecclesiam non audieris, sis tibi velut Ethnicus. ead.
5. ex Ioan. 6. v. 44. Nemo venit ad me, nisi pater traxerit eum. ead.
6. ex ll. Imperialibus. ead.
7. ex collatione hæreticorum cum lupis, furibus & latronibus. Matth. 7. Ioh. 10. Act. 20. item cancro. 2. Tim. 2. ead.
Thesis tertia. Fides diverse religioni addictis hominibus, adeoque etiam hæreticis, data, est servanda. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 298
Eidem suffragantur, 1. Imperatores, Reges, Principes. ead.
2. quidam ex Theologis. 299
3. Iuris consulti. ead.
4. quod fidem etiam hostibus & fidem non servantibus servandam esse docent. ead.
5. quod pudore suffundantur, quoties mentionem faciunt violatæ fidei Turcæ, vel alius dicta. ead.
Thesis quarta. Pacificatio Passaviensis sancte & inviolate est servanda. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 301
Eidem suffragantur, 1. Imperatores Augustissimi, Principes & Status Romano-Catholici. 302
2. Theologi & Politici Romanæ fidei addicti. ead. seq.
Argum. Adverſ. 1. Pacificatio Passaviensis jam lata est per Concilium Tridentinum. 305
2. Quicquid Imperii Status tempore Transactionis Passaviensis Ann. 1552. vel tempore Pacificationis Augustanæ Ann. 1555. libram Interimisticum amplexisunt, beneficio Pacificationis exciderunt. 306
Thesis quinta. Subditi non debent prætextu religionis contra ordinarium suum Magistratum insurgere, bellum inmovere, vel etiam clamculum è medio tollere, etiamsi Rom. Pontifex à juramento eos absolvat. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 308
Eidem suffragantur, quod agnoscunt, 1. ex mandato Christi, Prophetarum & Apostolorum, etiam Ethnico & impio Magistratui obtemperandum ac prælio orandum esse. ead. seq.
2. Ecclesiam Christianam primis trium Imp. etiam Ethnicis obedientiam præstitisse & prælia orasse, nequaquam vero de fide eos deturbasse. 309
3. Pontificem malum tolerandum, nequaquam vero deponendum esse. 310
4. Imperatorem, Reges ac Principes in temporalibus non esse præjudicium Papæ subjectos. ead.
5. absolutionem illam subditorum à juramento fidelitatis pessime cessisse. 311
6. quod in Concilio Constantiensi assertio illa, quod Reges & Principes Tyranni sint regno depellendi, tanquam erronea in fide & moribus scandalosa sint reprobata. ead.
7. quod assertionem de Regibus & Principibus ejiciendis deturbandæ addunt hanc limitationem, si viribus sufficientibus ad illud præstandum fuldeni sint instructi. ead.
8. quod agnoscunt, assertionem illam cum fide pugnare & Reipubl. turbare. ead.
9. quod diserte verbis quandoque improbant thesin illam, Tyrannum (& qui eodem ipsis loco est, hæreticum) à privatis occidi posse. 312
10. quod agnoscunt, Christum noluisse uti potestate coactiva adversus renitentes. ead.
11. Apostolos nec accepisse, nec exercuisse potestatem temporalem coactivam. ead.
Argum. Adverſar. 1. Paulus 1. Cor. 6. v. 4. jussit constitui à Christianis neveat judices causarum temporalium, ne cogerentur causam dicere coram judice persecutore. ead.
2. Vxor infidelis libera est ab obligatione manendi cum conjuge infideli, quando iste non vult manere cum conjuge Christiana sine injuria fidei. ead.
3. Quando Reges & Principes ad Ecclesiam veniunt, ut Christiani fiant, recipiuntur cum pacto expresso vel tacito, ut sceptra sua Christo subjiciant, & polliceantur, se Christi fidem servaturos & defensuros, etiam sub pœna regni perdendi. ead.
Sectio posterior, de media fraudulentia. 313
Antithesis enumerans fraudum genera, quibus quidam ex Pontificiis, præsertim Iesuitis, religionem suam propagare nituntur, utpote quod
1. noteria mendacia defendunt. ead.
2. scripta supposititia & spuria pro genuinis venditant. ead.
3. genuina veterum scripta fide non bona tractant. ead.
4. mendacissimis convitiis & calumniis Evangelicæ doctrinæ Confessores, præsertim defensores, onerant. ead.
Cumprimis vero Lutherum. ead.
Errores Anabaptistarum, Zinglianorum, Flacianorum, Servetianorum &c. nobis tribuunt. 314
5. verum & genuinum quæstionis statum involvunt & falsam sententiam nobis tribuunt. ead.
6. Æquivocationes, hoc est, artificiosa mendacia approbant. 315
7. suorum & Catholicorum scripta in publicum edunt, ut liberius convicientur. 316
8. religionem suam pro re nata caute dissimulent. ead.
9. dicta Lutheri mutando ac mutilando, in alienum planè sæpe contra autoris mentem detorquent. ead.
10. in religionis articulis obscuris & ambiguis loquendi formulas usi, cum veritate se consentire simulant. ead.
11. censent, Concilium posse phrasibus ambiguis doctrinam Catholicam comprehendere, ut illæ præ, manente salva, videantur autem conformes doctrinæ Lutheranæ, qua ratione dissidia religionis componi possint. 317
Nostræ sententiæ fraudibus istis contrariæ confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, 1. quod mendacia & fraudes esse in numero eorum, quæ per se mala sunt, agnoscunt. ead.
2. quod convicia, calumnias & contumelias in dissertationibus de fidei articulis ipsimet improbant. ead. seq.
3. quod fabulas pro religione confictas repudiandas esse doceant. 318
4. quod ambiguum hæreticorum artificium esse agnoscunt fraudem, æquivocationibus & dissimulationibus in negotio religionis uti. ead.
Appendix libri primi generalis complectens Adversariorum
I. Querelas. 319
Conquerentium Pontificii falso sibi tribui, 1. quod libidinibus fomentum præbeant. ead.
2. quod Pontifices quidam fuerint Epicurei, qui Evangelium Christi pro fabula, ac animarum immortalitatem pro nugamento habuerint. ead.
3. quod Iudæi blasphemias contra Christum Salvatorem primitrant. ead.
4. Iesuitæ conqueruntur, falso sibi tribui, quod sint turbatores pacis & fabulæ seditionum. 320
5. quod præter seditionis accusationem varia ignominiosa falsissime ipsis intententur. ead.
II. Calumnias. 323
1. Generales. ead.
1. in Lutheri libris, ut hæretica damnantur, quæ in Patrum libris, utpote legantur. ead.
2. tribuunt nobis, quod Patres penitus repudiemus. ead.
3. quod majores nostros condemnemus. ead.
4. tribuunt nobis contemtum matris Dei, sanctorum, templorum, Sacerdotii, Sacramentorum, & Verbum omnium sacrorum. ead.

5. accusant nostros, quòd rapinam bonorum Ecclesiasticorum approbent, 323
6. cum hæreticis damnatis non conjungunt. 324
7. majorem flagitiorum licentiam ac minorem ad eorum facinus verecundiam unà cum nostra doctrina regionibus inferri asserunt. 325
8. accusant nos, quòd Orationem tanquam penitus inutilem rejiciamus. ead.
9. Johannem Saxoniæ Electorem ante finem Augustan. Confessione secessionem fecisse nugantur. ead.
10. Philippum Augustanæ Confessionis autorem faciunt, eamque Canonicis libris à nobis exequari asserunt. ead.
11. mendacium Electoribus, Principibus & Statibus Aug. Conf. addictis tribuunt. ead.
12. per contemtum vocant nos Prædicantes 326
13. Calumnientur, in parte posteriore August. Confess. minus recte abusus inter fidei dogmata numerari. ead.
14. accusant nos, quòd ne quidem Ecclesiasticis personis, nedum aliis, Patrum lectionem permittamus. ead
15. Donatistarum hæresin nobis tribuunt, præterea, quòd in quorundam Ecclesiasticorum mores invehamur. ead.
2. Speciales, Lutheri personam, doctrinam & vitam concernentes. ead.
1. personam infectantur, dum
1. ex incubo ipsum progenitum esse negantur.
2. arguunt ipsum, quòd irrito ac frustraneo successu miracula edere fuerit conatus. ead.
3. accusant ipsum ruditatis & insitiæ. 327
4. fabulantur de ipso, quòd infami δυσεντερίας morte perierit. ead.
5. quòd corpus ipsum post mortem intolerabilem fœtorem emiserit. 328
2. doctrinam infectantur,
dum 77. errorum & hæresium ipsum reum peragunt. ead. quæ ἐγκλήματα in singulis articulis lib. 2. Special. depellentur.
Præter illa ἐγκλήματα tribuunt ipsi
78. quòd veteres hæreses ex orco revocaverit 329
79. quòd scientiam speculativam dixerit esse errorem. ead.
80. quòd omnes gradus Academicos sustulerit. ead.
81. quòd Spiritum tenebrarum habuerit præceptorem, à quo in negotio Eucharistiæ sit instructus. ead
82. quòd dein, quæ docuit, ipse fuerit incertus. 330.
83. quòd fuerit inconstans, ac singulis fermè annis Confessionem mutaverit. ead
3. Viram infectantur, dum
1. ipsi tribuunt, quòd vita improbitate fuerit infamis. ead.
2. quòd ex avaritia & invidia Papales Indulgentias primum oppugnare cœperit. ead.
3. quòd Dæmonis familiaritate usus fuerit. 331
4 quòd Maximilianus I. Imperator in Comitiis Wormatiensibus viderit Dæmonem, forma corporea Lutheri humerum insidentem. ead.
5. quòd fuerit homo contentiosus, pertinax, vehementis ingenii, & qui, nisi per omnia sibi consentientes, ferre non potuerit. ead.
6. quòd fuerit superbus & ἀνθάδης. ead.
7. quòd Monialem in uxorem ducendo sacrilegium commiserit. ead.
8. quòd ex timiditate intra Saxoniæ angustias se continuerit, nec cum Evangelii sui prædicatione ad exteros excurrerit. ead.
Convitia illa cum maxima ex parte ex Colloquiis Lutheri mensalibus sint deprompta, ideò quid de illis statuendum sit, exponitur. ead.
3. Assertiones erroneas & absurdas.
1. Patres consentientes non posse errare, probant ex dicto Christi; Ubi fuerit corpus, illuc congregantur aquilæ. 332
2. Numerum articulorum fidei progressu temporis auctum esse statuunt. ead.
3. Exorcismos Ecclesiasticos ex opere operato valere asserunt. ead.
4. Irenæo tribuunt, quòd hæresis ex solis Scripturis confutari posse neget. ead.
5 Superstitiosam Evangelii in collo gestationem approbant. ead.
6. Historiam passionis Dominicæ scenica quadam actione repræsentant. 340.
7. Astrologiam esse licitam, statuunt. ead.
8. Ignatium Loyolam Missi & Christo comparant. ead.
9. Loyolitæ se vocant Iesu Socios. ead. seq.
10. usitatum de controversiis fidei disputandi modum repudiant. 333
11. cum hæreticis disputandum esse, negant. ead.
12. ex Scripturis cum hæreticis disputandum esse, negant. ead.
13. reformationem verbis jurant, re nunquam præstant. ead.
14. nec Deum Patrem posse esse solum Dominum Christianorum, nec etiam Iesum Christum posse esse solum illum Dominum, de quo loquitur Paulus, asserunt. ead.
15. religionem esse nostræ electionis, negant. ead.
16. Si major pars orbis consentiret, Circumcisionem posse assumi asserunt. ead.
17. hæreticis locum in Cœmiteriis denegant ead.
18. ex Ethnicismo multa in Ecclesiam Romanam introducta esse, fatentur. 334
19. multa ex Judaismo in Ecclesiam suam introducta esse, agnoscunt. ead.
20. ab ipsius Diaboli informatione argumenta probationis adducere non verentur. ead.
21. ad Protestantes applicant dictum Propheticum: Ab Aquilone pandetur omne malum. ead.

SCHEMATISMUS PARTIS I. LIBRI II. SPECIALIS.

ARTICULI I.

DE VERBO DEI.

CAP. I. de librorum Canonicorum & Apocryphorum in V. T. discrimine. 341
Sectio Prior, de libris V. T. Canonicis & Apocryphis in genere. ead.
Thesis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quòd discrimen illud non solum in Ecclesia primitiva, sed etiam posterioribus Ecclesiæ temporibus usque ad Lutheri ætatem diligenter fuerit observatum. ead.
2. quòd ab ætate Lutheri non solum ante, sed etiam post Concilium Tridentinum quidam ex adversariis discrimen hoc observandum esse docuerint. 343
3. quòd Adversarii concedant, Israeliticam Ecclesiam ante Christi adventum eloquia divina sibi concredita fideliter custodivisse. 344
4. quòd Bellarminus statuit, Esdram constituisse Canonem Hebræum, quem annumerat Prophetis. 345
quò referendum 1. quòd idem Scripturam distribuit in libros Propheticos & Apostolicos, 2 quòd agnoscit, libros V. T. Canonicos conscriptos esse linguâ Hebræâ. ead.
5. quòd Hieronymi sententiam in discernendis Ecclesiasticis scriptis Romana Ecclesia sequitur. ead.
6. quòd Prologus galeatus Hieronymi omnibus Bibliorum editionibus Latinis præfigitur. ead.
7. quòd iisdem argumentis, quibus adversarii probant, quosdam V. T. libros pro Apocryphis habendos, probari etiam potest, controversos illos libros pro Apocryphis censendos esse. 346
8. quòd primitiva Ecclesia, Apostolorum temporibus vicina, suffragium nobis largiuntur, ead.
9. quòd controversos illos libros minoris autoritatis esse agnoscunt, quam illos, qui sunt in Canone Hebræorum. 347
10. quòd non consentiunt, quo tempore Canon sit constitutus. 348. seq.
Exceptiones Adversariorum. 349
1. Tempore eo, quo Patres nobiscum facientes vixerunt, nondum fuisse Canonem publico Ecclesiæ judicio definitum. ead.
2. Patres, qui controversos illos libros à Canone excludunt, loqui de Canone Hebræorum, non Christianorum. ead.
3. Duplicem vel etiam triplicem fuisse Judæorum Canonem. ead.
4. Concilium Laodicenum non quidem recepisse controversos illos libros, non tamen eos repudiasse. ead.
5. Concilium Carthaginense esse majoris autoritatis quam Laodicenum. 350
Argumenta Adversariorum. ead.
1. Patres antiquissimi controversos hosce libros vocant sacros, divinos & Canonicos. ead.
2. Patres controversos illos libros allegant. ead.
3. In controversis illis libris quidam articuli fidei egregiè confirmantur. 351
4. Controversi illi libri publicè olim legebantur in Ecclesia. 352
5. Concilium Carthaginense III. controversos illos libros in Canonem recepit. ead.
6. Augustinus controversos illos libros vocat Canonicos & inter Hagiographa eos recenset. ead. seq.
7. Concilium Tridentinum controversos illos libros in Canonem recepit. 353
Sectio Posterior de libris V. T. Apocryphis in specie. ead.
Thesis prima. Septem postrema capita libri Esthers non sunt Canonica. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam disertis verbis hoc Supplementum è Canone removent. ead.
2. quòd quidam agnoscunt, autorem hujus Supplementi non fuisse Propheram. 354
3. quòd suffragium primitivæ Ecclesiæ in hac quæstione nobis largiuntur. ead.
4. quòd Bellarminus Canonicam ejus autoritatem frigidè probat. ead.
Argumenta Bellarmini. ead.
1. Concilia & Patres, quando librum Esther in Canonem referunt, de eo volumine sunt locuti, quo tum ipsi, tum Ecclesia universa eo tempore utebatur. ead.
2. Origenes in Epist. ad Julium Africanum hanc ipsam partem libri Esther, quæ in Hebræorum voluminibus non habetur, sacram & Canonicam esse demonstrat. 355
Thesis secunda, Liber Baruch non est Canonicus. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quòd quidam disertis verbis ex Canone eum removent. ead.
2. quòd quidam de Canonica ejus autoritate dubitant. ead.
Thesis tertia. Additamenta Danielis, videl. Oratio Azariæ, Hymnus trium puerorum, Historia Susannæ, Historia Belis & Draconis non sunt Canonica. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod quidam hæc Additamenta diserte repudiant. ead.
2. quòd suffragium veterum nobis largiuntur. 356
3. quòd Bellarminus concedit, Danielem, cujus mentio fit in Additamentis, esse alium ab eo, cujus mentio fit in Canonico Danielis libro. ead.
4. quòd fateri coguntur, hæc Additamenta non haberi in Hebræo. 357
Exceptio Adversariorum. Quando Hieronymus ista capitula vocat fabulas, loquitur ex opinione Judæorum, ac nomine fabularum non res fictas, sed veras narrationes intelligit. ead.
Thesis quarta. Liber Tobiæ non est Canonicus. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quòd quidam è Canone eum excludunt. ead.
2. quòd magnis se involvunt difficultatibus, qui veritatem per omnia conformia in hoc libro contineri asserunt. 358
3. quòd primitivæ Ecclesiæ suffragium nobis largiuntur. ead.
4. quòd Ecclesiæ Israeliticæ suffragium nobis largiuntur. ead.
5. quòd versio Latina multis in locis pugnat cum editione Græca. ead.
Argum. Adversar. Hieronymus dicit, hunc librum inter Hagiographa à Judæis numerari. 359
Thesis quinta. Liber Judith non est Canonicus. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quòd quidam è Canone eum excludunt. ead.
2. quòd de tempore, quo hæc Historia contigerit, plurimum discrepant. ead.
3. quòd Græcam hujus libri editionem modo approbant, modò reprobant. ead.
4. quòd concedunt, veteres temporibus Apostolorum

rum vicinos, nobiscum in hac quæstione idem sensisse. ead.
Argum. Adversf. Hieronymus testatur, librum Judith egregium testimonium habere in Synodo Nicena. 360
Thesis sexta. Liber Sapientiæ non est Canonicus. ead.
ᵛExpos. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam à Canone hunc librum excludunt. ead.
2. quòd Adversarii, autorem hujus libri esse Prophetam, indubitato asserere non possunt. ead.
Argum. Adversar. 1. Salomonem esse hujus libri autorem, patet ex cap. 9. 361
2. Citatur hic liber nomine Salomonis à Patribus. ead.
3. Melito hunc librum in Catalogo SS. Scripturarum posuit. ead.
4. Concilium Sardicense ex eo probat, Filium Dei esse rerum omnium effectorem. ead.
5. Paulus Rom. 11. & Hebr. 11. ex hoc libro sententias allegat. ead.
Thesis septima. Liber Siracidis non est in Canone. 362
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam hunc librum à Canone excludunt. ead.
2. quòd quidam agnoscunt, autorem hujus libri esse Siracidem. ead.
3. quòd agnoscere coguntur, quadam in hoc libro cõtineri, quæ veritati fidei minus congruunt. ead.
4. quòd Ecclesiæ primitivæ suffragium nobis largiuntur. ead.
Arg. Adversf. Multi ex veteribus hunc librum Salomoni tribuunt. ead.
2. Petrus & Jacobus cap. 1. suarum Epistolarum ex cap. 14. Ecclesiastici testimonia professi sunt. ead.
Thesis octava. Liber primus & secundus Machabæorum non sunt Canonici. ead.
ᵛExpos. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 363
Eidem suffragantur. 1. quòd quidam hosce libros à Canone excludunt. ead.
2. quòd fatentur, Esdram constituisse V. T. Canonem. ead.
3. quòd agnoscunt, non posse de autore horum librorum affirmari, ipsum fuisse Prophetam. ead.
4. quòd quorundam veteris Ecclesiæ Doctorum suffragia nobis largiuntur. ead.
5. quòd tales profitentur hypotheses, ex quibus Canonica horum librorum autoritas labefactatur. ead.
6. quòd in asserenda Canonica horum librorum autoritate sibi ipsis invicem non constent. 364
Exceptiones Adversariorum 1. autorem non errasse, sed minus polita orationis veniam petere. ead.
2. non esse eundem Antiochum, de quo primus & secundus liber agunt. ead. seq.
3. annos supputari non more Græcorum, sed Hebræorum. 365
4. bis factam fuisse templi purgationem. ead.
CAP. II. de variis Scripturarum editionibus. ead.
Thesis prima. Hebraica V. T. editio in conflagratione templi & urbis Hierosolymæ à Chaldæo excitata non fuit incendio consumta, ut alii Esdræ per miraculum eam restitui necesse fuit.
ᵛExpos. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur multi ex ipsis Adversariis. 366
Thesis secunda. Hebraica librorum V. T. editio non est corrupta. ead.
ᵛExpos. 367. seq.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 368
Eidem suffragatur 1. quod fontium integritatem nobiscum quidam agnoscunt. ead.
Huc pertinet 1. quòd multorum Pontificiorum suffragium nobis largiuntur. ead.
2. quòd Patrum suffragium nobis largiuntur 369
3. quòd loca illa, quæ Pontifícii quidam corruptas statuunt, alii à corruptelis libera esse pronunciant. ead.
4. quòd Masoretarum diligentiam in conservanda Scripturæ autoritate commendant. ead.
5. quòd agnoscunt, Ecclesiæ necessarias esse Scripturas incorruptas. ead.
2. quod ad fontes Hebræos in V. & Græcos in N. T. provocari posse agnoscunt. 372
Argum. Adversar. 1. Multi ex veteribus statuunt, Judæos quædam erasisse ex Hebræis Codicibus, quædam in editum Christianorum corrupisse. ead.
2. Judæi passim affirmant, multa à quibusdam suis Sapientibus mutata esse in sacris libris, quæ mutationes vocant Tikkum Sophrim. ead.
3. Post Hieronymi ætatem Scripturæ depravatæ esse. Hieronymus, si viveret, non negaret. ead.
4. Variæ corruptionis exempla occurrunt. ead.
1. Genes. 8. Corum non revertebatur. ead.
2. Psal. 13. Desunt octo versiculi. ead.
3. Esa. 9. Vocabit, legitur, pro vocabitur. ead.
4. Item. 23. Vocabit in singulari pro plurali. 373
5. Psal. 22. tanquam leo. ead.
6. Psal. 19. linea rerum. ead.
7. Exod. 2. deest integra sententia. ead.
8. Dictum Hebr. 1. Adorent eum Angeli. nusquam extat in Hebræo. ead.
9. Genes. 4 desunt verba, Egrediamur foras. ead.
10. Gen. 6. Non contendet Spiritus meus. ead.
11. Gen. 49. Qui mittendus est. 374
12. Deut. 23. expunctus integer versiculus. ead.
13. Jos. 21. itidem deest versiculus. ead.
14. Jud. 18 Gersonfilius Mosis. ead.
15. Judic. 19. Fornicata contra illum. ead.
16. 2. Sam. 5. desunt duo verba. ead.
17. 2. Paral. 21. Josaphat Rex Israel. ead.
18. Paral. 26. duæ literæ transpositæ. 375
19. Psal. 37. desunt illa verba, Injusti puniuntur. ead.
20. Psalm. 95. dicit, regnavit à ligno. ead.
21. Esai. 40. emissum est. salutare Dei. ead.
22. Esai. 53. illa legitur pro illi. ead.
23. Hos. 9. Caro mea ex ipsis. ead.
24. Zachar. 9. Salvatus pro Salvator. ead.
25. ibid. Emisisti vinctos tuos. ead.
5. In Codices Hebræos negligentia & ignorantia librariorum irrepsisse quidam errores. ead.
6. In Codices Hebræos ignorantia Rabinorum, qui puncta addiderunt, errores irrepserunt. ead.
7. Rabini, qui Masoram scripserunt; post obitum Hieronymi, sive ex ignorantia, sive ex malitia in quibusdam locis corruperunt genuinas voces Hebræas. 376
Coronidis loco ostenditur, quomodo Adversarii in hac quæstione sese mutuo oppugnent. ead.
Thesis tertia. Græca N.T. librorum editio non est corrupta. 377
ᵛExpos. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. qui textum Græci integritatem nobiscum agnoscunt. 378
2. qui ad Græcos fontes recurri posse agnoscunt. 379
3. suffragatur & hæc nostra sententia, quòd ex traditionibus defectum restituere possint. ead.
Argum. Adversf. 1. Negligentia librariorum aliquot errores in Græcos Codices irrepserunt. ead.
2. Multi ex veteribus testantur, Græcos Codd. ab hæreticis esse corruptos, at Latinos Codices esse Græcis emendatiores. ead.
3. Dantur exempla quædam corruptionum in textu Græco. ead.
1. In plerisque exemplaribus deest clausula Rom. 16. v. 25. ead.
2. 1. Cor. 15. v. 47. legendum, secundus homo de cælo cœlestis. 380
3. 1. Cor. 7. v. 33 legendum, quomodo placeat uxori, & divisus est. ead.
4. Rom. 12. v. 11. legendum, Domino servientes. ead.
5. In plurimis Codd. Græcis desunt multa vera Scripturæ partes, ut Historia adulteræ, Joh. 8. v. 1. ultimum caput Marci & testimonium Trinitatis, 1. Joh. 5. v. 7. 381
6. Constat, quædam in omnibus Codicibus Græcis inveniri, quæ non sunt partes divinæ Scripturæ, ut Matth. 6. v. 13. clausula orationis Dominicæ. ead. seq.
7. Luc. 1. v. 35. omittuntur verba, ἐκ σοῦ. 382
8. Joh. 7. v. 39. legendum, Nondum erat Spiritus datus. ead.
9. Johan. 8. v. ult. adduntur superflua. ead.
10. Rom. 11. v. 6. redundant, εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκέτι ἐστὶ χάρις &c. ead.
11. 1. Cor. 15. v. 49. legendum, portemus. 383
12. 1. Cor. 15. v. 51. legendum, Omnes quidem resurgemus, sed non omnes immutabimur. ead.
13. 1. Joh. 4. v. 3. legendum, Omnis Spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est. ead.
Thesis quarta. Græca V. T. versio, quæ LXX. Interpretibus tribuitur, non est authentica, nec certò constat, an, quæ hodie extat, sit illa ipsa LXX. Interpp. versio. 384
ᵛExpos. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd ipsimet Pontificii LXX. Interpp. errores & discessiones à textu Hebræo agnoscunt. ead.
2. quòd statuunt, Judæos post aliquot ab assumpto in cœlum Christo annos editionem LXX. Interpp. depravasse. 385
3. quòd agnoscunt, LXX. non habuisse immediatam Spiritus sancti assistentiam. ead.
4. quòd agnoscunt, versionem LXX. Interpp. hodie non nisi corruptam extare. ead.
5. quòd Hieronymianam translationem ei præferunt. 386
Thesis quinta. Autor Latinæ versionis vulgatæ non est Hieronymus. ead.
ᵛExpos. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur quidam ex Pontificiis. ead.
Thesis sexta. Vulgata versio Latina non est authentica. 387. seq.
ᵛExpos. ead.
Antithesis. 388
Nostra sententia confirmatio. 389
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, solum textum Hebraicum in V. & Græcum in N.T. esse authenticam. ead.
2. quòd quidam Codd. Latinos ex Hebræo in Vet. & in N. Testam. ex græco corrigunt. 392
3. quòd quidam agnoscunt, versionem Latinam esse corruptam & multis modis depravatam, eandemque à fontibus discedere ac dissidere. 393
Exempla corruptionis statialia. 394
4. quod eos laudant ac commendant, qui ex fontibus Scripturam in Latinum sermonem transtulerunt, quam vis versiones illæ non verbis solùm, sed rerum sensu à vulgata Latina discrepent. 396
5. quòd re ipsa testatur, vulgatam versionem erroribus hæreticorum opinionibus fomentum suppeditare. ead.
6. quòd agnoscunt, eam non esse satis Latinam. 397
7. quòd de autoritate vulgatæ editionis non consentiunt. ead.
8. quædam hypotheses Adversariorum. ead.
Argum. Bellarmin. 1. Vulgata illa editio longo multorum seculorum usu in Ecclesia probata est, à tempore enim Gregorii per annos fere mille omnis Ecclesia Latina hac una editione usa est. 399
2. Hæc vulgata versio aut est Hieronymi vel antiqua illa communis, quam Augustinus vocat Italam. Si est illa antiqua, magnum habet testimonium ab Augustino. Si est Hieronymi, habet testimonium omnium veterum, qui eam videre potuerunt. ead.
3. Hebræi & Græci habuerunt authenticam Scripturam, æquum igitur fuit, ut Latina Ecclesia haberet etiam sua lingua authenticam Scripturam. ead. seq.
4. In Conciliis generalibus aut paucissimi aut interdum nulli inveniuntur Hebraicæ linguæ periti. 400
5. Hæretici diversi & inter se dissentientes editiones cudunt, ut nihil certi ex illis habere possit. ead.
Thesis septima. Expedit, divinarum Scripturarum usum communem esse in lingua vul-

vulgari & propria uniuscujusque regionis. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. 401
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam Laicis Scriptura lectionem concedendam esse statuunt. ead.
2. quòd prohibitionem translationum quidam improbant. ead.
3. quòd translationes illas certa ratione approbandas esse, ex propriis hypothesibus convinci possint. ead.
4. quòd quidam agnoscunt, in Ecclesia primitiva variias Scripturæ translationes in linguas vernaculas extitisse. 402
Argum. Bellarm. 1. A temporibus Esdræ desiit in populo Dei lingua Hebraica esse vulgaris, & tamen Hebraicè solum Scripturas in templo aut Synagogis publicè legebant. 403
2. Apostoli per totum orbem prædicarunt Evangelium & Ecclesias constituerunt, & tamen non scripserunt Evangelia aut Epistolas linguis earum gentium quibus prædicabant, sed tantum Hebraicè & Græcè, & ut quidam volunt, Latinè. 404
3. Universa Ecclesia semper his tantum linguis, Hebræa, Græca & Latina usa est in communi & publico usu Scripturarum, cum tamen jamdudum desierint esse vulgares. ead.
4. Convenit unitati Ecclesiæ, ut Scripturarum usus publicus esset in lingua communissima, aliàs communicatio Ecclesiarum tolleretur. ead.
Thesis octava. Laici non solum à Scripturæ lectione non sunt arcendi, sed etiam ad eam invitandi. 405
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. 406
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam dissertis verbis docent, Laicos à Scripturæ lectione minimè arcendos vel prohibendos esse, eosque ad lectionem Scripturæ hortantur. ead.
2. quòd agnoscunt, Prophetas & Apostolos omnibus scripsisse. 408
3. Prophetas & Apostolos, itemque primitivæ Ecclesiæ Patres, omnes hortari ad Scripturas legendas, & studium Scripturarum etiam in Laicis approbare. ead.
4. lectionem Scripturæ esse utilem ac salutarem, contra verò lectionis neglectum exitialem. 409
5. Laicos de doctrina Pastorum suorum judicium ferre & posse & debere. 410
6. lectionem Scripturæ fuisse Christianis in Israelitica & primitiva Christiana Ecclesia familiarem & quotidianam. ead. seq.
7. quædam hypotheses Adversariorum. 411
Exceptiones Adversariorum. ead.
1. ad locum Iob. 5. v. 27. verba illa accipienda in modo indicativo. ead.
2. ad locum Act. 17. v. 11. fuisse illos viros excellentes & primarios. ead.
3. ad locum Coloss. 3. v. 16. agi ibi de recognoscenda & ruminanda verbi prædicatione. 412
4. ad locum 2. Petr. 1. v. 19. attendi Scripturas, quando per vocem prædicantis Ecclesiæ exponuntur. ead.
Argum. Advers. 1. Populus non intelligit Scripturas, si vel maximè eas legat. ead.
2. Ex Scripturis malè intellectis populus facilè incidit in errores fidei. ead.
3. Ex Scripturis malè intellectis populus facilè occasionem acciperet errandi in præceptis fidei morum. ead.

CAP. III. de Scripturæ perspicuitate & interpretatione. 413

Thesis prima. Articuli fidei ad salutem omnibus scitu necessarii, & præcepta morum perspicuè in Scriptura sacra exponuntur. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. 414
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, quòd agnoscunt. 1. Scripturam esse lucernam. ead.
2. dogmata fidei ad salutem omnibus scitu necessaria & præcepta vitæ satis perspicuè in Scripturis proponi. 415
3. Deum in Scripturis de negotio salutis perspicuè nos informare & voluisse & promisisse. ead.
4. ea, quæ in uno Scripturæ loco obscurius proponuntur, in alio manifestius explicari. ead.
5. Scripturas ita comparatas esse, ut etiam rudes & Laici ea, quæ sunt necessaria ad salutem, intelligere & discere ex illis possint. ead.
6. Scripturas ex eventu accidentario in necessarias ad salutem fieri quibusdam obscuras. 416
7. quædam hypotheses Adversariorum. ead.
Exceptiones Adversariorum. ead.
1. ad locum Psal. 19. v. 9. agi ibi tantum de præceptis Dominicis. ead.
2. ad locum Psal. 119. v. 105. eodem modo excipiunt. ead.
3. ad locum Matth. 5. v. 14. agi ibi de luce exemplorum. ead.
4. ad locum 2. Corinth. 4. v. 3. agi de cognitione & fide in Christum, quam Apostoli prædicabant. 417
Argumenta Adversar. 1. Psal. 119. v. 34. orat David, Da mihi intellectum &c. ead.
2. Osea 14. v. 10. Quis sapiens & intelliget ista? ead.
3. 2. Petr. 3. v. 16. in quibus sunt quædam difficilia intellectu. ead.
Rationes Adversariorum 1. à mysteriorum, quæ in Scripturis traduntur, sublimitate. ead.
2. à Scripturæ dignitate. ead.
3. à commentariorum copia. ead.
4. ex controversa Scripturæ interpretatione. ead.

Thesis secunda. Scripturæ sensum ex ipsa Scriptura cruendum, & optima Scripturæ interpretatio ea est, quæ ex ipsa Scriptura petitur. 418
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, 1. quidam ex Scholasticis. ead.
2. quidam ex recentioribus. ead.
3. oblique & timidiusculè idem nobiscum statuit Beccanus. 423
4. definitio sensus literalis ab adversariis tradita. ead.
Argum. Advers. 1. Auctor Scripturæ Deus est, qui iisdem verbis, eodemque tempore diversa nobis potest significare. ead.
2. Patres unum eundemque Scripturæ locum diversimodè, etiam respectu sensus literalis, interpretantur. ead.
3. Multa sunt Scripturæ testimonia, in quibus plures sensus literales dantur, utpote
1. 1. Paral. 17. v. 13. Ego ero ei in Patrem ead.
2. Psal. 2. v. 7. Ego hodie genui te. 424
3. Esai. 53. v. 4. Verè languores nostros ipse tulit. ead.
4. Esai. 53. v. 8. Generationem ejus quis enarrabit? ead.
5. Dan. 9. v. 27. Erit in templo abominatio desolationis. ead.
6. Iohan. 11. v. 50. Expedit nobis, ut unus moriatur pro populo. ead.
7. Hab. 2. v. 3. Si moram fecerit Dominus, expecta. ead.
8. Psal. 61. v. 12. Semel locutus est Deus, duo hæc audivi. 425

Thesis quarta. Ex solo sensu Scripturæ literali ducuntur firma & efficacia argumenta. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 426
Eidem suffragantur quidam ex Adversariis. ead.
Argum. Advers. Apostoli non solum ex literali, sed etiam mystico Scripturæ sensu argumenta ducunt. 427

Thesis quinta. In fidei articulis etiam consequentia ex Scriptura sacra deducta sunt admittenda. 428
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragantur quidam ex Adversariis. ead.

CAP. IV. de Scripturæ Canonicæ integritate. 429

Thesis prima. Libri à Prophetis & Apostolis in Canonem relati & ab Ecclesia in Canonem recepti adhuc omnes extant. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead. seq.
Eidem suffragatur, 1. quòd quidam dissertis verbis docent, nullos libros Canonicos propriè & specificè sic dictos periisse. 430
2. quòd judicium de libris illis deperditis suspendere jubent. ead.
3. quòd agnoscunt, Hebraicam Mosaicorum & Prophetarum scripturum editionem in conflagratione templi & urbis, à Chaldæis excitata, non fuisse incendio consumtam. 431
4. quòd agnoscunt, Ecclesiam Israeliticam fuisse fidelem custodem eloquiorum divinorum sibi concreditorum. ead.
5. quòd probant, Codd. Hebraicos non esse in universum & omninò corruptos. ead.
6. quòd consequens foret, nec ipsos Pontificios perfectum fidei Canonem habere. ead.
Argum. Advers. constans enumeratione librorum, qui videntur è Canone deperditi, ead.
utpote 1. liber Justorum. ead.
2. liber bellorum Domini. ead.
3. Gesta Davidis, Salomonis, Abiæ Regis & Josaphati. ead.
4. Parabolæ Salomonis. 432
5. Judæi quædam perdiderunt, quædam intenderunt. ead.
6. Ex N. Test. periit Epistola ad Laodicenses. ead.
7. Epistola prima ad Corinthios. 433

Thesis secunda. Evangelistæ & Apostoli mandatum scribendi divinitus acceperunt. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead. seq.
Eidem suffragatur, quod agnoscunt. 1. Christum per Evangelistas & Apostolos, tanquam suos & Spiritus S. amanuenses, scripsisse. 434
2. Evangelistas & Apostolos ex inspiratione & impulsu divino scripsisse. ead.
3. quædam hypotheses Adversariorum nobis suffragantur. 435
Argum. Adversar. 1. Apostoli ad scribendum non nisi necessitate quadam cogente animum applicuerunt. ead.
2. Epistola ab Apostolis scripta hunc habebant scopum, ut extirparent errores contra traditionem orti, & pro particulari necessitate Ecclesiarum vel personarum, non autem ut omnia complecterentur. ead.
3. 2. Cor. 3. v. 3. Epistola nostra vos estis, scripta in tabulis cordis. ead.

CAP. V. de Scripturæ auctoritate. 436

Thesis. Auctoritas Scripturæ non pendet ab auctoritate Ecclesiæ, & proinde non est major auctoritas Ecclesiæ quàm Scripturæ sacræ. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 438
Eidem suffragantur, quòd agnoscunt. 1. Scripturam esse in se ac per se divinam, autoritatis αὐτόπιστον, ac Deum ipsum. ead.
2. majorem esse Scripturæ quàm Ecclesiæ auctoritatem. 440
3. Ecclesiam tantum manifestare Scripturæ auctoritatem ac de ea testari, non autem Scripturæ auctoritatem conferre. 441
4. quòd negant, fidem nostram ultimò resolvi in auctoritatem Ecclesiæ. 442
5. quòd agnoscunt, in testificatione de auctoritate Scripturæ majorem esse primitivæ quàm præsentis Ecclesiæ auctoritatem. 443
6. quòd admittunt, ex sola Ecclesiæ auctoritate non posse probari Scripturæ auctoritatem. 444
7. quòd agnoscunt, testimonium Ecclesiæ non esse absolute & simpliciter necessarium ad Scripturæ auctoritatem nobis persuadendam. ead.
8. Scripturam sacram esse primam & summam prin-

principium scientificum in religione Christiana. ead.
9. quòd auctoritatem Ecclesiæ probant ex dictis Scripturæ. Marc. 18. v. 17. 1. Tim. 3. v. 15. ead.
Exceptiones Adversf. 1. Scriptura pendet ab Ecclesia, quoad explicationem & quoad nos. ead.
2. nomine Prophetarum Eph. 2. v. 20. intelligi Prophetas N. T. ead.
Argum. Adversf. 1. Propter solum & unicum Ecclesiæ testimonium credimus Scripturæ. 445
2. Ecclesia est notior Scripturis. ead.
3. Augustinus dicit contra Epist. Fundam. cap. 5. Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ moveret auctoritas. ead.
Appendix hujus articuli. 447
I. Querela. ead.
Conqueruntur sibi tribui 1. Papam posse pro suo arbitrio librum Canonicum facere de non Canonico. ead.
2. quòd Scripturam sine Ecclesiæ auctoritate comparent fabulis Æsopi. ead.
3. quòd ideo versionem vulgatam defendant, quia ipsorum erroribus favet. 448
4. Ecclesiam Roman. prohibere vulgares translationes. ead.
5. quòd Scripturam statuant literam mutam & mortuam. ead.
6. quòd Scripturam vocent nasum cereum. 449
7. quòd Scripturam subjiciant Concilio. ead.
8. quod statuant, Evangelistas potuisse memoria labi & falli. 450
9. quòd traditiones præferant Scripturæ. ead.
10. quòd Laicis Scripturæ lectione interdicant. ead.
II. Calumniæ. ead.
1. Generales. ead.
1. quòd Protestantes librum Ruth à Canone sacro eraserint. ead.
2. quòd libris Estheris à Canone excludant. ead.
3. quòd solam Lutheri versionem habeant authenticam: ead.
4. quòd Laicis permittant Scripturas imperiosè tractare. ead.
5. quòd statuant, Scripturam totam à quovis rudi & simplici homunculo intelligi posse. 451
6. quòd statuant, expressè in verbo Dei scripto omnia necessaria contineri. ead.
7. quòd parvi faciant argumenta ab allegoriis ducta. ead.
8. quòd in Origenem propter usum allegoriarum debacchentur. ead.
9. quòd cum Arianis traditiones rejiciant. 452
10. quòd omnes omnino traditiones rejiciant. ead.
11. quòd Mosen non agnoscant, nec Maccabæos recipiant. ead.
12. quòd sint Scripturarii, Bibliistæ, Theologi atramentarii, Verbi Deistæ. ead.
13. quòd vitio vulgatæ versionis nimium tribuant editioni Hebraicæ. ead.
14. quòd criticum authenticum Scripturæ sacræ se habere jactitent. ead.
15. quòd libros doctrinæ suæ repugnantes habeant pro rejectitiis. ead.
16. quòd cum Judæis Canonem Ecclesiæ Israelitica sequantur. ead.
17. quòd circulum committant, probantes sensum Scripturæ ex Spiritu cujuslibet fidelis, & rursus hunc ex illa. ead.
18. quòd Ecclesiæ testificationem de Scripturæ auctoritate repudient. ead.
19. quòd cum Marcione eodem Scripturarum canone conferrint. 453
II. Specialiores. ead.
1. quòd Lutherum Christo opponat Scripturis. ead.
2. quòd negaverit, Mosen & Mosaica scripta esse summæ auctoritatis. ead.
3. quòd Canonicæ auctoritati libri Job detrahat. ead.
4. quòd Canonicæ auctoritati Ecclesiæ detrahat. 454
5. quòd neget Cantici Canticorum Canonicam auctoritatem. ead.
6. quòd nullum Evangelistam agnoscat præter unum Johannem. ead.
7. quòd Biblia pessima fide converterit. ead.
8. quòd pro omnibus Conciliis & Patribus, imò pro omnibus divinis hactenus habitis voluerit. ead.
9. quòd neget consequentias ex scriptura deductas. ead.
III. Assertiones erroneæ, falsæ & absurdæ. 455
1. Recipiendum esse in Canonem tertium Marcionitarum. ead.
2. Duos posteriores Esdræ libros in Canonem recipiendos. ead.
3. Sacrorum librorum reverentiam id requirere, ne passim omnibus legendi tradantur. ead.
4. Medium intelligendi Scripturam esse fidem præviam. ead.
5. Multa loca ab Evangelistis afferri per quandam applicationem. ead.
6. Omnem Scripturæ locum mystico constare sensu. 456
7. Quercum, in qua pependit Absolon, fuisse crucis Dominicæ figuram. ead.
8. Falsum esse, quòd parabolæ non sint subtilius interpretandæ. ead.
9. Scripturas esse ad tempus adaptatas & variè intellectas. ead.
10. Scripturam tum demum esse Dei vocem, quando Ecclesia illam loquitur. ead.
11. Determinationem Ecclesiæ appellari Evangelium. 457
12. Non esse ullum argumentum collectum ex Actu Apostolorum. ead.
13. Nisi Evangelistæ adhibuissent omnem diligentiam, non astitisse illis Spiritum sanctum. ead.
14. Paulum præ timore, ne à veritatis linea aberraret, ivisse ad conferendum cum Petro. ead.
15. Ut Alcorano, sic Scripturæ de se testificanti non adhiberi fidem. ead.
16. Sufficere in Confessione, si quis dicat, se esse Catholicum. ead.
17. Institutionem Catecheticam in linguam Latinam approbandam. ead.
18. Statuta Patrum indifferenter recipienda. ead.
19. Scripturam secundum literam occidere. ead.
20. Absque Ecclesiæ auctoritate dubitari posse, an Marcus & Lucas sint testes infallibiles. ead.
21. Si vera & antiqua fides esset, quæ in sacris Bibliis comprehenditur, tunc omnes hæreses & superstitiones esse veram fidem. ead.
22. Verbum Scriptum esse tantum objectum & materiam, non causam fidei. ead.
23. Apostolorum scripta non præesse fidei ac religioni, sed potiùs subesse. ead.
24. Ecclesiam præsentem librum Hermæ sive Pastoris posse in Canonem recipere. 458
25. Scriptum verbum, si verè & propriè loqui volumus, non esse verbum. ead.
26. Verbi Evangelici Naturam à scripto abhorrere. ead.
27. Christum noluisse Ecclesiam pendere à chartaceis scriptis. ead.
28. Scripturam esse literam mutam & mortuam. ead.
29. Ecclesiam habere potestatem super Scripturam. ead.
30. Scripturæ in corde Ecclesiæ exaratæ præstantiam multis partibus superare Scripturas, quas in membranis Apostoli nobis reliquerunt. 459
31. Synonyma esse Ecclesiam, fidem Ecclesiæ, prædicationem Ecclesiæ, verbum Dei ab Ecclesia prædicatum, veritatem Dei ab Ecclesia propositam. ead.
32. Germanica Lutheri Biblia esse exuranda. ead.
33. Ex verbis Christi, Vobis datum est nosse mysteria &c. probari posse, Laicis non dari intelligentiam Scripturæ. ead.
34. Verba Psalmi 109. contra aliquem prænuntiata interitum ei asserre. ead.
35. Scripturam esse materiam litis. ead.
36. Verba Joh. 21. v. 24. Hic est discipulus &c. in dubium vocari posse. ead. seq.
37. Libri Regum rationi Chronologiæ esse corruptos. 460
38. Caput 16. Marci non esse Canonicum. ead.
39. Historiam de Angelo Christum confortante Luc. 22. non esse partem Canonicæ Scripturæ. ead.
40. Historiam adulteræ Joh. 8. esse Apocryphæ. ead.
41. Lucam unam generationem supervacuam adjecisse cap. 3. v. 36. ead.
42. A LXX. Interpp. versione non posse discedi. ead.
43. Marcum Evangelicam suam Historiam scripsisse Latine. ead.
44. Gen. 3. v. 15. legendum ipsa in fœminino. ead.
45. Scripturæ locum habere tantummodo testium, non judicum. ead.
46. Per fermentum Pharisæorum Matth. 16. non intelligi falsam eorum doctrinam. ead.
47. Ecclesiam sine Scriptura posse consistere, non autem sine traditionibus. 461
48. Novatianum, Sabellium, Arium &c. esse hæreticos, non quia Scripturis non credunt, sed quia non credunt Ecclesiæ. ead.
49. Matthæum Evangelium suum scripsisse Hebraicè ead.
50. Magna arcana in numeris latere. ead.
51. Paulum prædicasse Evangelium secundum literam, non secundum spiritualem intelligentiam. ead.
52. Dictum Eliphazi Job. 5. v. 13. à Paulo adductum 1. Cor. 3. v. 19. esse hominis insipientis sapientis dictum. ead.
53. Ecclesiam recipere nova dogmata. ead.
54. Pauciores hæreses fuisse exoriturus, si nulla extitisset Scriptura. ead.
55. Aquæ benedictæ & lectione Evangelii Johannis Satanam fugari. ead.
56. S. Lucam ex discipulorum solum relatione scripsisse. 462
57. Puram doctrinam cœlestem purius conservari per traditionem, quam per Scripturam. ead.
58. Scripturam contineri partim in Bibliis sacris, partim in Epistolis Decretalibus Pontificis. ead.
59. Quædam Deuteronomio decernitur, non debere in N. Test. observari. ead.
60. Græcas literas non requiri necessario ad dogmata intelligenda vel dijudicanda. ead.
61. Rectè dictum esse à Cajetano, aliter modo Scripturas pro temporis ratione posse accipi. ead.
62. Petrum 2. Epist. 1. v. 15. meretricia lapsum esse. ead.
Coronidis loco adducuntur quædam exempla supinæ negligentiæ in citandis & applicandis Scripturæ dictis in Adversariorum scriptis occurrentia. ead.

ARTICVLVS II.
DE CHRISTO.

CAP. I. De communicatione divinorum idiomatum Christo secundùm humanam Naturam factâ. 463
Sectio Prior, de communicatione divinorum idiomatum in genere. ead.
Thesis. Christo secundum humanam Naturam vi unionis personalis & exaltationis ad DEI dextram dona verè divina & infinita, itemque majestas & gloria verè divina & infinita, verè ac realiter sunt communicata. ead.
Status. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd Episcopi Romani Christum secundum humanam Naturam exaltatum esse agnoscunt. 464
2. quòd Bernhardus idem docet. ead.
3. quòd tempore exhibitæ Conf. Augustanæ Pontificii in nostra de persona & officio Christi doctrina nihil desiderabant. ead.
4. quòd statuunt, unionem hypostaticam consistere in communicatione subsistentiæ verbi. ead.
5. quòd Bellarminus concedit, ex unione hypostatica sequi communicationem idiomatum. 465
6. quòd idem statuit, Christum in ipsa conceptione fuisse Spiritu sancto unctum. ead.
7. quod agnoscunt, Christum secundum humanam Naturam gloria verè divina & infinita glorificatum. ead.
8. quòd agnoscunt ea, quæ Christo in tempore data dicuntur, secundum humanam Naturam ipsi esse data. 466
9. quod quorundam Pontificiorum suffragium in hac quæstione nobis largiuntur. ead.
10. quod statuunt, Christi humanitatem esse causam efficientem physicam & instrumentalem gratiæ nostræ sanctificantis. ead.
Argum. Bellarm. 1. Ex communicatione idiomatum sequitur, vel Nestorianismus, vel Eutychianismus. ead.
1. Ex eadem sequitur, duo esse in mundo omnipotentia, immensa & infinita. ead.
2. Stigmata communicantur, non sunt amplius proprietates. ead.
3. Ut unio est reciproca, ita quoque communicatio. Jam verò reciproca communicatio rerum tantum habet in concreto sive in persona, non autem in Naturis. ead.
Sectio Posterior de communicatione divinorum idiomatum in specie. 467
Thesis prima. Christo homini, sive secundum humanam Naturam, data est potentia verè divina & infinita. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem

Eidem suffragatur, quod agnoscunt 1. *Christo datum esse dominium omnium.* ead.
2. *Christo homini omnem potestatem in cœlo ac terra esse datam.* ead.
3. *Christum secundum Naturam assumtam hæredem & dominum universorum factum esse.* ead.
4. *humanitatem Christi esse ὄργανον conjunctum & efficax divinarum actionum.* 468
5. *Christo, ut homini, omnia à Patre in manus data esse.* ead.
6. *quòd Mariæ Virgini & Sanctis in Cœlo tribuant summam in cœlo ac terra potestatem.* ead.
Thesis secunda. Christo homini, sive secundum humanam Naturam data est verè divina & infinita scientia sive omniscientia. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. *quòd Gregorius Episcopus Rom. Agnoëtas refellit.* ead.
1. *quod quidam agnoscunt, Christum hominem omnia scire per communicatam sibi omniscientiam.* ead.
Thesis tertia. Christo homini, sive juxta humanam Naturam, data est potestas δυναμεγνικὴ sive miracula faciendi; vis ζωοποιητικὴ sive vivificandi; vis καθαρτικὴ sive mundandi à peccatis, ac potestas κριτικὴ sive judicium faciendi. 469
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, quòd quidam agnoscunt.
1. *Christo datam esse potestatem δυναμεγνικὴν.* ead.
2. *Christo datam esse potestatem ζωοποιητικὴν.* 470
3. *Christo datam esse potestatem καθαρτικὴν mundandi à peccatis, tradendi, remittendi.* 471
4. *Christo datam esse potestatem κριτικὴν.* ead.
Thesis quarta. Christo homini, sive juxta humanam Naturam data est omnipræsentia, hoc est, præsens ac potens in cœlo ac terra dominium, insuper etiam illud humanæ ipsius Naturæ datum, ut vi unionis personalis & exaltationis ad dextram Dei possit esse simul in pluribus locis præsens. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead. seq
Eidem suffragatur, quòd agnoscunt. 1. *humanitatem Christi non esse à divinitate post factam unionem separandam.* 472
2. *Christum suo corpore simul & semel in pluribus, imò in omnibus locis præsentem esse posse.* ead.
3. *Christum per suam in cœlos ascensionem præsentiam humanæ suæ Naturæ non penitus subtraxisse.* 474
4. *Christum suo corpore & sanguine verè ac realiter in sacra Cœna, simul pluribus in locis administrata, esse præsentem.* ead.
5. *quod sanctos defunctos statuunt pluribus in locis simul præsentes.* ead.
6. *quod Christum secundum humanam Naturam ad dextram Dei evectum esse contendunt, eamque definiunt per potentiam & dominium super omnia.* ead.
7. *quod Pontificii in Comitiis Augustanis Anno 1530. approbarint tertium August. Confessionis articulum.* 475
8. *quod unionem hypostaticam sic describunt, ut ἀλλοίωσιν carnis ad Λόγον & Λόγου ad carnem præsentiam hypostaticam negare non possint.* 476
9. *quòd quidam agnoscunt, non involvere contradictionem, si dicatur, posse unum corpus in pluribus locis esse præsens.* ead.
Argum. Adversar. 1. *Verum humanum corpus salva essentiæ suæ veritate, non potest esse in omnibus locis præsens.* ead.
2. *sequeretur ex omnipræsentia Christi corpus & sanguinem in Eucharistia ad distributionem mundi non posse.* 477
3. *negari per eam veritatem mortis Christi.* ead.
4. *sequeretur, nos non egere Eucharistia, ut corpus Domini habeamus.* ead.
5. *Joh.* 12. *v.* 8. *inquit Christus, me non semper habebitis.* ead.
Thesis quinta. Christo homini competit cultus religiosæ adorationis. 478
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. *quod ab objecto adorationis assumtam Christi naturam, quatenus est Λόγῳ unita, non esse excludendam agnoscunt.* ead.
2. *quod de adoratione Christo homini deferenda invicem non consentiunt.* 480
3. *quod imaginem Christi cultu latriæ adorandam esse statuunt.* 481
CAP. II. *de scientia animæ Christi.* ead.
Thesis. Anima Christi in naturali & habituali scientia ἄνωθεν & verè profecit, cum à Λόγῳ omniscius divinam suam omniscientiam assumtæ Naturæ verè & realiter in primo conceptionis momento communicaram in statu exinanitionis non perpetuo ac semper per assumtam humanam Naturam exeruerit, sed ratione plenarii usus retraxerit. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. *quòd agnoscunt, Christum verè in diebus carnis suæ scientia profecisse.* 482
2. *quòd acquisitam scientiam in anima Christi statuunt.* ead.
3. *quòd agnoscunt, infusam istam scientiam, quam Christo à primo conceptionis momento tribuunt, non esse divinæ parem.* 483
4. *quòd fatentur, quosdam ex Patribus statuere, Christum in scientia verè profecisse.* ead.
Argum. Adversar. 1. *Agnoëta hæretici docebant, Christum ignorasse diem judicii.* ead.
2. *Christum aliqua ignorantia laborasse, idem est, ac si diceres, eum originis vitio fœdidatum fuisse.* quòd
3. *Esai.* 45. *Act.* 4. *&* 10. *docetur, Christi animâ ab ipsa sua creatione ita repletam fuisse scientia & gratia, ut nihil postea didicerit, quod antea nesciverit.* ead.
4. *Christus accepit gratiam sine mensura.* ead
5. *Patres ita docent.* 484
CAP. III. *de descensu Christi ad inferos.* ead.
Thesis prima. Metaphoricus Christi ad inferos descensus in eo consistit, quòd Christus tempore passionis suæ dolores verè infernales in sanctissima sua anima senserit. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, quòd quidam agnoscunt. 1. *Christum iram Patris cœlestis, peccatis humani generis debitam, in se suscepisse, nec solum mortem, sed etiam infernales dolores pertulisse.* 481
2. *Christum non solum in inferiore, sed etiam superiore animæ parte tristitiam sensisse.* 486
3. *Christi tristitiam & dolorem fuisse omnium maximum.* ead.
4. *Christum sensisse se à Deo derelictum.* ead.
5. *Christum in parte animæ inferiore nullam sensisse consolationem, nec à parte animæ superiore, nec à Deo.* ead
Argum. Adversar. 1. *Si Christus ad expiranda peccata nostra dolores infernales sustinere debuit, tum in æternum gehennæ cruciatus & infinitum pœnarum numerum sustinere debuisset.* 487
2. *Si Christus dolores inferni sensisset, aut desperasset, aut afflictionum inordinationem sensisset.* ead.
3. *Patres describunt descensum Christi ad inferos, ut descensum victoris & triumphatoris, non ut rei.* ead.
Thesis secunda. Christus non descendit eo fine ad inferos, ut Patrum sanctorum animas exsimbo liberaret, sed ut se victorem ac triumphatorem malignis Spiritibus potenter demonstraret. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead. seq
Eidem suffragatur. 1. *quòd quidam agnoscunt, limbum destitui Scripturæ suffragio.* 488
2. *omnes æqualiter à Christo esse redemtos.* ead.
3. *Sanctos V. Test. æque ac nos fide in Christum fuisse justificatos.* ead
4. *animas justorum ante Christi ad inferos descensum demeruerum non fuisse sub Diaboli potestate.* ead.
1. *pios etiam in V. Test statim à morte ad Deum & in cœlum venire.* ead.
6. *Augustinum de limbo non fuisse certum.* 489
7. *quasdam hypotheses Adversariorum.* ead.
8. *quòd agnoscunt, recentiorum duntaxat Theologorum, non veterum Ecclesiæ Doctorum sententiam esse, quòd sinum Abrahæ, per quem limbum intelligunt, sit intra terram.* ead.
9. *quòd articulum* 17. *Aug. Conf. approbant.* 490
Argum. Adversar. 1. *Genes.* 15. *v.* 15. *ibit ad patres tuos.* ead.
2. *Genes.* 37. *v.* 35. *Descendam lugens ad filium meum in infernum.* ead.
3. 1. *Sam.* 28. *v.* 13. *anima Saulis de terra ascendere visa est.* ead.
4. *Psal.* 24. *v.* 7. *Attollite portas, Principes vestras* ead.
5. *Ose.* 13. *v.* 14. *De manu inferni liberabo eos.* ead.
6. *Zachar.* 9. *v.* 11. *Eduxisti sanguine Testamenti tui vinctos de lacu.* 491
7. *Eccles.* 24. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ.* ead.
8. *Matth.* 11. *v.* 3. *Tunes, qui venturus es?* ead.
9. *Matth.* 12. *v.* 39. *Filius hominis in corde terræ.* ead.
10. *Luc.* 16. *v.* 26. *Chasma inter nos firmatum.* 492
11. *Luc.* 16. *v.* 22. *per sinum Abrahæ intelligitur limbus Patrum.* ead.
12. *Luc.* 23. *v.* 43. *Hodie mecum eris in Paradiso, hoc est, in limbo.* ead.
13. *Johan.* 12. *v.* 32. *Cum exaltatus fuero à terra, omnes trahum ad meipsum.* 493
14. *Act.* 2. *v.* 27. *David non ascendit in cœlum.* ead.
15. *Rom.* 10. *v.* 7. *Quis descendet in abyssum?* ead.
16. *Ephes.* 4. *v.* 8. *Ascendens in altum captivam duxit captivitatem.* ead.
17. *Eph.* 4. 9. *Descendit in inferiores partes terræ.* 494
18. *Ephes.* 4. *v.* 10. *ut impleret omnia. Phil.* 2. *v.* 10. *ut flectatur omne genu.* ead.
19. *Coloss.* 2. *v.* 15. *Exspolians Principatus & potestates.* ead.
20. *Hebr.* 6. *v.* 20. *Vide ad interiora velaminis, ubi præcursor noster pro nobis introiit Jesus.* 495
21. *Hebr.* 9. *v.* 8. *Nondum prolata fuit via Sanctorum.* ead.
22. *Hebr.* 11. *v.* 39. *Non sunt consecuti promissionem, ut non sine nobis consummarentur.* ead.
23. 1. *Petr.* 3. *v.* 19. *Christus prædicavit iis, qui in carcere erant, Spiritibus.* 496
24. 1. *Petr.* 4. *v.* 6. *Etiam mortuis Evangelizatum est.* 497
25. *Patres docent, Christum ideo ad infernum descendisse, ut Patriarchas V. T. ex eo liberaret.* ead.
26. *Sicut Paradisus terrestris fuit clausus Patribus, Patrumque posteris post lapsum: sic & cœlum usque ad ascensionem ejus, qui vocatur clavis David.* ead.
CAP. IV. *de officio Christi Mediatorio.* ead.
Thesis prima. Christus est Mediator noster secundum utramque Naturam divinam & humanam. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 498
Eidem suffragatur. 1. *quòd quidam agnoscunt, in operibus officii Mediatorii Christum secundum utramque Naturam agere.* ead.
2. *solum Naturæ humanæ actiones & passiones non potuisse esse satisfactorias pro totius mundi peccatis, ac meritorias bonorum cœlestium humano generi impetrandorum.* 500
3. *Christum Mediatorem esse Deum & hominem, non tantum ratione personæ, sed etiam ratione officii.* ead.
4. *Patres Christum secundum utramque Naturam Mediatorem statuere.* 501
5. *quod in hac controversia inter se non conveniunt.* ead.
6. *quòd agnoscere coguntur, esse Nestorianum errorem, si Christus tantum secundum humanam Naturam Mediator statuatur.* ead.
Excepta Bellarm. Christus est Mediator, per substantialem mediationem, non per operationem. ead.
Argum. Bellarm. 1 *ex Scriptura* 1. *Tim.* 2. *Veni Deus, unus Mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus.* ead.
2. *ex Patribus, Cyrillus, Chrysostomus, Augustinus & Fulgentius Christum secundum humanam*

mnam Naturam tantum Mediatorem statuunt. 502
3. ex rationibus. 1. ex definitione & conditionibus Mediatoris. ead.
2. Si Christus esset Mediator secundum utramque Naturam, esset Mediator sui ipsius. ead.
3. Omnes tres personæ Deitatis essent Mediatores. ead.
4. Sacrificare non potest Christo convenire secundum divinitatem. ead.
5. Sequeretur confusio operationum & consequenter Naturarum. 503
Thesis secunda. Christus solus est noster Mediator apud Deum. ead.
Ratio. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. 504
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam agnoscunt, soli Christo Mediatoris nomen in N. T. tribui. ead.
2. quòd talem Mediatoris definitionem proponunt, quæ soli Christo competit. 505
3. quòd agnoscunt, Patres Christum solum vocare Mediatorem. ead
4. quòd de nomine Mediatoris se nolle disceptare dicunt, an soli Christo tribuendum sit. 506
5. quædam hyperbolæ Adversariorum. ead.
6. quòd in hac quæstione sibi contradicunt. ead.
Argum. Adversar. 1. Apoc. 8. v. 3. Angeli preces nostras Deo offerunt. ead.
2. Gal. 3. v. 19. Moses vocatur Mediator inter Deum & populum Israeliticum. 507
Thesis tertia. Christus non sibi, sed nobis gloriscationem est promeritus. ead.
Ratio. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam Gentilibus extra Ecclesiam diserte verbi salutem derogant. ead.
2. quòd tales asserunt hypotheses, ex quibus infertur possit, gentilibus extra Ecclesiam salutem esse derogandam.
1. asserunt, absque vera in Christum fide nemini salutem contingere. 511
2. extra Christum & gratiam Christi nemini contingere salutem. 512
3. extra Ecclesiam nemini contingere salutem. ead.
4. opera, quæ non fiunt ex fide, Deo non placere. ead.
5. negant, gentilibus extra Ecclesiam veras virtutes tribui posse. 513
6. agnoscunt, gentiles vera & salvifica veri Dei cognitione fuisse destitutos. ead.
CAP. V. de fine incarnationis. ead.
Thesis. Si homo non fuisset lapsus, Filius Dei non fuisset incarnatus. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. quidam Episcopi Romani. ead.
2. quidam ex Scholasticis. 514
3. Glossa ordinaria. ead.
4. quidam ex recentioribus Pontificiis. ead.
Appendix hujus articuli. ead.
1. Quæritur. Conquerûntur falsò sibi tribui, 1. quod sinceritatem articuli de Trinitate personarum in divinis labefactent. ead.
2. quòd doceant, Christum tantum pro peccato originali satisfecisse. ead.
3. quòd dignitatem meriti Christi labefactent. ead.
4. quòd statuant, articulum de descensu Christi non posse probari ex scripturis. ead.
5. quòd negent, solum Christum esse Mediatorem nostrum. ead.
II. Calumnia. ead.
1. in articulo de Deo. ead.
1. Generales, Tribunus nobis 1. hæresin Servetti & Samosatensium. ead.
2. hæresin Arianorum. 515
3. quòd statuamus, esse duas essentias divinas. ead.
2. Speciales contra Lutherum, 1. quòd scripserit, Anima mea odit verbum quæ vivit. ead.
2. quòd displicuerit illi nomen Trinitatis. ead.
3. quòd in gratiam Arianorum submoverit ex Bibliis 1. Joh. 5. v. 7. Tres sunt &c. ead. seq.
4. quod Esai. 9. v. 6. לא reddiderit per Kraft. 516
2. In articulo de Christo. ead.
1. Generales, Accusant nos 1. quod propter doctrinam de communicatione idiomatum simus vel Eutychiani, vel Nestoriani. ead.
2. quod confundamus humanam Christi Naturam cum divinitate. ead.
3. quòd destruamus Christi divinitatem per doctrinam de officio Christi Mediatorio ead.
4. quòd humanitatem Christi eversamus, eam extra creaturas collocando. ead.
5. quòd fingamus, Christum non verè, sed simulatè esse passum. ead.
6. quòd Physicam idiomatum communicationem in Christo statuamus. ead.
7. quod carnem Christi statuamus esse immensam. ead.
8. quod negemus realem Christi ad inferos descensum. ead. seq.
2. Speciales contra Lutherum & Brentium. Lutherum 1. Eutychianismi accusant, propterea quod scripserit, divinitatem esse passam. 517
2. quod docuerit, Christi animam apud inferos pœnam damnatorum exsolvisse. ead.
3. quod gentiles cognitione Christi destitutis aliam tribuerit. ead
4. Brentium Nestorianismi accusant, quod scripserit, Filium Dei assumsisse Filium hominis. ead.
5. quod scripserit, descendere ad inferos esse genium tueri. ead.
III. Opiniones absurdæ & erroneæ. 518
1. in articulo de Deo. 1. negant, mysterium Trinitatis ex solis scriptoribus demonstrari posse. ead.
2. absolutam & simplicissimam per omnium Trinitatis æqualitatem obliquè labefactant. ead.
3. Deum sub genus Logicum reducunt. ead.
4. Spiritum sanctum dicunt sedere ad Patris sinistram. ead.
5. Trinitatem exprimunt hac figura, ut tres corpori addantur tres facies, & invicem respicientes. 519
6. negant, Dei nomen esse Dei proprium. ead.
7. nomen Jehovah etiam creaturis in Scriptura tribui asserunt. ead.
8. negant, rudioribus notitiam mysterii de Trinitate esse necessariam. ead.
9. negant, ex Joh. 10. v. 30. id verius apodicticè probari posse. ead.
10. negant, ex voce Elohim pluralitatem in divinis probari posse ead.
11. perstringunt modum loquendi, Sit Deo nostro gratia. ead.
2. in articulo de Christo. 1. Fundamenta Deitatis Christi obliquè labefactant. ead.
1. corrupte la loci Johan. 1. v. 1. erat apud Deum, hoc est, referatur ad Deum. ead.
2. docendo, Christum à Deo dominatum fuisse secundum essentiam. ead.
2. de unione personali mysterio minus tenuiter sentiunt. ead.
1. docendo, carnem existere in Verbo, ut brachium in corpore, ut ramus inseritur arbori &c. ead.
2. propositiones personales minus recte explicando ead.
3. statuendo, Deum posse sibi supponere lapidem, asinum &c. ead.
4. negando rectè dici, quod Deus sit passus. ead.
5. negando, quod Deus non penetret totum ferrum per ipsum. 520
6. docendo, unionem factam per communicationem solam potentiæ. ead
3. justitiam Christi habitualem & actualem labefactant. ead.
1. derogando Christo justitiam originalem, eâdem
2. statuendo, non repugnare, Deum peccare per assumtam Naturam. ead.
3. in appetitu Christi sensitivo fuisse fomitem peccati. ead.
4. De actionibus & passionibus Christi humanis minus commodè loquuntur. ead.
1. Christi nativitatem ex Gentilitatis divinationibus prædici potuisse. ead.
2. Gesta Christi ab anno duodecimo ad Baptismum nisi fieri non posse, probant ex Prov. 30. Via viri in adolescentia. ead.
3. Luc. 4. v. 30. tantum significari, Christum securum sine fuga per medios hostes transisse. ead.
4. Luc. 22. v. 43. Angelum ideò missum, ut fortitudinem Christi laudaret. ead.
5. Vinum myrrhatum commiserationis causa Christo fuisse datum. ead.
6. Corpus Christi mortui vocant cadaver. ead.
7. Articulum de descensu Christi ad inferos ab alio esse Symbolo adjectum. ead.
8. Christum non realiter, sed tantum quoad effectum ad inferos descendisse. ead.
9. Christum ut minorem & inferiorem ad dexteram Dei sedere. 521
10. improbasse, sedere ad Dei dexteram, nullum esse tropum. ead.
11. Christum nunquam in propria & naturali forma è cœlo descendisse. ead.
12. non ipsum Christum, sed Angelum Paulo apparuisse. ead.
5. de merito & satisfactione Christi, adeoque de Sacerdotali Christi officio incommodè loquuntur & erroneas fovent opiniones. ead.
1. Christo in opere Redemptionis, Mediationis ac Salvationis adjungunt B. Mariam Virginem ead.
2. Contritionem capitis serpentini B. Virgini tribuunt. 522
3. Negant, Christi satisfactionem simpliciter ad redemptionem & salutem nostram fuisse necessariam. ead.
4. Pretium satisfactionis à Christo præstitæ in nuda Patris acceptatione statuunt. ead.
5. negant, Christi meritum esse perfectam satisfactionem. 523
6. negant passionem Christi esse jam & totaliter causam nostræ justificationis & salutis. ead.
7. Christum non solum hominem, sed etiam Angelorum Mediatorem & redemptorem statuunt. ead.
8. negant, Christum in cœlo pro nobis orare. ead.
6. Contra Propheticum Christi officium docent, Christum non fungi Prælatum. ead.
7. Contra Regium Christi officium statuunt, Christum nondum plenam ac perfectam gloriæ possessionem adiisse. ead.

ARTICVLVS III.

DE PONTIFICE ROMANO.

CAP. I. de Monarchico Ecclesiæ regimine. ead.
Thesis. Nullum in N. T. vel à Christo, vel ab Apostolis est institutum, ut Monarchicum totius Ecclesiæ regimen ac summus Principatus sit penes unum hominem in his terris, qui sit ejusdem visibile caput, & authenticus controversiarum judex. ead.
Ratio. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod quidam Episcopi Romani Monarchicum Ecclesiæ dominatum repudiarunt. ead.
2. quod Primatus in quibusdam Canonibus citatis à Gratiano improbatur. 526
3. quod solum Christum Universalis Ecclesiæ caput esse agnoscunt, ac talia munia Ecclesiæ capiti assignant, quæ nemini nisi soli Christo competunt. 527
4. quod agnoscunt, Monarchicum Papæ dominatum non nisi jure divino. 528
5. quod tales formant hypotheses, ex quibus inferri possit, Monarchicum Ecclesiæ dominatum non esse alicui præter Christum divinitus commissum. ead.
6. quod agnoscunt, Universalem & Monarchicum totius Ecclesiæ dominatum esse uni homini, qui est merus & nudus homo, impossibilem. ead.
Argum. Adversar. 1. Optimum regimen est Monarchicum. At Christus Ecclesiæ regimen voluit esse optimum.

2. Synagoga fuit umbra Ecclesiæ. At illa habuit unum caput. cad.
3. Vnitas Ecclesiæ non potest consistere absque visibili absque capite. cad. seq.
4. Inter Angelos præter Deum est unus, qui alios omnibus præest. 530
5. Ecclesia comparatur exercitui ordinato. mulieri fortæ. regno, ovili, domui, arcæ Noæ. Ergò in ea debet esse unum caput. cad.
6. Ephes. 2. v. 20. Superædificati summo super fundamentum Prophetarum & Apostolorum. cad.

CAP. II. de Primatu Petri. 531
Thesis. Petrus non fuit à Christo constitutus Ecclesiæ Monarcha, nec pro eo ipse gessit. cad.
Ex Syn. cad.
Antithesis. cad.
Nostræ sententiæ confirmatio. cad.
Eidem suffragantur, 1. quòd quidam Petro Primatum & dominatum Monarchicum detrogant. cad.
2. quòd agnoscunt, Paulum Apostolum non fuisse Petro inferiorem. 533
3. quòd tales penunt hyperbolas, quæ cum Monarchico Petri Primatu conciliari non possunt. cad.
4. quòd in asserendo Petri Primatu non consentiunt. 535
5. quòd agnoscunt, Petrum reliè à Paulo fuisse reprehensum. cad.
Argum. Adversar. 1. Matth. 16. v. 18. Super hanc petram ædificabo Ecclesiam. cad.
2. Ioh. 21. v. 17. Pasce oves meas. 539 seq.
3. Luc. 22. v. 31. Ego rogavi pro te, ne deficiat fides tua. 540 seq.
4. Primatum Petri probant variæ ejusdem prærogativæ. 541
1. mutatur ei nomen. cad.
2. semper primo loco ponitur. 542
3. solus cum Domino ambulat super aquas. cad.
4. soli Petro facta peculiaris revelatio, Matth. 16. cad.
5. specialiter ipsi promissum, Sedem ejus non fore vacuam. cad.
6. Dominus jubet solvi tributum pro se & Petro, Matth. 17. cad.
7. in utraque navi Luc. 5. & Ioh. 21. Petrus princeps invenitur. 543
8. Christum peculiariter pro fide Petri rogavit. cad.
9. Christus post resurrectionem primo omnium apparuit Petro. cad.
10. Petrus primus fuit, cui Dominus pedes lavit. cad.
11. Christus soli Petro mortem crucis prædixit. cad.
12. Petrum tanquam Patremfamilias in unum colligit cœtum discipulorum, Act. 1. cad.
13. Primus post acceptum Spiritum sanctum promulgat Evangelium. Act. 2. cad.
14. Petrus primum miraculum edidit. cad.
15. Tanquam divinus judex arguit Ananiæ hypocrisin, Act. 5. cad.
16. Transit per omnes Ecclesias, Act. 9. 544
17. Primus gentibus prædicavit. Act. 10. cad.
18. Insigni miraculo ex carcere liberatus est. Act. 12. cad.
19. In Concilio primus loquitur, Act. 15. cad.
20. Paulus Hierosolymam ascendit, videre Petrum, Gal. 1. cad.
21. Christus jussit manibus solum Petrum baptizavit. cad.
22. Solus Petrus à Christo ordinatus fuit Episcopus. cad.
23. Primâ hæresiarchum Simonem detexit. 545
24. Romæ post sextum Sedem divino jussu collocavit. cad.
25. Sub finem vitæ Christus ipsi apparuit. cad.
26. Sola illa Ecclesia Patriarchales habita, quas Petrus fundavit. cad.
27. Publicè celebratur festum in honorem cathedræ Petri. cad.
28. In literis formatis antiquus post nomen Patris & Filii & Spiritus sancti nomen Apostolorum Principis adjungebant. cad.
6. Alia Petri prærogativa præter superiores à Bellarmino allatas. cad.
1. Christus de præstantiori caritate eum interrogat. Ioh. 21. 546
2. Dominus Petrum sibi primum Apostolum elegebat. cad.
3. S. Petro dictum, Tibi dabo claves regni cœlorum. cad.
4. Petrus Paulo dedit licentiam prædicandi. cad.

CAP. III. de Sede Papali Romæ à Petro erecta. cad.
Thesis. S. Petrum Apostolum Romæ Papalem Sedem erexisse, eandemque per viginti quinque annos rexisse, gratis dicitur. cad.
Ex Syn. cad.
Antithesis. cad.
Nostræ sententiæ confirmatio. cad.
Eidem suffragatur, 1. quòd quidam negant, Petrum fuisse Ecclesiæ Monarcham. 547
2. quòd negant, Petrum per 25. annos Romæ Episcopum egisse. cad.
3. quòd agnoscunt, Apostolatum ab Episcopatu differre. 549
4. quod in asserendo Romano Petri Episcopatu ac in assignando tempore, quo Petrus Romam venerit, non consentiunt. cad.
5. quòd agnoscunt, Episcopos Romanos non solum Petri, sed etiam Pauli Successores esse. cad.
Arg. Adversar. 1. Romana Ecclesia semper habita est prima & principua omnium aliarum. cad. seq.
2. Si non fuit Petrus Episcopus Romæ usque ad mortem, exponant adversarii, ubi Petrus sederit ab eo tempore, quo reliquit Antiochiam. 550

CAP. IV. de successione in Sede Petri. cad.
Thesis. Pontifex Romanus non est verus Petri Successor. cad.
Ex Syn. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragatur, 1. quòd quidam agnoscunt, successionem personalem & localem nihil valere absque successione doctrinali. 551
2. quod quidam agnoscunt, Pontifices Romanos nec in doctrinæ puritate, nec in vitæ sanctitate Petro verè succedere. 552
3. quòd fatentur, Episcopum Rom. Petro in Sede Papali non succedere jure divino, nec posse illam successionem ex Scripturis probari, nec præeminentiam illam Sedi Romanæ esse præcisè alligatam. 554
4. quòd agnoscunt, de proximis Petri in Sede Romana Successoribus nihil certi constare. 556
5. quòd agnoscere cogantur, successionem illam fuisse interruptam, & quidem 1. per diuturnam vacationem. 557
2. per Anti-Papatum dissensionem. cad.
3. per hæreticam à vera fide discessionem. 558
4. per illegitimam occupationem. cad.
nempe 1. per Simoniacam largitionem. cad.
2. per vim & factiones. 559
3. per fraudes ac dolos. 560
4. per artes Magicas. cad.
5. per operam meretricum. cad.
6. quod agnoscere cogantur, successionem per Iohannem Papissam turpiter deformatam. cad.
7. quòd quidam agnoscunt, Petrum nec primum, nec solum Episcopum Romæ, fuisse. 563
8. quòd ex hypothesi concedunt, Petrum non fuisse Romæ mortuum. cad.
9. quòd fatentur, successionis ordinem non certo constare ex Historicis. 564
Argum. Adversar. 1. Petrus Domino jubente Romam venit & Martyrium ibi pertulit. cad.
2. Nemo legitur se pro successore Petri, nisi Episcopus Romanus. cad.

CAP. V. de Ecclesiastico Romani Pontificis Principatu. cad.
Thesis. Pontifex Romanus de jure divino non habet Monarchicam potestatem in universam Ecclesiam. cad.
Ex Syn. cad.
Antithesis. 565
Nostra sententia confirmata. cad.
Eidem suffragantur, 1. quòd quidam ex ipsis Romanis Episcopis agnoscunt, jure divino sibi non competere Universalem ac Monarchicam in totam Ecclesiam potestatem. cad.
2. quòd in jure Canonico citantur decreta quorundam Conciliorum, in quibus Monarchica potestas Romano Episcopo derogatur. 566
3. quòd quidam agnoscunt, Monarchicam illam Papæ potestatem esse sacris literis & ordinationi divinæ adversam, vel certè, non esse de jure divino. 567
4. quòd fatentur, ante Constantini tempora Romanos non habuisse Primatum. 570
5. quòd quorundam Conciliorum & Patrum suffragiis nobis in hac quæstione largiuntur. cad.
6. quòd agnoscunt, Constantinum Sylvestro, Petri tum Rom. facto Primatum dedisse. 571
7. quòd agnoscunt, Primatui Pontificis ab Ecclesia quibusdam jam olim fuisse contradictum. cad.
8. quòd tales præferunt hypotheses, ex quibus Primatus Monarchica potestatis Pontificia everti potest. 572
9. quòd agnoscunt, nusquam in N. T. vel à Christo vel ab Apostolis fieri mentionem esse, ut Monarchicum totius Ecclesiæ regimen ac summus Principatus sit penes unum hominem in hac terra. 573
10. quòd negant, esse de fide, credere Romanum Pontificem esse caput Ecclesiæ. cad.
11. quòd tales concedunt hypotheses, ex quibus inferri potest, Papam non esse caput Ecclesiæ. cad.
12. quòd obedientiam Romano Pontifici præstandam concedunt esse mutabilem. 574
Argum. Adversar. 1. Esai. 28. v. 16. Ecce ponam in fundamentum Sion lapidem in fundamento fundatum. cad.
2. Ezech. 37. v. 21. Rex unus erit omnibus imperans. cad. seq.
3. Ose. 1. v. ult. Ponent sibi caput unum. 575
4. Matth. 16. v. 18. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam. cad.
5. Luc. 12. v. 42. Quis putas est fidelis servus &c. cad.
6. Ecclesia est unum ovile & in ea unus Pastor, Ioh. 10. 576
7. Ioh. 21. v. 17. Pasce oves meas. cad.
8. 1. Cor. 12. v. 21. Non potest dicere capiti pedibus, non est mihi necessarii. cad.
9. Philip. 4. v. 3. Rogo te germane compar. cad.
10. 2. Petr. 1. v. 15. Dabo operam & frequenter habere vos post obitum meum. 577
11. Concilium Nicænum Romano Pontifici Primatum tribuit. cad.
12. Concilium Sardicense statuit, unicuique Episcopo licere provocare ad Pont. Rom. cad.
13. Primatum Romani Pontificis confirmant testimonia primorum Romanæ Ecclesiæ Episcoporum. cad.
14. Ad potestatem Romani Pontificis omnes Patres confugiebant. 578
15. Episcopus Romanus jam olim confirmavit reliquos Episcopos. cad.
16. Quicunque non consensit olim cum Rom. Episcopo, non fuit habitus Catholicus. cad.
17. Papæ tribuuntur talia nomina, quæ Monarchicum ejus Primatum arguunt. cad.
Vocatur enim 1. Papa. cad.
2. Pater patrum. 579
3. Princeps Sacerdotum. cad.
4. Rector domus Dei. cad.
5. Pater sanctus. cad.
6. Universalis. 580
7. Pontifex & Doctor omnium Christianorum. cad.
8. Christi Vicarius. cad.
9. Ecclesiæ Sponsus. cad.
10. Minimi Rom. Episcopi vocatur Apostolatus. cad.
11. Sanctitas Rom. Episcopi caput omnium Ecclesiarum dicitur. 581

CAP. VI. de Antichristo. cad.
Thesis. Pontifex Romanus post factam apostasiam est Antichristus ille magnus, de quo Daniel. Paulus & Iohannes fuere vaticinati. cad.
Ex Syn. cad.
Antithesis. cad.
Nostræ sententiæ confirmatio. cad.
Eidem suffragantur, 1. Sibyllarum oracula, quæ Bellarmin. Prophetiis æquiparat. 583
2. Gregorius Magnus, qui titulum Universalis Episcopi, quo Pontifex Romanus hodie gloriatur, pro Antichristiano habet. 584
3. Quidam Imperatores, Reges, Principes, Scriptores illiterati ac Politici; quin & Episcopi ac Theologi ante Lutherum. 585
4. qui tempore Lutheri & post Lutheri tempora docuerunt, in regno Papali Antichristianos errores & impietatem dominari, ac per Babylonem in Apocalypsi intelligendam esse Romanum Papatum. 591

Exceptiones Adversariorum contra hæc testimonia. 595
1. suffragatur & hoc nostræ sententiæ, quòd talia tribuant Antichristo, quæ Romani Pontifices competunt. cad.
2. quòd in doctrina de Antichristo varii sententiarum divortii invicem pugnant. 597
ipsi tum in defendo Antichristi conceptu. cad.
2. variis loc. in quos dicunt Antichristum cad.
3. rationi

3. ratione miraculorum. ead.
4. ratione praliorum. 599
5. ratione interitus. ead.
Argum. Bellarmin. 1. Antichristi nomen significat hostem & æmulum Christi, Romanus autem Pontifex se Christi famulum & Christo in omnibus subjectum fatetur. ead.
2. Antichristus erit una tantum persona. Pontifices autem multi fuerunt & erunt. 602
probatur antecedens 1. ex Ioh. 5. v. 43. Si alius venerit in nomine suo, illum accipietis. 603
2. ex 2. Thess. 2. v. 3. Nisi prius revelatur homo peccati. 604
3. Antichristus nondum venit. Pontifex jamdudum venit. Ergò non est Antichristus. ead.
probatur antecedens. 1. Evangelium nondum est in toto mundo prædicatum, ead.
2. Nondum facta est omnimoda Imperatorii desolatio. 606
3. Enoch & Elias nondum redierunt. 609
4. Nondum cessarunt omnes publicæ religionis Ceremoniæ. 612
5. Papa regnavit in Ecclesia plusquam mille quingentis annis. ead.
6. Papa regnavit diu ante mundi finem. 614
4. Si Antichristus venisset, & esset Romanus Pontifex, certò constaret de ejus nomine à Iohanne prædicto. At de nomine Antichristi adhuc maxima controversia est. ead.
5. Character, qui tribuitur Antichristo, non competit Romano Pontifici. 615
6. Antichristus nasceretur ex Iudæa, videlicet ex tribu Dan. Gen. 49. v. 16. Ier. 8. v. 16. Apoc. 7. circumcideretur, observabit Sabbatum, à Iudæis pro Messia reciperetur, Ioh. 5. At hæc non conveniunt Romano Pontifici. 616
7. Antichristi Sedes erit templum Hierosolymitanum. 2. Thessal. 2. v. 4. Pontificis Sedes est Roma. 618
8. Antichristus negabit Iesum esse Christum, & proinde oppugnabit omnia Salvatoris nostri instituta, docebit, nondum cessasse circumcisionem & alias legis Ceremonias 1. Ioh. 2. asseret, se esse verum Christum in lege & Prophetis promissum. Ioh. 5. affirmabit, se Deum esse & pro Deo coli volet. 2. Thess. 2. ac se non solum Deum, sed etiam solum se Deum esse dicet, & oppugnabit omnes alios Deos. At hæc non conveniunt Rom. Pontifici. 622
9. Antichristus & ejus ministri facient miracula. Matth. 24. 2. Thess. 2. Apoc. 13. sed mendacia. 2. Thessal. 2. ignem de cælo facient descendere facient, ut imago bestiæ loquatur, ac finget se mori & resurgere. Apoc. 13. At hæc non conveniunt Rom. Pontifici. 623
10. Antichristus ex humili loco prodiret, per fraudes & dolos regnum Iudæorum est adeptus, Dan. 11. pugnaturus cum tribus Regibus, nimirum Ægypti, Lybiæ atque Æthiopiæ, & eorum regna illis devictis occupaturus, Dan. 7. subacturus sibi alios Reges, & eo modo Monarcha totius orbis evasurus, Apoc. 17. cum innumerabili exercitu toto orbe Christianos persecuturus, Apoc. 20. At nihil horum convenit in Rom. Pontificem. 624
11. Patres alium Antichristum agnoscunt, quam Rom. Pontificem. ead.

CAP. VII. de potestate Papæ & Prælatorum in ferendis legibus Ecclesiasticis. 626
Thesis. Pontifex Rom. & Episcopi non sunt tales Principes Ecclesiastici, qui possint sua autoritate, etiam sine plebis consensu, vel Presbyterorum consilio leges ferre, quæ in conscientia obligent.
Exam. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 627
Eidem suffragantur. 1. quòd quidam agnoscunt, Pontifici non competere Monarchicum in Ecclesiam universam dominatum. ead.
2. quòd quidam conquerantur, Ecclesiam cepia & veritate inutilium, imò noxiarum traditionum & constitutionū gravari. ead.
3. quòd quidam Canones negant præter id, quod in Scripturis continetur, esse aliquid vel præcipiendum vel prohibendum. ead.
4. quòd agnoscunt, Apostolis non fuisse datam potestatem novarum legum ferendarū. 628
5. quòd conquerantur de multitudine festorum. ead.
6. quòd agnoscunt, fideles non debere fieri servos hominum. ead.
7. quòd negant, transgressionem legum Ecclesiasticarum, si absit contemtus, esse peccatum mortale. ead.
Argum. Adverf. 1. Deut. 17. v. 12. Qui superbierit, nolens obedire imperio Sacerdotis, morietur. ead.
2. Prov. 6. v. 20. Ne dimittas legem matris tuæ. ead.
3. Matth. 16. v. 19. Quodcunque ligaveris super terram, erit ligatum in cœlo. ead.
4. Ioh. 20. v. 21. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. ead.
5. Ioh. 21. v. 15. Pasce agnos meos. 629
6. Act. 15. v. 29. Apostoli novam legem condunt. ead.
7. Rom. 13. v. 1. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. ead.
8. 1. Corint. 4. v. 21. Quid vultis in virga veniam ad vos? 630
CAP. VIII. de jurisdictione Episcoporum an à Papa descendat. ead.
Thesis. Christus jurisdictionem Ecclesiasticam non ita immediatè soli Pontifici Romano concessit, ut omnis Episcoporum jurisdictio à Papa descendat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. quòd quidam negant, omnem Episcoporum jurisdictionem à Pontifice descendere. ead.
2. quòd quidam agnoscunt, primis Ecclesiæ temporibus nondum fuisse à Romano Pontifice omnia Ecclesiarum jura usurpata. 632
3. quòd agnoscunt, Apostolos omnem jurisdictionem à Christo immediatè accepisse. ead.
4. quòd jus civile docet, jus Patriarchatus esse ab Imperatoribus & Conciliis. 633
5. quòd Pontificii in hac quæstione non consentiunt. ead.
CAP. IX. de potestate Pontificia in temporalib. ead.
Thesis. Pontifex Romanus non competit summum dominium temporale in Imperatorum, Reges & Principes; nec conveniunt Ecclesiasticis personis, ut talibus, jura divino politica jurisdictio. ead.
Exam. ead.
Antithesis. 634
Nostra sententia confirmatio. 637
Eidem suffragantur. 1. Quidam ex Pontificibus & Episcopis Romanis. ead.
2. quædam etiam posteriorum Synodorum decreta. 639
3. Jus Canonicum, Gratianus & Glossator. 640
4. Bernhardus, qui in medio Papatus tenebras fecerit. ead.
5. quidam ex Scholasticis. 641
6. Imperatores & Reges jub Papatu. 642
7. Episcopi & Theologi. 646
8. Jurisconsulti ac Politici. 655
9. Historici, Philosophi, Poetæ. 658
10 quædam hypotheses Adversariorum. 659
Argum. Adversar. 1. Luc. 22. dicit Christus, Ecce duo gladii hic. 660
2. Ioh. 18. v. 11. Christus dicit Petro, Recondo gladium tuum in vaginam. 661
3. pro potestate disponendi Principes à solio & jubditos à juramento absolvendi adducunt dictum Christi. Matth. 16. v. 19. Quodcunque solveris &c. ead.
4. Vicarium Christi habet potestatem eam, quam Christus. Papa est Christi Vicarius. 662
5. Si propter lepram corporalem poterat olim Sacerdos Regem judicare & regno privare, ergo etiam propter lepram spiritualem, hoc est, hæresin Pont. Rom. idem hodie poterit. ead.
Arg. Bellarm. quibus probare conatur, indirectam Pontificum in temporalibus potestatem. ead.
1. Potestas civilis subjecta est spirituali. Ergo potest Princeps spirituale imperare Principi in temporalibus & disponere de rebus temporalibus in ordine ad bonum spirituale. ead.
2. Resp. Ecclesiastica debet esse perfecta & sui sufficiens in ordine ad finem suum. Ergo deceret habere eam potestatem necessariam ad finem suum consequendum. 663
3. Non licet Christiano tolerare Regem infidelem aut hæreticum, sed tenetur subditos pertrahere ad hæresin vel infidelitatem. ead.
4. Quando Reges & Principes ad Ecclesiam veniunt, ut Christiani fiant, recipiuntur cum pacto expresso vel tacito, ut sceptra sua subjiciant Christo, & profiteantur se fidei Christi servaturos, etiam sub pœna regni perdendi. ead.
5. Cum Petro dictum est, Pasce oves meas. Ioh. 21. data est illi facultas omnis, qua ad regendum gregem Pastore est necessaria. ead.
6. Pontifices sæpè deposuerunt Imperatores. ead.
7. Leo III. Imperium à Græcis ad Romanos transtulit. ead.
8. Gregorius V. sanctionē edidit de Imperatore eligendo per septem Germaniæ principes. 665
Argum. Bellarm. quibus probare conatur, quòd non pugnet cum verbo Dei ut unus homo sit Princeps Ecclesiasticus & Politicus simul. ead.
1. Præsto sunt exempla sanctorum, qui fuerunt simul Principes & Pontifices, ut Melchisedec, primogenitus V. T. Moses, Heli, Maccabæi. ead.
2. Potestas Ecclesiastica & Politica non sunt contrariæ, sed utraque bona, utraque à Deo, utraque laudabilis & una alteri servit. ead. seq.
3. Qui donaverunt Episcopo Romano aliquo Episcopi Principatus temporales, pii homines fuerunt &c. 666. ubi de donatione Constantini ex professo agitur ead.
4. Etsi absolutè fortè præstaret, Pontifices tractare solum spiritualia, tamen propter malitiam temporū experientia clamat, non solū utiliter, sed etiam necessariò & ex singulari Dei providentia donatos fuisse Pontifici alicui Episcopi temporalem aliquem Principatum. 668
5. Si verò maximè nullo alio, tamen præscriptionis jure, Pontifex Romanus illa regna & provincias, quibus dominatur, obtinet. ead.
Appendix hujus articuli ead.
I. Querelæ. ead. Conqueruntur sibi tribui
1. quòd omnis religio arceatur ex autoritate Papæ. ead.
2. quod Papa succedat Christo in tota potentia. ead.
3. quòd Papa requirat ab Imperatore servitium in tenendo stapede. 669
4. quod Papa instigarit Henricum V. filium adversus Henricum IV. Imperatorem. ead.
5. quòd Pontifices non curent Evangelium. ead.
6. quòd Pontificum autoritatem & decreta verbo Dei præferamus. ead.
7. quòd ex Caiphæ exemplo infallibilitatem Pontificis Romani colligant. 670
8. quòd Pontifici ullam potestatem relaxandi juramenta tribuamus. ead.
9. quòd Papa Alexander III. collo Imperatoris Friderici I. pedem imposuerit. ead.
10. quòd Pontifici vendicent potestatem condendi novos fidei articulos. ead.
11. quòd Papa imperet Angelis, ut animas Romipetarum cælo inferant. ead.
12. quòd Zozimus Papa corruperit acta Nicæni Concilii. ead.
II. Calumniæ. ead. Tribuunt mihi
1. quòd Imperatorem nostrum de Sede sua deturbare moliamur. ead.
2. quòd negemus, Germaniam ante Lutherum habuisse Imperatores & Principes Christianos. ead.
3. quòd Papam esse Antichristum, ut fidei articulum, propugnemus. 671
III. Opiniones absurdæ & erroneæ. ead.
1. Pontifici creato licere mutare nomen. ead.
2. Papam esse caput Ecclesiæ secundarium. ead.
3. Papam esse judicem infallibilem & tamen non semper habere assistentem Spiritum S. ead.
4. Pontificem venerandum esse sanctissimum. ead.
5. Pontificem Canonicè electum merito Petri indubitanter effici sanctum. ead.
6. Christum fuisse Papam. ead.
7. Sacrilegum esse, dissentire de facto Papæ.
8. Quidam ex Constantini Constitutione negant, ut hæreticos, ignem removendos esse. 672
9. Primatum Spiritus Pont. à Constantino fuisse datum. ead.
10. Qui negat, donationem Constantini esse de jure validam, etiam si de facto veram esse credat, reum esse hæreseos. ead.
11. Totam Academiam Canonistarum & Legistarum pro validitate donationis, errare. ead.
12. Instrumentum donationis Constantini esse indubitatum. ead.
13. Restitutionem per Principes Francorum Rom. Ecclesiæ factam esse. ead.
14. Imperatores esse malæ fidei possessores. ead.
15. Imperatores & Reges precarium donantis possessionem regnorum suorum obtinere. ead.
Donationem Constantini fuisse à Spiritu S. inspiratam & prædictam. 1. Paral. ult. ead.

16. Caipham verum judicem protestisse. ead.
17. Papã posse novos fidei articulos condere. ead.
18. Deo sublationem pedum Pontificorum probari ex Esai. 61. ead.
19. Penes Pontificem esse auctoritatem dispensandi contra jus naturale. 673
20. Potestatem Pontificiã supremam in temporalibus probari ex Ierem. 1. v. 10. ead.
21. Non convenire, ut Pontifex interesse Concilio extra Romam celebrato, quia non convenit, ut caput sequatur membra. ead.
22. Pontificem se non posse submittere Concilio, quia præstat ægrum caput habere quàm nullum. 674
23. Papam etiam in casu intolerabilis erroris non esse publicè reprehendendum. ead.
24. Indirectam Pontificis in temporalibus potestatem competere. ead.
25. Pontificem esse Apostolorum hæredem. ead.
26. Christum non fuisse satis disertum, nisi unicum post se reliquisset Vicarium. ead.
27. Petrum nominasse Clementem Successorem, sed Clementem recusasse. ead.
28. Aërium fuisse hæreticum habitum propterea quòd negaverit Pontificiã Primatum. ead.
29. Papam posse mutare materiam juris naturalis. ead.
30. Pontificem humeris hominum circumferendum. ead.
31. Ordinem pomparum à Samosateno acceptum non improbandum. ead.
32. Ab executione contra Lutheranos tanquam læsæ Majestatis reos procedendum. ead.
33. Capitali supplicio afficiendos esse qui Papam Antichristum vocant. 675.
34. Papam esse Universalis Ecclesiæ Sponsum ead.
35. Verba Christi, sit unum ovile & unus Pastor, de Pont. Rom. esse accipienda. ead.
36. Capellanos Pontificis esse loco quatuor Patriarcharum. ead.

ARTICVLVS IV.
DE CONCILIIS.

CAP. I. de auctoritate indicendi Concilium. ead.
Thesis. Jus atque auctoritas indicendi Concilia generalia sive œcumenica non est penes Pontificem, sed penes Imperatorem. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 676
Eidem suffragatur. 1. quòd Episcopi Romani ab Imperatoribus petierint, Synodos illarum potestate & auctoritate congregari. 677
2. quòd Episcopi Romani se Imperatoribus Romanis in temporalibus subjectos esse, confessi fuerunt. 678
3. quòd agnoscunt, prima quatuor œcumenica, atque insuper etiam alia Concilia potestate & auctoritate Imperatorum esse congregata ead.
4. quòd fateantur, potestatem convocandi Concilia ad Imperatores, Reges & Principes pertinere, eosque etiam invito Pontifice, Concilia convocare posse. 679
5. quòd Imperatores Romanæ Ecclesiæ addictæ potestatem convocandi Concilia sibi vendicarunt. 680
6. quòd quidam agnoscunt, ad Politicos Magistratus curam Ecclesiæ & rerum Ecclesiasticarum pertinere. 681
7. quòd tales concedunt hypotheses, ex quib. nostra sententia confirmari potest. ead
Argum. Adversar. 1 Concilium Ecclesiæ non est legitimum, nisi congregetur in nomine Christi. Matth. 18. Congregari autem in nomine Christi, est congregari ab eo qui habet auctoritatem congregandi à Christo, h. e. à Pont. Rom. ead.
2. Ejus est Concilia generalia congregare, qui potest omnes cogere. At Imperator non potest omnes cogere. 682
3. Epistolæ Decretales Pontificum idem probant. ead.
4. Sylvester suo mandato coegit Concilium Nicenum, & Damasus Constantinopolitanum. ead.

CAP. II. de Assessoribus Concilii. ead.

Thesis. Non soli Episcopi & Prælati jus habent definiendi in Concilio, sed ex quovis hominum ordine piè eruditi eligi possunt, qui ad Concilium mittantur, ac suam in eo liberè pronuncient sententiam. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 683
Eidem suffragatur, 1. quòd Ecclesiastica judicia fugiamus & Conciliorum auctoritatem vilipendamus. ead.
2. quòd statuamus ex omni hominum genere Concilius debere interesse eos, qui eruditi sunt, & omnes debere esse judices. 705
3. quòd in variis Conventibus & Synodis non potuerit pax inter nos sanciri. ead
4. quòd per pios & doctos viros ad Concilium mittendos, non nisi nostræ Sectæ homines intelligamus. ead.
5. quòd frustrà tot Concilia olim coacta fuisse statuamus. ead.
2. Speciales, p. ead. Luthero tribuunt,
1. quòd omnium Conciliorum auctoritatem abjecerit. ead.
2. quòd videatur reprehendere Concilium Apostolicum, Act. 15. ead
3. Brentio tribuunt; quod statuerit. Concilia non nisi ex veris piis & electis constare debere. ead.

Eidem suffragatur. 1. quòd gnoscunt, Synodis etiam Imperatores & Magistratus Politicos interfuisse & interesse debere. ead
2. Præter Episcopos etiam Presbyteros & Laicos ad Concilium admittendos esse. 684
3. quòd ejusmodi ponunt hypotheses, ex quibus inferri potest, Laicos non esse simpliciter à Concilio excludendos. ead
Argum. Adversar. Definire in Concilio ea, quæ sunt credenda, vel agenda proprium est Pastorum munus. At Pastores sunt soli Episcopi. 686
Exceptio Adversar. Ex aliis Clericis, præter Episcopos, aliqui viri docti interdum ad Concilium vocantur, qui in disputando, non in judicando juvent, interim soli Episcopi habent vocem decisivam. ead.

CAP. III. de Præside Concilii. ead.

Thesis. Præses Concilii non est necessariò Episcopus Romanus, vel ejus Legatus, sed is, qui per suffragia Episcoporum ad illud eligitur. ead.
Exposit. 687
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, Imperatores quibusdam Conciliis non solum interfuisse, sed etiam præfuisse. 688
2. quibusdam Concilius non præfuisse Rom. Pontificem nec per se, nec per Legatos, sed alios potius Episcopos. 690
3. in Concilio Apostolico Act. 15. non præsedisse Petrum, Papali auctoritate & Monarchica potestate. ead.
4. quòd tales concedunt hypotheses, ex quibus inferri potest jus præsidendi in Concilius per absolutam quandam necessitatem non competere Rom. Pont. 691
Argum. Bellarm. 1. Summus Pontifex est Pastor & Pater Ecclesiæ universæ, adeò ut etiam Episcopi & Principes omnes respectu summi Pontificis oves & filii dicantur. Sed Patres filiis & Pastores ovibus præsidere debent. ead.
2. In Concilio Apostolico Act. 15. præsedit Petrus. ead.
3. In Conciliis Œcumenicis præsedit Pontifex Romanus. ead

CAP. IV. de auctoritate Concilii supra Papã. ead.

Thesis. Concilium est supra Pont. Rom. 692
Exposit. ead
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 693
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam disertis verbis asserunt, Concilium esse supra Papam. ead
2. quòd quidam ex ipsis Pontificib. se Concilio subjectos agnoverunt. 698
3. quòd Concilia superioritatem in Pontif. Rom. exercuerint. 699
4. quòd in nullo Concilio adhuc definitum sit, Papam esse supra Concilium, contrarium verò, videlicet Concilium esse supra Papam, in tribus Conciliis Papisticis Pisano, Constantiensi & Basileensi definitum fuit. 700
5. quòd tales ponunt hypotheses, ex quibus inferri potest, Concilium esse supra Papam. ead. seq.
6. quòd in asserenda Pontificis potestate supra Concilium sibi non constent, sed variis modis dissentiant. 702
Appendix hujus articuli. ead.
I. Querela. p. ead. Conqueruntur sibi tribui, 1. quòd Scripturam subjiciant Conciliis. ead.
2. quòd Concilium Tridentinum non fuerit liberum. ead.
II. Calumniæ. 704
1. Generales. p. ead. Tribuunt nobis,
1. quòd Ecclesiastica judicia fugiamus & Conciliorum auctoritatem vilipendamus. ead.
2. quòd statuamus ex omni hominum genere Concilius debere interesse eos, qui eruditi sunt, & omnes debere esse judices. 705
3. quòd in variis Conventibus & Synodis non potuerit pax inter nos sanciri. ead
4. quòd per pios & doctos viros ad Concilium mittendos, non nisi nostræ Sectæ homines intelligamus. ead.
5. quòd frustrà tot Concilia olim coacta fuisse statuamus. ead.
2. Speciales, p. ead. Luthero tribuunt,
1. quòd omnium Conciliorum auctoritatem abjecerit. ead.
2. quòd videatur reprehendere Concilium Apostolicum, Act. 15. ead
3. Brentio tribuunt; quod statuerit. Concilia non nisi ex veris piis & electis constare debere. ead.
III. Opiniones absurdæ & erroneæ. ead.
1. Unius ac solius Pontificis decisionem Conciliorum decisioni præferendam. ead.
2. Episcopos in Conciliis ad amussim sequi debere sententiam Romani Pontificis. ead.
3. Pontificem, ut Principem Ecclesiæ, posse retractare judicium majoris partis in Concilio. 706
4. Sententiam in Concilio Phariseorum & Sacerdotum contra Christum prolatam fuisse veram. ead.
5. Spiritum S. adesse Concilio illarum Episcoporum, qui sunt corde hæretici. ead.
6. Iniquam esse conditionem, ut in Conciliis ex Scriptura divina sententia ferantur, non ex traditionibus aut canonibus. ead.
7. Concilium Apostolicum, Act. 15. non fuisse Oecumenicum. ead.
8. Verbum Ecclesiæ, hoc est, Concilii vel Pontificis, decretis ex cathedra, non esse omninò verbum hominis sed aliquo modo verbũ Dei. ead.
9. Credendum quatuor Conciliis, quemadmodum quatuor Evangeliis. ead.
10. Concilium Chalcedonense non sine fraude & absentib. Legatis Romanis decretum de Episcopo Constantinopolitano exequando Romano fecisse. ead.

ARTICVLVS V.
DE ECCLESIA.

CAP. I. de materia Ecclesiæ, hoc est, de illis, ex quibus constat Ecclesia. 707

Thesis generalis. Ecclesia propriè est congregatio Sanctorum. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead. seq.
Eidem suffragatur. 1. Gregorius Episcopus Romanus. 708
2. Bernhardus. ead.
3. Quidã Canones & capitula Juris Canonici. ead.
4. quædam pronunciata Scholasticorum. ead.
5. quædam Conciliorum, etiam recentiorum pronunciata. 709
6. quorundam recentiorum Scriptorum, qui non solum ante, sed etiam post Lutherum decuerunt, pronunciata. ead.
Argum. Adversar. 1. 1. Cor. 10. v. 17. Unus panis unum corpus multi sumus. 711
2. Ecclesia, quam Paulus persequebatur erat vera Ecclesia. 712
Exceptio Bellarm. Membra considerari possunt. 1. ut sunt res quædam secundum se, sive secundum essentiam ac substantiam suam. 2. ut sunt instrumenta operativa. ead.
Thesis specialis prima. Catechumeni vera fide præditi etiam ante Baptismum perceptum sunt vera & viva Ecclesiæ membra. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur quædam hypotheses Adversariorum: ead.
1. Catechumenos esse de Ecclesia Catholica, quæ comprehendit omnes fideles. ead.
2. Catechumenos esse de anima Ecclesiæ, & unitos Christo capiti interim. ead.
3. Alphonsum à Castro nobis esse inimicos. 713
4. Catechumenos, si cum contritione & voto Baptismi obeunt, salvari. ead.
5. Catechumenos esse in Ecclesia potentia. ead.
Argum. Bellarmin. Catechumeni non habent jus ad ulla Sacramenta, neque ad alia, quæ sunt communia universæ Ecclesiæ. Ergò non sunt actu & propriè de Ecclesia. ead.
Thesis specialis secunda. Hæretici occulti, antequam per obstinationem & pertinaciam ab Ecclesia separentur, sunt adhuc in Ecclesia visibili. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur quædam hypotheses Adversariorum. ead.
1. hæreticos esse partes & membra Ecclesiæ. ead.
2. hæreticos quadam ratione ad Ecclesiam pertinere. ead.
3. Ecclesiam esse cœtum hominum ejusdem fidei Christianæ professione & eorundem Sacramentorum communione colligatum &c.
4. hæreticos ex conspectu Dei ab Ecclesia separari. ead.
5. hæreticos externo quodam modo in Ecclesia societate existere. ead.

6. baptisatos ab hereticis non esse rebaptizandos. cad.

Thesis specialis tertia. Schismatici ab hæretico Episcopo, vel ipso etiam Romano Pontifice in hæresin prolapso, secessionem facientes non desinunt esse membra Ecclesiæ, modo in Christi fide perseverent. cad.
Exstat. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragatur, 1. quòd fatentur, quosdam Catholicos idem nobiscum affirmare. cad.
2. quòd Gerzanus scribit, sectatores schismatis ad Ecclesiam pertinere. 715
3. quòd Ius Canonicum docet, Ecclesiam illam deserendam esse, quæ veram fidem deseruit. cad.
4. quòd quidam concedunt, Papam posse in hæresin incidere. cad.
5. quòd concedunt, licitum esse quandoque Pontifici vi & armis resistere. cad.

Thesis specialis quarta. Injustè excommunicati non desinunt esse membra Catholicæ Ecclesiæ, etiamsi à visibili & particulari Ecclesia ejiciantur. cad.
Exstat. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragantur. 1. quidam Canones. cad.
2. Lombardus. cad.
3. quidam hypotheses Bellarmini. cad.

Thesis specialis quinta. Infideles & hæretici occulti sunt in Ecclesia, non autem de Ecclesia. Sunt in Ecclesiis particularibus, ad ad Ecclesiam Catholicam neque & propriè sic dictam non pertinent. cad.
Exstat. 716
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragantur. 1. quidam ex Pontificiis. cad.
2. quidam hypotheses Bellarmini. cad.

CAP. II. de distinctione inter Ecclesiam visibilem & invisibilem. cad.
Thesis. Ecclesia recte in visibilem & invisibilem distinguitur. cad.
Exstat. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. 717
Eidem suffragantur. 1. qui agnoscunt, Ecclesiam propriè dictam esse congregationem sanctorum. cad. 718
2. qui fatentur, Ecclesiam certo respectu posse dici invisibilem. cad.
3. quidam hypotheses Bellarmini. cad.
4. quidam hypotheses aliorum Pontificiorum. cad. seq.

Argum. Adversar. 1. Non potest proferri, vel ullus locus, ubi nomen Ecclesiæ tribuatur congregationi invisibili. 720
2. Ps. 19. v. 5. In sole posuit tabernaculum suum. cad.
3. Esai. 2. v. 2. Dan. 2. v. 35. Mich. 4. v. 1. Ecclesia comparatur monti magno & conspicuo, qui nullo modo potest latere. cad.
4. Matth. 5. v. 14. Non potest civitas abscondi supra montem posita. 721
5. Parabola Evangelica de area, dereti, de oviis, de convivio &c. omnes ostendunt, Ecclesiam veram, quæ est regnum cœlorum, esse visibilem. cad.

Item, tenemur omnes, sub periculo æternæ mortis veræ Ecclesiæ nos adjungere. Ad hoc fieri non potest, si Ecclesia est invisibilis. cad.

CAP. III. de quæstione, an Ecclesia possit deficere. cad.
Thesis. Ecclesia potest deficere. cad.
Exstat. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. 722
Eidem suffragantur. 1. quòd quidam agnoscunt, Ecclesiam certo modo deficere posse. cad.
2. quòd Ecclesia statum variabilem cum phasibus Lunæ conferunt. 723
3. quòd agnoscunt, Ecclesiam V. T. defecisse. cad.
4. quòd fatentur, Ecclesiam Israliticam tempore V. T. cum primis temporibus Regum Israel defecisse. cad.
5. quòd agnoscunt, Ecclesiam tempore passionis Dominicæ defecisse. cad. seq.
6. Ecclesiam tempore decem persecutionum defecisse. 724
7. Ecclesiam tempore dominantis Arianismi defecisse. cad.
8. quòd de corrupto Ecclesiæ statu temporum suam comparet fuere conquesti. cad.
9. quòd agnoscunt, ante finem mundi tempore Anticristi Ecclesiam defectionem vel maximè passuram. 725
10. quòd reliquæ Ecclesiæ particulares omnes deficere posse concedunt, Romanam verò Ecclesiam jam deficere posse negant. 726

Arg. Adversar. 1. Matth. 16. v. 18. Portæ inferorum non prævalebunt adversus Ecclesiam. cad.
2. 1. Tim. 3. v. 15. Ecclesia est columna & firmamentum veritatis. 727
3. Matth. 28. v. ult. Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usq; ad consummationem sæculi. cad.
4. Ephes. 4. v. 11. Dedit quosdam Apostolos &c. ad consummationem sanctorum. cad.
5. Esai. 61. v. 8. Fœdus perpetuum feriam cum eis &c. cad.
6. Si aliquando sola maneret in mundo Ecclesia invisibilis, aliquando etiam salus esset impossibilis iis, qui sunt extra Ecclesiam. cad.
7. Homines illi occensi, si non profitentur fidem, non sunt Ecclesia. cad. seq.
8. Si aliqua fuisset Lutheranorum Ecclesia ante Lutherum, prædicante Luthero mox cognoscere socios suos & ad eos currere debuisset, etiam non vocati. At non ita factum est. 728

CAP. IV. de notis Ecclesiæ. cad.
Thesis generalis prima. Notæ veræ Ecclesiæ sunt pura verbi prædicatio & legitima Sacramentorum administratio. cad.
Exstat. cad.
Antithesis. 729
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragantur, quòd quidam concedunt, puram verbi prædicationem & legitimum Sacramentorum usum esse veras & proprias veræ Ecclesiæ notas. cad.
2. quòd agnoscunt, Ecclesiam Apostolicam ex hominibus pro vera Ecclesia fuisse agnitam. cad. seq.
3. quòd quidam concedunt, ex Scriptura dijudicandum, quænam sit vera Ecclesia. 730
4. quòd agnoscunt, fidei veritatem & rectum Sacramentorum usum esse propria & inseparabilia Ecclesiæ bona. cad.
5. doctrinæ falsitatem esse notam falsæ Ecclesiæ. 731
6. veræ Ecclesiæ Doctores à falsis Doctoribus per sanam & incorruptam doctrinam distinguendos esse. cad.
7. Judæos ex Scripturis & potuisse & debuisse Christum Ecclesiæ caput cognoscere. 732
8. Ecclesiam esse unam unitate fidei. cad.

Argum. Adversar. 1. Notæ debent esse propriæ, non communes. Sed sincera verbi prædicatio est communissima omnibus Sectis, salem opinionem tarum. cad.
2. Notæ debent esse notiores ea re, cujus sunt notæ. Jam verò pura verbi prædicatio non est notior Ecclesia. cad.
3. Veræ notæ sunt inseparabiles à vera Ecclesia. Sed Ecclesiæ Corinthiorum & Galatarum, ad quas scribebat Apostolus, veræ Ecclesiæ erant, & tamen non erat ibi aliqua pura prædicatio verbi. 733

Thesis generalis secunda. Notæ Ecclesiæ à Pontificiis assignatæ sunt, notha, fallaces & incertæ. cad.
Exstat. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragantur. 1. quòd Adversarii non consentiunt in assignandis veræ Ecclesiæ notis. cad.
2. quòd agnoscere coguntur, eas non esse præcipuas, certas, adæquatas, perpetuas & infallibiles, adeoque essentiales veræ Ecclesiæ notas. 734
3. quòd agnoscunt, notas illas non omnes necessario & semper Ecclesiæ convenire. cad.

Thesis specialis prima. Nomen Catholicum non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. cad.
Exstat. cad.
Antithesis. 735
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam agnoscunt, nomen Catholicum & Christianum etiam extra hæreticorum cœtus arrogasse. cad.
2. Orthodoxis nomen Catholicum ab hæreticis fuisse derogatum. cad.
3. nomen sine re nihil valere. cad.
4. cum nomine Catholicæ finis Catholicæ veritatem tempus egerere, si debeat esse genuina & propria Ecclesiæ nota. cad.
5. Ecclesiam Christianam à Patribus dictam fuisse Catholicam, ut distingueretur à Synagoga ineunte, & ab illo hæresium, qui Ecclesiam uni loco agnam esse putarunt. 736
6. quòd tales asserunt hypotheses, ex quibus inferre possumus, nomen Catholicum non posse Ecclesiæ nostræ derogari. cad.

Argum. Bellarmin. 1. Cum in aliquam urbem venerit, ubi variæ Sectæ conveniunt, quæraque ubi sit Ecclesia Catholica, nullius hæreticum sinum Ecclesiam ostendet. 737
2. ex 1. Cor. 1. v. 12. cap. 3. v. 4. apparet, schismaticos tempore Pauli nomina ab hominibus sumsisse. cad.

Thesis specialis secunda. Antiquitas non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. 738
Exstat. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragantur. 1. quòd agnoscunt, consuetudinem Scripturæ ac veritatis suffragio destitutam nihil quicquam in rebus fidei & cultu divino valere. cad.
2. gentiles ab antiquitate ad fidei & Ecclesiæ veritatem falsò argumentari. cad.
3. Samaritanos & Pharisæos ad antiquitatem provocasse. cad.
4. Antiquitatem sacrarum Scripturarum suffragio destitutam nihil valere, neque quidquam veritati derogare. 739
5. novitatis crimen doctrinæ Christi & Apostolorum objectum fuisse. cad.
6. Ecclesiam Christianam aliquando non fuisse antiquam, utpote tempore infantiæ. cad.
7. Ecclesiam Romanam non esse antiquissimam, sed esse aliam ea antiquiorem. cad.
8. in Ecclesia Rom. multa esse nova, quæ ab antiquitate Ecclesiæ & fide Apostolica degenerant. cad.
9. doctrinam Ecclesiarum nostrarum non esse novam, proinde etiam Ecclesiam ipsam non esse novam. 740
10. quædam ex Judaismo & Ethnicismo in Ecclesiam Rom. esse translata. cad.
11. quòd nostræ Ecclesiæ accusant, in ea antiquum hæresis propugnari. cad.
12. quòd antiquitas non fundata in ipsa origine per decreta Romanorum pontificum ex Ecclesia proscribatur. 741

Argum. Bellarmin. In omni insigni mutatione religionis demonstrari possunt. 1. auctor. 2. dogma aliquod novum. 3. tempus. 4. locus. 5. quis eam oppugnaverit. 6. exiguus aliquis cœtus, unde paulatim alii accedentibus crevit. At nihil horum de Papistica Ecclesia post tempora Apostolorum demonstrari potest. cad.

Thesis specialis tertia. Duratio diuturna non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. cad.
Exstat. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, durationem diuturnam etiam Judaismo & Paganismo ac quibusdam hæresibus competere. cad.
2. Anticheristi Synagogam longo tempore duravisse & duraturam usq; ad finem mundi. cad. seq.
3. durationem diuturnam ac nunquam interruptam non esse inseparabilem ab Ecclesia. 742
4. Ecclesiam ante mundi finem insignem defectionem passuram, imo ipsam Romam aliquando Sedem Anticheristi fore. cad.
5. quod nostræ Ecclesiæ nec respectu temporis præteriti, nec respectu temporis futuri durationem derogare possint. cad.

Thesis specialis quarta. Multitudo sive amplitudo non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. cad.
Exstat. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragantur. 1. quòd agnoscunt, paucos quandoque esse veritatis confessores & Ecclesiam in angustum redigi. cad.
2. ex sola multitudine doctrinæ vel fidei veritatis destituta non posse argumentum duci vel pro Ecclesia si adsit, vel contra Ecclesiam si absit. 743
3. Christum terruisse cœtus paucos credidisse 744
4. ab Ecclesia Rom. magnam persecutionum ac defectionem esse factam, ut de pristina amplitudine gloriari nequaquam amplius possit. cad.

Item, Anticheristus quicunque tandem ille sit futurus, majorem partem adversam quam Ecclesiæ Catholicæ. cad.
5. Ecclesiam nostram esse longè latèque propagatam. cad.
6. quòd Bellarminus dissentiat, fidem non esse hæreditariam

bere certitudinem, quia tota Ecclesia communis est, sed quia nititur auctoritate Dei. 745
7. quòd agnoscunt, Ecclesiam nondum esse per totum terrarum orbem propagatam. ead.
Argum. Adversar. ex Psal. 18. In omnem terram exivit sonus eorum. ead.
Thesis specialis quinta. Successio Episcoporum non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, successionem personalem ac localem nihil valere absque successione doctrinæ. 746
2. à successione ad demonstrandam Ecclesiæ veritatem non posse procedi affirmativè. ead.
3. successionem localem & personalem non convenire Ecclesiæ perpetuò ac semper, nec soli veræ Ecclesiæ convenire. ead.
4. successionem in Ecclesia Rom. aliquoties fuisse interruptam. ead.
Argum. Adversar. Sola Sedes Romana mansit sine hæresibus, cum Constantinopolitana, Alexandrina, Antiochena & aliæ Ecclesiæ variis hæresibus fuerint contaminatæ. 747
Thesis specialis sexta. Conspiratio in doctrina cum Ecclesia antiqua non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, discrimen esse inter Scripturam sacram & Patrum scripta, illamque esse normam, cui Patrum scripta subjicienda. ead.
2. quòd ipsimet Patrum scripta judicio Ecclesiæ, h. e. Rom. Pont. subjecerunt. ead.
3. quòd agnoscunt, Patres sæpius errasse. ead.
4. quòd multis, etiam præclarissimis veteris Ecclesiæ Doctoribus, in specie errores quosdam tribuunt, vel certe eorum auctoritatem elevant. ead.
5. quòd agnoscere cogantur, Patres multos in uno puncto simul errare. ead.
6. quòd in expositione Scripturæ à majori parte Patrum quandoque discedunt. ead.
7. quòd agnoscunt, Patres à semetipsis quandoque dissentire. ead.
8. in scriptis Patrum esse multa supposititia & adulterina. ead.
9. in genuinis Patrum scriptis multa esse corrupta & depravata. ead.
10. quosdam Patres legitimas interpretationis regulas non semper observasse. ead.
11. multa fidei Papalis dogmata assensu Patrum destitui. ead.
12. quòd ex ipsis Pontificiis Scriptoribus demonstrari possit, Romanam Ecclesiam multas in doctrina & ritibus novitates fovere, ac quasdam ex gentilismo, quasdam ex Judaismo, quasdam ab hæresibus mutuatam esse. ead.
13. quòd Bellarminus aliquoties ab illorum Patrum, qui primis quingentis post Christum natum seculis vixerunt, doctrina discedat. ead.
Thesis specialis septima. Unio membrorum inter se & cum Rom. Pontifice, tanquam capite, non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. ead. 748
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, non omnem unitatem & pacem esse piam & approbandam, sed eam tantum, quæ cum verbo Dei consentit, & fidei unitatem includit. ead
2. unitatem non esse Ecclesiæ propriam, sed cum cæteris hæreticis communem. ead.
3. unitatem non esse Ecclesiæ perpetuam. ead.
4. ad unitatem Ecclesiæ requiri duntaxat unitatem in fundamento doctrinæ, licet diversitas sententiarum esse possit circa fundamentum, sive in quæstionibus fidei fundamentum minime concernentibus. 749
5. ab unitate non posse duci argumentum affirmativum ad probandam Ecclesiæ veritatem. ead.
6. Ecclesiæ unitatem sub uno Papa esse tantum externam.
7. Pontificem posse errare & in hæresin incidere. ead.

1. Sede vacante non habere locum unitatem cum Pontifice. ead.
2. Pontificum decreta sæpè invicem pugnare, ac Scholasticos in multis à se invicem dissentire. ead.
10. inter assectas Romanæ Ecclesiæ dissensiones. ead.
11. quosdam non semper habuisse unionem cum Pont. Romano & tamen in unione Ecclesiæ Catholicæ mansisse. 751
utpote 1. Polycratem, Irenæum & alios Orientales Ecclesiæ Episcopos. ead.
2. Cyprianum. 752
3. Athanasium. ead.
4. Hieronymum. ead.
5. Ambrosium. 753
6. Augustinum. ead.
7. Hilarium. ead.
8. Ecclesiam Græcam. ead.
9. Ecclesiam Britannicæ antiquæ. ead.
10. Syros, Armenos, Georgianos &c. ead.
11. Henricum VIII. Angliæ Regem &c. ead.
12. Jacobum Vchansky Archiepiscopum in Polonia. ead.
12. quòd diversis verbis fatentur, unionem cum Rom. Pontifice non esse simpliciter ad salutem necessariam. ead.
13. quòd agnoscunt, unionem cum Rom. Pontificibus quandoque fuisse noxiam. 754
14. in Rom. Ecclesia sæpius exorta fuisse schismata. ead.
15. Concilia & imperatores quosdam Pontifices deposuisse. ead.
Thesis specialis octava. Sanctitas doctrinæ non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quod quidam agnoscunt, doctrinam Ecclesiæ ad normam Scripturæ esse exigendam. ead.
2. quòd statuunt, puram doctrinam in falsa Ecclesia locum habere posse. ead.
3. quòd multæ de corruptelis doctrinæ in Rom. Ecclesia fuere conquestiones. ead.
4. quòd in doctrina Rom. Ecclesiæ occurrunt quædam minus sancta. ead.
5. quòd olim varii hæretici venenata sua doctrina semina per Italiam, cum primis Romæ, sparserint. 755
6. Sanctitatem doctrinæ esse notam Ecclesiæ, sequeretur, Theologiam naturalem esse veram religionem, & ejus professores esse veram Ecclesiam. ead.
Arg. Bellarm. Duo in Ecclesiis Lutheranorum docentur, quæ cum doctrina sanctitate pugnant, cum sint contra omnem rationem. 1. Justificatio per solam fidem specialem & ex ea certa gratia certitudo. 2. Infantium baptizatorum fides. ead.
Thesis specialis nona. Efficacia doctrinæ non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 756
Eidem suffragatur. 1. quod agnoscunt, paucos quandoque esse veritatis confessores, & Ecclesiam in angustum redigi. ead.
2. Ecclesiam Israelitarum tempore V. Test. fuisse in angustum redactam, Iremque Ecclesiam Christianam tempore passionis Christi, tempore decem persecutionum, ac tempore dominatus Arianismi eandem sortem fuisse expertam. ead.
3. Etiam hæreticos salutari suâ doctrinâ multos ad se pertraxere. ead.
4. quòd gloriam Martyrii Confessoribus nostris denegare vix possint. ead.
Argum. Adversar. Efficaciam doctrinæ suæ ex eo potissimum probant, quòd gentes in novo orbe ad Ecclesiam Romanam convertant. ead.
Thesis specialis decima. Sanctitas vitæ non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. 758
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quòd agnoscunt, ex sanctitate vitæ externa non posse, nec debere indicium geri de doctrina & Ecclesiæ veritate, ac vice versâ, ex vitæ improbitate non esse judicandum de doctrinæ falsitate. ead.
2. veram sanctitatem esse internam & invisibilem, quin & multis infirmitatibus tectam. ead.
3. Sanctitatem non esse Ecclesiæ notam, vel certè non infallibilem notam. 759
4. etiam hæreticos, cumprimis Antichristum & ejus satellites simulare ac profiteri sanctitatem. ead.
5. notam hanc non perpetuò convenire Ecclesiæ. ead.
6. quòd docent, fidem veram & Catholicam posse esse ab omnibus bonis operibus separatâ. ead.
7. quòd agnoscunt, vitam sanctam cum corruptis doctrinæ non posse simul consistere. ead.
8. quòd ipsi conqueruntur de invalescente in Ecclesia Romana vitæ impietate & corruptelis omnium Statuum. ead.
9. quòd nostræ Ecclesiæ hominibus externa sanctitatis studium tribuunt. 762
Argum. Adversar. 1. Lutherum erat ingenio meribibulus, contentiosus, pertinax, vehementis ingenii, impatiens, incessusus. ead.
2. Lutherus, Musculus, Erasmus, Jacob Andreæ &c. de corruptelis vitæ & morum in Ecclesiis Evangelicis graviter conqueruntur. 763
3. Lutherus fatetur, mundum nunc esse deteriorem, quàm sub Papatu. ead.
4. Maximilianus I. Imperator in Comitiis Vormaciensibus Anno 1518. vidit Cacodæmonem forma corporea Lutheri humeris insidentem. ead.
Thesis specialis undecima. Miracula non sunt genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. 764
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, quandoque etiam gentiles & hæreticos miracula facere. ead.
2. potestate & illusione Dæmonis tam mirabilia fieri posse, ut ea non possint externo aspectu à veris miraculis discerni. 767
3. Antichristi miracula futura vel vera vel certè veris similima. 768
4. Miracula nec edi, nec necessario requiri omnibus Ecclesiæ temporibus. 769
5. veram fidem & miracula non esse perpetuò conjuncta. 771
6. miracula sine doctrinæ veritate nihil valere vel probare. ead.
7. in extraordinaria tantum vocatione miracula requiri. 772
8. viros quosdam homines extraordinariè & immediatè à Deo vocatos non fecisse miracula. ead.
9. Pontifices Romanos non facere miracula. 773
10. magnum esse miraculum, conversionem tot hominum per verbum sine miraculis factum. ead.
11. Legendas Sanctorum multis contaminatas esse mendaciis. ead.
12. quòd miracula, quæ in Rom. Ecclesia celebrantur, quædam sunt fallacia & mendacia, fraudibus hominum conficta, quædam ejusmodi duntaxat talia, quædam absurda & pudenda, quædam Magica, quædam ludicra & puerilia, planèque omnia idololatriæ confirmanda causa vel facta vel excogitata. ead.
13. quòd ipsimet Pontificii exulent defectum miraculorum per Europam. 776
14. quòd fidem suam miraculis ipsimet derogent. ead.
Arg. Adversar. Provocant ad miracula, quæ Jesuitæ in novo orbe faciunt, & exiis doctrinæ & Ecclesiæ Papalis veritatem probare satagunt. ead.
Thesis specialis duodecima. Lumen Prophetarum non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. 777
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, miracula non esse genuinam & infallibilem Ecclesiæ notam. 778
2. etiam Ethnicos, hæreticos ac homines impios nonnullos prophetas quandoque instructiles fuisse. ead.
3. prophetias præter & extra verbum prolatas juxta regulam verè esse examinandas & sine verbo nihil valere. ead.
4. donum prophetiæ non esse Ecclesiæ perpetuum. ead.
5. veras prophetias à falsis difficillimè dignosci. 779
6. in prophetiis ejusmodi fraudem Satanicam sæpius deprehensam. ead.
Circa applicationem hujus notæ observanda. ead.
Thesis specialis decima tertia. Confessio Adversariorum non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd in gentilibus quibusdam approbent, cum tamen gentilissimum non approbent. ead.
2. quid

2. quòd in hæreticis quædam approbent, cum tamen hæresin non approbent. ead.
Circa applicationem hujus notæ observanda 780
Thesis specialis decima quarta. Infelix exitus Adversariorum non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota. 781
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd negare non possunt, quosdam Pontifices Romanos Tragicum habuisse exitum. ead.
2. quòd multa exempla afferri possunt eorum, qui nostram doctrinam & Ecclesiam oppugnarunt, vel ab ea defecerunt, ac Tragicè postmodum perierunt. 782
Argum. Adversar. Lutherus, postquam vesperilatus ac sanus epiparum cœnam sumsisset, ac facetiis suis adrisum omnes provocasset, repentina morte sublatus est. ead.
Thesis specialis decima quinta. Felicitas temporalis non est genuina & infallibilis Ecclesiæ nota.
Exposit. 783
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, veram Ecclesiam & veræ ejus membra in hac vita crucis esse subjecta, ead.
2. ex felicitate temporali non posse argumentum divinæ gratiæ vel veræ religionis infallibile depromi. 784
3. argumentum à felicitate temporali ductum fuisse ab Ethnicis olim Christianis objectum. ead.
4. Catholicos quandoque infelici, hæreticos contra felici prælio dimicasse. 785
Argum. Adversf. 1. Deum volens sententiam suam contra Concilium Basileense ostendere, tam terribili peste Basileam tunc affligebat, ut major pars eorum Patrum, qui ibi erant, extinctî vel fecedere coacti sint. ead.
2. In felix fuit exitus belli Germanici, quod Elector Sax. cum Carolo V. gessit. 786
Appendix hujus articuli. ead.
I. Querela. p. ead. Conqueruntur sibi tribus.
1. dissensiones, ead
2. quòd statuant, Ecclesiam posse novos fidei articulos condere.
II. Calumnia. 787
1. In genere. p. ead. Tribunus nobis ead
1. quòd nostra de Ecclesia confessio constata sit ex hæresi Pelagianorum, Novatianorum ac Donatistarum.
2. quòd duas Ecclesias fingamus. ead.
3. quòd initio Ecclesiam invisibilem fecerimus ead.
4. quòd ab Ecclesia illos tantum peccatores excludamus, qui non vere credunt. ead.
5. quòd statuamus, Ecclesiam absolutè loquendo non posse deficere. ead.
6. quòd de nostra Ecclesia invicè dissentiamus. ead.
7. quòd statuamus, Ecclesiam, ut est vera & Spiritum S. discipula, errare posse. ead.
8. quòd Ecclesia nostra sit hæretica, cum à Luthero denominetur Lutherana. ead
9. quòd Ecclesiæ nostræ Doctores & socii omnes sint inducti. 788
10. quòd Studiosi nostrarum Academiarum sint moribus effreni. ead.
11. negant, nos esse Christianos. ead
2. Specialis, p. ead. Lutherum tribuunt.
1. quòd notas Ecclesiæ in Symbolo Constantinopolitano assignatas repudiaverit. ead.
2. quòdin Symbolo Apostolico mala fide loco Ecclesiæ Catholicæ posuerit Christianam. ead.
III. Opiniones absurdæ & erroneæ. 789
1. Credendum esse in Ecclesiam. ead.
2. Ecclesiæ nomine solum Pontificem Romanum intelligi. ead.
3. primos parentes, cum duo tantum fuerint, non fuisse Ecclesiam. ead.
4. Lupanaria publica toleranda esse. ead.
5. Ecclesiæ esse notiorem & priorem Scriptura. ead.
6. Posse esse doctrinam ab omni errore puram in falsa Ecclesia. ead.
7. Ecclesiam nunquam constringendam ad unam aliquam partem aut nationem. ead.
8. Miracula fieri, vel ad confirmandam fidem, vel ad illustrandam alicujus Sancti gloriam. ead.
9. Librum Interimisticum esse recipiendum. 790
10. Hæreticum esse, qui non obedit Senatui Romanæ Sedis. ead.
11. Ecclesiæ vocem significare locum, in quo fideles congregantur. ead.
12. Populum V. T. propriè dici Synagogam, populum N. T. nunquam sic vocari. ead.
13. Ecclesiam dici sanctam, quia nemo in eam ingreditur, nisi per Baptismum ablutus & sanctificatus. ead.
14. non constare, quòd miracula, quibus Scriptura divinitus probata, sint vera. ead.
15. In V. T. tantum promissiones temporales fuisse. ead.
16. Nomen hæreseos non fuisse Apostolorum temporibus infame. ead.

SCHEMATISMUS PARTIS II. LIBRI II. SPECIALIS.

ARTICULUS VI. DE CLERICIS.

CAP. I. De vocatione Ministrorum Ecclesiæ. 791
Thesis. Electio & vocatio Ministrorum jure divino ad universam spectat Ecclesiam, nec potest legitimè fieri sine populi consensu & suffragio. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Canon Apostolicus 36. 796
2. Pontificii quærendi Epistola & Statuta. ead.
3. Quædam Conciliorum decreta, Pontificum Romanorum rescripta, & Patrum dicta in Jus Canonicum relata. ead.
4. Quòd agnoscunt, clavem rati Ecclesiæ esse traditam. 798
5. à vocatione Ministrorum Magistratui Christianum & populum olim non fuisse exclusos. ead.
6. Concordata Galliæ. 800
7. Quædam hypotheses ab Adversariis concessæ. ead.
Argum. Adversf. Christus misit Apostolos sine populi suffragio, Joh. 20. 801
CAP. II. De septem Ordinibus Clericorum. ead.
Thesis. Septem Ordines Clericorum Scripturæ sacræ & primitivæ Ecclesiæ sunt ignoti. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 802
Eidem suffragantur. 1. Quòd agnoscunt, septenarium Ordinum numerum Apostolicæ & primitivæ Ecclesiæ fuisse ignotum. ead.
2. Ex Judaismi & gentilismi imitatione Ordines illos in Ecclesiam Christianam introductos esse 803
3. Patres modò plures, modò pauciores Ordines, quàm septem numerare. 804
4. Quòd ipsimet de Ordinibus illis suis non conjungunt. ead.
Dissentiunt enim, Primò, de Ordinum numero. ead.
Secundò, de autore distinctionis Clericorum in septem Ordines. ead. seq.
Tertiò, in quæstione, an omnes hi Ordines sint Sacramenta. 805
CAP. III. De Episcoporum & Presbyterorum discrimine. ead.
Thesis. Episcopi, quoad potestatem jurisdictionis Presbyteris jure divino non sunt superiores. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. quidam Canones Juris Canonici. ead.
2. Scholastici. 806
3. Cardinales Ecclesiæ Romanæ. ead.
4. Alii Scriptores Pontificii, tam ante, tam post Lutherum. ead
5. quòd Apostolica & primitiva Ecclesia conjugium nobis largiuntur. 807
6. quòd quorundam Romano Catholicorum suffragium nobis largiuntur. 808
7 quædam hypotheses Adversariorum. ead.
8. Dissensiones Adversariorum. 809
Argum. Adversf. 1. Solus Episcopus potest ordinare. ead.
2. Episcopi idem sunt in Ecclesia, quod erant Patres in V. T. ead.
3. Patres docent, Episcopos succedere Apostolis. ead.
4. Matth. 24. Quis putas, fidelis & prudens est servus, quem constituit Dominus super familiam suam? 810
5. 1. Tim. 5. v. 19. Adversus Presbyterum noli accusationem suscipere, nisi sub duobus aut tribus testibus. ead.
CAPUT IV. de conjugio Ministrorum Ecclesiæ. ead.
Thesis. 1. Cœlibatus non est jure divino sacris Ordinibus annexus, ut in illis constituti non possint matrimonium contrahere. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. Quidam canones Apostolorum. 810 seq.
2. Quidam Canones juris Pontificii. 811
3. Gratianus & Glossator Juris Canonici. 813
4. Canonistæ. 814
5. Pontifices Romani. ead.
6. Cardinales & Episcopi. 815
7. Scholastici. 818
8. Imperatores, Reges, Principes & eorum Legati. ead.
9. Historici ac Poëtæ. 819
10. Theologi & Jurisconsulti. 822
11. quòd agnoscere coguntur, coactionem Sacerdotum ad cœlibatum frustus afferre pessimos. 827
12. quædam hypotheses Adversariorum. 830
13. in specie quædam Bellarmini hypotheses. 831
14. Dissensiones Adversariorum. 832
Exceptiones Adversariorum ad nostra argumenta. 1. ad locum Apostolicum 1. Tim. 3. v. 2. sensum esse, quòd Episcopus debeat esse unius Ecclesiæ Pastor. 834
2. unius uxoris virum intelligi, qui unam uxorem habuerit, non habeat. ead.
3. intelligendos esse eos, qui à suis uxoribus abstinent. ead.
4. in prima illa Ecclesiæ infantia Apostolos propter paucitatem cœlibum coactos fuisse, ut uxoratos viros in Episcopos eligerent. ead.
5. consuetudinem plures simul uxores ducendi, tum non amplum locum habuisse. ead. seq.
6. in loco parallelo 1. Tim. 5. v. 9. non posse intelligi unius mariti uxorem. 835
7. Solum Theodoretum sic interpretari, quòd Episcopus non deberet duas vel tres habere uxores. ead.
2. ad locum 1. Tim. 4. v. 2. 1. Ecclesiam non simpliciter prohibere Clericis matrimonium, sed sub conditione, si velint esse Sacerdotes. ead.
2. notari eos, qui conjugium absolutè damnant, ac primæ Ecclesiæ temporibus vixerunt. ead.
3. Apostolum loqui de absoluta & simplici prohibitione conjugii absque ulla exceptione in omne tempus & in omne genus personarum. ead.
3. ad locum 1. Cor. 9. v. 5. exc. Apostolum non loqui de uxoribus, sed de pia fœmina, quæ sequebantur Apostolos & eis ministrabant. ead.
4. ad locum 1. Cor. 7. v. 2 exc. 1. Apostolum loqui de conjugum, qui, cum in paganismo uxores duxissent, post conversionem ad fidem dubitabant, an uxoribus uti deberent. ead.
2. Apostoli verba intelligenda de illis, qui non sunt vinculo veterum ligati. 836
5. ad locum Hebr. 13. v. 4. exc. Apostolum non indicando, sed imperando hæc dixisse. ead.
6. ad argum. quòd coactio ad cœlibatum causam det nefariis libidinibus, excip. non sic concubinarios & impuros esse inter Ecclesiasticos, quos hæreses dicunt. ead.
7. ad exemplum Apostolorum, exc. Apostolos omnia reliquisse, & in omnibus etiam uxores. ead.
Argum. Adversar. 1. ex Luc. 21. v. 34. Videte, ne corda vestra graventur cura hujus vitæ. ead.
2. ex Deut. 33. v. 9. Qui dixerunt patri suo & matri suæ non vidi, & filios ignoraverunt. ead.
3. ex 1. Tim. 3. v. 2. Oportet Episcopum esse continentem. 837
4. ex 2. Tim. 2. v. 4 Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus. ead.
5. ex 1. Cor. 7 v. 7. ubi conjugati jubentur vacare ad tempus ab opere nuptiarum, ut orationi possint insistere. 838
6. ex Matth. 19. v. 29 Qui reliquerit uxorem, centuplum accipiet; ex Luc. 14. v. 26. Qui non oderit uxorem, non potest esse meus discipulus. 839
7. In V. T. continentia requisita fuit ab iis, qui Deo propinquarent, vel rem sacram tractaturi erant. Ex. 12. 19. 28. 1. Reg. 21. 1. Paral. 24. Luc. 1. ead.
8. Conjugium vehementer impedit munia Ecclesiastica; ead.

9. ex 1. Tim. 3. v. 4. Episcopum debet habere filios subditos cum omni castitate. 840
10. ex Concilio Nicenitano 3. ubi Clericis prohibetur cohabitatio mulierum. ead.
Thesis 2. Non sunt excludendi à Ministerio, qui defuncta priore coniuge nuptias iterant. ead.
Extensio. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 841
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, non esse prohibitum Christianis, iterare nuptias post priorem coniugem obitum. ead.
2. quasdam hypotheses Adversariorum. ead.
Argum. Advers. 1. Apostolum 1. Tim. 3. v. 2. requirit, ut Episcopus sit unius uxoris maritus. 842
2. Nuptiæ secundæ sunt signum incontinentiæ. ead.
3. Clericos ideò oportet à secundis nuptiis esse liberos, ut possint hortari ad continentiam. 843
4. Coniugum coniugium debet significare unionem Christi cum una Ecclesia coniunctionem. ead.
5. Ecclesia ubique & semper hoc observavit, ut bigamos excluderet ab ordinatione. ead.
CAP. V. de exemtione Clericorum. ead.
Thesis. Personæ Ecclesiasticæ à potestate civili Magistratus non sunt absolutè & simpliciter exemtæ, sed certo modo eidem subjectæ. ead.
Extensio. ead.
Antithesis. 844
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. Quisquis agnoscunt, Pontifici Romano non competere summum dominium temporale in Imperatores, Reges & Principes, nec convenisse Ecclesiasticos personis iurisdictionem politicam. 845
2. Imperatores Reges & Principes. ead.
3. Quidam Episcopi Romani. 846
4. Bernhardus. ead.
5. Quidam Capitula Iuris Canonici, Gratianus & Glossator. ead.
6. Praxis superiorum temporum. 847
7. Scholastici & recentiores Theologi. ead.
8. Iuris-Consulti & Historici. 848
9. Quædam hypotheses Adversariorum præsertim Bellarmini. 849
10. quòd insignium ICtorum suffragium nobis largiuntur. ead.
11. Dissensiones Pontificiorum. 850
Exceptiones Advers. ad nostra argumenta. 1. ad exemplum Salomonis, exc. factum narrari, non probari. ead.
2. ad exemplum Christi dierarbunum foliorum Matth. 17. exc. intelligendum nec de didrachmo, quod imponebat Dem filius Israelitarum suum templi. ead.
3. ad locum Apostolicum Rom 13. v. 1. exc. Apostolum de omni potestate loqui, tam spirituali, quàm seculari. ead.
4. ad exemplum Pauli provocantis ad Cæsarem Act. 25. v. 10 exc. tum temporis Principes adhuc fuisse Ethnicos. 851
Argum. Advers. 1. Iosephum exemit Sacerdotes Ægyptiorum Gen. 47. & Artaxerxes Sacerdotes Israelitarum. 1. Esdr. 7. ead.
2. Levita sub Pontifice fuere subjecti, num. 3. ead.
3. Clerici pertinent ad familiam Christi; filii autem liberi sunt Matth. 17. 852
4. Potestas Ecclesiastica eo modo se habet ad secularem, quo modo Spiritus ad carnem. ead.
5. Clerici ad obsequium solum Dei sunt consecrati. ead.
6. Sacerdotes vocantur Patres & Pastores. ead.
CAP. IV. de officio Clericorum. ead.
Thesis 1. Episcopi debent ipsimet docere populum, sibi suæ commissum, non conducticium Presbyterum ac Vicarium ali. ead.
Extensio. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 853
Eidem suffragantur. 1. Quidam Canones Iuris Pontificii. ead.
2. Quidam Pontifices Romani & verbis & factis. 854
3. Concilia. ead.
4. Imperatores & status Imperii. ead.
5. Bernhardus. ead.
6. Thomas de Aquino. 855
7. Episcopi, Theologi & alii Scriptores recentiores. ead.
8. quòd agnoscunt sinistram Scripturarum intelligentiam requiri. 857
Thesis 2. Episcopi non debent bella gerere. ead.
Extensio. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quidam Canones Iuris Pontificii. ead.
2. Pontifices Romani & Iur Canonicum. 858
3. Concilia & Episcopi. ead.
4. Bernhardus. 859
5. Scholastici. ead.
6. Dynastæ politici. ead.
7. Varii Scriptores Ecclesiastici & politici. ead
8. Infelix bellorum Episcopalium exitus. 860
Appendix hujus articuli, in qua continentur.
I. Querelæ. 861
1. quòd pro precio à Presbyteris soluto Episcopissis concedant Concubinas. ead.
2. quòd Ecclesiastica officia committant indignis. 862
II. Calumniæ. 1. Generales. ead.
1. quòd simus Arriani. ead.
2. quòd Episcopis coniugium esse necessarium statuamus. ead.
3. quòd Carolstadius primus apud nos uxorem duxerit. 863
4. quòd Marsilii Paduani sententiam amplectamur. ead.
5. quòd nostri Ministri non sint veri Pastores cum non sint ordinati ab Episcopo. ead.
6. sed sint ordinati ab hæreticis. 864
7. nec sint ordinati à tribus Episcopis. ead.
8. quòd extraordinariam vocationem Luthero tribuamus. ead.
9. quòd præceptum ab Apostolo statuamus, ut quisque uxorem habeat. ead.
10. quòd in Aug. Conf. falsò statuamus, ante annos quadringentos primum legem cælibatus esse Clericis impositam. ead.
11. quòd legem cælibatus in nullo Concilio reperiri falsò statuamus. 865
12. quòd salutem discrimen potestatis Ecclesiasticæ & politicæ introducamus. ead.
13. quòd ad pueros & muliercula jus Sacerdotii transferamus. ead.
14. quòd jus vocandi Ministros Ecclesiæ soli Magistratui tribuamus. ead.
15. quòd novum nomen Superintendentis usurpemus. ead. seq.
16. quòd doceamus homines, ut secundum Naturam vivant. 866
17. quòd eum Acephalis doceamus, nullis superiores esse agnoscendos. ead.
18 quòd nullam distinctionem inter Clerum & populum admittamus. ead
19. quòd nullam Ecclesiasticam superioritatem agnoscamus. ead.
2. Specialis contra Lutherum. ead.
1. quòd potestatem docendi fecerit omnib. Christianis communem. ead.
2. quòd Doctoralem dignitatem, tanquam novam vocationis speciem excogitaverit. 867.
3. quòd etiam feminas ad Ministerium eligi debere docuerit. ead.
4. quòd ordinationem Ministrorum Ecclesiæ ad profanos Principes & Laicos Magistratus pertinere docuerit. ead.
III. Opiniones absurdæ, falsæ & erroneæ. ead.
1. Scripturam Ministros Ecclesiæ vocare Clericos. ead.
2. Populum non debere in Pseudo Presbytros inquirere. ead.
3. Populum debere quidem inquirere in Ecclesiæ doctores, sed juxta hanc regulam, an doceant præcisè ea quæ in suo continentur. ead.
4. Pastori credendum, etiam erranti, attendendum. ead.
5. per uxorem 1. Tim. 3. v. 2. intelligi Ecclesiam. ead
6. 1. Cor. 9. v. 5. non agi de uxoribus. 868
7. Quosque Episcopi sanctissimi habendum fuerunt, omnes fuisse continentes, h. e. cælibes. ead.
8. Apostolos post vocationem ad Christum officio coniugali renunciasse. ead.
9. coniugium pugnare cum sanctitate & munditia à Ministris Ecclesiæ requisita. ead.
10. Ministros coniugatos, per uxorem mundo per mulierem. ead.
11. Gravium peccare Sacerdotem, si uxorem ducat, quàm si fornicetur aut duas concubinas alat. ead.
12. Coniugium Sacerdotum non esse coniugium sed sacrilegium. 869
13. In Episcopo magis prohiberi bigamiam, quàm concubinatum & adulterium. ead.
14. majus est peccatum, si Sacerdos uxorem ducat, quàm si cum brutis animantibus libidinem exerceat. ead.
15. inferiores Ministros non esse propriè Pastores. ead.
16. gubernationem Ecclesiæ facilioram esse, quam gubernationem Reipubl. ead.
17. Paulum fuisse consecratum, ordinatum & emissum per homines. ead.
18. Pontifices Romanos non aliud Sacerdotium habere, aut aliud sacrificium offerre, quàm Christus habuit. ead.
19. Principib. non competere Prælaturam investituræ. ead.
20. dari Canonicos irregulares. ead.
21. eum, qui post ordinationem in lapsum ceciderit, nullum Sacerdotii gradum impetrare posse. ead.
22. pro servitutem Ministrum non esse ab officio deponendum. ead.
23. adhuc in N. T. decimas jure divino pers. Ecclesiasticis deberi. 870
24. Secundo matrimonio junctos non posse ad officium Ecclesiasticum promoveri; eos, qui concubinas habuerunt, promoveri posse. ead.
25. longè præstare Christi Sacerdotes Regibus & Principibus. ead.
26. talium & esculenta in Lucis quidem, non autem in Clericis, esse præludia incontinentiæ. ead.
27. Exercitiarum Ordinem ab exercitiis Iudæorum probari posse. ead.
28. ab initio Ecclesiæ Sacerdotes & Monachos coronatos & tonsos fuisse. 871.
29. Christum ideò ad nuptias venisse Ioh. 2. v. 2. ut Iohannem desponsatum, ideòque virginem, abduceret. 872
30. tentares Episcopos creari posse. ead.
31. veros & legitimos Episcopos non posse errare. ead.
32. Ecclesiarum Doctores esse earundem rectores & gubernatores. ead.
33. desinendum esse certum annorum vitæ numerum in iis, qui ad Ministerium ordinandi. ead.

ARTICVLVS VII.
DE MONACHIS.

CAP. I. de origine Monasticæ. 872
Thesis. Monastica, qualis in Papatu viget, est inventum humanum, non institutum divinum. ead.
Extensio. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, Ordines Monachorum temporib. Christi & Apostolorum fuisse ignotos. ead. seq.
2. quòd Pontifices Religiones illas confirmarunt, vel etiam reprobarunt ac novas fieri prohibuerunt. 874
3. quòd agnoscunt, Monachorum institutum à gentib. acceptum esse. ead.
4. ab Essenis, Iudæorum Sectariis, hoc vitæ genus promanasse. ead.
5. ab hæreticis Monachos quadam mutuatos esse. 875
6. quòd non confentiant, quæ tempore experti Monachorum in Ecclesia. ead.
Argum. Advers. 1. Enos Patriarcha Gen. 4. instituit peculiarem cultum & perfectionem supra religionem vulgi. ead.
2. Num. 6. habemus vota Nazaræorum, qui seipsos Domino consecrarunt. ead.
3. Ierem. 35. v. 2. Rechabitæ Monachorum figuram gessisse. ead.
4. Monastica originem accepit ab Elia & Iohanne Baptista. ead.
5. Christus Matth. 16. v. 24. invitat Religiosos ad crucis vexillum. ead.
6. Act. 4. v. 32. Primi Christiani vitam canobiticam instituerunt. 876
CAP. II. de Monasticæ statu. ead.
Thesis. Monachatus non est status perfectionis. ead.
Extensio. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 877
Eidem suffragatur. 1. quòd agnoscunt, Monachatum non esse statum perfectionis. ead.
2. quædam hypotheses Adversariorum. 878
3. quòd agnoscere cogantur, Monachatum hodiernum plurimum defecisse ab institutu veterum. 879
4. quòd multorum publica querela testentur statum Monasticum à prima origine plurimum degenerasse, ac nostro modo corruptum esse. 884

Argum.

Argum. Adverſ. 1. Oſ. 2. v. 14. Ducam eum in ſolitudinem & loquar ad cor ejus. 893
2. Per tria vota Monaſtica, paupertatis, continentiæ & obedientiæ, removentur omnia impedimenta divini amoris, concupiſcentia carnis, concupiſcentia oculorum & ſuperbia vitæ. ead.

CAP. III. de Conſiliis Evangelicis. 894

Theſis. Nec Chriſtus nec Apoſtoli præſcripſerunt in Evangelio nova conſilia perfectionis. ead.
Extenſio. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio ead.
Eidem ſuffragatur, 1. quòd quidam agnoſcunt, legem Dei in hujus vitæ infirmitate non poſſe à nobis perfectè implari, ead.
2. quòd agnoſcunt, bonis operibus renatorum aliquam imperfectionem & immunditiem adhærere. ead.
3. nos non tantum poſſe Deo reddere, quantum debemus. ead.
4. quòd Thomas, Anſelmus & Gerſon inuſitatæ doctrinæ illorum temporum de conſiliis quædam mitigarunt. ead.
5. quòd agnoſcunt, quædam eſſe præcepta, quæ pro conſiliis venditantur. 895

Argum. Adverſ. 1. ex concione Chriſti Matth. 5. ubi perfectiora opera à Chriſto præſcribi videntur, quàm quæ à Moſe in lege fuere requiſita, ead.
2. ex Eſai. 56. v. 4. Non dicat Eunuchus, Ego lignum aridum, ead.
3. ex Sap. 3. v. 13. Felix ſterilis & incoinquinata. ead.
4. ex Matth. 13. v. 8. ubi inter fructum centeſimum, ſexageſimum, triceſimum diſtinguitur. 896
5. ex Matth. 19. v. 12. Sunt Eunuchi, qui ſeipſos caſtrant propter regnum cælorum. Qui poteſt capere, capiat. ead.
6. ex eodem cap. v. 21. Vende, quæ habes, & da pauperibus. ead.
7. ex 1. Cor. 7. Bonum eſt homini, mulierem non tangere. Bonum eſt homini ſic eſſe: Solutus es ab uxore, noli quærere uxorem. 897
8. ex 1. Cor. 9. ubi Paulus oſtendit, ſe plus feciſſe, quàm præceptum ſibi erat. 898
9. ex Apoc. 14. Hi ſunt, qui cum mulieribus non ſunt coinquinati. ead.
10. ex Iob. 13. v. 34. Mandatum novum do vobis, ut diligatis vos invicem, ſicut dilexi vos. 899
11. ex Luc. 10. v. 35. Quodcunque ſupererogaveris, reddam. ead.

CAP. IV. de votis Monaſticis. ead.

Theſis generalis. Vota Monaſtica, quæ hodiè in Papatu vigent, non ſunt approbanda. ead.
Extenſio. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio. ead.
Eidem ſuffragantur, 1. Querelæ de corrupto Monaſticis hodierno ſtatu, 900
2. qui vota illa Monaſtica non admodum probant. ead.
3. qui agnoſcunt, vota illa Apoſtolica & primitivæ Eccleſiæ fuiſſe ignota. ead.
4. fiduciam gratiæ divinæ & remiſſionis peccatorum non eſſe in vota illa Monaſtica collocandam. ead.
5. quædam hypotheſes Adverſariorum. 901
6. quod pugnantia docent, videlicet paupertatem & virginitatem eſſe conſilia Evangelica, & tamen votis ad ea ſe obſtringunt. ead.

Theſis Specialis 1. Votum paupertatis Monaſticum, prout hodie in Papatu viget, non eſt approbandum. ead.
Extenſio. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio. ead.
Eidem ſuffragantur, 1. quod Monachos Mendicantes plurimi jam olim inſectati ſunt. 902
2. quod agnoſcunt, Monachos paupertatem profeſſos omnibus abundare, ac proinde Deo & hominibus illudere. ead.
3. Mendicantes Reipubl. & cumprimis veris pauperibus eſſe onerosos. 903
4. perfectionem non conſiſtere in Monaſtica illa paupertate. ead.
5. quædam hypotheſes Adverſariorum. ead.

Argum. Adverſ. 1. Matth. 5. Beati pauperes Spiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorum. ead.
2. Matth. 19. v. 9. Nolite poſſidere argentum nec aurum &c. 904
3. Matth. 19. Si vis perfectus eſſe, vade vende quæ habes. 905
4. Chriſtus non habuit, ubi caput reclinaret. Matth. 8. v. 20. vixit ex eleemoſynis Luc. 8. v. 2. fuit mendicus & pauper. ead.
5. Luc. 14. v. 33. Qui non renunciat omnibus, quæ poſſidet, non poteſt eſſe meus diſcipulus. ead.

Theſis ſpecialis 2. Votum obedientiæ Monaſticum, prout hodie in Papatu viget, non eſt approbandum. 906
Extenſio. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio. ead.
Eidem ſuffragatur, 1. quod quidam agnoſcunt, Monaſticen eſſe inventum humanum, non inſtitutum divinum. ead.
2. quæ vota Monaſtica non admodum probant. ead.
3. quædam hypotheſes Adverſariorum. ead.

Argum. Adverſ. 1. Jerem. 35. v. 18. laudantur & remunerantur à Deo filii Jonadab, qui, ut obedirent patri ſuo, non bibebant vinum, non ſerebant agros, non habebant domos. ead. ſeq.
2. Matth. 16. v. 24. Qui vult venire poſt me, abneget ſeipſum. 907
3. Luc. 10. 16. Qui vos audit, me audit. Hebr. 13. v. 17. Obedite Præpoſitis veſtris. ead.

Theſis ſpecialis 3. Votum cælibatus Monaſticum, prout hodie in Papatu viget, non eſt approbandum. ead.
Extenſio. ead.
Antitheſis. 908
Noſtræ ſententiæ confirmatio. ead.
Eidem ſuffragatur, 1. quod quidam agnoſcunt, continentiæ virginalis donum non eſſe omnibus commune, ſed illum, quibus peculiariter à Deo datur, proprium. 909
2. quod de cauſſis ac votorum cælibatus nefariis fructibus conquerantur. ead. ſeq.
3. quædam hyperbolæ Adverſariorum. 910

Exceptio Adverſariorum, ad locum 1. Cor. 7. v. 9. Paulum tentatum fuiſſe ſtimulo carnis, nec tamen uxorem duxiſſe. 911

Argum. Adverſ. 1. ſepties in ſuum perpetuæ virginitatis votum. ead. 11. v. 39. ead.
2. 2. Macrab. 3. v. 19. mentis ſacrilegarum Virgines in templo. ead.
3. 2. Macrab. 14. v. 38. Razias multis temporibus continentiæ propoſitum tenuit in Judaiſmo. 912
4. Matth. 19. Sunt Eunuchi, qui ſe caſtraverunt propter regnum cælorum. ead.
5. B. Virgo emiſit votum continentiæ, dicit enim virum non cognoſco. ead.
6. Act. 21. v. 9. Philippo Evangeliſtæ fuerunt quatuor filiæ virgines. 914
7. 1. Cor. 7. v. 37. Qui ſtatuit, ſervare filiam ſuam virginem, bene facit. ead.
8. 1. Tim. 5. v. 11. Viduæ volentes nubere primam fidem fecerunt irritam. ead.
9. Promiſſio generalis data, Luc. 11. v. 9. Petite & accipietis. Iob. 14. v. 13. Quodcunque petieritis Patrem in nomine meo, hoc faciam. ead.

Theſis ſpecialis 4. Votum continentiæ in conjugatis non eſt probandum. 915
Extenſio. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio. ead.
Eidem ſuffragatur, 1. quod quidam Pontifices & Concilia à Pontificibus approbata negant, in qua cuncq; ætate liceat votum continentiæ ſuſcipere, in qua ſit uſus liberi arbitrii, præcertim annos diſcretionis. ead.
2. quod quidam vota juniorum improbant. ead.
3. quædam hypotheſes Adverſariorum. ead.

Argum. Bellarm. 1. Thim. 5. Bonum eſt homini, ſi portaverit jugum ab adoleſcentia. 916
2. Matth. 19. Sinite parvulos ad me venire. ead.

Theſis ſpecialis 5. Non licet filiis, invitis parentibus, religionem, ut volant, ſtrictiorem Monaſticam vovere. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio. 917
Eidem ſuffragantur, 1. c. Si qui diſt. 30. ead.
2. Durandus Epiſcopus Mimatenſis. ead.
3. quædam hypotheſes ab Adverſariis confictæ. ead.

Theſis ſpecialis 6. Votum perpetuæ continentiæ in conjugatis probari nequit. ead.
Extenſio. ead.
Antitheſis. 918
Noſtræ ſententiæ confirmatio. ead.
Eidem ſuffragatur, 1. quod quidam agnoſcunt, donum continentiæ non eſſe in poteſtate eorum omnium, qui illud petunt atque expetunt. ead.
2. quod quidam non obſcurè votum perpetuæ continentiæ in conjugatis improbant. ead.
3. quod concedunt, votum continentiæ non poſſe tollere vinculum conjugii, ſed tantum cohabitationem quoad thorum conjugalem excludere. ead.
4. verba legantur in textu Apoſtolico 1. Cor. 7. v. 5. niſi ex mutuo conſenſu, eſſe limitationem generalem, quæ adhuc hodie locum habeat. ead.
5. quod Bellarminus probare nititur, matrimonium ratum, etiam quoad vinculum, ſolvi per religionis profeſſionem. ead.
6. quòd dictum Apoſtolicum 1. Cor. 7. v. 2. accipiunt de perpetua maritali. ead.
7. quòd ſtatuunt, per copulam conjugalem conjugem fieri carnem unam. ead.

Argum. Bellarm. Multis ſanctorum exemplis votum perpetuæ continentiæ in conjugib. confirmari poſſe. 919

Theſis ſpecialis 7. Per vota ſolennia non ſolvitur matrimonium ratum. ead.
Extenſio. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio. ead.
Eidem ſuffragantur, 1. quidam Canones Juris Pontificii conjugia poſt votum contracta diſſolvi prohibentes. ead.
2. quidam recentiores Pontificii, itidem ſtatuentes, connubia poſt votum contracta non debere ſolvi. 920
3. quædam hyperbolæ Adverſariorum. ead.
4. quòd faciunt, pro noſtra ſententia præſto eſſe graviſſima argumenta. ead.
5. quòd nullo Scripturæ dicto, ſed ſolo Eccleſiæ teſtimonio Adverſarii in hac quæſtione nituntur ead.
6. quòd infirmitatem argumentorum ſuorum ipſimet agnoſcunt. ead.
7. quòd faciunt, vota poſt matrimonium contracta, à veteribus non fuiſſe habita pro irritis. ead. ſeq.
8. diſſenſiones Adverſariorum. 921
9. quòd veterum Eccleſiæ ſuffragiis non ſe largiuntur. ead.

Appendix hujus articuli in qua continentur
1. Querelæ. Conqueruntur Adverſarii, facta ſibi tribui, quòd ſtatuant, vitam Monaſticam meram juſtificationem & remiſſionem peccatorum, æquiparari Baptiſmo, & applicatam alios ſalvare. ead.
2. quòd puellæ & adoleſcentes, primum non judicare poſſunt, perſuadeantur ad vovendum, ead.
3. quòd perfectionem collocent in deſerendis officiis civilibus. 922
4. verborum lenociniis ac blanditiis incautos ac verum imperitos inſerent, ut judicio nondum maturo ac virtute nondum ſatis explorata cælibatum vovean. ead.

II. Calumniæ. 1. Generales. ead.
1. Mendacium eſſe, quòd Monaſteria olim fuerint Scholæ ſacrarum literarum & aliarum diſciplinarum. ead.
2. Mendacium eſſe, quòd Catholici dicantur aſſerere, vota Monaſtica æquiparari, imò præferri Baptiſmo. ead.
3. Lampetianorum hæreſin eſſe, quòd doceamus, vota eſſe libera. 923
4. Vota in N. T. ſimpliciter à nobis ſtatui prohibita. ead.
5. Hæreſin Circumcellionum à nobis foveri, propterea quòd Religioſis liberum permittamus uxores ducere. ead.
6. Aſſimiles nos eſſe Lucio Epiſcopo Ariano, qui beſtiarum proprium eſſe docebat, in deſertis locis vivere & ſtramen edere. ead.
7. quòd Monaſteria à noſtris evertantur. ead.
8. quòd nemo prorſus inter nos habeat donum continentiæ. ead.

2. Specialer. 1. quod Lutherus aſſerat, Eccleſiam primitivam & N. T. in totum ignoraſſe cujusvis rei vovendæ uſum. ead.
2. quòd Melanchthon falſo aſſerat, tempore Auguſtini Monaſteria fuiſſe libera Collegia, non aſtricta ullo voto. ead. ſeq.

III. Opiniones abſurdæ & erroneæ. 924
1. Henoch fuiſſe Monachum, imò Archimandritam, ead.
2. Heliam, Heliſæum ac Prophetarum filios fuiſſe in Ordine Monachorum. ead.
3. Duos Monachorum Ordines, Franciſcanum ac Dominicanum ex Zach. 11. v. 7. probari poſſe. ead.
4. Promiſſionem Deo in Baptiſmo factam non eſſe votum, ead.
5. Apoſtolum tentatum fuiſſe magnis & diuturnis ſtimulis carnis ead.
6. Omne, quod ſit ex voto, etiamſi alioquin non ſit præceptum à Deo, tamen eſſe verè & propriè cultum Dei. ead.
7. Sanguinem Chriſti expiaſſe & abluiſſe peccata noſtra, non ſine inſtrumentorum interventu, in

in quibus & professionis religiosæ externa indicia, cilicium, vestitus Monasticus, tonsura. ead.

8. *Approbanda esse vota, si femina voveret, se in die Sabbathi ab omni opere servili cessaturam ob Deipare cultum, aut si votum faceret de non vendis carnibus, ob cultum S. Iohannis aut Laurentii. ead.*

9. *Papam declarare posse, qua vota non obligent. ead.*

10. *Monialibus permissum tercionari. ead.*

11. *novos quotannis institui posse Monachorum Ordines. ead.*

12. *Monachis licitum esse, urbes & pagos perrogare. ead.*

13. *ἰκετηρίαν significare votum, προσευχὴν orationem. ead.*

14. *Religiosum non posse claustro exire ad subveniendum patri. 925*

15. *Eum, qui semel habitum Ordinis Monastici susceperit, non posse in fide errare aut deficere. ead.*

16. *Holocausto V. T. succedere in nova lege professionem religionis approbata. ead.*

17. *Monachorum sanctitatem esse veræ Ecclesiæ notam. ead.*

18. *Matrimonium ratum, non consummatum, per solennem religionis professionem alterius conjugum dirimi. ead.*

19. *Non esse locum saluti, nisi mundum reliquamus) & in Monasteria ingrediamur. ead.*

20. *Singulare meritum in se esse, quòd Recollecti & Capucini nudis pedibus ambulent. ead.*

21. *Vngues Francisci tentationes propellere. ead.*

22. *Coram Monachorum erga Abbatem obedientiam probandam. ead.*

23. *Etiam post votum simplex aliquo modo majus malum esse nubere, quam fornicari. ead.*

24. *Solis Monachis Religiosorum nomen competere. ead.*

25. *Monachos non posse ex Monasterio discedere, etiamsi ante decretionis annos huic vitæ generi sese manciparint. ead.*

ARTICVLVS VIII.

DE LAICIS.

CAP. I. *de officio Magistratus in negotio religionis. ead.*

Thesis. Magistratus Christianus ac pius non potest nec debet à cura sacrorum & judicio de controversiis religionis excludi. ead.

Exempla. ead.

Antithesis. 926

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragantur. 1. Pontifices Romani & In Canonicum à Pontificib. confirmatum. 927

2. *Imperatores, Reges ac Principes. ead.*

3. *Scriptores Ecclesiastici & politici. 929*

4. *quædam hypotheses Pontificiorum. 930*

5. *quòd quidam agnoscunt, convocationem Conciliorum pertinere ad Magistratum. ead.*

6. *Magistratum Christianum non posse nec debere à vocatione Ministrorum Ecclesiæ excludi.*

7. *Christianis non solum permissum, sed etiam mandatum esse, ut ex Scriptura sacra de doctrina Pastorum judicent. ead.*

Argum. Adversar. 1. Principes & Magistratus seculares vendicantes sibi cognitionem de religionis doctrina sunt similes Vsiæ, qui adolendo thymiama iram Domini contra se incendit, & lepra perfusus est. 2. Reg. 15. ead.

2. *Principes collocantur in ovium numero. ead.*

CAP. II. *de abolitione librorum hæreticorum. ead.*

Exempla. ead.

Antithesis. 931

Nostra sententiæ confirmatio. ead.

Eidem suffragantur quædam hypotheses Adversariorum. eadem

utpote. 1. Ecclesiam uti hæreticis ad probationem doctrinæ suæ. ead.

2. *Nec à Rom. Pontificibus, nec ab ulla Synodo unquam fuisse omninò prorsusque prohibitum, ne hæreticorum scripta legerentur. ead.*

3. *Gentilium libros posse legi in Ecclesia. ead.*

4. *quòd hæreticorum nomine appellant omnes, qui doctrinæ Rom. Ecclesiæ quoquo modo contradicunt. 932*

5. *quòd status Pontificii in abolitionem librorum Lutheranorum non simpliciter conferunt. ead.*

6. *Hæreticorum errores aliunde quàm ex eorum libris integrè aut certò cognosci non posse. ead.*

7. *quòd lib. Hæreticos prolixè probat, libros hæreticorum non esse simpliciter abolendos. ead.*

8. *quòd in Luthero combustionem Iuris Pontificii improbant. 933*

9. *quòd concedunt, tempore Hieronymi nondum fuisse receptum ut Catholici à legendis hæreticorum libris in universum arcerentur. 934*

10. *Dissensiones Pontificiorum. ead.*

Appendix hujus articuli, in qua continentur

1. *Querelæ. Conqueruntur Adversarii, 1. per calumniam sibi tribui contemtum Magistratus politici. ead.*

2. *quòd doceant, hæreticis non esse fidem servandam. 935*

II. *Calumniæ. 1. Generales. ead.*

1. *quòd obedientiam Principibus secularibus & Imperatoribus derogemus. ead.*

2. *quòd præsumta Spiritus unctio docuerit Lutheranos, non esse parendum Imperatori Ferdinando II. 936*

2. *Speciales. 1. quòd Anabaptistæ errorib. de civili Magistratu, occasionem sumserint ex verbis Lutheri in lib. de capt. Babyl. ead.*

2. *quòd Lutherum bellum contra Turcas gerimprobaverit. ead.*

3. *quòd autor fuerit belli rusticorum. 937*

4. *quòd Magistratui obedientiam denegandam esse docuerit. ead.*

5. *quòd docuerit, non licere Christianis petere coram Iudice injuriæ reparationem. ead.*

6. *quòd docuerit, Concilii indictionem non competere Rom. Imp. ead.*

7. *quòd Georgium Saxoniæ Ducem durissimè tractaverit, nec Carolo Imperatori pepercerit. ead.*

8. *quòd Magistratum contemserit. 938*

III. *Opiniones absurdæ & erroneæ. ead.*

1. *bellum genere non esse licitum. ead.*

2. *Laicos non proprios, sed alienos Episcoporum oculos debere videre. ead.*

3. *Iudicem non peccare, si aliquem damnet juxta legem, licèt sciat, eum esse innocentem. ead.*

4. *Ob salutem Reip. posse me mihi præscindere, nares, aures & labia. ead.*

5. *Monachum contra Abbatem, filium contra parentem, servum contra Dominum ad necessitatem se posse defendere. ead.*

6. *Licere occidere eum, qui falsis testibus fictisque criminationibus coram Iudice vitæ meæ insidias struit. 939*

7. *montem pietatis esse approbandum. ead.*

8. *lupanaria esse toleranda. ead.*

9. *Laica persona non licere de fide Catholica disputare. ead.*

10. *hæreticos non facilè admittendos ad disputationem de fide & religione. ead.*

11. *Laicos à judicio de religionis controversiis prorsus excludendos esse. ead.*

12. *Magistratum secularem non esse immediatè à Deo institutum. ead.*

13. *usuram non esse prorsus illicitam. ead.*

14. *Tantum præstare Sacerdotem Regi, quantum homo præstat bestiæ. ead.*

15. *Reges & Duces ab iis habuisse principium, qui Deum ignorantes superbiâ, rapinis, perfidiis, homicidiis super pares dominari affectaverunt. ead.*

16. *pertinaciam non esse necessariam ad hæresin. ead.*

ARTICVLVS IX.

DE PURGATORIO.

Thesis. Purgatorii dari nè est fidei articulum. 940

Exempla. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententiæ confirmatio. ead.

Eidem suffragantur, 1. quòd quidam agnoscunt, Purgatorium non gaudere Scripturæ suffragio. 941

2. *Purgatorium destitui Ecclesiæ primitivæ ac Græcæ Orientalis Ecclesiæ suffragio. 942.*

3. *Purgatorio à multis in Ecclesia fuisse omni tempore contradictum. 943*

4. *Purgatorium esse dogma Ethnicum Iudaicum & Turcicum. 944*

5. *Christum pro culpa & pœna satisfecisse. ead. seq.*

6. *plus in hac vita perfectè remitti peccata. 945*

7. *homines non posse pro peccatis suis satisfacere. ead.*

8. *animas piorum post mortem rectà in cœlum ferri. ead.*

9. *duo tantum dari animarum post hanc vitam receptacula. 946*

10. *conversum latronem absque Purgatorii interventu statim in Paradisum fuisse translatum. ead.*

11. *in hac duntaxat vita esse locum pœnitentiæ, post hanc vitam nec satisfactioni, nec redemtioni locum dari. ead.*

12. *qualis unusquisque in morte corporali à Christo invenitur, talem quoque ab eodem judicatum iri. 947*

13. *per Indulgentias Papales obtingere homini plenariam relaxationem à pœnis peccatorum, pro quibus vel in hac vita, vel in Purgatorio erat satisfaciendum. ead.*

14. *Papa jurisdictionem esse illimitatam, & extendere se in Purgatorium, ita ut animabus in Purgatorio æstuantibus Indulgentias per modum absolutionis communicare possit. ead.*

15. *in Purgatorio non amplius mereri esse locum. 948*

16. *animas in Purgatorio non posse peccare, proinde nec pœnitentiam agere. ead.*

17. *quòd Purgatorii dogma perpetuis laboret contradictionibus. Dissentiunt enim Primò, in nomine Purgatorii. ead.*

II. *in probandi principio, ex quo Purgatorii dogma stabiliendum. 949*

III. *in assignanda præparati Purgatorii causa. 950*

IV. *in doctrina de receptione Purgatorii in Ecclesiam. ead.*

V. *in objecto, sive personis in purgatorium relegandis. ead.*

VI. *in quæstione de ministro, seu tortore & carnifice Purgatorii. 951*

VII. *in quæstione in animab. tempora descensus Christi ad inferos in purgatorio æstuantibus. ead.*

VIII. *in quæstione de medio purgationis. ead.*

IX. *in quæstione de statu animarum in Purgatorio. 952*

X. *in quæstione de loco Purgatorii. 953*

XI. *in quæstione de tempore Purgatorii. 954*

XII. *de gravitate pœnarum in Purgatorio. ead.*

XIII. *de apparitione animarum in Purgatorio existentium. 955*

XIV. *de liberatione animarum ex Purgatorio. ead.*

Exceptiones Adversariorum, 1. ad locum Apoc. 14. v. 13. 1. non significari à morte uniuscujusque, sed ab extremo judicio. 956

2. *loqui Iohannem de viris perfectis ac præsertim de sanctis Martyribus. ead.*

3. *sensum esse, ut requiescant à laboribus hujus vitæ. ead.*

2. *ad locum Eccl. 9. v. 6. sermonem esse de bonis hujus vitæ, quòd mortui non sciant, quid agatur de rebus, quas hic reliquerunt. ead.*

3. *ad argumentum à liberatione damnatorum exc. constitutos in inferno esse extra statum gratiæ. ead.*

4. *ad argumentum à promissione converso latroni facta Luc. 23. v. 43. excip. verba sic distinguenda esse. Amen dico tibi hodie, mecum eris in Paradiso. ead.*

Argum. Adversar. 1. ex V. T. 1. Gen. 3. v. ult. Deus collocavit ante Paradisum Cherubim & flammeum gladium. ead.

2. *Gen 15. v. 17. Cum sol occubuisset, facta est caligo tenebrosa & apparuit clibanus fumans & lampas ignis &c. 957*

3. *Gen. 24. v. 63. Isaac egressus est in agrum, ut oraret. ead.*

4. *Gen. 47. v. 29. cap. 50. v. 25. Patriarchæ desiderabant sepeliri in terra promissionis. ead.*

5. *1. Sam. 2. v. 6. Dominus deducit ad inferos & reducit. 958*

6. *1. Sam. 25. v. 29. Anima Davidis ligata erit in fasciculo viventium. ead.*

7. *1. Sam. 31. v. ult. incolæ Gabes-Gilead & David cum suis planxerunt, & jejunaverunt septem diebus super Saul & super Ionathan. ead.*

8. *Psalm. 6. v. 1. Ps. 38 v. 1. Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. ead.*

9. *Psalm. 39. v. 12. Si reprehensionibus pro iniquitate castigas quempiam, requiescere facis, ut tineam, desiderium ejus. 959*

10. *Ps. 49. v. 16. Deus redemit animam de manu inferi. ead.*

11. *Ps. 66. v. 12. Transivimus per aquam & ignem, & eduxisti nos in refrigerium. ead.*

12. *Ps. 68 v. 14. Eruisti animam meam ex inferno inferiore. ead.*

13. *Ps. 107. v. 14. Reduxit eos de tenebris & umbra mortis. 960*

14. *Eccles. 4 v. 14. De carcere interdum egreditur quis ad regnum. ead.*

15. Esai. 4. v. 3. Ablues Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Ierusalem lavabit in Spiritu judicii & Spiritu ardoris. cad.
16. Esai. 9. v. 18. Succensa est quasi ignis impietas &c. cad.
17. Dan. 7. v. 9. Fluvius igneus progrediebatur à facie ejus. 951
18. Mich. 7. v. 8. Ne lætaris inimica mea super me. Cum sedero in tenebris, Dominus lux mea est. cad.
19. Zach. 9. v. 11. Tu quoque in sanguine Testamenti tui emisisti vinctos de lacu, in quo non est aqua. cad.
20. Zach. 13. v. 8. Ducam tertiam partem per ignem & uram eos, sicuti uritur argentum & probabo eos sicut probatur aurum. cad.
21. Mal. 3. v. 2. Ipse erit quasi ignis conflans & quasi herba fullonum. Et sedebit conflans & emundans argentum & purgabit filios Levi. cad.
22. Mal. 4. v. 1. Ecce dies veniet succensa quasi caminus, & erunt omnes superbi & omnes facientes impietatem stipula. 962
23. Tob. 4. v. 18. Panem tuum & vinum tuum super sepulturam justi constitue. cad.
24. Sir. 7. v. 37. Morituo non prohibeas gratiam. cad.
25. 2 Macc. 12. v. 45. Sancta & salubris est cogitatio pro defunctis orare, ut à peccatis solvantur. cad.
2. ex N. T. 1. Matth. 3. v. 11. Qui post me venturus est, ipse vos baptizabit Spiritu & igne. 963
2. Matth. 5. v. 22. Qui irascitur fratri suo, reus erit judicio. 964
3. Matth. 5. v. 25. Non exibis inde, donec solvas novissimum quadrantem. cad.
4. Matth. 12. v. 31. Qui dixerit contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo, neque in futuro. 966
5. Matth. 12. v. 36. Dico vobis, de omni verbo otioso, quod locuti fuerint homines, rationem reddent in die judicii. 967
6. Luc. 12. v. 47. Servus, qui non cognovit voluntatem Domini sui &c. cad.
7. Luc. 16. v. 9. Facite vobis amicos de Mammona. 968
8. Luc. 16. v. 23. Mitte Lazarum, ut refrigeret linguam meam. 968
9. Luc. 23. v. 42. Domine, memento mei, cum veneris in regnum tuum. cad.
10. Act. 2. v. 24. Deus suscitavit Christum solutis doloribus inferni. cad.
11. Rom. 12. v. 13. Necessitatibus sanctorum communicantes. cad.
12. 1. Cor. 3. v. 14. Salvus erit, sic tamen quasi per ignem. 969
13. 1. Cor. 15. v. 29. Quid facient, qui baptizantur pro mortuis. 980
14. Phil. 2. v. 10. In nomine Jesu flectatur omne genu cœlestium, terrestrium & infernorum. 981
15. 2. Tim. 1. v. 16. Det illi Dominus invenire misericordiam à Domino in die illa. cad.
16. 1. Petr. 3. v. 19. In quo & his, qui in carcere erant, Spiritu veniens prædicavit, qui increduli fuerant aliquando. 982
17. Hebr. 10. v. 25. Voluntariè peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis non relinquitur hostia pro peccato. cad.
18. 1. Joh. 5. v. 16. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico, ut roget quis. cad.
19. Apoc. 5. v. 3. & 13. creaturæ sub terra dant Deo benedictionem. 983
20. Apoc. 6. v. 9. Sub altari vidi animas Martyrum. cad.
21. Apoc. 15. v. 2. Vidi tanquam mare vitreum, mixtum igni. cad.
3. ex Patribus. cad. seq.
4. ex orationibus. 1. ab orationibus pro defunctis. 985
2. à reliquiis peccati originalis. 986
3. à reliquiis peccatorum venialium. cad. seq.
4. à debito pœnarum temporalium post culpam remissam. 987
5. ex consequente incommodo. cad.
6. ab exemplo eorum, qui in hanc vitam revocati, 988
Appendix hujus articuli, in qua continentur.
1. Querelæ. Conqueruntur enim per mendacium sibi tribui, 1. quòd ex Platonica Philosophia dogmatum Purgatorii hauserint, 988
2. quod pecuniæ aucupandæ causa tam acriter Purgatorium propugnent. cad.
II. Calumniæ. 1. generales, Arianos negasse, præterea quod negarint orationes pro defunctis. cad.
2. Purgatorium in Aug. Confess. approbatum. cad.
3. Protestantes non uti religiosis Cremonia in funere suorum. 989
4. meritum finem adjicere, ut asinos aut mortuos equos adjiciunt. cad.
5. apes, aria aut quatuor animarum domicilia statuere. cad.
6. negare, quod judicium sit metuendum. cad.
2. Specialiter. 1. Lutherum in doctrina de Purgatorio sibi non constitisse. cad.
2. Lutherum purgatorium in mortem usq; credidisse. cad.
3. infernum statuisse mortuorum omnium & inventum humanum. cad.
4. animarum immortalitatem negasse. cad.
5. Iohannem Hussum fidem purgatorii tenuisse, & Missas pro defunctis celebrasse. 990
6. Erasmum negasse animarum immortalitatem. cad.
7. eundem docuisse, quod in exilio sint inferi cum Satana & Angelis ejus. cad.
III. Opiniones absurdæ & erroneæ. 1. Purgatorium probari ex communi opinione omnium gentium Hebræorum, Mahumetanorum, gentilium. cad.
2. Animas ex omnibus receptaculis, præterquam ex lumbo putrefactum egredi posse & egressas esse. cad.
3. Condemnatum divitem quàm pauperi in comparando suffragio esse meliorem. cad.
4. non esse peccatum, si quis ab aliquo petat, ut post ejus mortem sibi apparat. cad.
5. ex Esa. 8. v. 19. preces pro defunctis posse colligi. cad.
6. mortem gestandarum farularum in præcessoribus exequialibus Ethnicis usitatum in Ecclesia probandum esse. cad.
7. Lazarum resuscitatum de statu animæ post hanc vitam multa hominibus enarrasse. cad.
8. Animam Trajani Imp. Ethnici precibus Gregorii I. ex inferno fuisse liberatam. cad.

ARTICVLVS X.
DE BEATITUDINE ET CULTU SANCTORUM.

CAP. I. de Canonizatione Sanctorum. 990
Thesis. Canonizatio Sanctorum, qua auctoritate Rom. Pontifex peragitur, Scripturæ sacræ conformis non est, proinde etiam approbari minimè potest. cad.
Probatur. cad.
Antithesis. 991
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragantur. 1. quòd quidam canonizationem illam sanctorum, præsertim novorum improbant. cad.
2. quod quidam agnoscunt, canonizationem illam sanctorum non habere in Scripturis mandatum vel probatum exemplum. cad.
3. canonizationem illam sanctorum ignotam fuisse primitivæ Ecclesiæ Apostolis vicinæ. cad.
4. canonizationem sanctorum ab Ethnicorum ritibus originem duxisse. 992
5. Pontificem in canonizatione sanctorum errare posse. cad.
6. ex miraculis non posse evidens & immotum argumentum sanctitatis sumi. cad.
7. quandoque canonizatos, qui revera non sunt sancti. cad.
8. quandoq; canonizari eos, qui nunquam in rerum Natura existerunt. cad.
9. sanctos non esse religiosè invocandos. cad.
10. Pontifices ipsos quandoq; non esse sanctos. cad. seq.
11. consuetudinem Ecclesiæ non esse certum ac firmum argumentum, ut aliquis pro vero sancto habeatur & colatur. 993
CAP. II. de religiosa Sanctorum invocatione. cad.
Thesis. Sancti non sunt religiosè invocandi. cad.
Probatur. cad.
Antithesis. 994
Nostræ sententiæ confirmatio. cad.
Eidem suffragantur. 1. quòd quidam abusus, qui per invocationem Sanctorum in Ecclesiam introducti, reprehenderunt, & arguerunt, ac sanctos non esse religiosè invocandos, docuerunt. 995
2. quod quidam agnoscunt, invocationem Sanctorum non esse simpliciter necessariam nec satis tutam. 998
3. soli Deo cultum religionis & invocationis dari. cad.
4. solum Christum esse Mediatorem nostrum, in cujus nomine Deum invocare debeamus; sanctos autem non esse Dei & hominum Mediatores. 999
5. sanctos non esse omnes eos, nec canonizatos, nec in particulari scire, quæ in hac terra gerantur. cad.
6. sanctos non esse omnipotentes. 1001
7. sanctos non esse omnipotentes, nec largiri bona spiritualium & spiritualia. 1002
8. Sanctos non esse præsides ac gubernatores rerum humanarum. cad.
9. in sanctos non esse fiduciam omnem abjiciendam. cad.
10. Angelos non esse religiosè invocandos. 1003
11. invocationem sanctorum nullum habere in Scripturis Dei mandatum. cad.
12. invocationem sanctorum non fuisse in V. T. vel in ultimam vel ultimam 1004
13. invocationem sanctorum desitui probatis exemplis. cad.
14. invocationem sanctorum desitui unanimi primitivæ Ecclesiæ, Apostolorum temporibus vicinæ, suffragio. 1005
15. invocationem Sanctorum ad superstitionem & imitationem gentilium accedere. cad.
16. colo pro sanctis eos, de quibus certum non est, an unquam in rerum Natura extiterint. 1006
17. invocationem Angelorum, cui gemella est invocatio Sanctorum ab Ethnicis originem duxisse. 1007
18. quod in hoc dogmate de invocatione Sanctorum sibi variis modis contradicant. cad.
Exceptiones Adversariorum. 1. ad argum. Solus Deus est invocandus &c. hic, distinguenda esse inter λατρείαν & δουλείαν. 1008
2. ad argumentum, quod solus Christus sit noster Mediator & Intercessor &c. sanctos non esse intercessores immediatos. 1009
3. ad argum. quod invocatio sanctorum derogat gloriæ Dei, &c. licitum esse jurare per creaturas absq; gloriæ divinæ detrimento. cad.
4. ad locum Es. 63. v. 16. exc. sensum esse, Abraham & Israel nunc videntur nostri esse. cad.
5. ad locum Col. 2. v. 18. exc. Paulum damnare hæresin Simonis Magi. cad.
6. ad locum Apoc. 19. v. 10. exc. Angelum probibuisse se adorari in veritatem Christi. cad.
7. ad argum. ex Matth. 5. v. 9. exc. Orationem Dominicam ad solum Patrem referri & tamen licere invocare Filium & Spiritum S. 1010
Argum. Adv. 1. Compellamus viventes, ergò advocandi, ut pro nobis orent. 1. Reg. 18. 2. Reg. 2. cad.
2. Sancti cum Christo regnantes orant pro nobis. cad.
3. Gen. 48. v. 16. Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis. cad.
4. Gen. 48. v. 16. Invocetur super eos nomen meum. cad.
5. Ex. 32. v. 13. Recordare Domine Abraham, Isaac & Israel servorum tuorum. 1011
6. Iob 5. v. 1. Voca si quis est, qui tibi respondeat, & ad aliquem sanctorum convertere. cad.
7. Iob 33. v. 23. Si fuerit Angelus loquens pro eo, unus de millibus, ut enarret viam. cad. seq.
8. Iob. 42. v. 8. Iratus sum tibi Iob, & orabit pro vobis. 1012
9. Ps. 139. v. 17. Mihi autem honorificati sunt amici tui Deus. cad.
10. Ier. 15. v. 1. Si steterint Moses & Samuel coram me, non est anima ad populum istum. cad.
11. Luc. 1. v. 28. Ave Maria gratia plena. cad.
12. Luc. 16. v. 27. Divites ipsi orant pro fratribus suis 1013
13. 2. Petr. 1. v. 15. Dabo operam & frequenter habebitis post obitum meum, ut horum memoriam faciatis. cad.
14. Apoc. 4. v. 4. Gratia vobis & pax à septem spiritibus, qui in conspectu throni ejus sunt. cad.
15. Apoc. 5. v. 8. Viginti quatuor Seniores in conspectu throni Dei coram throno precedentes habent phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes Sanctorum. cad.
16. Apoc. 6. v. 9. Animæ Sanctorum sub altari clamant. 1014
17. Apoc. 8. v. 3. Angelus stetit ante altare, habens thuribulum aureum. cad.
18. Sanctorum invocatio similis videtur ac revocari debeat. cad.
19. Sanctorum invocatio confirmatur miraculis. cad.
20. Honor matris redundat in Filium. Honor sanctorum in Deum. cad.
21. Sanctorum invocatio confirmari potest testimoniis Patrum. 1015
Argum. Adv. specialia, quibus probant.
1. Quòd sancti in particulari sciant, quæ in terris gerantur, probant ex 1. quòd sancti dicuntur ἰσάγγελοι. Luc. 20. v. 36. cad.
2. quòd Elias post suum in cœlum ascensum miserit literas ad Regem Israëliticorum Ieramum. 2. Paralip. 21. v. 12. cad.
2. Quòd sancti sint in terris præsentes probant ex Apoc. 14. v. 4. cad.
3. Quòd sancti sint præsides ac gubernatores rerum humanarum, præsertim Ecclesiæ probant. 1. ex Ps. 91. v. 17. Confitentur eos Principes super omnem terram. 1016
2. ex Ps. 149. v. 5. Gladii anceps in manibus eorum ad faciendam vindictam in nationibus. cad.
3. ex Matth. 24. v. 47. Super omnia bona sua constituet eum. cad.

4. ex Apoc. 2. v. 26. Qui viceris, dabo illi potestatem super gentes. cad.
5. ex Apoc. 3. v. 12. Qui viceris, faciam eum columnam in templo Dei mei. 1017
6. ex Luc. 16. v. 9. Facite vobis amicos ex Mammona. cad.
4. Quòd in sanctos spes & fiducia cordis collocari possit, probant,
1. ex Iob. 5. v. 44 ubi Iudæi dicuntur in Mose sperasse. cad.
2. ex Philem. v. 5. audiens caritatem tuam & fidem, quam habes in Dominum Iesum & ad omnes sanctos. cad.
5 Quòd sancti in spem promissionis erant, probant
1 ex Ierem 15. v. 1. cad
2. ex 2. Maccab. cap. ult. cad.
3. ex Luc. 16. v. 27. ubi dives epulo erat profratribus. 1018
4. ex communione, quæ est inter militantem & triumphantem Ecclesiam. cad.
6. Quòd merita sanctorum defunctorum Deo in precibus fuerint proposita & propter illa exaudito fuerit petita, probant 1. ex Ex. 32. v. 13. cad.
2. ex Ps. 131. v. 1. Memento, Domine, David. cad.
3. ex Psalm. eiusd. v. 10. Propter David servum tuum non avertas faciem Christi tui. cad.
7. Quòd Angeli sint religiosè invocandi, probant ex Act. 27. v. 23. Astitit mihi hac nocte Angelus Dei, cujus sum & cui servio. cad.

Appendix hujus articuli, in qua continentur

1. Querela. Conqueruntur Adversarii sibi tribui, 1. quòd Virginem Mariam Deum constituant. cad.
2. quòd omnipotentiam in cœlo & terra Mariæ Virgini tribuant. 1019
3. quòd plus favoris & gratiæ à Maria expectent, quàm ab ipso Christo. cad
4. quòd in invocatione sanctorum & cultu statuarum cum Ethnicis conveniant. 1020
5. quòd sanctis divinitatem tribuant.
6. quòd sanctis tribuant vim agnoscendi mentium cogitationes. 1021
7. quòd dicuntur rogare Virginem, ut Filium jubeat facere, quod petimus. cad.
8. quòd sanctis invocent ut speculatores. 1022
9. quòd singulis sanctis singulas provincias commissas esse deferant. cad.
10. quòd sanctis divinum honorem deferant, 102
11. Calumnia. 1. Generalis. 1024
Tribuunt enim nobis.
1. quòd cum Caianis & Eunomianis detestandam contentionem & sacrilegam despectionem Sanctorum. cad.
2. quòd non sapiat nobis articulus Symboli Apostolici de communione Sanctorum. cad.
3. quòd dogmata Manichæa, Helvidiana, Iovi niana, Vigilantiana pestifera flagamus, & detestabilia adversus Virginem Deiparam, adversus sanctos Angelos, adversus sanctos Patriarchas & alios Vet. Test. sanctos, adversus Ioh. Baptistam, adversus Apostolos & Evangelistas, adversus sanctos Ecclesiæ sanctos Episcopos ac doctores, denique adversus omnes sanctos. cad.
4. quòd simus Hagiomastiges more gigantum cœlicolis bellum indicentes. cad.
5. quòd docemus sanctos non esse peculiari honore colendos. cad
6. quòd sanctos omni honore spoliemus. cad.
7. quòd evomamus in omnes cœlites horribiles blasphemias. cad.
8. quòd nullum honorem S. Mariæ deferamus. cad.
9. quòd sanctos cum Christo regnantes dicamus mortuos. cad.
10. quòd cum Manichæis statuamus, Abrahamum aliquando fuisse idololatram. cad.
11. quòd statuamus, Iosephum Mariæ sponsum B. Virginem adulterii suspectam habuisse. 1025
12. quòd renovemus antiquam hæresin Eustathii de non colendis sanctis. cad.
13. quòd Aug. Conf. mendaciter asserat, nihil à nobis doceri contra Ecclesiæ Catholicæ confessionem, cùm tamen oppugnet sanctorum invocationem. cad.
14. quod negemus distinctos Angelorum Ordines. 1026
15. quòd statuamus, animas electorum ante novissimum judicium non frui æterna beatitudine seu cœlesti gaudio. cad.
16 quòd Petrum & Paulum nunquam appellemus sanctos. cad.
2. Persecutio. 1. quòd Lutherus statuat, animas omnes sanctorum usq; ad ultimum judicii diem servari in quibusdam abditis receptaculis, ubi nec Deum videant, nec beatæ dispositæ sint, nisi in spe. cad
2. quòd Lutherus convitietur, nos omnes æque sanctos ac justos esse, neque est ipsa Virgo Maria. cad.
3. quòd Lutherus per maledicentiam scribat, Paulum quasi per contumeliam Virginem, Filii Dei matrem, mulierem tantum appellare. cad. seq.

III. Opiniones erroneæ & absurdæ. 1027
1. neminem, dum vivit, posse vocari sanctum. cad.
2. posse orari etiam animas, quæ sunt in Purgatorio. cad.
3. Orationem Dominicam posse fundi sanctis. cad.
4. Angelicam salutationem aliis sanctis recitari, ut eam pro nobis Virgini repræsentent. cad.
5. non opus esse, refugere ad Christum, ut ipsum habeamus intercessorem, sed solum ad Deum. cad.
6. esse injuriam, contumeliam & irreligiosam blasphemiam, quando Christus ita invocetur. Advocate noster ora pro nobis Deum. cad.
7. orationem illam, quæ fit per sanctos meliorem esse, quæ est ea, quæ fit per solum Christum. cad
8. Cordis nostri interiorem pœnitentiam apertam esse Angelis & aliis cœlestibus spiritibus. cad.
9. sensum dicti Mosaici, Non est bonum homini esse solum, hunc esse, non sufficit unus advocatus vel Mediator homini in cœlo. cad.
10. verissimum esse, quòd corpus B. Mariæ sit in cœlum assumtum. cad
11. non esse dubium, quin divina revelatione cognoscant sancti, quæ ad ipsorum gloriam promovendam à nobis agantur. cad.
12. non frustra invocari sanctos, etiamsi desint, eos non audire neque cognoscere preces nostras. cad
13. Iosephum auctoritativè postulare, tanquam patrem Christi. cad. seq.
14. Mariam pallio misericordiæ suæ contegere impios quos Christus iridi insidens jacula projicit. 1028
15. defunctos ad nos posse scribere & nos vicissim ad illos. cad.
16. concludi posse hoc modo: Christum licet invocare. E. etiam sanctos. cad.
17. à matre Dei nos introduci ad thronum divinæ majestatis. cad.
18 Iac Mariæ cum sanguine Christi conjungendum. cad.
19. Sanctos defunctos adhuc vivere, quoad corpora, & nequaquam esse mortuos. cad.
20. multa hominum millia fuisse damnata, nisi Maria pro illis intercessisset. cad
21. posse juravi per Virginitatem Mariæ. 1029
22. intercessionem Sanctorum probari posse ex Ps. 32. Pro hac orabit ad te omnis sanctus. cad.
23. Christum fuisse parentibus subditum. Ergo recte orari: Maria jure matris impera. cad.
24. Aureolam futuram Doctoribus in ære. Virginibus in illa parte corporis, Martyribus in cicatricibus. cad.
25. Aureolam Martyrum probari ex 2. Tim. 2. Virginum ex Sap. 4. Doctorum ex Prov. 4. cad.
26. divino instinctu ab Interprete Latino vocem Græcam χαῖρε Luc. 1. redditam esse per Ave, non per gaude. cad.
27. Rosaria esse approbanda. cad. seq.
28. Iesuitarum patronum esse Ignatium, cujus ipsi primi fuere apud Pontificem Patroni, ut in numerum sanctorum referretur. 1030
29. Inter Christum & Franciscum nullum esse discrimen, nisi ratione vestis. cad.
30. Sanctos esse nostros apud Deum Mediatores. cad.
31. ex Ierem. 44. probari posse, quod Maria sit Regina cœli. cad.
32. tale aut forte quapiam alia singulis mensibus de sanctis sortitionem posse institui. cad.
33. ritum accendendi cereos in honorem sanctorum ab Ethnicis & Iudaïs mutuatum esse approbandum. cad.
34. ritum suspendendi in templis anathemata & tabellas votivas ab Ethnicis mutuatum esse approbandum. cad.
35. ritum suspendendi imagines cereas lesarum, post sanatarum corporis partium ab Ethnicis mutuatum, esse approbandum. cad.
36 ritum parentationum anniversariarum in honorem sanctorum instituendarum ab Ethnicis originem ducentem esse approbandum. cad.
37. ritum supplicationum à gentilibus mutuatum esse approbandum. cad.

CAP. III. de Reliquiis Sanctorum. 1031
Thesis. Reliquiæ Sanctorum non sunt religioso cultu venerandæ. cad.
Exposit. cad.
Antithesis. cad.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1032
Eidem suffragantur, 1. quòd quidam religiosum reliquiarum cultum improbant. cad.
2. quòd agnoscunt, cultui reliquiarum fuisse in Ecclesia contradictum. 1033
3. quòd novitatem hujus cultus tacitè concedunt. cad.
4. quod quidam agnoscût, multiplices fraudes & impostoras ostentationi reliquiarum subesse, ac proinde etiam cultum reliquiarum periculo idololatriæ minimè carere. 1034
5. quasdam hypotheses Adversariorum. 1036
Argum. Adversar. 1. Gen. 47. v. 29. Cap. 50. v. 25. Exod. 13. v. 19. Patriarchæ voluerunt in terra Cananæa sepeliri. 1037
2. Deus ipse corpus Mosis honoravit, dum illud propriis manibus sepelivit. Deut. ult. Ossa Elisæi, cum tetigissent mortuum hominem, continuo illum ad vitam revocarunt. 2. Reg. 13. cad.
3. Ps. 34. v. 21. Custodit Deus omnia ossa sanctorum. cad.
4. Matth. 9. Mulier hæmorrhoüsa fimbriam Christi fideliter tetigit & sanata est. 1038
5. Act 5. umbra Petri & Act. 19. Pauli strophia ac semicinctia ægris medelam attulerunt. cad.
6. Multa miracula per reliquias sunt facta. cad.
7. Hieronymus de reliquiarum veneratione librum adversus Vigilantium scripsit. cad.

CAP. IV. de imaginibus sanctorum. cad.
Thesis. Imagines sanctorum non sunt religiosè colendæ. cad.
Exposit. cad.
Antithesis. 1039
Nostræ sententiæ confirmatio. 1040
Eidem suffragantur, 1. quòd quidam religiosum cultum Imaginum improbant. cad.
2. quòd quidam agnoscunt, cultum Imaginum non posse probari ex sacris literis. 1041
3. imaginum usum in cultu V. T. simpliciter fuisse Iudæo prohibitum. 1046
4. non esse Imaginem aliquam Dei fabricandam vel fingendam. cad.
5. Imaginè crucifixi non esse latriæ colendæ. 1047
6. cultum Imaginum fuisse primitivæ Ecclesiæ Apostolorum temporibus vicinæ, ignotū. 1048
7. gentiles per suas Imagines Deum ipsum seu prototypum colere voluisse. 1049
8. quòd quidam taxant præpostorum Imaginum ornatum ac cultum, & vivarum Dei imaginum, h. e. pauperum neglectum. Item, quòd copiam Imaginum redarguunt. 1050
9. quòd quidam agnoscunt, circumgestationem Imaginum ab Ethnicis & Iudaïs originem duxisse. cad.
10. religiosum Imaginum cultum ab Ethnicis originem duxisse. cad.
11. quòd de genere cultus, qui Imaginibus deferri debet, opinionibus invicem varient. cad. seq.
12. quadam hypotheses adversariorum. 1053

Exceptiones Adversariorum. 1. ad argum. ex Ex. 20. v. 3. Non facies tibi sculptile v. 4. non adorabis illud exc. istam tantum Imaginem prohibet, quæ idolum dici potest. 1054
2. ad arg. quòd per cultum Imaginum committatur idololatria exc. cultum illum non imaginibus sed prototypo deferri. cad.
3. ad idem arg. exc. quòd aliud sit Imago, aliud idolum. 1055
4. ad idem arg. exc. Imaginem dici veram rei similitudinem, idolum falsam similitudinem. cad.
5. ad idem arg. exc. idololatriam esse cultum, qui honor divinus tribuitur creaturæ alicui sive Deo. cad.
6. ad arg. ex Synodi Francofurt. decreto exc. Concilium illud Francofurtense non damnasse Nicænum secundum, sed Constantinopolitanum sub Copronymo. 1056

Argum. Adversar. 1. in V. T. imagines Cherubim super arcam existentes necessariò adorabantur ab iis, qui arcam adorabant Ex. 25. Serpens quoque æneus non potuerat non honorari, cum in loco jubente à Deo positus fuisset, & salutem miseris inspicientibus adferret. Num. 21. cad.
2. Scriptura docet, creaturas religiosè honorandas propter talem relationem ad Deum Ps. 96. 107 Matth. 5. 3. Sic

3. Scriptura docet, creaturas dici factas propter relationem ad res sacras, Ex. 3. c. 12. c. 28. 2. Tim. 3. 1058
4. Hebr. 11. v. 21. de Iacobo Patriarcha dicitur, Adoravit fastigium virgæ. ead.
5. Multa miracula facta sunt per Imagines Christi & sanctorum. 1059
6. Homo dignus est veneratione, quia imago Dei est. Ergo etiam Christi & sanctorum Imagines veneratione dignæ sunt. ead.
7. Imago Regis venerabilis est honore quodam erutis. Ergo Imagines Christi & sanctorum sunt honorabiles cultu religioso. ead.
8. Imago est capax injuriæ & contumeliæ. Ergo & honoris ac cultus. ead.
9. Patres Imaginibus, præsertim Christi crucifixi, virtutem divinam adscribunt. 1060
10. Iustiniani Nov. 5. v. 5. dicit oportebat nos typicum semper. ead.

CAP. V. de Peregrinationibus ad loca sanctorum. ead.

Thesis. Peregrinationes ad loca Sanctorum sub opinione singularis cujusdam cultus ac meriti suscepta non sunt probanda. ead.
Esaias. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod quidam peregrinationis illas improbant, vel elevant, 1061
2. quod quidam agnoscunt, peregrinationes illas esse non solum otiosas, sed etiam periculosas, & multis modis perniciosas. 1062
3. locum non sanctificare hominem. ead. seq.
4. peregrinationes illas non fuisse in Ecclesia primitiva Apostolica & proxima ætatem. 1063
5. peregrinationes illas non habere mandatum divinum, nec Scripturæ sacræ suffragium. ead.
6. peregrinationes ejusmodi esse Turcarum & Ethnicorum superstitiosas communes. ead.
7. quod peregrinationes illas Ecclesia Iudaica ritibus stabilire conantur. ead.
8. quod agnoscere cogantur, hunc cultum Satanæ auctore fuisse in Ecclesiam introductum & confirmatum. 1064
9. quod quidam agnoscunt, sanctis non esse venerandum. ead.
10. Sanctos nonesse religiose invocandos. ead.
11. quod in propugnatione illarum peregrinationum sibi contradicunt. ead.
Argum. Adversi. 1. Esai. 11. vers. 10. de sepulchro Domini prædictum, quod futurum sit gloriosum. ead.
2. Esai. 60. v. 13. locum pedum meorum glorificabo. ead. seq.

CAP. VI. de votis, quæ fiunt sanctis; de juramentis, quæ per sanctos præstantur; de festis, quæ in honorem sanctorum erigantur; ac de festis, quæ in honorem sanctorum celebrantur. 1065

Thesis. Nec sanctis est vovendum, nec per sanctos jurandum, nec templa & altaria sanctis erigenda, nec festa in honorem sanctorum celebranda.
Esaias. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod votæ, 1. quod quidam agnoscunt, votum esse cultum soli Deo debitum, 1066
2. morem vovendi sanctis ex Iudaismo & Ethnicismo originem trahere. ead.
3. quod in quæstione, an sanctis sit vovendum, non consentiunt. 1067
2. quoad juramenta, quod quidam agnoscunt, non esse jurandum per creaturas. ead.
3. quoad templa & altaria, 1. quod quidam fatentur, ædificationem templorum & altarium pertinere ad cultum latriæ soli Deo debitum. ead.
2. morem extruendi templa in honorem sanctorum esse novum. ead.
3. esse ab Ethnicis profectum. ead.
4. quoad festa, 1. quod quidam agnoscunt, festa advertere cultum instituere & celebrare esse honorem soli Deo debitum. 1068
2. quod novitatem hujus ritus tacite concedunt. ead.
3. quod quidam agnoscunt, morem celebrandi festa in honorem sanctorum esse ab Ethnicis profectum. ead.
4. quod quidam multitudinem festorum improbant. ead.

CAP. VII. de aqua lustrali. 1065

Thesis. Aqua lustralis usus non est ab Apostolis instructus, nec habet spiritualem aliquam efficaciam. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio 1070
Eidem suffragantur, 1. quod quidam agnoscunt, benedictionem & usum aquæ lustralis non ex Christi vel Apostolorum, sed Alexandri I. Pont. Rom. institutione descendere. ead.
2. Usum lustralis aquæ à Iudæorum gentilium ritibus originem trahere. ead.
3. Quidam aquæ olim lustralis usum & efficaciam figuris argumentis probant. 1071
4. Quidam, aquæ lustralis quidam reprehendunt. ead.
5. Quod aquæ lustralis usum olim nihil aliud fuisse censent, quam memoriale Baptismi. ead.
6. Quod de efficacia hujus aquæ non consentiunt. ead.
7. Quod agnoscunt, multos jam olim virtutes aquæ benedictæ negasse. ead.
8. Nullam habet promissionem, quod Deus velit per aquam benedictam spiritualem effectum operari. ead.
9. Quod agnoscunt usum aquæ lustralis hæreticum fuisse usitatum. ead.

CAP. VIII. De signo crucis. ead.

Thesis. Signo crucis non est tribuenda spiritualis quædam efficacia. ead.
Esaias. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 1072
Eidem suffragantur, 1. Quod signum crucis pro signo significante, non operante quidam habendum esse agnoscunt. ead.
2. Quod signum crucis super cibo sacrificandum ex Diabolo didicerunt. ead.
3. Quod agnoscunt superstitiosum esse, uti rebus ad effectus assequendos, quorum illæ res neque causæ sunt, neque legitima secundum naturalem vel divinam institutionem signa. ead.

Appendix hujus articuli, in qua continentur,
I. Querelæ. Conquiruntur Adversarii, sibi tribui, 1. Quod religiosum divinum honorem colant. ead.
2. Quod imaginibus divinum honorem exhibeant, ac proinde idolatriam committant. 1073
3. Quod Imaginculæ, quæ vocantur Agnus Dei, divinos effectus tribuant. ead. seq.
II. Calumnia, 1. Generalis. 1074
Tribunus nobis 1. Quod Vigilantii hæresin excitaverimus. ead.
2. Quod cum Mussulmanis crucis signum ludibrio habeamus. ead.
3. Quod negemus, dies quosdam pro aliis peculiariter observari debere. ead.
2. Specialis, Tribunus Lutherus, 1. Quod Apostolorum & aliorum Sanctorum in terris memoriam voluerit abolitam. ead.
2. Quod Lutherus fuerit juratus sanctæ crucis hostis. ead.
3. Opiniones erroneæ & absurdæ. ead.
1. De Reliquiis. ead.
1. Ante faciem Veronicæ erantis dari decem millium dierum indulgentias. ead.
2. Explanatio, super Stephanum habito Act. 8. v. 2. cultum reliquiarum probari posse. 1075
3. Veneratione personæ Christi etiam adipem cervinam calcamenti, & adipem terræ pulverem, quem calcabat, fore extendere. ead.
4. Enim, qui per raptum essium Eliæ in curam revocatus est, fuisse illum Prophetam, qui jussu, se eo loco sepelivit. ead.
5. Cum ad corpus S. Agnetis visendum & venerandum Catharina Senensis accessisset, pluviam cælestis roris, instar mannæ, super utramque devinctum descendisse. ead.
6. Virum ipsissima sacræ Virginis fuisse veneratum. ead.
7. Consuetudinem gestandi reliquias, collo appensas non esse improbandam. ead.
3. De imaginibus. ead.
1. Ex imaginum contemplatione simplici ac idiotas divina miracula & opera facta & breviter dicere, quæ ex facie hæreticæ vix, aut nunquam percipere valent. ead.
2. Imaginem Rochi circumgestatam pestem propulisse. ead.
3. Imaginem crucifixi esse Dominum fortem in prælio. ead.
4. Columbam cum igne & aqua è sublimi laqueari demissam esse S. S. ead.
5. Imaginem B. Mariæ operari plura miracula, quam ea, quæ Christus effecerit. ead.
6. Nisi metuenda irrisio infidelium, asinum ut crucem adorari posse. ead.
7. Per imaginem hominis cum tribus faciebus exprimi posse Trinitatem. ead.
8. Mosen pingi posse cornutum. ead. seq.
9. Ignotum populo Israëlitico existimasse, summum Deum esse idem vitulum, qua viderant vitulum illum in Ægypto summa honore. 1076
10. Gentiles non voluisse per eum Deum cæli & terræ creatorem colere per illum, quem simulachris deferebant, honorem. ead.
11. Esse quendam licitum simulachrorum cultum. ead.
12. Mandatum in lege adversus imaginem fuisse tantum temporale. ead.
13. Lignum crucis honorari debere latria. ead.
14. Imaginem à sancto viro factam, ut Lucæ, Nicodemo & aliis potiorem meteri devotionem. ead.
5. De peregrinationibus populorum & barbarum peregrinantium Hierosolymam vel Compostellam peculiari modo benedixit. ead.
4. De templis. 1. In consecratione templorum duodecim cruces pingendas, unctionem chrismatis adhibendam &c. ead.
2. In dedicatione templorum multa fuisse gentilibus cum paratis cultoribus similia. ead.
3. Prout in templo sacrato res est, facilius & expeditius præsentiam Dei & Mediatoris Christi in Eucharistia. ead.
4. Frustra unctum, quod caput in loco sacro præbetur. 1077
5. Precari in Spiritum Sanctum illum, qui templum ædificare velit, in quo adoretur fronte versus Occidentem conversa. ead.
6. Ornatum templorum esse partem divini cultus & ejus quandam interiorem. ead.
7. Cereos in templis etiam interdiu ardescendos. ead.
8. Altaria, in quorum nulla Martyrum reliquiæ, esse evertenda. 1078
9. Templa debere esse loca orationum fidelium, non ... ead.
10. Campanas in turribus templorum adversus vim Satanæ & tempestatum paratas esse. ead.
11. Cæremonias encæniis legi Evangelicæ fuisse usitatas & veteres. ead.
12. Processiones cum Sacramento & reliquiis Sanctorum instituendas. ead.
13. Benedictiones barbarum, cineris, olei &c. esse approbandas. ead.
5. De festis. 1. Festum assumtionis B. Mariæ Virginis in cælum esse in Ecclesia celebrandum. 1079
2. Dies festos in Novo Testamento esse partem cultus divini. ead.
3. Idque probari posse ex capite vigesimo Exodi. ead.

ARTICULUS XI. DE SACRAMENTIS.

CAP. I. De Sacramentorum essentia. 1080
Thesis. Interna Ministri non requiruntur ad essentiam & integritatem Sacramenti. ead.
Esaias. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, 1. quod quidam agnoscunt, intentionem Ministri actualem vel virtualem non requiri necessario ad integritatem Sacramenti, ead.
2. In verbis, quæ proferuntur à Ministro Sacramenti, exprimi intentionem Ecclesiæ, quæ ad perfectionem Sacramenti sufficiat. 1081
3. Christum, utpote summum Sacerdotem, suppleri, quod Sacramento deest, si Minister intentionem juberet. ead.
4. Quidam impietatis Adversariorum. ead.
1. Defensionem Adversariorum. 1082
Argum. Adversi. Requiritur aliquis, quo determinetur indifferentia formæ. At nihil præterea potest, quo determinetur hæc indifferentia formæ, nisi intentio Ministri. 1083

CAP. II. De Sacramentorum effectu seu efficientia. ead.
Thesis prima. Sacramenta sunt signa promissionum Evangelii propriam efficaciam. ead.
Esaias. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, 1. Bernhardus. 1084
2. Scotus & Thomas. ead.
3. Lyranus. ead.
4. Quod quidam concedunt, Sacramenta esse divinarum promissionum signa. ead.

1. Dictum aliquod Veterum. cad. seq.
6 Bellarmini quadam hyperbole. 1085
7. Dictum aliquod Cornelii à Lapide. cad
Thesis secunda. Sacramenta non conferunt gratiam ex opere operato, sed ex parte utentis requiritur fides. 1086
Exam. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. Quòd agnoscunt, fidem ad salutarem Sacramentorum usum requiri. cad.
2. Sacramenta instrumentaliter tantum in efferenda & conferenda gratia agere. 1087
3. Sacramenta sine fide suscepta, non solum non entibus non prodesse, sed etiam obesse. 1088
4. Errasse de opere operato Scripturis sacris & primitivæ Ecclesiæ Doctoribus esse ignotum. cad.
5. Quòd de efficacia Sacramentorum ex opere operato variis modis inter se dissentiant. cad.
Argum. Adversi. Baptismus infantibus prodest, cum tamen fide destituti sint. 1090
Thesis tertia. Etiam Veteris Testamenti Sacramenta fuerunt efficacia media gratiæ, remissionis peccatorum & salutis hominib. offerendæ ac credentibus conferendæ. cad.
Exam. cad.
Antithesis. cad
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, Sacramenta Vet. Test. fuisse efficacia media & signa gratiæ. 1091
2. Circumcisionem fuisse efficax remedium peccati originalis, ac remedium gratiæ & salutis. cad.
3 Sacrificia fuisse salutaria gratiæ media & peccati remedia. 1093
4. Sacramenta Veteris Testamenti illud fuisse olim Israeliticum, quod nobis hodie sunt Baptismus & Eucharistia. cad.
5. Quòd de efficacia Sacramentorum Veteris Testamenti variis modis inter se dissentiant. 1094
Exceptiones Adversi. 1. Ad argum. ex promissione fœderalis Circumcisioni addita, etc, verèis illis, Ero Deus tuus, nec remissionem peccatorum, nec vitam æternam, sed tantum quandam peculiarem prærogationem promissi. cad.
2. Ad argum. ex communione Circumcisioni addita, etc, verba illa intelligenda non de infantibus, sed de jam adultis. cad
Argum. Adversi. 1. Rom. 4. Apostolus probat, Abrahamum non in Circumcisione, sed in præputio fuisse justificatum. cad.
2. 1. Cor. 7. Circumcisio nihil est. Gal. 6. Nec præputium. cad. eq.
3. Nullum potest dari Sacramentum Vet. Testam. quod habeat annexam promissionem gratiæ. 1095
4 Lex non justificat. Ergo nec Sacramenta Vet. legis justificant. cad.
5. Deus in Vet. T. dicitur noluisse sacrificia. Psal. 40. Psal. 51. Esai. 1. cad.
6. Philo Circumcisionis fines ex professo recensens, non memorat, Circumcisionem peccatorum delendam attulisse. cad.
Thesis quarta. Sacramenta quædam N. Test. character indelebilem imprimere dubium est & incertum. cad.
Exam. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad. seq.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam fatentur, esse character. dubiæ atque incerto nitis fundamento. 1096
2. Quòd de characterе diversas, imò adversantes opiniones propugnant. 1097
Vtpote, Primò de characteris quidditate. cad.
Secundò, de causis exigitandi characteris. cad.
Tertiò, de objecto characteris. 1098
Quartò, de subjecto characteris. cad.
Quintò, de effectibus characteris. cad.
Sextò, de causis, propter quas character ille sit indelebilis. cad.
Septimò, de quæstione, an etiam Circumcisio imprimerit characterem. cad.
3. Quòd peregrinus Scriptura dictus characterem probant. cad.
Argum Adversi. 1. 2 Cor. 1. v. 21. Qui unxit nos & signavit nos. Ephes. 1. vers. 13. in quo & etc. deinde signati estis, c. 4. v. 30. Nolite contristare Spiritum Sanctum, in quo & signati estis 1099
2. Circumcisio fuit figura Baptismi, Col. 2. Articulus abscindebat in corpore quoddam carnis. quo præsignatus fuit character in anima baptizati. cad.
3. Esai. 66. v. 18. Omnes gentes & linguæ venient, & videbunt gloriam meam, & ponam in illis signum. cad.
4. Ezech. 9. v. 4. Signa Tau in frontibus gementium & dolentium. 1100
5. 1. Tim. 4. v. 14. Noli negligere gratiam Dei, quæ in te est, quæ data est tibi per Prophetiam cum impositione manuum Presbyterii. cad.
6. Non potest dari alia causa, cur Baptismus non sit iterandus. cad.
7. Ordinatio non est iterabilis. Ergò imprimit characterem. 1101
8. Patres mentionem faciunt characteris. cad.
CAP. III. De numero Sacramentorum. cad.
Thesis. Duo tantum sunt Novi Testamenti Sacramenta proprie sic dicta, Baptismus & Eucharistia. cad.
Exam. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, esse tantum duo N. Test. Sacramenta. 1102
2. quòd quidam negant, Confirmationem, Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem & Matrimonium esse Sacramenta proprie dicta. cad.
3. quod quidam talem tradunt definitionem, quæ non competit quinque Sacramentis, Baptismo & Eucharistiæ superadditis. 1103
4. Quod agnoscunt, institutionem Sacramentorum esse solius Dei propriam. cad.
5. Per aquam & sanguinem ex latere Christi profluentem Ioh. 19. v. 35. denotari duo Ecclesiæ Sacramenta. cad.
6. Septenarium Sacramentorum numerum non posse ex Scripturis probari, sed ex traditione descendere. 1104
7. quod in Concilio Tridentino quidam censebant, non esse definiendum, Sacramenta vera ac propria, neq; plura esse, neque pauciora, quam septem. cad.
8. Quod frivolas & jejunas rationculas pro asserendo septenario Sacramentorum numero adducant. cad.
Arg. Adversi. Patres plura numerant Sacramenta, quam Baptismum & Eucharistiam. 1105
Appendix hujus articuli, in qua continentur
1. Querela. Conqueruntur enim Adversarii falso sibi tribui, 1 Quòd Concilium Tridentinum definierit, intentionem sinu esse necessariam in eo, qui Sacramentum administrat. cad.
2. quòd statuant, conferre gratiam ex opere operato esse idem, quod conferre gratiam peccatori sine fide & bene motu utentis. cad.
3. Quòd affirment, opus operatum significare opus meritorium, seu dignitatem operis ex parte Ministri vel suscipientis. 1106
4 quòd Florent. & Trid. Concilia definiverint, veteres Patres non habuisse gratiam Dei ex merito Christi, aut habuisse eam sine ullo organo vel medio applicante. cad.
2. Calumnia 1. Generales. Tribuunt enim nobis, 1. Quòd omnia Sacramenta virtute & efficacia spoliemus. 1107
2. quòd in constituenda Sacramenti definitione dissentiamus. cad.
3. quòd in quæstione de numero Sacramentorum novem diversas opiniones foverimus. cad.
4. quòd statuamus, Sacramenta immediate non habere ullam efficientiam respectu gratiæ, sed esse nuda signa. cad.
5. quòd inepte allegemus dictum Christi Matth. 23. v. 2. ad probandum, licere ut Sacramenta per malos Ministros administrentur. cad.
2. Specialis. 1. Quod Lutherus docuerit, quemvis hominem baptizatum potestatem & jus habere administrandi Sacramenta. cad.
2. Non requiri certa verba in Sacramentis. 1108
3. quòd inertia à nomine Sacramenti alterum. cad
4. quòd cum Anabaptista in quæstione de effectu Sacramentorum consentiat. cad.
5. quòd videat Patrum sententiam de sacrificio Abelis igne cœlitus delapso inflammato. cad.
III. Opiniones erroneæ & absurdæ. cad.
1. Non omnia Sacramenta esse à Christo instituta. cad.
2. Christo ut homini competere potestatem quandam mediam inter divinam & humanam, juxta quam ad Sacramentorum institutionem concurrat. cad.
3. Abrahamum fuisse justum ante susceptam Circumcisionem, proinde Circumcisionem non fuisse additam promissionem de remiss. peccatorum. cad.
4. Verba absolutionis esse externa signa in pœnitentia. cad.
5. Ioh. 3. Nisi quis renatus fuerit, esse commissionem. 1109
6. Salutem hominum esse in arbitrio impii Ministri positam. cad.
7. Sacramentis nō competere efficientiā fidei. cad.
8. Eph. 5. probari, quod matrimonium sit Sacramentum. cad.
9. Sacramenta non dirigi ad personas instituendas. cad.

ARTICVLVS XII.
DE BAPTISMO.

CAP. I. De Baptismi necessitate. 1109
Thesis. Baptismi susceptio non est tam præcise & absolute necessaria, ut omnes, etiam parentum fidelium infantes, absq; eo mortui, sine æterna salute simpliciter excluſi. cad.
Exam. cad.
Antithesis. cad.
Nostra sententia confirmatio. 1110
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam spem salutis infantibus fidelium absque Baptismo decedentibus faciunt. cad.
2. quod quidam tales hypotheses proferunt, quæ nostram confirmare possunt sententiam; utpote, quod
I. agnoscunt, gratiam Dei non esse absolute & simpliciter Sacramento alligatam. 1112
II. præter Baptismum fluminis etiam statuunt Baptismum sanguinis & flaminis. 1113
III. infantes ante Circumcisionem susceptam morientes à salute æterna non excludunt. cad.
IV. Christum, utpote summum Sacerdotem supplere, quod Baptismi Sacramento deest, si Minister intentionem subtrahat. 1114
V. infantes non habere fidem propriam, sed baptizari in fide parentum & Ecclesiæ. cad.
VI. doctrinam de absoluta Baptismi necessitate esse hæreticam. cad.
VII. Deum neminem obligare ad impossibile. cad.
3. Quòd de statu infantum non baptizatorum post mortem opinionibus invicem plurimum discrepant. cad.
4. Quòd non conveniunt in quæstione, quando cœperit Baptismi necessitas. 1115
Argum. Adversi. 1. exleb. 3. v. 5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non intrabit in regnum cœlorum. cad.
2. Augustinus absolutam Baptismi necessitatem statuit. 1116
CAP. II. De objecto Baptismi, videlicet de infantibus baptizatis, an credant. cad.
Thesis. Infantes baptizati habent fidem propriam actualem. cad.
Exam. cad.
Antithesis. 1117
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. Quòd agnoscere cogantur, infantes habere fidem justificantem & salvantem. cad.
2. Parvulos illos, de quibus Christus dicit Matth. 19. Marc. 10. Luc. 18. Sinite parvulos ad me venire, non fuisse grandiores, sed infantes ætatis adhuc desitutos. cad.
3. Infantes spiritualiter manducare carnem Christi & bibere ejus sanguinem. 1118
4. In infantes cadere actuales peccata. cad.
5. Quòd in quæstione de fide infantum non consentiant. cad.
Argum. Adversi. Per alterum fides impetravit paralytico sanitatem, Matth. 9. v. 3. Ergò etiam alterius fide infanti confert salutem. cad.
CAP. III. De Baptismi effectu. cad.
Thesis prima. Baptismus non tollit peccatum, ut in baptizato nulla ejus maneant reliquiæ. cad.
Exam. cad.
Antithesis 1119
Nostra sententia confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. Quod quidam agnoscunt concupiscentiam post Baptismum in renatis adhuc reliquam esse peccatum. cad.
2. In Baptismo peccata remitti, non autem funditus extirpari & radicitus deleri. cad.
3. Post Baptismum adhuc manere carnis infirmitatem ac Naturæ vitiositatem. cad.

Argu-

Argum. Adverſ. 1. *Chriſtus mundat Eccleſiam lavacro aquæ in verbo, ut ſit ſine macula & ruga.* 1110
2. *Si peccatum maneret, Deus illud edidiſſet.* ead.
3. *Scriptura de remiſſione peccatorum utitur vocabulis mundandi, lavandi, tollendi, delendi, auferendi, p.* ead. *Quò etiam quidam referunt Pſ.* 10. *v.* 15. *Quæretur peccatum ejus, & non inveniretur.* ead.
4. *Figuræ Baptiſmi docent, peccata penitus tolli.* ead.
5. *Non poſſunt ſimul habitare lux & tenebræ.* 1121

Theſis ſecunda. Baptiſmi efficacia extendit ſe non tantum ad præteritum, ſed etiam ad futurum tempus.
Exegeſis. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio. ead.
Eidem ſuffragatur. 1. *Quod quidam agnoſcunt, efficaciam Baptiſmi ſe extendere etiam in futurum.* ead.
2. *Quædam hypotheſes Adverſariorum.* 1122

CAP. IV. *De Baptiſmi ſpeciebus, an Baptiſma Johannis fuerit ſpecie diſtinctum Sacramentum à Baptiſmo Chriſti.* ead.
Theſis. Baptiſma Johannis fuit Sacramentum divinitus inſtitutum, ad remiſſionem peccatorum, efficax.
Exegeſis. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio. 1123
Eidem ſuffragatur. 1. *Quòd quidam agnoſcunt, Baptiſmum Johannis fuiſſe à Deo inſtitutum* ead.
2. *Baptiſmum Johannis habuiſſe ſpiritualem efficaciam,* 1124
3. *Baptizatos à Johanne non debuiſſe neceſſariò percipere Baptiſmum Chriſti.* ead.
4. *Chriſtum ideò baptizari voluiſſe, ut Eccleſiæ Baptiſmum conſecraret, & in eum finem aquas purgaret.* ead.
5. *quod opinionibus de Baptiſmo Johannis & Scholaſtici & recentiores Pontificii plurimum diſcrepent.* ead.
Argum. Bellarmini. 1. *Vocatur Baptiſma Johannis. Ergò fuit ab homine tantum, videlicet ab ipſo Johanne inſtitutum.* ead.
2. *Baptiſma Johannis non habuit invocationem Trinitatis, ac probabile eſt, quòd Johannes nulla verborum forma uſus fuerit.* ead.
3. *Johannes nihil docuit de paſſione & merito Chriſti.* 1125
4. *Johannes erat præcurſor Chriſti, & ſolum ad hoc venerat, ut pararet ejus viam.* ead.
5. *Rari admodum erant eo tempore non baptizati à Johanne, Matth.* 3. *v.* 5. *at ipſo die Pentecoſtes baptizati ſunt tria millia.* ead.
6. *Act.* 19. *v.* 5. *baptizati à Johanne iterum fuere baptizati ab Apoſtolo,* ead.
7. *Baptiſmus Chriſti vix poteſt ipſi Chriſto tribui ſine ejus injuria.* 1126
8. *Baptiſmus Johannis vocatur Baptiſmus pœnitentiæ Matth.* 3. *v.* 11. *quia provocavit ad pœnitentiam. Chriſti autem Baptiſmus ſuppoſuit pœnitentiam.* ead.
9. *Matth.* 3. *v.* 11. *Johannes dicit, ſe baptizare aqua. Chriſtum verò Spiritu S. & igni.* ead.
10. *Patres derogant Baptiſmo Johannis ſpiritualem efficaciam.* ead.

Appendix hujus articuli, in qua continentur,
I. *Querelæ. Conqueruntur Adverſarii, per calumniam ſibi tribui.* 1. *Quòd Baptiſmum in quovis liquore fieri poſſe autument.* 1127
2. *Quòd in doctrina & adminiſtratione Baptiſmi ſint ſuperſtitionis rei.* ead.
3. *Quòd baptizent campanas.* ead.
4. *Quòd Baptiſmum in nomine Mariæ ſimul celebrarum approbent.* 1128
5. *Quòd ſtatuant, cum quis peccat poſt Baptiſmum, eum niſi debere propria contritione & ſatisfactione, ut redeat ad gratiam.* ead.

II. *Calumniæ.*
1. *Generales. Tribuunt nobis.* 1. *Quòd cum hæreticis Origeniſtis ſtatuamus, peccata non tolli per Baptiſmum, ſed ſolum tegi.* ead.
2. *Quòd cum Pelagianis ſtatuamus, infantes ſine Baptiſmo ſalvari poſſe.* ead.
3. *Quòd Chriſti Baptiſmum deprimamus.* ead.
4. *Quòd cum Vipſano ICto Ethnico & Chriſtianum hoſtem ſomniemus, exercitium Eccleſiæ eſſe impoſturam.* ead.
5. *Quòd Anabaptiſtæ ex nobis exiſtiterint.* ead.

II. *Speciales.* 1. *Quòd Lutherus ſtatuat, quicquid balnei nomine nuncupari poteſt, illud eſſe aptum ad baptizandum.* 1129
2. *quòd Lutherus & Brentius ſtatuant, ad Baptiſmi ſubſtantiam non eſſe neceſſariam certam verborum formam.* ead.
3. *quòd Lutherus ſtatuat, infantibus nullam fidem in Baptiſmo eſſe neceſſariam.* ead.
4. *quòd Lutherus ſemina Anabaptiſtici erroris ſparſerit, negando Pædobaptiſmum ex Scripturis probari poſſe.* ead.
5. *quòd Cranmerus ſcribat, Hyginum Chriſma inſtituiſſe.* ead.

III. *Opiniones abſurdæ & erroneæ.* ead.
1. *Baptiſmum aut abſolutè, aut ſub conditione repetendum, ſi detur in nomine Chriſti aut unius Trinitatis perſonæ ſine expreſſione reliquarum.* ead.
2. *Parvulos non baptizatos mittendos eſſe in lacum ignis, nec tamen inflammandos longe, aut cruciandos.* ead.
3. *Martyrium convenire cum Baptiſmo aquæ in effectibus.* ead.
4. *Chriſtianam ab ipſo Chriſto in mari eſſe baptizatam.* ead.
5. *In lingua Germanica à noſtris baptizatos, eſſe in Latina rebaptizandos.* ead.
6. *Aquam, qua ad Baptiſmum utimur, prius parandam & additis myſticis benedictionibus conſecrandam eſſe.* 1130
7. *Formulam Baptiſmi in Eccleſia noſtra inſitam, Ego te Baptizo in nomine Patris, Filii & Spiritus Sancti, ex ſolo Evangelio demonſtrari non poſſe ſed neceſſario ad traditiones eſſe recurrendum.* ead.
8. *Securim eſſe, ut baptizatus à Græco hac forma, Baptizetur ſervus Chriſti &c. iterum baptizetur.* ead.
9. *Apoſtolos ad tempus ipſam eſſentialem verborum formam mutaſſe, quib. Chriſtus Sacramentum Baptiſmi adminiſtrari voluerit.* ead.
10. *Vexilla baptizata Chriſmate inungi, adjurari, conſecrari & benedici.* ead.
11. *Dæmones Baptiſmum conferri poſſe.* ead.
12. *Parvulos Judæorum per eum parentibus expiandos & baptizandos eſſe.* ead.
13. *De quibus dubium eſt, an baptizati fuerint, baptizandos eſſe hac verborum præmiſſa: Si baptizatus es, non te baptizo; ſed ſi nondum baptizatus es, ego baptizo te.* ead.
14. *Gratiam Dei in Baptiſmo non requirere gemitum vel planctum vel quid aliquod.* ead.
15. *Trinam merſionem eſſe neceſſariam.* ead.
16. *Pulſu campanarum baptizatarum malignos Spiritus abigi.* 1131
17. *Eccleſiam mutaſſe formam baptizandi à Chriſto traditam in formam baptizandi in nomine Chriſti.* ead.
18. *Infantem in utero eſſe baptizandum.* ead.
19. *Fidem parentum infantibus ſine Baptiſmo poſſe applicari ſigno crucis vel invocata S. Trinitate,* ead.
20. *Baptiſmum proprie ſignificare immerſionem.* ead.
21. *Parvulum Judæum ante octavum diem mortuum ſine circumciſione non potuiſſe ſalvari.* ead.
22. *Ceremoniam Baptiſmi nullam eſſe, guſtum ſalis,* ead.
23. *Baptizati aures & nares ſalivâ tangendas, ac dicendum Ephata.* 1132
24. *Incertum eſſe, quando Baptiſmus ſit inſtitutus.* ead.
25. *In dicto Chriſti: Qui crediderit & baptizatus fuerit, ſalvus erit. Qui verò non crediderit, condemnabitur, negationem in membro poſteriore, ex affirmatione in membro priore eſſe ſubintelligendam.* ead.
26. *Baptiſmum in nomine Patris & Filii & Spiritus S. & B. Mariæ Virginis collatum eſſe legitimum.* ead.
27. *Agnos Dei baptizari per Pontificem.* ead.
28. *Non vitiari formam Baptiſmi, ſi quid in ea apponatur ſuperfluum.* ead.
29. *Qui Judæi baptizarunt, eos verè baptizaſſe.* ead.
30. *Baptiſmatis nudam crucem ſanctificari* ead.
31. *Pædobaptiſmum non poſſe probari ex Scriptura.* ead.
32. *Infantem non habere perfectum Baptiſmum, quod in fide non ſit inſtitutus.* ead.
33. *Non eſſe verum Baptiſmum, ſi quis ſic baptizaret: Ego Petrus baptizo te in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti.* ead.
34. *Jubilæum poſſe dici tertium Baptiſma.* ead.

ARTICULUS XIII.

DE CONFIRMATIONE.

Theſis. Confirmatio non eſt Sacramentum Novi Teſtamenti proprie dictum à Chriſto inſtitutum, ſed Ceremonia quædam Eccleſiaſtica, non efficiendi, ſed ſignificandi tantum vim obtinens. 1
Exegeſis. ead.
Antitheſis. 1133
Noſtræ ſententiæ confirmatio. ead.
Eidem ſuffragatur. 1. *Quòd quidam agnoſcunt, Sacramentum hoc à Chriſto non eſſe inſtitutum, vel certè ejus inſtitutionem non poſſe ex ſacris literis probari.* ead.
2. *Huic Sacramento jam olim fuiſſe à quibusdam contradictum.* 1134
3. *Sacramentum Confirmationis non eſſe æquè neceſſarium, ac eſt Baptiſmus & Euchariſtia.* ead.
4. *Diſſenſiones Adverſariorum labefactant hujus Sacramenti veritatem.* ead.
Argum. Adverſ. 1. 2. *Cor.* 1. *v.* 21. *Qui confirmavit nos vobiſcum in Chriſtum & qui unxit nos Deus, v.* 22. *qui & ſignavit nos & dedit pignus Spiritus in cordibus noſtris.* 1135
2. 1. *Johan.* 2. *v.* 27. *Unctio manet in vobis.* ead.
3. *Apoſtoli impoſuerunt manus baptizatis, & per illam impoſitionem manuum contulerunt Spiritum Sanctum.* ead.
4. *Cum Dominus Jeſus ſit Meſſias unctus & nos ab eo Chriſtiani dicamur, decuit ſanè, ut ille nobis unctionem ſacram inſtitueret Chriſmatis, ut & nos inunctili perfecti ſic demum eſſemus Chriſtiani.* 1136
5. *Hebr.* 6. *v.* 2. *mentio fit impoſitionis manuum, eademque conjungitur cum Baptiſmo, cum fide, cum pœnitentia: aliisque rebus, quæ pertinent ad ſalutem, imò ad fundamenta religionis.* ead.
6. *Fuit Novatianorum error, negare Confirmationis Sacramentum.* ead.
7. *Patres per impoſitionem manuum deſcribunt Confirmationis Sacramentum.* ead. *ſeq.*
8. *Patres ſæpè mentionem faciunt Chriſmatis ac unctionis.* 1136

ARTICULUS XIV.

DE SACRAMENTO EUCHARISTIÆ.

CAP. I. *De appellatione hujus Sacramenti.* ead.
Theſis. Sacramentum Euchariſtiæ veſtè vocatur Cœna Dominica. ead.
Exeg. 1. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio. 1138
Eidem ſuffragatur. 1. *Quòd quidam Sacramentum hoc ſine ſcrupulo vocant Cœnam Dominicam, ſacram, myſticam.* ead.
2. *quòd agnoſcunt. Apoſtolum* 1. *Cor.* 11. *v.* 20. *nomine Dominicæ Cœnæ intelligere Sacramentum Euchariſtiæ.* ead.
3. *à Patribus Eccleſiæ primitivæ hanc appellationem fuiſſe Euchariſticæ Sacramento attributam.* 1139
4. *hanc appellationem non eſſe ſimpliciter prohibitam, ſed certa ratione uſurpari poſſe.* ead.
Argum. Adverſ. 1. *Nec Scriptura, nec pia antiquitatis exempla gaudent hac appellatione.* ead.
2. *Cœna Domini generaliter comprehendit typicas & vulgares, ſpirituales & carneas epulas, quibus Chriſtus Apoſtolos aut populum pavit, aut ſe refecturum beatis metaphoricè pollicetur.* ead.
3. *Chriſtus conſecravit & dedit Apoſtolis ſumendum Cœnam jam factam. Luc.* 22. *Joh.* 13. 1. *Cor.* 11. ead.

CAP. II. *De Symbolorum externorum, panis ſcilicet & vini, tranſubſtantione.* ead.
Theſis. Panis Euchariſticus non tranſubſtantiatur in corpus Chriſti, nec vinum Euchariſticum tranſubſtantiatur in ſanguinem Chriſti. ead.
Exegeſis. ead.
Antitheſis. ead.
Noſtræ ſententiæ confirmatio. ead.
Eidem ſuffragatur. 1. *Quòd quidam tranſubſtantiationem repudiant, vel hypotheſes tranſubſtantiationi contrarias amplectuntur.* 1140
2. *Quod quidam fatentur, tranſubſtantiationem non poſſe probari ex ſacris literis.* 1143

3. Transubstantiationem definiri primitiva Ecclesia suffragio. ead.
4 In Concilio Lateranensi Anno 1215. sub Innocentio tertio transubstantiationem pro fidei articulo definitam. 1144
5. quòd tales proferunt hypotheses, ex quibus transubstantiatio everti potest. ead.
6. quòd frigidas ac omninò tales pro transubstantiatione rationes afferunt, quæ dogma illud magis suspectum reddunt, quàm ut illud probent. ead.
7. quòd varii de modo conversionis invicem fovent opiniones. ead.
8. quòd præsupposito conversionis modo per transubstantiationem nihilominus varii de ea opinionibus invicem discrepant. 1146
Exceptiones Adversariorum ad nostra argumenta. 1150
1. Ad argumentum, quod panis Eucharisticus post consecrationem vocetur panis, exc. sic vocari, vel quia ex pane factus est, vel quia figuram panis externam retinet, vel quia habet effectus & proprietates panis, vel quia more Hebraico omnibus vocatur panis. ead.
2. Ad argumentum, quod inhærentia in subjecto pertinent ad essentiam accidentis exc. Iisdem primogeniam triticum diebus fuisse absq; vehiculo. 1151
Argum. Adversariorum. 1. Verba illa, Hoc est corpus meum, necessario inferunt, aut veram mutationem panis, aut mutationem metaphoricam. Consequens Lutherani non admittunt. Ergo antecedens amplecti debent. 1152
2. Ex cap. 6. Ioh. probari potest transubstantiatio. 1154
3. Patres à tempore Apostolorum usq; ad Concilium Lateranense transubstantiationem agnoverunt. 1155
4. Manna non saporem tantum, sed etiam substantiam ad vescentium mutuavit. Fuit ergo typus transubstantiationis. ead.
5. Non est rationi consentaneum, ut maneat simul cibus mentis & ventris. ead.
CAP. III. De panis Eucharistici repositione & asservatione. 1156
Thesis. Panis Eucharisticus non est corpus Christi extra usum à Christo institutum, & per consequens reposita & asservatio Sacramenti probari nequit. ead.
Extat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quod quidam agnoscunt repositionem & asservationem Sacramenti non esse Dominicæ institutioni conformem. 1157
2. Asservationem in primitiva Ecclesia non fuisse usitatam. ead.
3. Panem non esse corpus Christi, si extraintentionem Christi instituentis adhibeatur. 1158
4. Sacram Eucharistiam definiendam esse per actionem. ead.
Exceptio Adversariorum ad nostrum argum. quod reservatio panis & vini sit præterinstitutionem, exc. non esse promissionem additam præcepto. ead.
Argum. Adversi. 1. In Eucharistia non est aliquis actus, sed sola rei permanens, qua dicitur & est Eucharistia. ead.
2. Si ex cujuslibet rei posterior est ejus effectis. ead.
3. Reservationis multa dantur exempla in primitiva Ecclesia. 1159.
4. Iudas ita suscepit hoc Sacramentum, ut partem absumeret, partem adservaret. ead.
5. Ex reservatione manna probari potest reservatio Eucharistiæ. ead.
CAP. IV. De usu panis azymi. ead.
Thesis. Usus panis azymi in Eucharistia administratione non est simpliciter necessarius. ead.
Extat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd Latina Ecclesia aliquamdiu panis fermentati fuerit usa. ead.
2. Quod non damnant Ecclesiam Græcam propter usum panis azymi. ead.
3. quod ritus Ecclesiæ Rom. consuetudinem panis azymi sit defendit, ut Græcos contrarium morem observantes, non damnarit. 1160.
4 quod panis azymi necessarium usum ex Levitico Ceremoniis probant. ead.
Argum. Adversi. 1. Christus in prima Eucharistiæ institutione usus est azymo, ac dixit: Hoc facite. Ergo necessarius est azymi in Eucharistia usus. ead.
2. Panis azymus significat puritatem & sinceritatem corporis Christi, vel tam, quam habere debent, qui ad Sacramentum accedunt. ead.
CAP. V. De mixtione aquæ cum vino Eucharistico. ead.
Thesis. Mixtio aquæ cum vino in administratione Cœnæ Dominicæ non est absolute necessaria. ead.
Extat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, ex verbis institutionis non posse probari mixtionis illius necessitatem. ead.
2. Non ex præcepto Christi, sed ex Pontificia Romani institutione & Ecclesiæ consuetudine aquam vino misceri. 1161
3. Mixtionem illam aquæ non esse necessariam ad integritatem Sacramenti. ead.
4. Consuetudinem vinum aqua miscendi, non esse Universalem nec omnium temporum nec locorum. ead.
5. quòd impertinentibus & peregrinis Scripturæ dictis mixtionem illam aquæ cum vino probant. ead.
6. quòd mixtionis illius origo ab hæretico videri possit deprehendi. 1162
7. quòd opinio de necessitate mixtionis inextricabiles quæstionum labyrinthos peperit. ead.
Argum. Adversariorum. 1. Christus vinum aqua mixtum, consecravit, non ex more regionis potissimum, sed ut idem à nobis in Eucharistiæ administratione faciendum ostenderet. ead.
2. Ex latere Christi profluit sanguis & aqua. ead.
3. Prov. 9. Venite, comedite panem meum & bibite vinum, quod miscui vobis. ead.
4. Calix Eucharistiæ non solum figuratus fuit in V. Test. per vinum, sed etiam in aqua, quæ fluxit ex petra. ead.
5. Aqua vino miscetur ad significandam duarum Naturarum in Christo unionem. ead.
CAP. VI. De fine & fructu Eucharistiæ. ead.
Thesis. Finis & fructus Eucharistiæ est obsignatio promissionis de remissione peccatorum. ead.
Extat. ead.
Antithesis. 1163
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, remissionem peccatorum esse fructum hujus Sacramenti. 1164
2. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
CAP. VII. De communione sub utraq; specie. 1165
Thesis. Vera & legitima sacræ Cœnæ administratio non consistit in sola distributione & manducatione benedicti panis, nec in sola distributione & bibitione benedicti vini, sed utrumque ad Sacramenti integritatem requiritur, videlicet, tum distributio & manducatio benedicti panis; tum distributio & bibitio benedicti vini, ac proinde etiam Laicis est calix distribuendus. ead.
Extat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam communionem, sub una specie improbant, eandemq; nec verbis institutionis Dominicæ, nec exemplo primitivæ Ecclesiæ conformem esse agnoscunt, vel certe tales hypotheses proferunt, ex quibus communio sub una specie impugnari & everti potest: Faciunt hoc
I. Episcopi Romani. 1166
II. Jus Canonicum. 1167
III. Glossator & Canonistæ. 1168
VI. Qui fuerunt à seculo nono usq; ad ætatem Scholasticorum. 1169
V. Scholastici. ead.
VI. Concilia Papistica. 1171
VII. Imperatores, Reges, Principes & eorum Legati, sive Oratores. ead.
VIII. Scriptores Pontificii tum ante, tum post Lutheri tempora, tum ipsis B. Lutheri temporibus. 1171
2. Quòd Adversarii communionem sub una specie tuentur propugnant, ut variis modis sibi invicem contradicant. 1178
3 quòd tales cæcidisse hypotheses, ex quibus communio sub utraq; specie probari potest. 1180
4. quòd communionem sub una specie ab hæreticis in Romanam Ecclesiam descendisse, tacite fatentur coguntur. ead.
5. quòd inanibus ac frivolis rationculis communionem sub una specie probant. ead.
Exceptiones Adversi. ad nostra argumenta. 1182
1. Ad argum. ex verbis Institutionis petitum, exc. Christum instituisse quidem Eucharistiæ usum sub utraque specie, non autem præceptum de ea edidisse. ead.
2. Verbis illis, Bibite ex eo omnes, non præcepisse Christum omnibus sumtionem poculi, sed duodecim illis, qui cum Christo accumbebant, & quos ipsi repræsentaverant, videlicet Clericis, non autem Laicis. ead.
3. Verba, hoc facite, continere tantum invitationem ad sumendum & ad solos Sacerdotes pertinere. 1183
4. Apostolos à Christo in Eucharistiæ institutione & administratione factos fuisse Sacerdotes, ideoque sub utraque specie Eucharistiam ipsis fuisse administratam, ut conficiendi ritum discerent. ead.
5. Præceptum Domini nullibi inveniri à Domino traditum, nisi respectu Sacramenti sub specie panis tantum. 1184
6. Ad argum. quod Legatum Testamento constitutum non debeat subduci Legatario, exc. negando; talem Eucharisticum esse Testamenti à Christo instituti partem. ead.
7. Ad arg. petitum ex dicto Christi Matt. 19 v. 6. Quod Deus conjunxit, homo ne separet, exc. locum esse particularem de matrimonio, non Universalem. ead.
8. Ad arg. ab exemplo Christi, sub utraque specie Eucharistiam administrantis, petitum, exc. non exemplum, sed legibus esse judicandum. ead.
9. Ad argum. ex verbis Apostoli 1. Cor. 11. Accepi à Domino, quod & tradidi vobis, exc. traditionem describi, non præceptum. 1185
Argum. Adversi. 1. Totus Christus est sub una specie. ead.
2. Tota Sacramenti ratio sub una specie invenitur. 1186
3. Non major utilitas sumitur ex communione sub utraque specie, quam sub una. ead. seq.
4. Etiam una specie passio Dominica repræsentari potest. 1187
5. Qualibet species est distinctum Sacramentum ab altera. ead.
6. In Oratione Dominica petere docemur panem istum supersubstantialem, h. e. panem corporis Christi, & nulla fit alterius speciei mentio. 1188
7. Fieraque figura Eucharistiæ mandicationem sub una specie significans. ead.
8. Quando Christus Iohan. 6. de fructu Eucharistiæ loquitur, non semel, sed quater unam speciem sufficere docet ad salutem. 1189
9. Luc. 24. Christus cum discipulis in Emmaus panem fregit, atque eo ipso unam speciem sufficere testatus est. 1190
10. Act. 2. per fractionem panis Eucharistia describitur. 1191
11. Actor. 20. v. 7. & 11. Paulus dicitur panem fregisse. ead.
12. Act. 27. v. 35. Paulus sumens panem gratias egit Deo in conspectu omnium, & cum fregisset, cœpit manducare. ead.
13. 1 Cor. 10. v. 17 Unum panem & unum corpus multi sumus, quia omnes de uno pane participamus. ead.
14. 1. Cor. 11. vers. 27. Quisquis manducaverit indigne, reus fuerit. 1192
15. In Ecclesia Apostolica Judæi modiler conversi Nazarei, Rechabita non fuere usi vino in sacrificiis. ead.
16. In primitiva Ecclesia communio sub una specie fuit recta. ead.
17. Asservatio Sacramenti in primitiva Ecclesia usitata non habuit locum, nisi tantum in specie panis. ead.
18. Communio domestica in primitiva Ecclesia usitata, tantum sub specie panis fuit facta. 1193
19. Communicatio infantum in primitiva Ecclesia usitata, tantum sub specie panis fuit facta. ead.
20. Communicatio egrotorum utplurimum etiam sub una specie fuit facta. ead.
21. Usus communionis Laica pœna loco Clericis olim imposita, probat communionem sub una specie. ead.

22. Manichæi tempore Leonis Papæ in cœtu Christianorum sese occultarunt, & de Sacramento etiam participarunt, ita tamen, ut accepta panis specie de poculo non biberent. 1194
23. In Græca Ecclesia fuit usitatum, tempore quadragesimæ tantum diebus Saturni & Solis consecrationem fieri, reliquis diebus Sacerdotes & Laici communicabant sub una specie ex hostiis prius consecratis & reservatis. 1195
24. In locis Septentrionalibus non potest tanta vini copia haberi, quanta ad communionem totius populi requiritur. ead.
25. In Concilio Ephesino approbata communio sub una specie. ead.
26. In Concilio Constantiensi communio sub una specie fuit sancita, ut vim legis perpetuæ atque Universalis teneret. 1196
27. Ecclesia potuit mutare usum calicis. ead.
28. Metuenda irreverentia, si Laicis calix exhibeatur. ead.
29. 1. Sam. 2. v. 36. Dimitte me, obsecro, ad unam partem Sacerdotalem, ut comedam buccellam panis. ead.

CAP. VIII. De adoratione Eucharistiæ. ead.
Thesis. Quamvis Christus in Eucharistia præsens, religiose adorandus sit, tamen adoratio non est dirigenda ad terrena Elementa panis & vini, neque idem in usu sacræ Cœnæ, multo minus extra usum, quando panis consecratus in processionibus circumgestatur. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 1197
Eidem suffragatur, 1. quod quidam agnoscunt, substantiam panis eram post consecrationem manere. ead.
2. Quod quidam negant, adorationem ad symbola externa dirigi debere. ead.
3. Quod quidam agnoscunt, adorationem & circumgestationem panis consecrati non posse probari ex sacra Scriptura. ead.
4. In panis consecrati adoratione magnum subesse periculum. 1198
5. Adorationem & theatricam circumgestationem Eucharistiæ non fuisse in primitiva Ecclesia usitatam. ead.
6. Circumgestationem illam panis consecrati ab Ethnicorum ritibus originem duxisse, vel certe magnam cum illa convenientiam habere. ead.
7. Circumgestationem illam panis consecrati à ritibus Judaicis originem duxisse. 1199
8. quod Urbanus Papa, qui festum corporis Christi instituit, ad usum, non ad ostentationem, vel circumgestationem sacrorum Symbolorum illud instituerit. ead.
9. Quod quidam improbanda, quæ in circumgestatione theatrica apud Pontificios hodie sunt usitata. ead.

Exceptio Adversariorum. Ad argum. quod per omnia Eucharistici adorationem committatur ειδωλολατρείαν, etc. Symbola externa per se & proprie non esse adoranda cultu latriæ, sed solum venerandi cultu quodam minore, qui omnibus Sacramentis convenit. ead.
Argum. Adversf. 1. Area fœderis, qui Eucharistiæ typus, in V. T. fuit circumgestata, Ios. 6. v. 4. 1. Sam. 4. v. 1. &c. 1200
2. Psal. 22. v. 27. Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt Dominum, qui requirent eum. ead.
3. Psal. 71. v. 16. Erit frumentum in terra in summis montium. ead.
4. Dionys. part. 3. Hierarch. c. 1. dixit: O divinissimum & sacrosanctum Sacramentum. ead.

ARTICVLVS XV.
DE MISSA.

CAP. I. de sacrificio Missæ. ead.
Thesis. 1. Eucharistia non est externum, visibile ac proprie dictum sacrificium, in quo corpus & sanguis Domini sub visibili specie panis & vini vere ac proprie Deo offerantur. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. 1201
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, 1. quod quidam negant, Missam esse sacrificium externum proprie sic dictum. ead.
2. quod quidam agnoscunt, Missæ sacrificium non posse probari ex Scriptura sacra. 1202
3. quod nondum certi sint, utrum Christus in prima Cœna sacrificarit. ead.
4. Quod quidam agnoscunt, non posse ex verbis Institutionis ablq; traditione probari, quod Christus in prima Eucharistiæ administratione corpus & sanguinem suum sub specie panis & vini Patri cœlesti obtulerit. ead.
5. Missam ideo vocari sacrificium, quia est commemoratio unici sacrificii in ara crucis à Christo oblati. ead.
6. Quod quidam tales ponunt hypotheses, ex quibus Missæ sacrificium evertitur. 1204
7. Quod variis modis dissentiunt, sibiq; invicem contradicunt, qui Missaticum sacrificium propugnant. p. 1205, ubi triginta novem dissensiones enumerantur. ead. & seqq.
Argum. Adversf. 1. Melchisedech obtulit panem & vinum Gen. 14. v. 18. Christus est Sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec. Psal. 110. v. 4. Ergo & ipse debuit sub specie panis & vini sacrificare. 1210
2. Agnus paschalis fuit typus Eucharistiæ. Is vero primus fuit immolatus & Deo in sacrificium oblatus, antequam manducaretur. 1211
3. Dan. 8. 9. & 12. de Anti-Christo prædictum, quod oblaturus sit juge sacrificium, id est, Missaticum. 1213
4. Mal. 1. v. 11. In omni loco offertur nomini meo oblata munda. 1214
5. Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22. In verbis Institutionis Christus dicit, Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur, hic sanguis meus, qui pro vobis effunditur. Verba hæc præsentis temporis significant, corpus dari & sanguinem effundi Deo in sacrificium. 1215
6. Verbum, Hoc, in clausula Institutionis, Hoc facite, refertur ad cœnam Christi. Ergo Christus mandavit illud sacrificari. 1216
7. Verbum facite in Institutione S. Cœnæ quidam exponunt, sacrificate. ead.
8. Ioh. 4. v. 23. Veri adoratores adorabunt in Spiritu & veritate. 1217
9. Act. 13. v. 2. Ministrantibus illis Domino, ea est, sacrificantibus. 1218
10. 1 Cor. 10. v. 18. Sacra Cœna opponitur altaribus gentilium & mensis Levitum. Ergo est sacrificium. ead.
11. 1. Cor. 11. v. 24. Hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur. Est phrasis ista instrumentorum Sacrificiorum propria, de immolatione eorum, quæ Sacerdotes legis ex mandato Dei utebantur in immolatione sacrificiorum incruentorum. ead.
12. Hebr. 5. v. 1. Omnis Pontifex ex hominibus assumtus pro hominib. constituitur, in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat dona aut sacrificia propeccatis. 1219
13. Hebr. 7. v. 3. Christus est æternus Sacerdos. At si non offerret quotidie sacrificium externum, non esset æternus Sacerdos. ead.
14. Hebr. 13. v. 10. Habemus altare, de quo non habent edendi potestatem, qui tabernaculo deserviunt. Ubi vero altare, ibi sacrificium. ead.
15. Ubi Sacerdotes, ibi sacrificium. At in N. T. quidam constituuntur Sacerdotes. Ejus. 61. v. 4. c. 66. v. 21. 1. Petr. 2. v. 9. Apoc. 1. v. 6. 1220
16. In quacunq; Repubi. bene constituta indissolubili nexu inter se devincta sunt, lex, sacrificium, Sacerdotium. ead.
17. Solum sacrificium repræsentat mortem Christi, non Sacramentum. ead.
18. Corpus & sanguis sunt in Cœna, ut cibus & potus. At caro & sanguis non sunt apta ad cibum, nisi animal prius moriatur. ead.
19. Patres sacrificium Missæ confirmant. ead.
Thesis 2. Missa non est sacrificium propitiatorium vere & proprie sic dictum, sed tantum commemoratio sacrificii propitiatorii, in ara crucis à Christo oblati. 1221
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1222
Eidem suffragantur. 1. quod quidam agnoscunt, Missam ideo vocari sacrificium, quia est commemoratio unici sacrificii in ara crucis à Christo oblati. ead.
2. Missam esse potius applicationem propitiatorii sacrificii, quam propitiatorium sacrificium proprie sic dictum. ead.
3. Missam non delere peccata, nec prodesse ex operato. ead.
4. Quod ex abrogatis Judaismis probare satagunt, Missam esse propitiatorium sacrificium. 1223
5. Quod variis modis in hac quæstione inter se dissentiant. ead.
Argum. Adversf. 1. Antiquissimæ Ecclesiæ mos fuit commemoratio defunctorum in celebratione Missæ. ead.
2. Hebr. 5. v. 1. Omnis Pontifex ex hominibus assumtus &c. ead.
Thesis 3. Missa non debet offerri pro defunctis. 1224
Exstat. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quod Carolus Magnus in legibus suis Ecclesiasticis inter alia, superstitiosos in mortuorum exequiis eradicare voluit. ead.
2. Quod negant, mortuis auxilium ferri posse. ead.
3. Quod quidam agnoscunt, oblationem pro defunctis desitui mandato divino. ead.
4. Oblationes illas potius fuisse gratulatorias & Eucharisticas, quam propitiatorias ac liberatorias. ead.
5. Oblationes illas pro defunctis in Ecclesia primitiva Apostolica minime non fuisse usitatas. ead.
6. Orationes & eratines pro defunctis à gentilibus originem ducere. ead.
Argum. Bellarm. 2. Macab. 12. Judas Maccabæus potuit offerri sacrificium pro peccatis mortuorum, quod factum Spiritus sanctus laudat. 1225

CAP. II. de Missis solitariis. ead.
Thesis. Missa solitaria, sive privata, in qua, solus Sacerdos communicat, ex ea communicatione finalem aliquis ad populum redire statuatur, non tam reprobanda. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, 1. quod quidam agnoscunt, olim non fuisse celebratam Eucharistiam, nisi adessent, qui una cum Sacerdote consecrante communicarent. ead.
2. Ex Christi institutione ad legitimam Eucharistiæ celebrationem requiri etiam distributionem. 1227
3. Quod quidam privatas illas Missas improbant. ead.
4. Quod nundinationes istarum privatarum Missarum taxant. 1228
5. Quod agnoscere cogantur, Ecclesiam Græcam non celebrare privatas Missas. 1229
6. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
Argum. Adversf. Chrysost. homil. 3. in Epist. ad Eph. dicit. Incassum assistimus altari: nullum, qui communicetur. 1230

CAP. III. de lingua genere. ead.
Thesis. Administrato Eucharistiæ usitato & communicantibus nota lingua genere peragenda. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, 1. quod quidam agnoscunt, sacra Ecclesiastica lingua vulgari esse peragenda. ead.
2. Apud multos populos, præsertim Ecclesiæ primitivæ temporibus, sacra fuisse vernacula ac vulgari lingua celebrata. 1231
3. Paulum 1. Cor. 14. usum vulgaris linguæ in publicis Ecclesiæ precibus ac sacris requirere. 1232
4. preces, quæ sunt in lingua vulgari, esse magis fructuosas. 1233
5 quædam hypotheses Adversariorum. ead.
6. Dissensiones Adversariorum. ead.
Argum. Adversf. Titulum crucis Christi trib. tantum linguis fuisse scriptum, ac Christum sacrificium incruentum celebrasse ait: Eli Eli lama sabachthani, lingua Romanis & Indeis pariter ignota. 1234

CAP. IV. de voce genere. ead.
Thesis. In sacra Cœnæ administratione Minister Ecclesiæ articulata & clara voce uti debet. ead.
Exstat. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. quod Iustinianus Imp. Sacra Ecclesiastica clara voce peragi constituit. ead.
2. quod Thomas fatetur, Christum verba consecrationis manifeste protulisse. ead.
3. quod quidam agnoscunt, in primitiva Ecclesia Sacramenta fuisse clara voce prolata. ead.
4. quod Bellarm. fatetur, non esse per se illicitum, verum Missam alta voce celebrare. 1235
5. quod agnoscunt, vere divinis literis esse vetitum in Missa celebratione. ead.

6. quòd Liturgiæ Petri, Marci, nec eæ pro legitimis. ead.
Argum. Adversar. 1. Vile est ad reverentiam tanti mysterii, ut non omnia alta voce dicuntur. ead.
2. Habemus exemplum antiquæ Liturgiæ tum Græcæ, tum Latinæ. ead.
3. Mirandum de pane in carnem conversio. ead.
4. Hæc si cuncta homines reddit attentos Deo, occludit etiam aditus sensuum atque animam quieti reddit. ead.
CAP. V. *de Canone Missæ.* ead.
Thesis. Recitatio Canonis non est simpliciter necessaria ad legitimam Sacræ Cœnæ administrationem ac multùm ea pure desideramus. ead.
Ejusdem. ead.
Antithesis. 1236
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. quòd quidam agnoscunt, Apostolos in administratione Eucharistiæ tantum recitasse orationem Dominicam ac verborum Institutionis usos fuisse. ead.
2. quòd quidam singulas partes à singulis Pontificibus Missæ additas enumerant. 1237
3. quòd jam olim quidam in canone illo aliqua desiderarunt. ead.
4. quòd novitatem Canonis ipsimet agnoscunt. ead.
5. quod agnoscunt, Canonem à Gelasio demum compositum. 1237
6. quod fatentur. Officium Gregorianum non sine contradictione fuisse ab Ecclesia receptum. ead.
Argum. Bellarm. 1. Canon Missæ est Apostolicæ originis. ead.
2. Liturgia Jacobi probat Canonem. ead.
Appendix Articuli de Eucharistia & de Missa, in qua continentur
1. Querela. Conqueruntur enim Adversarii, sibi falsò tribui.
1. quod Ecclesia Romano-Catholica hoc præcipuè intendat in missione agnæ, ut non solus Christus, sed etiam populus Dei figuretur. 1235
2. quod multum inter se dissentent, quibus verbis sit Eucharistia conficienda. ead.
3. quòd tribuant Missæ sacrificio ex opere operato remissionem peccatorum mortalium, & sumptioni Eucharistiæ solum remissionem venialium, etiam non sine periculo utentis. ead.
4. quod Missa prosit ex opere operato. ead.
5. quod Christus passione sua satisfecerit solum pro peccato originis, pro actualibus autem instituerit Missam. ead.
6. quod virtutem quandam Magicam in verbis consecrationis statuant. 1240
7. quod docuant, Sacerdotem esse creatorem sui creatoris. ead.
8. quod committant sacrilegium. ead.
9. quod exerceant nundinationes Missarum. ead.
10. quod statuant, Missam non debere in lingua vulgari celebrari. ead.
11. quod contra institutionem Christi unam speciem in Eucharistia defendant. ead.
12. quod per τὸ est in verbis Cœnæ intelligant transubstantiatur. ead.
13. quod τὸ facere exponant per sacrificare. 1241
14. quod Missam ad quæstum conferri debere doceant. ead.
15. quod doceant, Missam esse applicandam proinjustis & impœnitentibus, ut eis mereatur remissionem culpæ & pœnæ. ead.
16. quod Sacerdos merito Christi virtutem & efficaciam & meritum alteri applicet per Missam. ead.
II. Calumniæ. 1. Generales. ead.
Tribunus nobis Adversarii. 1. quòd damnemus privatam communionem agrotorum. ead.
2. quod fermentatum panem aptiorem esse censeamus ad Sacramentum conficiendum, quàm azymum. ead.
3. quòd quidam ex nostris, ubi vinum deest, loco vini aquam, vel cervisiam administrent. ead. seq.
4. quòd Eucharistiæ finem solum atque unicum statuamus peccatorum remissionem. 1242
5. quòd ob negatam concomitantiam statuere cogamur, non solum sumi cadaver, sed etiam, quoties Cœna administratur Christum reipsa occidi. ead.
6. quòd Euryches cum sua hæresi clamin Aug. Conf. irrepserit, propterea quòd vera ejus simplicis doctrina de præsentia corporis & sanguinis Christi in Eucharistia repudiata, alia fundamenta quæsiverimus. ead.
7. quòd nolimus corporis & sanguinis Christi Sacramentum Eucharistiam vocare. ead.
8. quòd repudiemus consecrationem. ead.
9. quòd ab Evangelistis descriptam institutionem repudiemus. ead.
10. quòd in Apostolo subsistamus, & non ad ipsum Christum ejus animus. ead.
11. quod loca Scripturæ, in quibus de benedictione Eucharistiæ est sermo, ipsis eripere cogitemus. 1243
12. quòd in artic. de Missa Aug. Conf. & Schmalcaldici articuli sibi invicem contradicant. ead.
13. quòd mendaciter asseramus, veteres ante Gregorium non fecere mentionem privatæ Missæ. 1244
14. quòd assertione necessariæ communionis sub utraque specie damnemus totam Ecclesiam, quæ fuit ante Lutheri tempora. 1245
15. quòd ob repudiatam transubstantiationem ab Aug. Conf. secessionem fecerimus. ead.
16. quòd ab repudiatam Eucharistiæ adorationem cum Begardis & Beguinis hæreticis nos conjunxerimus. ead.
2. Specioles. Lutherum accusant. 1. quòd semina erroris Sacramentarii sparserit. 1246
2. quòd statuat, verum Sacramentum ab eo accipi, qui hostiam non consecratam accepit. ead.
3. quòd statuat Christum impanatum. ead.
4. quòd in quæstione de utraque specie sibi non constiterit. ead.
5. quòd docuerit, ad dignam Eucharistiæ præparationem non requiri pœnitentiam & propositum non peccandi. ead.
6. quòd scripserit, optimam dispositionem esse eam, qua quis pessimè est dispositus. ead.
7. Lucero tribuunt, quòd primùm fuerit auctor illius sententiæ, Sacramentum Eucharistiæ non esse rem permanentem, sed actionem transeuntem. ead.
III. Opiniones absurdæ & erroneæ. ead.
1. Sacramentum hoc Eucharistiam dici, quia est bona gratia. ead.
2. Esse accidentia panis, quæ manducantur & comminuuntur perdentes. ead.
3. Panem consecratum ab omnipotente Dei sieri rationabilem. ead.
4. Si canis vel porcus deglutiret hostiam consecratam integram, corpus Domini simul trajiceretur in ventrem canis vel porci. ead.
5. corpus Christi evomi, quando species Sacramentales evomuntur. ead.
6. Papam dispensare posse, ut in solo vino fiat consecratio. ead.
7. Sacerdotem, quia potest ex pane corpus Christi facere, posse etiã ex perdicib. facere pisces. 1247
8. Laicos ideò debere esse contentos una specie, quia dentes equi dorati non sint inspiciendi. ead.
9. jumentum adorasse Sacramentum Eucharistiæ. ead.
10. Adorationem etiam pertinere ad Symbola externa panis, quatenus apprehenduntur, ut quid unum cum ipso Christo, quem continent. ead.
11. proprium actum Sacerdotii Christi consistere in perpetua oblatione corporis & sanguinis in Eucharistia. ead.
12. Sacrificium Christi in cruce oblatum non fuisse secundum ordinem Melchisedeci, sed secundum ordinem Aaronis. ead.
13. Sacrificium crucis non justificasse efficienter. ead.
14. Sacrificium crucis non continuò habuisse suum effectum. ead.
15. Oblationem in cruce factam non esse Christi æternum Sacerdotium. ead.
16. Diabolum credidisse, transubstantiationem esse possibilem, quando ad Christum dixit. Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant. ead.
17. Christum in dispensatione Eucharistiæ ideò ad Apostolos dixisse, Bibite ex eo omnes, ut intelligeret primus, non totum sibi exhauriendum esse, sed tantum relinquendum, quod omnib. sufficeret. ead.
18. Magis laborari, qui, ut Ecclesiæ obediat, communicat sub una, quàm qui sub duabus, sine illo ingenii obedientiæ studio. ead.
19. Per rationem transubstantiationis creaturam pistoris in Deum creatorem transmutari & adorari pro Deo. ead.
20. Virginem Mariam credere Hierarchiæ in commissi ministerii executione. ead.
22. Purgationis modum per sumtionem Eucharistiæ esse probandum. ead.
23. Ordinem memorandorum in Missa per sex casus Grammaticalis declinationis exprimi. ead.
24. Christum bis instituisse Eucharistiam, primum Hierosolymis ante suam passionem sub utraque specie, deinde Emaus sub una specie. 1248
25. Benedictionem, gratiarum actionem & consecrationem idem esse. ead.
26. Fractionem hostiæ consecratæ in tres partes in administratione Eucharistiæ esse necessariam. ead.
27. Fractionis causam esse repræsentationem passionis Christi. ead.
28. Eucharistiam communicantibus in manus dare nefas esse. ead.
29. Ecclesiam à Patribus doctam intellexisse, utramque speciem convenire Sacerdotibus, Laicos solo pane contentos esse posse. 1249
30. Verbi substantivi ingenium & Naturam ejus esse, ut quoties res diversarum Naturarum quæ Latinis dicuntur disparata, unis & cupiat, ibi necessario ad figuram & tropum recurrendum sit. ead.
31. Non apparere ex Evangelio conclusum aliquid ad intelligendum verba Eucharistiæ proprie. ead.
32. Missam boni Sacerdotis, orantis etiam in persona Ecclesiæ ut ejus instrumentum, plus valere, quàm mali ad impetrandam gratiã. ead.
33. Negato sacrificio Missatico, consequens esse, quòd vetus Sacerdotium & proindelex nondum desierit. ead.
34. Norvegis unum alterius liquoris pro vino ab Innocentio III. rectè concessum fuisse. ead.
35. Sacramento corporis Christi sumto à Sacerdote & quolibet alio, ore clauso, in cœlum corpus Christi rapi. ead.
36. Ad vitandum scandalum in certo casu posse dari hostiam non consecratam. ead.
37. Abusum hostiæ consecratæ ad Magiam quidam Sacerdotes approbarunt. ead.
38. Tabernaculum, in quo Eucharistia fuit reposita, valere ad expulsionem Dæmonis. 1250
39. Oculum Christi non videre suum corpus, quatenus est in Eucharistia, præterea quod est inextensum. ead.
40. Calicem Eucharisticum esse certis ritibus consecrandum. ead.
41. In celebratione Eucharistiæ peculiaribus vestibus Sacerdotes induendos esse. ead.
42. Christum ipsum in Eucharistia suum corpus manducasse & sanguinem suum bibisse. ead.
43. Per hostiam consecratam explorari posse, ad quem pertineant regna. ead.
44. Nullam fœminam præsumere debere, ut accedat ad altare, aut intra cancellos stet vel sedeat. ead.
45. Præcipuam divini cultus & pietatis partem sitam esse in audiendis Missis.

SCHEMATISMUS
PARTIS III. LIBRI II. SPECIALIS.
ARTICULUS XVI.
DE POENITENTIA.

CAP. I. *De genere pœnitentiæ.* pag. 1254
Thesis. Pœnitentia non est Sacramentum proprè & specialissimè sic dictum. ead.
Ejusdem. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt duo duntaxat esse Novi Test. Sacramenta proprè sic dicta, Baptismum scilicet & Cœnam Domini. ead.
2. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
3. Dissensiones Adversariorum. 1255
Dissentiunt inviçe 1. de subjecto quæstionis. ead.
2. De institutione hujus Sacramenti. ead.
3. De materia hujus Sacramenti. ead.
4. De forma hujus Sacramenti. 1256
5. Manuum impositionem quidam voluut esse externum Elementum in hoc Sacramento. & tamen negant, eam esse de essentia vel necessitate hujus Sacramenti. ead.
6. De essentia hujus Sacramenti. ead.
7. De necessitate hujus Sacramenti. ead.
8. De Pœnitentia ut est virtus. ead.
Argumenta Adversariorum. 1. Matth. 4. v. 17. Agite pœnitentiam. 1257

2. Johan. 20. v. 23. Quorumcunque remiseritis peccata, remissa erunt. ead.
3. Quia absolutionem sequitur efficaciter gratia infusio. 1258
4. 1. Tim. 5. v. 22. Manum nemini citò imposuero, neque communicavero peccatis alienis. ead.
5. Impositio manuum est externum hominis Sacramenti symbolum. ead.
6. Montanistarum & Novatianorum error fuit, negare pœnitentiæ Sacramentum. ead.
CAP. II. De partibus pœnitentiæ in genere. 1259
Thesis I. Duæ sunt essentiales veræ ac salutaris pœnitentiæ partes, Contritio & Fides. ead.
Exercit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur 1. Quòd quidam duas pœnitentiæ partes esse agnoscunt, Contritionem & Fidem. ead.
2. Quòd quidam agnoscunt, fidem in Christum, sive, quod idem est, fiduciam misericordiæ divinæ in Christo & propter Christum promissæ, ad salutarem pœnitentiam requiri. 1260
3. Quòd quidam agnoscunt, pœnitentiam Iudæ propterea non fuisse salutarem, quia defuit ei fides in Christum. ead.
Thesis II. Contritio Confessio & Satisfactio non sunt essentiales veræ pœnitentiæ partes. ead.
Exercit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1261
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, veram & salutarem coram Deo pœnitentiæ partes esse duas; Contritionem & Fidem. ead.
2. Quòd quidam agnoscant, tres illos actus Ecclesiasticæ pœnitentiæ, non autem pœnitentiæ coram Deo competere. ead.
3. Quòd quidam agnoscunt, Iudæ pœnitentiam tres illos actus includere, quæ tamen non fuit vera & salutaris pœnitentia. ead.
4. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
5. Dissensiones Adversariorum. ead.
CAP. III. De Contritione. ead.
Thesis I. Contritio ex lege oritur, & est cordis quædam passio, videlicet terror conscientiæ, dolor & compunctio.
Exercit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1262
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam ex Adversariis pœnitentiam definiunt per dolentis vindictam, Item per dolorem. ead.
2. Quòd Thomas in Suppl. q. 2. a. 1. contritionem definit per alicujus duri atque integri commutationem. ead.
3. Quòd quidam agnoscunt, proprium Evangelii doctrinam esse, non terrere, sed consolari. ead.
4. Quòd quidam agnoscunt, bona opera nostra non esse propriè dicta merita. ead.
Thesis II. Contritio est necessaria in veræ pœnitentibus, ratione ordinis, non respectu cujusdam meriti vel medii, per quod Deo reconciliamur.
Exercit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, fidem esse unicum illud medium, per quod præmissionem de gratuita peccatorum remissione amplectimur, & coram Deo justificamur. ead.
2. Quòd quidam negant, confidendum esse nostræ contritioni. ead.
3. Quòd quidam agnoscunt, contritionem esse tantum dispositionem ad remissionem peccatorum, non autem meritum nec de condigno, nec de congruo remissionis peccatorum. ead.
4. Dissensiones Adversariorum. ead.
Argumenta Adversar. 1. Ezech. 18. v. 27. Cum avertere se impius ab impietate sua, ipse animam suam vivificabit. 1264
2. Dan. 4. v. 24. Peccata tua redime Eleemosynis. Tob. 12. v. 9. Eleemosyna liberat à morte, & ipsa est, quæ purgat peccata. ead.
3. Luc. 7. v. 47. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. ead.
4. Joh. 3. v. 14. Scimus, quia translati sumus de morte in vitam, quia fratres diligimus. 1265
5. 1. Petr. 4. v. 9. Charitas operit multitudinem delictorum. ead.
6. Patres pœnitentia Deum mitigari & placari lachrymis peccata ablui, contritionem mereri veniam &c. asserunt. ead.

CAP. IV. De Confessione. 1266
Thesis. In Confessione coram Sacerdote non est necessaria omnium peccatorum enumeratio. ead.
Exercit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1267
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, necessitatem specialis peccatorum enumerationis non posse probari ex verbo Dei. ead.
2. Quòd quidam agnoscunt, specialem illam peccatorum enumerationem non esse necessariam. 1268
3. Quòd quidam agnoscunt, eam non fuisse in primitiva Ecclesia institutam, vel certè non necessariam judicatam. 1269
4. Quòd quidam agnoscunt, confessionem auricularem ex publica Exomologesi originem ducere. ead.
5. Quòd quidam agnoscunt, ante confessionem verè pœnitentibus peccata coram Dei judicio remitti. ead. seq.
6. Quòd quidam agnoscunt, confessionem illam auricularem, qualis hodiè requiritur, conjunctam esse cum magnis incommodis. 1270
7. Quòd quidam agnoscunt, confessionem illam specialem, qualis hodie exigitur, degenerasse ab ea, quæ in primitiva Ecclesia erat recepta, atque ad eandem esse revocandam. 1271
8. Quòd quidam agnoscunt, confessionem illam, qualis hodie urgetur, esse animarum carnificinam. ead.
9. Quòd quidem Romano-Catholici approbarint articulum XI. Augustanæ Confessionis, in quo negatur necessitas specialis peccatorum enumerationis. 1272
10. Quòd quidam agnoscunt, confessionem illam non debere esse nimis scrupulosam, nec tam de integritate confessionis, quam de sinceritate contritionis & fidei verè pœnitentes debere esse sollicitos. ead.
11. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
12. Dissensiones Adversariorum. 1273
Argum. Adver. 1. In veteri Test. varii extant hujus confessionis typi. 1274
2. Gen 3. Exigit Deus confessionem peccati ab Adamo & Eva, & quidem per Angelum in forma humana apparentem. ead.
3. Levit. 5. divinitus mandatur peccatorum confessio. ead.
4. Levit. 13. judicium de lepra committitur Sacerdotibus, quod Christus approbat Matth. 8. Luc. 17. remittens leprosos ad Sacerdotes. ead.
5. Matth. 3. Marc. 1. Qui ad Baptismum Johannis accesserunt, in specie peccata sua confessi sunt. 1275
6. Joh. 11. Apostoli jubentur Lazarum à vinculis funeralibus solvere. ead.
7. Joh. 20. v. 23. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt. ead.
8. Act. 19. Multi credentium confitebantur & annuntiabant actus suos, ubi per τὰ ἀπαγγέλλοντα specialis enumeratio intelligitur. 1276
9. 2. Cor. 5. Deus nobis dedit ministerium reconciliationis, pro Christo ergo legatione fungimur. 1277
10. Jacob. 5. Confitemini invicem peccata vestra. ead.
11. 1. Joh. 1. Si confitemur peccata nostra, fidelis est & justus, ut remittat nobis peccata. ead.
12. Prover. 27. v. 23. Agnosce vultum pecoris tui. ead.
13. Prov. 26. v. 13. Qui abscenderit scelera sua, non dirigetur; qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Sirac. 2. v. 31. Non confundaris confiteri peccata tua. 1278
14. Concilia & Patres testantur de specialibus illa Confessione. ead.
CAP. V. De Satisfactione. ead.
Thesis I. Christus non solum pro Originali sed etiam pro Actualibus peccatis satisfecit. ead.
Exercit. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd non solum multi ex veteribus, sed etiam recentioribus Pontificiis agnoscunt, Christum tum pro Originali, tum pro Actualibus peccatis nostris satisfecisse. ead.
2. Quædam hypotheses Adversariorum. 1279
Thesis II. Christus non solum pro omnibus peccatis, sed etiam pro omnibus peccatorum pœnis tam temporalibus, quam æternis satisfecit, ac proinde credentibus in Christum & culpa & pœna, non solum æterna, sed etiam temporalis remittitur. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quod quidam agnoscunt, Christum non solum pro culpa, sed etiam pro pœna satisfecisse. ead.
2. Quadam hypothesi Adversariorum. 1280.
Thesis III. Nec pro culpa, nec pro pœna Deo satisfacere possumus. ead.
Exercit. ead.
Antithesis. 1281
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur; 1. Quòd quidam agnoscunt, nos non posse Deo pro peccatis vel peccatorum pœnis satisfacere. 1282
2. Quod quidem agnoscunt, fiduciam remissionis peccatorum in sola Christi satisfactione collocandam esse. ead.
3. Quòd quidam agnoscunt, Deum non requirere aliam satisfactionem, quam fidem in Christum, & ex ea profectum boni agendi propositum, ac patientiam crucis impositæ toleratiam. 1283
4. Quod quidam agnoscunt, calamitates reconciliatis à Deo imponi, non ut sint satisfactiones pro peccatis, sed sine longe alio. ead.
5. Quod quidam agnoscunt, operam pœnitentiæ fuisse olim ab Ecclesia impositam, non ob satisfactionem coram Deo, sed sine longe alio. ead.
6. Quòd quidam agnoscunt, Deum vere in Christum credentibus perfecte remittere peccata. 1284
7. Quod quidam agnoscunt, vere pœnitentibus & in Christum credentibus sine satisfactione propria remissa esse peccata & peccatorum pœnam. ead.
8. Quod Bellarm. lib. 4. de Pœnit. c. 3. scribit, pœnas temporales hujus vitæ interdum non posse redimi, sed necessario perpetiendas esse. 1285
9. Quod quidam agnoscunt, etiam Ethnicorum Sacerdotes imponere satisfactiones pœnitentiam delictorum agentib. ead.
10. Quod quidam approbant artic. 12. Confess. Aug. in quo satisfactiones propriæ negantur esse causa remissionis peccatorum. ead.
11. Quòd quidam agnoscunt, satisfactiones posterioribus demum seculis in Ecclesiam introductas esse. ead.
12. Satisfactiones Pontificiæ etiam hoc nomine improbantur, quòd conjugium cum meretricè inter opera satisfactoria numerant. ead.
13. Quòd quidam fateri coguntur, satisfactiones illas arbitrarias deficere suffragio Script. ead.
14. Quæ in Concilio Tridentino quidam negarunt, fieri posse, ut Confessarius certum de pœna peccatis alicujus debita judicium ferat. ead.
15. Dissensiones Adversariorum. ead.
Exceptiones Adversar. 1. Ad argumentum ex gratuita peccatorum condonatione petitum, respondent ex Psal. 25. v. 11. & 18. 1288
2. Ad exempla eorum, quibus Christus peccata remisit, nec tamen pœnas satisfactorias imposuit, exc. illos non vi Sacramentali, sed absoluta potestate à peccatis absolutos. ead.
3. Distinguendum esse inter reconciliationem & remissionem. 1289
Argum. Adversar. 1. Dan. 4. v. 24. Peccata tua redime Eleemosynis. ead.
2. Luc. 11. v. 41. Date eleemosynam, & ecce omnia vobis erunt munda. ead.
3. Matth. 3. v. 8. Facite ergo fructum pœnitentiæ dignum, cui parallelus locus Act. 26. v. 20. ead.
4. Matth. 6. v. 12. remitte nobis peccata sicut & nos dimittimus. ead.
5. Matth. 9. v. 6. Marc. 2. v. 9. Luc. 5. v. 24. Tolle lectum tuum. 1290
6. 1. Cor. 11. v. 31. Si nosmetipsos judicaremus, non judicaremur à Domino. ead.
7. 2. Cor. 7. v. 11. Paulus inter fructus salutaris tristitiæ ponit vindictam. ead.
8. Multa Scripturæ loca significant, inter fideles esse communicationem bonorum spiritualium 2. Cor. 8. v. 14 Psal. 119. v. 63. ead.
9. Gal. 6. v. 2. Alter alterius onera portate. 1291
10. Eph. 5. v. 1. Estote imitatores Dei, sicut filii charissimi, & ambulate in dilectione, sicut Christus dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis. ead.

11. *Quod remissa culpa maneat adhuc debitum luendæ pœnæ, probant ex variis exemplis eorum, qui post Baptismum calamitatibus subjecti fuere.* ead.

12. *Reatus pœna temporalis, qui remanet post admissam cum Deo reformatam, bonis operibus recumpatescit.* ead.

13. *In primitiva Ecclesia pœnitentibus satisfactiones fuere impositæ.* 1292

14. *Si opera justorum vitam æternam verè merentur, etiam satisfaciens pro reatu pœna temporalis.* ead.

15. *Nullum opus Dei reperitur totum ex meris misericordiæ factum, ut ex justitia sua nihil adjecerit, Ps. 25. v. 10. Psal. 85. v. 11.* ead.

16. *Peccatorum remissio non tollit pœnam vel reatum pœnæ; alias non esset discrimen inter eum, qui centum millibus nefariis, & qui unc tantum sese flagitio contaminasset.* ead.

CAP. VI. *De flagellationibus spontaneis.* ead.

Thesis. Flagellationes spontaneæ Deo non probantur, nec sunt satisfactoriæ pro peccatis, vel meritoriæ regni cœlestis. ead.

Exposit. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. 1293

Eidem suffragatur. 1. *Quòd quidam agnoscunt, flagellationes primis 12. seculis Ecclesiæ fuisse ignotas, ac quamprimum usurpari publicè cœperunt, ab ipsis Pontificibus improbatas.* ead.

2. *Quòd quidam agnoscant, flagellationes ab Ethnicismo in Ecclesiam traductas.* 1294

3. *Quòd Judæis & Turcis flagellationes usitatas fuisse agnoscere coguntur.* 1295

4. *Quòd flagellationes ab hæreticis in Ecclesiam introductas esse fateri coguntur.* ead.

5. *Quòd flagellationes in Græca Ecclesia non fuisse usitatas fatentur.* ead.

6. *Quòd nullius Pontificis vel Concilii decretum afferre possint, in quo flagellatio spontanea fuerit approbata.* ead.

7. *Quadam hypotheses Adversariorum.* ead.

Argum. Advers. 1. *Renati jubentur mortificare membra Col. 3. v. 5. & carnem crucifigere Gal. 5. v. 24.* 129

2. *1. Cor. 9. v. 27. ὑπωπιάζω corpus meum.* ead.

3. *Zach. 12. v. 10. Et plangent eum planctu, quasi super unigenitum, & dolebunt super eum &c.* ead.

4. *Eccl. 33. v. 25. Cibaria & virga & onus asino; panis & disciplina & opus servo.* ead.

CAP. VII. *De Indulgentiis.* ead.

Thesis. Indulgentiæ Papales merito repudiantur. ead.

Exposit. ead.

Antithesis. 1309

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragantur. 1. *Quòd quidam indulgentias repudiarunt, vel parum in tribuendum esse docuerunt, vel de multiplici abusu, qui per illas committitur, conquesti fuerunt.* ead.

2. *Quòd agnoscunt, Indulgentias tum demum posterioribus seculis increbescere cœpisse, cum pietatis & bonorum operum studium in Ecclesia refrigescere cœpit.* 1303

3. *Quòd agnoscunt, Jubilæum ex ritibus Ethnicorum in Ecclesiam esse deductum.* ead.

4. *Quòd agnoscunt, Jubilæum ex Judaismo esse in Ecclesiam deductum.* ead.

5. *Quòd agnoscunt, Indulgentias secum afferre peccandi licentiam.* 1304

6. *Quædam hypotheses Adversariorum.* ead.

7. *Dissensiones Adversariorum.* 1305

8. *Querela de nundinationibus Indulgentiarum.* 1309

Argum. Advers. 1. *Coloss. 1. v. 24 Adimpleo ea, quæ desunt passioni Christi, in carne mea pro corpore ejus, quod est Ecclesia.* ead.

2. *Matth. 16. v. 19. & cap. 18. v. 18. Deus concessit hanc potestatem summis Ecclesiæ suæ gubernatoribus.* 1310

3. *Patres mentionem faciunt remissionum, id est, Indulgentiarum.* ead.

4. *Castro advers. hæres. l. 8. verbo Indulgentiæ, fol. 84. Indulgentiarum antiquitatem à Stationibus veterum arcessit.* ead.

Appendix hujus articuli, in qua continentur.

1. *Querela. Conquirunturque falsò sibi tribui, 1. quòd asserentes, fidem esse necessariam pœnitentiæ partem, anathemate fulmine percutiant.* ead.

2. *Quòd statuant, ad contritionem requiri actum nostrum meritorium.* ead.

3. *Quòd peccatores abducunt à fide satisfactionis Christi ad fiduciam satisfactionis propriæ.* ead.

4. *Quòd statuant, Christum passione sua pro originali peccato satisfecisse, nobis autem pro actualibus peccatis esse satisfaciendum.* 1311

5. *Quòd in absolutionum formulis merito Christi & Sanctorum & propriæ pœnitentiæ merita conjungant.* ead.

6. *Quòd statuant, Canonicas satisfactiones esse necessarias ad redimendas pœnas æternas.* ead.

7. *Quòd doceant remissionem peccatorum non per fidem contingere, sed per nostram dilectionem & opera.* 1312

8. *Quòd remissionem peccatorum pretio vendant.* 1313

9. *Quòd pro culpa à satisfieri posse statuant.* ead.

II. *Calumniæ. 1. Generales.*

2. *Quòd cum Montanistis & Novationis negemus, pœnitentiam esse Sacramentum propriè sic dictum.* ead.

2. *Quòd ab August. Confess. quæ pœnitentiam Sacramentis accensent, secessionem fecerimus.* ead.

3. *Quod pristinam Ecclesiasticæ disciplinæ severitatem adversus pœnitentes repudiemus.* ead.

4. *Quod prohibeamus specialem quorundam peccatorum, quæ conscientiam maximè angunt, in confessione enumerationem.* ead.

5. *Quod inter nos dissentiamus.* ead.

6. *Quod opera pœnitentiæ & necessariam carnis mortificationem repudiemus.* 1314

7. *Quod Ecclesiæ potestatem excommunicandi denegemus.* ead.

8. *Quod mendaciter asseramus, Pontifices fidei ac meriti Christi nullam facere mentionem.* ead.

9. *Quod mendaciter statuamus, Chirographorum confessionem damnare.* ead.

10. *Quod cum Jacobitis hæreticis specialem peccatorum in auriculari confessione enumerationem rejiciamus.* ead.

11. *Quod cum Andreanis satisfactiones propriæ repudiemus.* ead.

12. *Quod nullam requiramus confessionem.* ead.

II. *Speciales. 1. Quod Lutherus sua doctrina peccatores à pœnitentia averterat & ad peccandum impulerat.* 1315

2. *Quod errorem statuendo, novam vitam esse veram pœnitentiam, quodque neget, pœnitentiam includere odium vel dolorem de vita præterita.* ead.

3. *Quod docent, contritionem aut hypocrisin, aut desperationem gignere.* ead.

4. *Quod initio suæ doctrinæ negaverit, ullam pœnam à Deo exigi post culpam; postea verò ad miseris reatum pœnæ temporalis post culpam remissam.* ead.

5. *Quod scribat, in Sacramento pœnitentiæ & remissione culpæ non plus facere Papam, Episcopum, Sacerdotem, quàm quemlibet Christianum, etiam fœminam & puerum.* ead.

III. *Opiniones absurdæ.* ead.

1. *non teneri quemlibet statim post peccatum commissum converti, etiamsi recordetur ejus commissi peccati.* ead.

2. *Martyrium sine pœnitentia peractum ad justificationem sufficere.* ead.

3. *Solam detestationem peccandi sine proposito formali non peccandi de cætero, sufficere ad gratiam consequendam.* ead.

4. *Confessarium posse pœnitenti imponere pœnitentiam per alium implendam.* ead.

5. *De originali peccato non esse pœnitentiam agendam.* 1316

7. *Christum egisse pœnitentiam jejunio, vivendo in deserto & conversando cum bestiis.* ead.

7. *Passiones & afflictiones sanctificatum in sanguine Christi habere vim in se satisfactionem, & esse complementa defectuum passionis Christi.* ead.

8. *Non satis esse fidem in satisfactionem Christi, sed & à nobis Deo satisfaciendum pro nostris peccatis per pœnam impositam.* ead.

9. *Nos, accedente Dei gratia, verè posse aliquo modo ex propriis, ac pro hoc justè & ex condigno satisfacere.* ead.

10. *Ad majorem Dei gloriam, & majorem honorem hominis satisfacientis, Christo placuisse conjungere nostram satisfactionem suæ.* ead.

11. *Ob peregrinationem Romanam Angelos debere hominem ex purgatorio ad perpetua gaudia deducere.* ead.

12. *Christum voluisse, ut infidelibus remitterentur peccata per Baptismum; fidelibus verò non per Baptismum, sed per reconciliationem & pœnitentiam.* ead.

13. *Eos in æternum perire, qui antè moriuntur, quàm à Sacerdote absolvi potuerunt.* ead.

14. *Sacerdotem non posse absolutè absolvere pœnitentem.* ead.

15. *Sacerdotem impœnitentem & in peccatis perseverantem posse absolvere.* ead.

16. *Indultum maledicti damnati vestitu, vel cucullo Monastico posse hoc ipso satisfacere.* ead.

17. *Sanguinem Christi expiasse peccata nostra intervenientibus instrumentis, nimirum cilicio, vestitu Monastico, tonsura.* ead.

18. *Conditionem divitis meliorem esse conditione pauperis in comparandis Indulgentiis.* ead.

19. *pœnitentiam non esse omnium hominum, sed tantùm peccatorum.* ead.

20. *Pœnitentiam non obligare quovis tempore.* ead.

21. *Dolores Christi in propria carne perferri posse.* 1317

22. *Christum, ut alia pœnitentiæ opera, ita quoque flagellationem spontaneam suscepisse.* ead.

23. *Sigillum confessionis nequaquam resignandum esse, quamvis ageretur totius orbis salus.* ead.

24. *Eos, qui tenentur obnoxii vinculo fidelitatis vel juramenti alicui, liberari à tali vinculo, si in excommunicationem.* ead.

25. *Contritionem venialium peccatorum non esse necessariam, quod ipsa absque contritione remitti queant.* ead.

26. *Pontifices propter delicta Magistratuum subditos excommunicare optimo jure posse.* ead.

27. *Adamo Halberstadiensium peccata populi impeni, & propter illa tempore ejectum Quadragesimali tempore in plateis oberrare.* ead.

28. *Veram guttulam sanguinis Christi fuisse sufficiens ad ea pro peccatis totius mundi, reliquum pertinere ad thesaurum Indulgentiarum.* ead.

29. *Contritionem esse carnis emollitionem.* ead.

30. *Patrem æternum, præter Christi, etiam satisfactionem nostram ex parte sibi debitam exigere.* ead.

31. *Excommunicatos licitè occidi posse.* ead.

32. *Pecunia peccata redimi posse.* 1318

33. *Martyres sine Pœnitentia & fide salvari.* ead.

34. *Sacerdotem per claves Ecclesiæ homines & orationis & rationis impotes absolvere posse.* ead.

35. *Indulgentias alicui dari posse innumeras.* ead.

ARTICVLVS XVII.
DE EXTREMA UNCTIONE.

Thesis. Extrema unctio non est propriè dictum Novi Test. Sacramentum. ead.

Exposit. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragantur. 1. *Quod quidam agnoscunt, esse tantum duo Novi Test. Sacramenta verè & propriè sic dicta.* ead. seq.

2. *Quod quidam agnoscunt, extremam unctionem non esse Sacramentum propriè dictum.* 1319

3. *Quod quidam agnoscunt, primitivæ Ecclesiæ, Apostolis vicinæ, hoc Sacramentum ignotum fuisse, prout scilicet hodiè in Papatu administratur.* ead.

4. *Quod agnoscere coguntur, finem proprium unctionis in Apostolica & primitiva Ecclesia usitata fuisse corporis sanitatem.* ead.

5. *Quod agnoscunt, hujus unctionis Sacramentum olim fuisse contradictum.* 1320

6. *Quædam hypotheses Adversariorum.* ead.

7. *Dissensiones Adversariorum.* ead.

Argum. Advers. 1. *Marc. 6. v. 12. Ungebant olei multos ægros.* 1321

2. *Jacob. 5. v. 14. Infirmatur quis in vobis inducat Presbyteros Ecclesiæ & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum.* 1322

3. *Augustinus lib. 2. de visitat. infirm. c. 4. Rogandus es & prorsus faciendus, sicut sanctus dixit Apostolus Jacobus, imò per Apostolum suum Dominus. Ipsa videlicet olei sacri delibutio intelligitur Spiritus Sancti typicalis unctio.* ead.

4. *Deus providit Sacramentis ingredientibus Ecclesiam & progredientibus. Ergo etiam egredientibus.* ead.

ARTI-

ARTICVLVS XVIII.
DE SACRAMENTO ORDINIS.

Thesis. Ordo sive ordinatio Ministrorum Ecclesiæ non est Sacramentum Novi Test. proprie ac strictè sic dictum.
*Exhort. 1323
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quod quidam agnoscunt, duo tantum esse Novi Test. Sacramenta proprie & specificè sic dicta. ead.
2. Quòd quidam negant, Ordinem esse Sacramentum. ead.
3. Quòd novitatem hujus Sacramenti tacitè concedunt. ead.
4. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
5. Dissensiones Adversariorum. ead.
Argum. Advers. 1. Actor. 13. v. 2. Segregate mihi Paulum & Barnabam, cap. 20. v. 28. in quo vos Spiritus Sanctus posuit Episcopos. Ephes 4. v. 11. Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, alios Prophetas, alios Pastores & Doctores. Iohan. 20. v. 21. Sicut misit me Pater, ita & ego mitto vos. 1327
2. Promissio gratiæ datur in hoc Sacramento. 1. Timoth. 4. v. 13. Noli negligere gratiam, quæ in te est. 2. Timoth. 1. v. 6. Admoneo te, ut resuscites gratiam. ead.
3. Symbolum externum in hoc Sacramento est impositio manuum. Actor. 6. v. 6. cap. 13. v. 3. cap. 14. vers. 23. Huic quoque annexa est promissio gratiæ. 1. Timoth. 4. vers. 13. 2. Timoth. 1. v. 6. ead.
3. In Ordine datur gratia gratum faciens. E. erit Sacramentum. 1328

Appendix hujus articuli, in qua continentur
I. Calumnia, Philippum in locis editis An. 36. 52. & 58. Item in Apol. Aug. Conf. art. 13. apertè docere, Ordinationem esse Sacramentum propriè dictum. ead.
II. Opiniones absurdæ & erroneæ. 1. Ordinem posse conferri infantibus nondum rationis usum habentibus. ead.
2. Episcopum non dici, nisi consecratum. ead.
3. In manuum impositione Spiritum S. descendere visibiliter. ead.
4. Unctionem, quæ in Ordinatione adhibetur, non signum duntaxat, sed & medium esse spiritualis & invisibilis unctionis. ead.

ARTICVLVS XIX.
DE MATRIMONIO.

CAP. I. De genere Matrimonii, an sit Sacramentum.
Thesis. Matrimonium non est proprie dictum N. Test. Sacramentum. ead.
*Exhort. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam tantum duo proprie dicta N. T. Sacramenta agnoscunt, Baptismum scilicet & Eucharistiam. 1329
2. Quod quidam negant, Conjugium esse Sacramentum proprie sic dictum. ead.
3. Quòd agnoscunt, non posse ex Scripturis probari, Matrimonium esse Sacramentum. 1330
4. Quòd novitatem hujus doctrinæ tacitè concedunt. ead.
5. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
6. Dissensiones Adversariorum. ead.
Argumenta Adversariorum. 1. Eph. 5. v. 32. Sacramentum hoc magnum est, dico autem de Christo & Ecclesia. 1332
2. 1. Tim. 2. v. 15. Salvabitur mulier per generationem liberorum. 1334
3. 1. Cor. 7. v. 8. Matrimonium vocatur donum æque ac virginitas. Et. 1. Thess 4. v. 4. Apostolus hortatur conjuges, ut vas suum possideant in sanctificatione, quam nimirum per matrimonium ante acceperunt. 1335
4. Matrimonium Christianorum est unius tantum cum una & omnino indissolubile. E. est Sacramentum proprie dictum, & conferens gratiam. 1336
5. Iam inde ab exordio Ecclesiæ matrimonium inter res sacras habitum. E. est Sacramentum proprie dictum. ead.
6. Augustinus lib. de bono conjugali cap. 16. Infirmorum nuptiis plus valet sanctitas Sacramenti, quam fœcunditas uteri. ead.

CAP. III. De solutione Matrimonii. ead.
Thesis. Propter adulterium pars innocens non solum quoad thorum, sed etiam quoad vinculum à parte nocente se separare, & aliud matrimonium inire potest. ead.
*Exhort. ead.
Antithesis. 1337
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, parti innocenti dari posse novarum nuptiarum potestatem. ead.
2. Quòd quidam negant, Matrimonium esse Sacramentum proprie dictum. 1340
3. Quòd ceterum quorundam suffragium nobis largiantur. ead.
4. Quædam hypotheses Adversariorum. 1341
5. Variæ illæ ac diversæ Adversariorum expositiones, quibus clarissima Christi verba Matth. 5. & 19. detorquent. ead.
Argumenta Adversariorum. 1. Matth. 5. v. 32. & cap. 19. v. 9. Qui dimissam duxerit, mœchatur: ubi Christus significat, nec dimissæ licere alteri viro nubere, neque alteri viro uxorem ducere. 1342
2. Verba Christi: Qui dimissam duxerit, mœchatur, sunt universæ & cum exceptione illa, nisi ob fornicationem, accipienda; alias fornicaria conditio foret melior, quam innocentis. ead.
3. Marc. 10. v. 11. Luc. 16. v. 18. universaliter docet, nunquam dissolvi matrimonium inter fideles contractum & consummatum, ut liceat ad alias nuptias transire. ead.
4. Rom. 7. v. 2. Quæ sub viro est mulier, vivente viro, alligata est legi, v. 3. igitur, vivente viro, vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro. 1343
5. Matrimonium fidelium signum est conjunctionis Christi cum Ecclesia Eph. 5. At illa unio indissolubilis est, E. vinculum conjugale est indissolubile. ead.
6. Si licitum esset aliud matrimonium post divortium, injuria afficeretur proles. ead.
7. Patres negant, ob adulterium solvi conjugale vinculum, ut liceat innocenti contrahere aliud matrimonium. ead.
8. Canon Apostolicus 46. Si quis Laicus, sua ejecta uxore, aliam acceperit, vel ab alio scientem, segregetur. ead.

CAP. III. De consensu parentum in nuptiis liberorum. ead.
Thesis. In nuptiis liberorum necessario requiritur consensus parentum. ead.
*Exhort. ead.
Antithesis. 1344
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, consensum Parentum in nuptiis liberorum esse necessarium. 1345
2. Quædam hypotheses Adversariorum. 1347
Argumenta Adversariorum. 1. Esau, Iacob, Tobiæ &c. duxerunt uxores absque parentum consensu, & tamen Scriptura eas vocat uxores. 1348
2. c. Sufficiat, tan. 27. q. 2. ex Nicolao. Sufficiat secundum leges solum eorum consensus, de quorum conjunctionibus agitur. ead.
3. Sicut filia monasterium potest ingredi absque parentum consensu; cum sit persona libera, sic & nubere. ead.

CAP. IV. De impedimento Matrimonii. ead.
Thesis. I. Verum continentiæ non est absolutum prorsus matrimonii impedimentum. ead.
*Exhort. ead.
Antithesis. 1349
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, Pontificem posse Monachis & Monialibus, continentiam solenniter professis, potestatem matrimonii concedere. ead.
2. Quòd exempla testentur, Pontificem dispensasse cum Monachis & Monialibus, continentiam solenniter professis, ut matrimonium inire potuerint. 1350
3. Quòd quidam agnoscunt, continentiam professi invendi matrimonii potestatem concedere posse. ead.
4. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
Argum. Advers. Nulla desponsata, vivente sponso, potest alium sine crimine adulterii ducere. Virgines continentiam professæ, sunt Deo desponsatæ. Ergo. 1352
Thesis II. Matrimonium inter fidelem & infidelem non baptizatum, est ratum ac firmum. ead.
*Exhort. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragantur quædam hypotheses Adversariorum. ead.
Thesis III. Prohibitiones graduum Levit. 18. omnes ac singulæ sunt juris naturalis, quia Christianos etiam in Novo Test. obligant, ac proinde dispensationi humanæ in illis non est relictus locus. 1353
*Exhort. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. quòd quidam agnoscunt, prohibitiones Levit. 18. esse juris naturalis, ac in Novo Test. nos obligare; nec in illis locum habere posse humanam dispensationem. 1354
2. Quædam hypotheses Adversariorum. 1355
3. Frigidæ adversariorum ad argumenta nostra responsiones. ead.
4. Quod res ipsa testatur, dispensationes Pontificias in gradibus prohibitis nihil aliud esse, quam rem pecuniariam. 1356
5. Dissensiones Adversariorum. ead.
Argum. Advers. Conjugium in primo gradu tum in linea recta, tum transversa, Deus morte punit, & conjungit cum Sodomia, quæ manifestè pugnat contra jus Naturæ. At conjugium in secundo gradu consanguinitatis in linea transversa, ut neptis cum avia vel matertera; non morte, ed levioribus pœnis punitur. 1357
2. Si omnia illa præcepta essent naturalia, semper, etiam ante legem datam, obligassent. ead.
3. Deuter. 25. v. 5. præcipit Deus, ut frater ducat fratris defuncti uxorem. E. prohibitio de non ducenda fratria non est juris naturalis. 1358

Thesis. IV. Per susceptionem ex Baptismo non contrahitur spiritualis ejusmodi cognatio, quæ matrimonium contrahendum impediat. ead.
*Exhort. ead.
Antithesis. 1359
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, hoc matrimonii impedimentum esse nullum. 1360
2. Quòd pro astruendo hoc impedimento nec dicta Scriptura, nec Patrum antiquorum suffragia; sed jejunus tantum ratiocinium, vel potius sola Ecclesia auctoritatem asserunt. ead.
3. Quòd susceptorum officium & Confirmationis Sacramentum Ecclesiæ primitivæ, Apostolicæ vicinæ, ignotum fuisse agnoscunt. ead.
4. Quòd agnoscunt, hanc constitutionem non habere auctores Apostolos, sed Pontifices Romanos. ead.
5. Quòd Proceres Imperii in Comitiis Noribergensibus inter gravamina hoc impedimentum nuptiarum retulerunt. ead.
6. Dissensiones Adversariorum. ead.
Argum. Advers. Cognatio spiritualis ex Baptismo & Confirmatione orta, impedimentum matrimonii ideò est, quia unus ab altero recipit esse spirituale, & ob id illi peculiarem debet reverentiam. 1361

CAP. V. De Cœlibatu. ead.
Thesis. Cœlibatus non eo fine eligendus & conjugio præferendus, ut per illum satisfaciamus pro peccato & mereamur regnum cœlorum. ead.
*Exhort. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, cœlibatum veram Dei judicio non esse conjugio præstantiorem. 1362½
2. Quod quidam agnoscunt, unum conjugium non esse perfectionem Christianæ (qualis in hac vitâ fidelibus obtingere potest) impedimentum. ead.
3. Quòd quidam agnoscunt, fiduciam remissionis peccatorum & vitæ æternæ non esse collocandam in cœlibatum; ead.
4. Quòd quidam agnoscunt, cœlibes se non debere veram Deo præferre conjugatis. ead.
Argum. Advers. Eunuchi, qui propter excellentiorem sanctitatis studium à mulierum consortio se removerunt, pellitur Deus in Ecclesia egregium ac præcipuum locum. Esa. 56. v. 3. 4. & 5. 1363
2. Sirac. 26. v. 20. Non est ponderatio digna animæ continentis. ead.
3. Matth. 19. v. 12. Sunt Eunuchi, qui se castrant propter regnum cœlorum. ead.
4. 1. Cor. 7. v. 34. Innupta cogitat, quæ sunt Domini, ut sit sancta corpore & Spiritu. ead.
5. 1. Cor. 7. v. ult. Beatior erit, si sic permanserit. ead.

6. Hie-

6. *Hieronymus & alii ex veteribus virginitatem summis ornant laudibus.* ead.

Appendix hujus articuli, in qua continentur

I. *Querela. Conqueruntur enim Adversarii, falsò sibi tribui,* 1. *Quod dispensent contra prohibitiones divinas Levit. 18. in primo gradu lineæ collateralis, id est, in conjugio fratrum & sororum.* 1364

2. *Quod conjugium vocent pollutionem.* ead.

3. *Quod Romanus Pontifex velit conscientias Pontificis prohibentibus non minus teneri, quam divinis.* 1365

4. *Quod secundas nuptias improbent.* ead.

5. *Quod defendant vagas libidines, ac capitalibus pœnis prosequi conjugium.* ead.

II. *Calumnia. I. Generales. Tribuunt enim nobis,*

1. *Quod cum lenissimam matrimonium exacquemus virginitati.* 1366

2. *Quod dicamus, homines conditos esse, ut sint fœcundi.* ead.

3. *Quod cum Carpocrate & Gnosticis negemus, Matrimonium esse Sacramentum.* ead.

II. *Speciales.* 1. *Quod Lutherum sibi contradicat, dum statuit, virginitatem quidem præstare conjugio, tamen mulierem conjugatam meliorem esse coram Deo, quam sit virgo.* ead.

2. *Quod dicant, mulieres non nisi ad matrimonium creatas fuisse.* ead.

3. *Moſen præcipisse omnibus Judæis matrimonium, ita ut nullo modo licuerit in V. Test. carere uxore.* ead.

4. *Polygamiam in N.T. licitam esse.* ead.

5. *Matrimonium æque sanctum esse apud fideles & infideles.* 1367

6. *Quod correxerit & supplerverit orationem Dominicam quasi mutilam, quia addiderit: Domine Deus, da uxorem & panem quotidianum.* ead.

7. *Quod suadeat, simuliter impotentem habeat maritum, ut cum consensu viri alteri misceatur, vel si vir consentire nollet, contracto matrimonio cum altera confugiat in locum remotum.* ead.

8. *Quod permiserit marito, cui uxor denegat conjugale debitum, fœtari cum ancilla.* ead.

9. *Quod doceat, aquæ concubitum esse necessarium, ac edere, bibere, dormire.* ead.

III. *Opiniones erroneæ & absurdæ.* 1368

1. *Non datum esse præceptum de conjugio.* ead.

2. *Adamum conjugalem hominem reddere totum carnalem & ineptum ad divina.* ead.

3. *Qui non habet uxorem, eum loco uxoris concubinam debere habere.* ead.

4. *Non dari transitum Spiritus S. tempore, quo conjugales actus geruntur.* ead.

5. *Jure divino & Naturæ non esse prohibitam pluralitatem uxorum, & multos in primitivâ Ecclesiâ habuisse duas uxores.* ead.

6. *Virum, si mulier infirmitate fuerit correpta, posse alium ducere.* ead.

7. *Personas contrahentes esse materiam matrimonii & ministri, formam esse verba accipientis &c.* ead.

8. *Si Clericus amplectatur mulierem, Latinum interpretari debere, quod causa benedicendi hoc faciat.* ead.

9. *Instituere filios in fide & religione Dei, esse finem extrinsecum matrimonii apud in V.T. intrinsecum vero matrimonii in N.T.* ead.

10. *Solutionem matrimonii consummati quoad thorum & cohabitationem, manente vinculo conjugali, propria dici divortium à Theologis.* ead.

11. *Separandum esse matrimonium Judæi & Christiani.* ead.

12. *Fideles, si sint in gratia & ob debitum finem actu conjugali utantur, mereri in ipso actu, sicut in alio bono opere.* ead.

13. *Judæis concessum fuisse retinendum, non ut minus malum, sed ut aliquid per se coram Deo licitum.* 1369

14. *Matrimonium conferre justificantem gratiam.* ead.

15. *Nuptias Clericis non debere interesse.* ead.

16. *Invitam debiti conjugalis redditionem esse medium satisfactionis perfectæ.* ead.

17. *Meretricem ducentes peccatorum veniam mereri & opus caritatis non minimum exercere.* ead.

18. *Vinculum conjugale etiam in sepulchro integrum permanere.* ead.

19. *Secundas nuptias non esse admittendas.* ead.

20. *Ob Johannis Casæ Archiepiscopi Beneventani laudationem Sodomiæ Ecclesiæ nihil decedere honorem vel augmentum.* ead.

ARTICVLVS XX.
DE GRATIA PRIMI HOMINIS

CAP. I. *De mente divinæ Imaginis.* ead.

Thesis. Imaginis & similitudinis nomine unum idemque Gen. 1. v. 26. significatur. ead.

Exlex. ead.

Antithesis. 1370

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur, 1. Quod quidam disertis verbis concedunt, imaginem & similitudinem in hac quæstione unum idemque significare. ead.

2. *Quòd quidam Imaginem Dei veram in qualitatibus sive virtutibus statuunt.* ead.

3. *Quòd quidam concedunt, Imaginem divinam per lapsum esse amissam.* 1371

Argum. Advers. Patres testantur, imaginem ad Naturam, similitudinem ad virtutes pertinere. ead.

CAP. II. *De justitia originali in primo homine.* ead.

Thesis. Justitia originalis in primo homine non fuit donum aliquod supernaturale, sed interna & concreata totius hominis perfectio. ead.

Exlex. ead.

Antithesis. 1372

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam vocant justitiam originalem primo homini naturalem. 1373

2. *Quadam hypothesis Adversariorum.* ead. seq.

Argum. Advers. 1. Gen. 3. v. 19. Pulvis es & in pulverem reverteris. 1374

2. *Psal. 8. v. 6. Gloria & honore coronasti eum.* 1375

3. *Psal. 49. v. 21. Homo, cum in honore esset, non intellexit.* ead.

4. *Sirac. 17. v. 1. Deus creavit hominem de terra, & secundum se vestivit illum virtute.* ead.

5. *Luc. 10. v. 30. Latrones hominem in sericho profitentem primum spoliaverunt, deinde plagas imposuerunt.* ead.

CAP. III. *De immortalitate primi hominis.* ead.

Thesis. Immortalitas primi hominis non fuit donum supernaturale extrinsecum, sed naturalis ejusdem conditio & proprietas. ead.

Exlex. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio 1376

Eidem suffragantur, 1. quod quidam agnoscunt, justitiam originalem fuisse primo homini naturalem. ead.

2. *Quòd quidam agnoscunt, primum hominem fuisse natura immortalem.* ead.

3. *Quædam hypotheses Adversariorum.* ead.

4. *Dissensiones Adversariorum.* ead.

Argum. Advers. Corpus hominis natura ex contrariis Elementis atque humoribus constabat, proinde intrinsecam potentiam ad corruptionem habebat. ead.

CAP. IV. *De Paradiso, primi hominis habitaculo.* 1377

Thesis. Paradisus terrenus non amplius superest, sed aquæ diluvii obrutus fuit ac devastatus. ead.

Exlex. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragantur. 1. quod quidam agnoscunt, Paradisum terrenum aquis diluvii obrutum fuisse. ead.

2. *Quòd dubitanter thesin suam asserunt.* 1379

3. *Quid opinio de Henocho, in Paradisum terrenum adhuc superstitem translato, varias & antiquitus peperit quæstiones.* ead.

4. *Dissensiones Adversariorum.* 1380

Argum. Advers. 1. Patres affirmant, Paradisum adhuc existere. ead.

2. *Sirac 44. Enoch & Elias translati sunt in Paradisum, ex quo expulsus est Adam. E. Paradisus adhuc supereſt.* 1381

3. *Si aqua diluvii omnes arbores eradicassent, ac Paradisum etiam devastassent; ubi invenit columba ramum illum olea, quem ad Noëmum attulit? Gen. 8. v. 11.* ead.

CAP. V. *De amissione divinæ Imaginis.* ead.

Thesis. Imago Dei in homine per lapsum protoplastorum est amissa. ead.

Exlex. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. 1382

Eidem suffragantur. 1. Bernhardus in tract. de Gratia & libero arbitr. col. 1061. ead.

2. *Jus Canonicum.* ead.

3. *Scholastici.* ead.

4. *Recentiores Pontificii.* ead.

Argum. Advers. 1. Gen. 5. v. 1. Adam genuit filium ad imaginem suam. E. Imago Dei in ipso mansit. 1383

2. *Genes. 9. v. 6. prohibetur hominis sanguis effundi, quia ad imaginem suam Deus hominem fecit. Sirac. 2. v. 23. Fecit Deus hominem ad Imaginem propriæ similitudinis. Isa. 3. v. 9. Lingua benedicimonium hominibus, qui ad similitudinem Dei facti sunt.* ead.

Appendix hujus articuli, in qua continentur.

I. *Querela. Falsò sibi tribui Pelagianismum, propterea quòd naturalia in homine dicerent manssisse integra.* ead.

II. *Calumnia. 1. Hæreticos Origenem & nos esse, quòd statuamus, Imaginem divinam per lapsum esse amissam.* ead.

2. *Nos statuere, justitiam originalem dici naturalem eo sensu, quia fuerit pars Naturæ, aut fluxerit à principiis Naturæ.* ead.

3. *Nos nulla supernaturalia dona in primo homine agnoscere.* ead.

4. *Nos statuere, Naturam humanam, qualis nunc est, remota culpa, malam esse, & naturalia Adæ, seclusa gratia, saniora, quam nostra, fuisse.* 1384

5. *Nos immortalitatem primo homini debitam h. e. non gratuitam asserere.* ead.

III. *Opiniones absurdæ & erroneæ.* ead.

1. *Justitiam originalem simul cum peccato mortali esse potuisse.* ead.

2. *Hominem similiorem esse Deo, quam Angelum.* ead.

3. *Rebellionem carnis ad Spiritum ex conditione materiæ originem trahere, eandemque in homine in puris naturalibus condito futuram fuisse.* ead.

4. *Hominem in puris naturalibus conditum morbum & languorem, imo concupiscentiam malam & odio dignam habuisse.* ead.

5. *Justitiam originalem non fuisse transfusam in prolem, sed fuisse proli à Deo infusam, sicut parentibus fuit à Deo gratis collata.* ead.

6. *Corruptionem Naturæ non ex alicujus doni naturalis carentia, nec ex alicujus malæ qualitatis accessu, sed ex sola doni supernaturalis amissione profluxisse.* ead.

7. *Concupiscentiam seu rebellionem carnis ad Spiritum, quam in actu puerum naturalium fuit, non esse propriè peccatum.* ead.

8. *Concupiscentiam homini in puris naturalibus condito, naturalem fuisse, quia scil. ex materiæ conditione orta fuisset.* ead.

9. *Deum formam quandam corporis nostri indusse.* ead.

10. *Adamum Cœlorum & Elementorum notitiam non habuisse.* ead.

11. *Peccatum Adami nihil de hiis, quæ naturalia sunt homini, perdidisse.* ead.

12. *Si non peccasset primus homo, fore ut statim prolem conceptam ederetur in lucem, in pœnam autem peccati tempus illud per novem menses protractum.* ead.

13. *Renovationem hominis in hoc mundo fieri ad eam solum innocentiam, quæ fuit in mente primi hominis, non ad eam, quæ fuit in ipsius carne.* ead.

14. *Plus gratiæ dari hominibus in statu legis Evangelicæ, quam eis in statu innocentiæ datum fuisset.* ead.

ARTICVLVS XXI.
DE AMISSIONE GRATIÆ ET TSATU PECCATI.

CAT. I. *De Peccato veniali.* 1385

Thesis. Nullum est peccatum, quod sit sua Natura veniale. ead.

Exlex. ead.

Antithesis. ead.

Nostra sententia confirmatio. ead.

Eidem suffragatur, 1. quod quidam agnoscunt, nullum peccatum esse sua Natura veniale. 1386

2. *Quod agnoscunt, eum, qui in uno offendit, propterea omnibus mandatis teneri reum, quia est unus omnium mandatorum autor.* 1387

3. *Quod agnoscunt, vè minimum vocari in regno cœlorum, idem esse, quod nullum fore in regno cœlorum.* ead.

4. *Quædam hypotheses Adversariorum.* ead.

5. *Dissensiones Adversariorum.* 1388

Argum. Advers. 1. Mat. 5. 22. Qui irascitur fratri suo &c. 1389

2. *Luc. 12. v. 58. Dico tibi non exies inde, donec etiam novissimum minutum reddas.* ead.

3. *1. Joh. 5. v. 16. Qui scit fratrem suum non peccare ad mortem, petat & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. Est peccatum ad mortem, non pro illo, dico, rogat quis &c.* ead.

CAP. II. *De primi primorum parentum peccato.* 1390

Thesis. Primorum parentum peccatum fuit inexcusabile. ead.

Exlex. ead.

Anti-

Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
2. Dissensiones Scholasticorum. 1391
CAP. III. De Animæ humanæ origine. ead.
Thesis. Propagatio peccati originalis ostendit, animas humanas non immediatè à Deo creari, sed à parentibus in liberos propagari. ead.
Exhim. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. Quòd Thomas 1. 2. q. 83. artic. 1. fatetur, animam esse primum subjectum peccati originalis. 1392
2. Quòd Biel. 2. sent. d. 31. 17. fatetur, rationes, quæ pro creatione animarum formantur, probabiles esse, non apodicticas. ead.
3. Quòd quidam concedunt, nullum fortasse inveniri Scripturæ locum, in quo perspicuè doceatur, animas non propagari, sed creari. ead.
4. Quòd Bellarm. lib. 4. de amiss. grat. cap. 11. §. Quarta sententia, fatetur, multos ex veteribus sententiæ de propagatione animæ favere. ead.
5. Quòd Bellarm. d. l. §. Porrò &c. pro adstruenda immediata animarum creatione non producit Scripturæ sacræ oracula, sed testimonia quædam Patrum. ead.
6. Quòd non audent sententiam de traduce inter hæreses referre. ead.
7 Quod controversiam hanc dicunt esse rem quæstionis, non quæstionem fidei. ead.
8. Quòd in concilianda immediata animarum creatione cum peccati originalis propagatione sententiis invicem non conveniunt. ead.
CAP. IV. De Peccati originalis subjecto. 1393
Thesis. Beata Virgo Deipara non fuit sine peccato originali concepta.
Exhines. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. Quod quidam agnoscunt, Mariam esse in peccato originali conceptam. 1394
2. Quod quidam fatentur, dogma hoc non posse expressis Scripturæ dictis probari. ead.
3. Quod fateantur, Patres quamplurimos nobiscum statuere, B. Virginem in peccato originali fuisse conceptam. 1396
4. Quod agnoscunt, solum & unicum Christum ex omnibus hominibus esse à peccato immunem. ead.
5. Quod agnoscunt, Christum etiam Beatæ Mariæ matrem suam Redemtorem ac Salvatorem esse. 1397
6. Quod agnoscunt pios veteres Mariæ peccata originalia tribuere. ead.
7. Quod agnoscunt, Mariam fuisse baptizatam. ead.
8. Quod agnoscunt, Mariam fuisse calamitatibus & morti obnoxiam. ead.
9. Dissensiones Adversariorum. 1398
Argum. Adverf. 1. Adamus est figura Christi. Iste ex terra nondum maledicta à Deo conditus. Ergo etiam secundus Adam ex Virgine, quæ omni maledictionis & peccati expers, à Spiritu S. formatus. ead.
2. Heva fuit typus Mariæ. At Heva fuit sine peccato primum formata. Ergo etiam B. Virgo fuit sine originali peccato concepta. ead.
3. Cant. 2. Sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Cant. 4. Tota pulchra es; Hortus conclusus, fons signatus. ead.
4. Maria non est concepta in peccato originali, quia contrivit caput serpentis. Gen. 3. v. 15. 1399
5. Luc. 1. v. 28. Ave gratia plena, benedicta in mulieribus. ead.
6. Luc. 1. v. 49. Quia fecit mihi magna, qui potens est. ead.
7. Tam honor, quàm ignominia matris redundat in prolem. ead.
8. Revelationes Brigittæ idipsum probant. ead.
9. Immaculata conceptio B. Mariæ confirmata est miraculis. ead.
10. Augustinus de Natura & gratia: Excepta sancta Virgine, de qua propter honorem Domini, nullam prorsus, cum de peccatis agitur, habere volo quæstionem &c. 1400
11. Adducunt Concilium Basileënse. ead.
12. Urgent festum Conceptionis. ead.

CAP. V. De peccati originalis Natura & quidditate. ead.
Thesis 1. Prava concupiscentia post Baptismum in renatis adhuc reliqua, est verè & propriè peccatum, etiam antequam ad eam accedat consensus. ead.
Exhines. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 1401
Eidem suffragantur. 1. Quidquid agnoscunt, Baptismum habere peccatum, ut in baptizatis nulla quæ maneant reliqua. ead.
2. Quod quidam agnoscunt, pravam concupiscentiam in renatis adhuc reliquam, esse peccatum. ead.
3. Quod Patrum suffragium nobis largiri cognoscitur. 1402
4. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
5. Dissensiones Adversariorum. 1404
Exceptio Adverf. Ad argument. ex Rom. 7. dictum. Concupiscentia in renatis reliqua, vocatur mala. E. est peccatum. Excip. vò bonum conjungit cum lege, non cum verbo facere. eam
Argum. Adverf. 1. Jac. 1. v. 15. Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum. 1405
2. Rom. 7. v. 18. dicit Apostolum concupiscentiam malum non in se, sed in carne esse; conjungit autem, carnem non esse capacem peccati propriè dicti. ead.
3. Reatus est omninò inseparabilis ab eo, quod de Natura dignum damnatione: quia ergò nulla damnatio est in renatis, Rom. 8. v. 1. ideòque esse nullum peccatum. ead.
4. Si concupiscentia est verè peccatum, & adhuc in homine permanet; Cur Christus nos non verè à peccato redemit, eripuque Diabolum Christo potentior. 1406
5. Patres negant, concupiscentiam in renatis esse peccatum. ead.
6. Concupiscentia est effectus peccati originalis, & idemque pœna, E. non est ipsum peccatum originis. ead.
7. Non est in potestate nostra, non habere primos illos concupiscentiæ motus. ead.
Thesis II. Peccatum originis non est nuda privatio, sed etiam vitiosa qualitas. ead.
Exhimi. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. Quidam ex Scholasticis. ead.
2. Johannes Gerson Cancellarius Parisiensis, qui agnoscit, vitium originale esse impotentiam ad bonum, & potentiam ad malum. 1407
3. Quidam recensentur scriptores Pontificii. ead.
4. Quotquot agnoscunt, peccatum originis non tantum designandum per carentiam justitiæ originalis, sed etiam per pravam concupiscentiam. ead.
5. Quod Bellar. lib. 5. de amiss. grat. c. 15. quorundam Pontificiorum suffragium in hac quæstione nobis largitur. ead.
6. Quod Bellarminus ipse tales hypotheses amplectitur, ex quibus nostra sententia confirmari potest. ead.
7. Quòd Bellarm. suam opinionem non probat, dicto Aliquo Scripturæ, sed ejus tum Augustini impertinenter citati, tum humanæ rationis auctoritate. ead.
CAP. VI. De pœna originalis peccati. ead.
Thesis. Pœna originalis peccati non remissi, juxta strictum justitiæ divinæ rigorem, est damnatio æterna. ead.
Exhimi. ead.
Antithesis. 1408
Nostræ sententiæ suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, pœnam originalis peccati esse æternam damnationem. ead.
2. Quòd statuunt, infantes non baptizatos extra die judicii ad sinistram Christi collocandos. ead.
3. Quòd statuunt, infantes non baptizatos esse damnandos, nec tantum pœna damni, sed etiam pœna quadam sensus plectendos esse. 1409
4. Quòd statuunt, infantes non baptizatos propter solum peccatum originale non remissum, extra regnum cœlorum fore constitutos. ead.
5. Quod statuunt, quosdam ex Patribus, pœnam etiam sensus, adeoque damnationem propriam infantibus non baptizatis tribuere. 1410
Argum. Adverf. 1. Super quæ pavescentes pœnam sensus, omnes resurgemus vel in vitam æternam, vel in opprobrium æternum. At non omnes resurgent vel in vitam æternam, vel opprobrium æternum. Dan. 12. Multi de his, qui dormiunt. Multos dixit, non omnes. ead.
2. Pueri non sunt cum illis connumerandi, qui potuerunt & noluerunt caritatis opera exercere, & ob id in ignem æternum mittuntur, neque cum illis, qui potuerunt & voluerunt illa opera præstare, & propterea in vitam æternam introducuntur. E. dabitur locus medius proponere inter illa duo extrema gloria & inferni. ead.
3. Peccatum originis non tollit in homine ordinem naturalem, conversionem ad Deum per dona gratiæ supernaturalis. Igitur æquum est, ut pœna peccati sit privatio boni supernaturalis, qualis est carentia visionis Dei, non autem injectio pœnæ sensibilis, quæ Naturam ipsam lædit. ead.
4. Si Deus pœnam propter peccatum originale ingereret, ipse esset immitis & truculentus; cum aliquem pro eo, quod vitari non potuit, cruciaret. ead.
Appendix hujus articuli, in quâ continentur, quæ sequuntur. Conquerantur Adversarii, injuriis lacessiri. ead.
Quod conceptionem immaculatæ Virginis, tanquam articulum fidei defendant. ead.
Quod Scholastici dicant, humanam Naturam integram habere vires, & homines sine Spiritu S. posse diligere Deum & præcepta Dei facere. 1411
Quòd originale peccatum extenuent. 1412
Calumnia. 1. Generales, Tribunus. nobis
1. Quòd Jovinniano & Pelagio consensum præbeamus statuendo, omnia peccata esse sua Natura mortalia ead.
Quòd negemus peccatum originis, cum non agnoscamus, fuisse tam originalem fuisse donum Naturæ superadditum. 1413
2. Quòd cum Manichæis statuamus, peccatum originis esse vitiosam qualitatem. ead.
3. Quòd peccatum originale cum actuali confundamus, propterea quòd A. C. art. 2. dicatur, peccatum originis esse, quòd homines sint sine metu & fiducia Dei. ead.
4. Quòd cum Pseudo hæretico statuamus, concupiscentiam in renatis esse peccatum. ead.
5. Quod cum Messalianis hæreticis statuamus, post Baptismum in renatis manere peccatum. ead.
7. Quòd cum Pelagianis docemus, parvulos non perire, quibus subita morte abreptis, denita est facultas Baptismi. ead.
8. Quòd verbis quidem negemus, reipsa verò affirmemus, peccata quædam sua Natura esse vel venialia, vel mortalia; cum id vocemus peccatum veniale, quod sit voluntarium; mortale verò, quod voluntarium. 1414
9. Quòd crimen falsi committamus, dicendo, Augustinum scripsisse, concupiscentiam ita manere in renatis, ut sit peccatum, sed non imputari, nec reos facere. ead.
II Specialis. 1. Quòd Lutherus statuat, Deum esse autorem peccati, quia art. 36 scribit, neminem habere imperestare, ut cogitet bonum vel malum. ead.
2. Quòd Lutherus asserat, illud velle, quo in se velnit Christum prodere, fuisse opus Dei, & sic Deum autorem peccati statuat. ead.
3. Quòd ex Lutheri principio, justo non est lex posita. Sunt, primos parentes non peccasse. 415
4. Chemnitium falsò scribere, tempore Lombardi ignotam fuisse adhuc opinionem de immaculata Virginis conceptione. ead.
5. Lutherum cum Flacio docere, peccatum esse ipsam hominis substantiam. ead.
6. Chemnitium cum Manichæis statuere, embryonem nondum animatum habere veram & propriam peccati rationem. ead.
7. Chemnitium statuere, non solum concupiscentiam, sed quoque etiam molem carnis, quamvis nondum formatis organis, esse verè propriéque peccatum. ead.
III. Opiniones absurdæ & erroneæ. ead.
1. Motiones carnis in perfecto, quibus mens non consentit, non posse vel tantillo viliores reddere operationes Spiritus, sed magis eas meritorias facere propter contentam luctam. ead.
2. Voluntarium esse, ad propriam peccati rationem pertinere. ead.
3. Præcepta de re minima non esse propriè & in rigore præcepta. ead.
4. Johannem Baptistam fine originalis labe nævi esse, omnisque nævo & labe peccati carnisse. ead.

§. Pec-

1. Peccatis causam Deum esse per accidens remotè. ead.
6. Peccatum originis non habere veram peccati rationem, sed esse tantum reatum. 1416
7. Regulam optimam, an peccata sint mortalia vel venialia, esse judicium piorum & sapientum virorum. ead.
8. Aqua, oleo, pane, cereis, cineribus, ramis alijsq; rebus benedictione consecratis recte nos uti ad delectionem peccatorum venialium, ad fugandos Dæmones, & ad alios effectus supernaturales. ead.
9. Concupiscentiæ concupiscentia, non ipsam concupiscentiam (in verbo: Non concupisces) prohiberi. ead.
10. Ferè omnes calamitates humani generis posuisse esse naturales, si nimirum Deus hominem sine originali justitiam puris naturalibus condere voluisset. ead.

ARTICVLVS XXII.

DE GRATIA ET LIBERO ARBITRIO.

CAP. I. De Natura gratiæ justificantis. ead.
Thesis. Gratia gratum faciens seu justificans, non est qualitas per modum habitus in homine permanens, sed gratuitus Dei favor. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. Quidã ex Scholasticis. 1417
2. Quidam ex recentioribus Scripturibus. ead.
3. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
4. Dissensiones Adversariorum. 1418
Argum. Advers. Rom. 3. v. 24. Justificari gratis per ipsius gratiam, per redemptionem, quæ est in Christo &c. ead.
2. Rom. 5. v. 5. gratia justificans dicitur diffusa in cordibus nostris per Spiritum S. quod accipiendum de caritate, qua nos Deum diligimus. ead.
3. Lux faciens opus lucidum, inhæret, neque patitur secum tenebras. Gratia est lux, 2. Cor. 6. Eph. 5. 1. Joh. 2. E. homini justificato inhæret. 1419
4. Non potest Deus remittere peccatum originis aut actionis sine infusione doni solà acceptatione intrinseca ad infusam, aut solà condonatione, vel non imputatione. ead.
5. Asserenta gratiæ justificantis testantur, non esse solum favorem, sed donum in anima inhærens. Rom. 5. accipientes abundantiam gratiæ & donationis. Joh. 1. Gratia & veritas per Jesum Christum facta est. Eph. 4. unicuique nostrùm data est gratia secundum mensuram donationis Christi. 1420
CAP. II. De Electione & reprobatione. ead.
Thesis I. Prædestinatio est actus divinæ voluntatis. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragantur, 1. Quòd quidam agnoscunt, prædestinationem vel formaliter, vel præcipuè esse actum voluntatis. ead.
2. Quòd agnoscunt, prædestinationem esse factam juxta Dei propositum & beneplacitum erga quosdam. ead.
3. Quòd agnoscunt, prædestinationem esse speciem divinæ providentiæ. 1421
4. Quòd rem in medio relinquunt. ead.
Argum. Advers. Scriptura prædestinationem indicat per actus intellectus Roman. 8. v. 29. cap. 11. v. 2. Act. 2. v. 23. Eph. 1. v. 11. ead.
Thesis II. Electio ad salutem non est facta ex previsis hominum meritis, sed ex sola Dei gratia. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1422
Eidem suffragantur, 1. Quædam assertiones & hypotheses Scholasticorum. ead.
2. Quædam assertiones & hypotheses recentiorum Scriptorum. 1423
3. Dissensiones Adversariorum. 1424
Argum. Advers. 1. Rom. 8. v. 29. Quos præscivit, etiam prædestinavit conformes fieri imaginis Filii sui. ead.
2. Matt. 25. v. 14. & 15. Sicut homo peregrè proficiscens, vocavit servos suos & tradidit illis bona sua, & uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii verò unum unicuique secundum propriam virtutem. ead.
3. 1. Tim. 1. v. 13. Misericordiam consecutus sum, quia ignorans feci. E. Deus propterea misertus est Pauli, ipsumque prædestinavit, quia ignorans fecit. 1425
4. Si Deus aliquos prædestinaret ad vitam absque previsis meritis, esset προσωποληπτης. At consequens est falsum. Actor. 10. v. 34. Rom. 2. v. 11. &c. ead.
5. 2. Tim. 2. v. 21. In domo magna sunt vasa non solum aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædam in contumeliam. Si quis ergò se emundaverit ab istis, erit vas in honorem. ead.
6. 2. Pet. 1. v. 10. Satagite, ut per bona opera firmam faciatis electionem vestram. E. electio pendet ex operibus. ead.
Thesis III. Potest homo fidelis de electione sua esse certus. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragantur quædam assertiones & hypotheses Adversariorum. 1426
Argum. Advers. De perseverantia nemo potest esse certus. E. nec de electione. 1427
Thesis IV. Reprobatio non pendet ab absoluta Dei voluntate, sed ex previsa finali hominum incredulitate. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead. seq.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, Deum serio omnes velle salvos fieri. 1428
2. Quòd agnoscunt, Christum pro omnibus omnium hominum peccatis sua passione & morte satisfecisse. ead.
3. Quòd quidam agnoscunt, auxilium sufficiens ad salutem omnibus dari. 1429
4. Quòd Patrum suffragium de previsione fidei in electione nobis largiuntur. ead.
5. Dissensiones Adversariorum. 1430
CAP. III. De operibus non renatorum. ead.
Thesis. Sine gratia & fide nulla bona opera fieri possunt, ac proindè omnis vita infidelium est peccatum, nec datur aliquod meritum de congruo. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, absque fide in Christum non posse fieri ab infidelib. & non renatis opera verè bona & Deo grata. 1431
2. Quòd suffragium Augustini & aliorum Patrum nobis in hac quæstione largiuntur. 1433
3. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
Except. Adv. ad arg. ex Matth. 7. & Luc. 6. Arbor mala non potest fructum bonum facere, Omnis homo post lapsum ante conversionem est arbor mala. E. sua Natura viribus arbitrii solis non potest fructum bonum facere. Except. Non esse idem testimonium Matth. 7. & Luc. 6. nec eundem sensum; Ic. Matth. 7. per arbores bonas & malas non intelligi voluntates hominum bonas vel malas, sed hominum doctrinas veras vel falsas. 1434
Argum. Advers. 1. Matth. 5. v. 46. Si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis, nonne & Ethnici hoc faciunt? estote ergo vos perfecti. ead.
2. Luc. 19. v. 26. Omni habenti dabitur & abundabit. ead.
3. Act 10 v. 4. Cornelius adhuc gentilis præstitit opera quædam Deo grata. ead.
4. Nulla pœna a Deo remuneratur. At quædam opera infidelium remuneratur. E. quædam opera infidelium non sunt peccata. Min. prob. ex Ex. 1. v. 21. Ezec. 29. v. 20. Dan. 4. v. 24. ead.
CAP. IV. De viribus liberi arbitrii. ead.
Thesis. Homo post lapsum in spiritualibus non habet liberum arbitrium. ead.
Ἔκθεσις. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1435
Eidem suffragatur. 1. Quod quidam agnoscunt, hominem post lapsum non habere liberum arbitrium in spiritualibus. 1437
2. Quod agnoscunt, peccatum esse homini post lapsum naturale, & homines esse naturaliter peccatores. 1440
3. Quod agnoscunt, intellectum hominis per peccatum esse vitiatum & corruptum. 1441
4. Quod agnoscunt, voluntatem per peccatum esse viciatam & depravatam. ead.
5. Quod agnoscunt, hominem in conversione se habere passive. ead.
6. Quod agnoscunt, totum conversionis opus divinæ gratiæ tribuendum esse. ead.
7. Quod concedunt, hominem se non posse disponere ad fidem & conversionem. ead.
8. Quod quidam Adversariorum articulum 18. A.C. suo suffragio confirmarunt. 1442
9. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
10. Dissensiones Adversariorum. 1444
Argum. Advers. 1. Si homo non haberet liberum arbitrium, frustra darentur præcepta. 1445
2. In multis Scripturæ dictis promittitur aliquid nobis sub conditione, si voluerimus. Es. 1. v. 19. Amos. 5. v. 14. Matth. 19. v. 17. Si autem illa conditio non esset in potestate nostra, manifesta esset irrisio. ead.
3. Si per homines stat, quò minus benè agant & peccata vitent, adhuc habent liberum arbitrium. Prius est ex Num. 14. v. 43. Deut. 30. v. 11. Es. 5. v. 4. Ier. 7. v. 28. c. 32. v. 33. Matth. 23. v. 27. Act. 7. v. 51. ead.
4. Quædam dicta testantur, Deum interdum, reducto gratiæ suæ subsidio, expectare homines, & exspectare, quorsum conversantur sua studia. Deut. 8. v. 2. c. 13. v. 3. Os. 5. v. 15. 1446
5. Gen. 3. v. 6. Quare iratus es, & cur contristat vultus tuus? v. 7. sub te erit appetitus tuus, & tu dominaberis illi. ead.
6. Psalm. 119. v. 109. Anima mea in manibus meis semper. ead.
7. Sirac. 15. v. 14. Deus reliquit hominem in manu consilii sui &c. ead.
8. Sirac. 31. v. 11. Quis potuit transgredi & non est transgressus, & facere malitiam & non fecit 1447
9. Luc 2. v. 14. Pax hominibus bonæ voluntatis. E. homo habet liberum arbitrium. ead.
10. Luc. 10. v. 30. Viator à latronibus sauciatus semivivus relinquitur. ead.
11. Joh. 1. v. 12. Dedit illis potestatem filios Dei fieri. ead.
12. 1. Cor 3. v. 9. Dei sumus συνεργοι. E. in actu conversionis Deo cooperamur. 1448
13. 1. Corinth. 15. v. 10. Plus omnib. laboravi non ego, sed gratia Dei mecum. E. liberum arbitrium gratiæ cooperatur. ead.
14. Apoc. 3. v. 20. Ecce sto ad ostium & pulso. Si quis audierit vocem meam & aperuerit januam, introibo ad illum. E. in hominis potestate est pulsanti Deo cordis januam aperire. ead.
15. Impossibilitas benè operandi non consistit cum libero arbitrio, sed hæc duo se mutuò exigunt. ead.
16. Si non datur liberum arbitrium, frustraneæ erunt admonitiones, correptiones, exhortationes. 1447
17. Patres sæpius confirmant vires liberi arbitrii. 1450
Appendix hujus articuli, in qua continentur,
I. Querelæ. Conqueruntur Adversarii, mala fide sibi tribui. 1. Pelagianum errorem eo ipso quod negent, voluntatem nostram nihil omninò boni spiritualis & salutaris efficere posse sine auxilio gratiæ Dei. ead.
2. Quòd cum Pelagianis docerent, gratiam dari juxta nostra merita. 1451
II. Calumniæ. 1. Generales. Tribunum notat.
1. Hominis denegandæ liberum arbitrium ipsum in voluntatum sortem nos traducere. ead.
2. Quòd cum Simone Mago & Manichæis liberum arbitrium negemus. ead.
II. Speciales. 1. Quòd Lutherum neget, Deum esse liberi arbitrii. ead.
2. Quòd doceat, omnia necessitate absoluta fieri. ead.
3. Quòd absurdè remutarit nomen liberi arbitrii in nomen servi mutarerit. 1452
III. Opiniones absurdæ & erroneæ. ead.
1. Reprobationem prædestinationis speciem esse. ead.
2. Duplicem esse electionem, unam ad finem seu gloriam, alteram ad media seu gratiam. ead.
3. Angelos sanctos gratis prædestinatos ad vitam, Angelos verò malos partim ex sola Dei voluntate, partim ob previsa peccata. ead.
4. Omnes homines ad vitam æternam eligi & destinari. ead.
5. Homines ex absoluto Dei decreto reprobari. ead.
6. Deum nonnullis auxilium gratiæ subtrahere. ead.

9. Luc.

7. Lucem divinæ sapientiæ apparere etiam in tenebris, hoc est, animantibus rationis expertibus. ead.
8. Præter generalem Dei influxum in omnes actiones naturales, dari quoque Dei physicum determinationem, & causarum secundarum in voluntarias etiam motibus à prima dependentiam. ead.
9. Quibusdam dari quidem sufficientem gratiam ad salutem consequendam, non tamen ita efficacem, ut ea indeclinabiliter ad salutem perveniant. ead.
10. Hominem justum posse mereri alteri dona gratiæ, proinde etiam posse mereri alteri prædestinationem totam, etiam quoad ipsam electionem ad gloriam. ead.
11. Fidem & alias dispositiones ad justificationem non ex meritis Christi, sed ex sola Dei voluntate nobis concedi. ead.

ARTICVLVS XXIII.
DE JUSTIFICATIONE.

CAP. I. De fidei justificantis Natura, ead.
Thesis I. Fides justificans non solum est assensus, sed etiam notitia. ead.
Extens. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1453
Eidem suffragantur, 1. Quòd quidam fidem definiunt per notitiam & scientiam. ead.
2. Quædam Bellarmini hypotheses. 1455
Argum. Advers. 1. Esa. 7. v. 9. Nisi credideritis, non intelligetis. E. fides non est intelligentia, sed gradus ad intelligentiam. eadseq
2. 1. Cor. 13. v. 2. Si habuero omnem scientiam, & noverim omnia mysteria & omnem fidem. E. Apostolus distinguit notitiam mysteriorum à fide, tanquam duo diversa dona. 1455
3. 2. Cor. 10. v. 5. dicit Apostolus, se per Evangelii prædicationem in captivitatem redigere omnem intellectum sub obsequium Christi. At certè non est necesse captivare intellectum, ubi est notitia veritatis. ead.
4. Assensus duplex est: alter sequitur rationem sive evidentiam rei, alter auctoritatem proponentis. Prior dicitur propriè loquendo notitia, posterior fides. ead
Thesis II. Fides non solum est notitia & assensus, sed etiam fiducia. ead.
Extens. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1456
Eidem suffragatur, 1. Quòd quidam fidem definiunt per fiduciam. ead.
2. Quòd alia tribuunt fidei, quæ non competunt nudæ notitiæ & assensui, sed includunt fiduciam sive fiducialem Christi apprehensionem. 1457
3. Quòd quidam agnoscunt, hominem per fidem posse ac debere esse certum de remissione peccatorum, gratia Dei & reconciliatione: illi enim omnes coguntur agnoscere, fidem esse fiduciam. 1458
Argum. Advers. 1. Una & eadem virtus non potest esse in duabus potentiis genere distinctis, cum impossibile sit, unam eandemque numero qualitatem diversis inesse subjectis. At fides est in intellectu. Ergò non in voluntate. ead.
2. Hebr. 11. v. 1. Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. 1459

CAP. II. De objecto fidei justificantis. 1460
Thesis. Fidei justificantis, quatenus est fiducia, proprium & adæquatum objectum est specialis Dei misericordia, sive, quod idem est promissio de gratuita peccatorum remissione propter Christum. ead.
Extens. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. ead.
Eidem suffragatur, 1. Quòd quidam fidei justificantis, quæ tales, ejusmodi ita describunt, ut in solum Christi meritum ac promissionem Evangelicam de peccatorum remissione propter Christum eandem unicè ferri dicant. ead.
2. Quòd quidam agnoscunt, credentes posse sibi generales promissiones per fidē applicare. 1461
3. Quod quidam agnoscunt, fidem esse fiduciā, ead
4. Quædam hypotheses Adversariorum. ead.
Argum. Advers. 1. Fides justificans, quam Christus miraculis confirmavit, erat omnipotentiæ, non specialis misericordiæ. Fides cæcorum Matt. 9. v. 28. & 29. Petri Matt. 16. Centurionis Luc. 7. Nathanaëlis Joh. 1. Apostolorum cap 6 Marthæ c. 11. ut & c. 14. cap. 20. Thomæ. Act. 2. 4. 13. 17. nullum fit verbum de speciali misericordia, nec c. 4. Rom. cum laudatur fides Abrahæ. 1462
2. Luc. 18. Pharisæus fidem habuit specialis benevolentiæ, & tamen repulsam passus est: Publicanus carnit fiducia illa & justificatus est. ead.
3. Fides miraculorum est una & eadem cum fide justificante, Matth. 16. v. 15. At fides miraculorum non respicit specialem misericordiam remissionis peccatorum, sed omnipotentiam & divinitatem Filii Dei. E. nec fides justificans. ead.
4. Fides in nihil aliud collimare debet, nisi in verbum Dei. At in verbo Dei nusquam reperitur annunciata salus, vel remissio peccatorum mihi aut illi in particulari, exceptis quibusdam paucis. ead.
5. Fides illa specialis misericordiæ tollit è medio orationem, Sacramenta, bona opera, & quicquid aliud ad salutem nostram Deus instituit. 1463
6. In Symbolo Apostolico de speciali misericordia ne verbum quidem continetur. ead.
7. Assumtio illa, Ego credo in Christum, non extat in Dei verbo, sed in opinione mea. Opinio autem illa mea non solum non est verbum Dei, sed etiam fallax esse potest, ut testatur exemplum hæreticorum. ead.

CAP. III. De fidei justificantis effectu. ead.
Thesis I. Fides sola justificat. ead.
Extens. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1464
Eidem suffragantur. 1. Quòd quidam iisdem verbis concedunt, solam fidem justificare, vel quod idem est, fidem sine operibus justificare. 1469
2. Quòd agnoscunt, bona opera non esse absolutè & simpliciter ad salutem necessaria. 1470
3. Quòd Patrum suffragia nobis largiuntur. ead.
4. Quòd Græci etiam recentiores nobiscum hic consentiunt. ead
5. Quòd tales concedunt hypotheses, ex quibus firmiter colligi potest, nos sola fide Christi meritum apprehendentes, coràm Deo justificari. ead.
6. Dissensiones Adversariorum. 1472.
Except. Advers. 1. Ad locum Apostolicum, justificamur fide sine operibus legis Rom. 3. v. 28 Excip. 1. Apostolum excludere solius legis Ceremonialis opera. 1474
2. Paulum loqui de operibus ante fidem sine gratia Dei factis, quæ ex vi legis eliciuntur. ead.
2. Ad argum. Quòd in plurimis Scripturæ locis nihil nominetur præter fidem, cum à Deo in homines conferuntur cum alia beneficia, tum præcipuè justificatio & salus. Excep. 1. In quibusdam non agi de salute spirituali justificatione, sed de salute corporali Mat. 9. Luc. 8. 1471
2. In quibusdam agi de fide aliena. 1476
3. Intelligi fidem vivam, quæ non est sine operibus. ead.
4. Fidem solam nominari, sed non excludi alias virtutes. ead.
3. Ad argum. ex dicto Prophetico: Justus sum fide vivit. Excip. 1. Illa verba, non significare ad literam, justum hominem fieri aut reputari ex fide sed justum ex fide, quam habet, constanter promissiones divinas expectare. ead.
2. Prophetam loqui non de vita justitiæ, sed de vita spei. ead.
3. Fide vivere, idem esse ac ad fidei normam vivere. ead.
4. Ad argum. ex Galat. 2. v. 16. Justificatur homo non nisi per fidem. Excip. per τὸ non nisi, causam necessariam quidem, minimè verò totalem significari. ead.

Arg. Advers. 1. Jacob 2. v. 24. Videtis, hominem justificari ex operibus & non ex fide tantum. E. sola fides non justificat. 1477
2. Joh. 16. v. 27. Pater amat vos, quia vos me dilexistis. E. amor Christi est dispositio ad justificationem & causa amoris divini. 1478
3. Rom. 2. v. 13. Factores legis justificabuntur. E. obedientia legis est nostra coram Deo justitia. ead.
4. Fides justificat ut dispositio. E. non sola justificat. Antec. prob. ex Joh. 1. v. 12. ead.
5. Eccl. 1. v. 28. Qui sine timore est, non poterit justificari. Ergò non sola fides, sed etiam timor præparat ad justificationem. ead.
6. Eccl. 2. Qui timetis Dominum, diligite illum, & illuminabuntur corda vestra. ead.

Thesis II. Non est corruptio textus, quando in versione Germanica Rom. 3. v. 24. à Luthero inserta fuit exclusiva sola: ead.
Extens. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1479
Eidem suffragatur. 1. Quòd in versione Latina, quam Concilium Trid. pronunciavit authenticam, plurimis in locis exclusiva additur, quæ tamen in fontibus non extat. ead.
2. Quòd in versione Chaldaica (quam Pontificii non repudiant, sed magnificiunt) exclusiva alicubi additur, cum tamen non habeatur in textu Ebræo. ead.
3. Quòd in versione Bibliorum Italica exclusivæ additur in loco parallelo Gal. 2. v. 16. ead.
4. Quòd in versionibus quibusdam Germanicis ante Lutherum editis exclusiva haberur. ead.
5. Quòd Eccius & Dietenbergerus in versione suâ Germanica Ingolstadii impressa per Alexandrum & Samuelem Weissenborn Ann. 1550. loca illa, quæ habent particulas τὸ μὸν, ἀμὸν, nisi expresserunt per vocem allein. 1480
6. Quòd quidam agnoscunt, in illis dictis, quæ fidei justificationem tribuunt, subintelligendam esse particulam exclusivam. ead.
7. Quòd Augustinus Hunnæus in prodidagm. Dialect. fol. 31. agnoscit: quod exclusivum tantum, aut sola, æquivalent locutioni de aliquo aliquid affirmanti, & de alio idem negauti. ead.
8. Tilemannus in sua paraphrasi voculam τὸν μὸν Galat. 2. v. 16. expressit per hæc verba: sed tantum; fatetur ergò illud τὸν μὸν adversativè positum, æquipollere exclusivè. ead.
9. Canus agnoscit, particulam, quæ ad servandam vel congruitatem, vel intelligentiam in sacrarum literarum interpretatione additur, non censeri à sacris literis alienam. ead.
10. Idem Canus approbat, quòd in translatione Scriptura LXX. Interpretes magis paraphrasin, quam interpretationem edere voluerint. ead.

Thesis III. Quamvis sola fides justificet, tamen non est sola, sive à bonis operibus separata. ead.
Extens. ead.
Antithesis. ead.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1481
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam fidem cum bonis operibus indivulso nexu conjungūt. ead.
2. Quædam hypotheses Adversariorum. 1482
Argum. Advers. 1. Joan. 12. v. 42. Evangelista testatur, in Principibus fuisse fidem absque ratione. 1483
2. Joan. 15. v. 2. Omnem palmitem in me non ferentem fructum tollit eum. Ergò potest esse aliquis per fidem palmes in Christo fide, ut tamen non ferat fructum operum bonorum. ead.
3. 1. Cor. 13. v. 2. Si habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, caritatem autem non habeam, nihil sum. Ergò fides haberi potest sine caritate. ead.
4. Jacob. 2. vers. 14. docet Apostolus, fidem sine operibus non justificare, & tamen sine operibus inveniri posse. ead.

CAP. IV. De causa formali justificationis. ead.
Thesis. Causa formalis nostra coram Deo justificationis consistit non in inhærente justitia, sed in imputatione justitiæ Christi & peccatorum remissione. ead.
Extens. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 1484
Eidem suffragatur, 1. Quòd quidam agnoscunt, justitiam Christi per fidem nobis imputari. ead.
2. Quòd tales concedunt hypotheses, ex quibus inferri potest, justificationem nostram in imputatione justitiæ Christi consistere. 1485
3. Quod agnoscunt, justificationem nostram in remissione, hoc est, non imputatione nec relictione peccatorum nostrorum coram Dei judicio consistere. 1492
4. Quòd quidam agnoscunt, verbum justificandi esse forense. 1493
5. Dissensiones Adversariorum. 1494
Except. Advers. ad argumentum ex Rom. 10. v. 3. Excipimus, vocari justitiam propriam quam præstat homo ex naturalibus liberi arbitrii viribus, non autem, quam à Deo donatam sanctique inhærentem habet. 1496
Argum. Advers. 1. Roman. 5. v. 18. Sicut inhærenter ex Adamo summus mortis, ita per Christum quoque inhærenter summus justitiæ quod patet

tum ex his verbis, justi constituuntur multi; tum ex oppositione Christi & Adami. cad.
2. Roman 4. v. 25. Apostolus nomen justificationis potius attribuit renovationi, quam peccatorum remissioni; ac sic docet: justificationem non modo non constare sola remissione peccatorum, sed neque præcipuè ea constare. 1497
3. Roman. 4. v. 11. Abraham signum accepit Circumcisionis signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio. cad.
4. Rom. 6. v. 7. Qui mortuus est, justificatus est à peccato. cad.
5. Roman. 8. v. 10 Spiritus dicitur vivere propter justificationem, sive ex Gratis ad verbum: Spiritus vivit propter justitiam. At justificatio seu justitia, quæ facit vivere & per hoc operari, non potest esse sola remissio peccati, sed aliquid internum & inhærens. 1498
6. Roman. 8. v. 29. Quos præscivit, etiam prædestinavit conformes fieri imaginis filii sui &c. 1. Cor. 15. v. 50. Sicut portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœlestis. cad
7. 1. Corint. 6. v. 11. Et hæc quidem fuistis, sed ablati estis, sed sanctificati estis, sed justificati estis in nomine Domini nostri Jesu Christi & in Spiritu Dei nostri. cad.
8. Galat. 4. v. 6. Quoniam estis filii, misit Deus Spiritum Filii sui in corda vestra. 1499
9. Justificare propriè mutationem significat ad justitiam. Justificare est justum facere seu justitiam dare. cad.
10. Quælibet res denominatur ab iis, quæ ipsis inhærent. E. justificati denominantur à justitia inhærente, cad.

CAP. V. De certitudine justificationis & gratiæ. cad.

Thesis. Homo pœnitens ac verè in Christum credens potest ac debet esse certus, sibi propter Christum remissa esse peccata, ac se esse apud Deum in gratia. cad.
Ἔκθεσις. cad.
Antithesis. 1500
Nostræ sententiæ confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, pios de gratia Dei & peccatorum remissione posse ac debere esse certos. 1501
2. Quòd quidam docent, posse hominem fidelem de electione & salute suæ esse certum. 1506
3. Quòd quidam agnoscunt, fidem esse fiduciam. cad.
4. Quòd quidam agnoscunt, fidei justificantis, quatenus est fiducia, objectum proprium & adæquatum esse specialem Dei misericordiam, sive, quod idem est, promissionem de gratuita peccatorum remissione propter Christum. cad
5. Quòd quidam agnoscunt, solam fidem justificare. cad.
6. Quòd quidam agnoscunt, causam formalem nostræ coram Deo justificationis consistere non in inhærente justitia, sed in imputatione justitiæ Christi & peccatorum remissione. cad.
7. Quædam hypotheses Adversariorum. cad.
8. Dissensiones Adversariorum. 1509
Exceptiones Adverf. 1. Ad argum. de certitudine divinarum promissionum excep. fidei quidem certas esse Dei promissiones, sed fidei ipsius præsentem hominis incertam esse. 1510
2. Ad argument. ex verbo πίστεως Roman. 8. v. 38. excip. verbum πίστεως non significare certitudinem; sed quamcunque moralem & conjecturalem certitudinem, quod probant ex Roman. 15. v. 14. 2. Timoth. 1. v. 5. cad.
Argum. Adverf. 1. Proverb. 20. v. 9. Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccato? Ignorat homo puritatem cordis sui, quomodo poterit esse certus de gratia Dei & remissione peccatorum! cad.
2. Prov. 9. v. 1. Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit. cad seq.
3. Sirac. 5. v. 5. De propitiato peccato noli esse sine metu. 1511
4. Iob. 9. v. 11. 12. 20. 21. 28. cap. 31. v. 14. ex his locis colligitur, Iobum dubitasse de sua salute, nec certitudine fidei de ea certum fuisse. cad.
5. Psalm. 19. v. 13. Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me &c. cad.
6. 1. Cor. 4. v. 4 Nihil mihi conscius sum, sed in hoc non sum justificatus. cad.
7. Quædam dicta de gratia Dei & remissione peccatorum dubitanter loquuntur, Dan. 4. v. 24. Joël. 2. v. 12. Jon 3. v. 9 Act. 8. v. 22. 1512
8. Quædam dicta monent, ut non simus nimium securi, quasi certissimum de justitia adepta. Proverb. 28. v. 14. 2. Corinth. 10. v. 12. Phil. 2. v. 12. 1. Pet. 1. v. 17. 2. Petr. 1. v. 10. cad.
9. 2. Corinth. 10. v. 18. Non enim, qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Dominus commendat. 1513
10. Scriptura hortatur omnes fideles ad timorem. Roman. 11. v. 20. Tu autem fide stas, noli altum sapere, sed time. 1. Corinth. 10. v. 12. qui existimat stare, videat, ne cadat. Apo 3. v. 11. tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam tuam. cad.
11. Philip. 3. v. 11. Si quomodo occurram ad resurrectionem, quæ est ex mortuis. cad.

CAP. VI. De bonorum operum necessitate. cad.

Thesis I. In Ecclesiis Evangelicis non negatur bonorum operum necessitas, multò minus bona opera prohibentur. cad.
Ἔκθεσις. cad.
Antithesis. cad.
Nostræ sententiæ confirmatio. 1514
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam fatentur, operum necessitatem à nobis haudquaquam negari. cad.
2. Quòd agnoscunt, à nobis doceri, veram fidem non posse sine operibus bonis existere, vel ab aliis separari. cad.
Argum. Adverf. 1. Bona opera non faciunt bonum virum, nec mala malum. Luth. in lib. de libert. Christ. E. possunt omitti. cad.
2. Luther. in l. b. de captivit. Babyl. cap. de Bapt. Nulla peccata possunt Christianum damnare, nisi sola incredulitas. cad. seq.
3. Lutherus in cap. 2. Gal. scribit: Quando sic docetur, fides in Christum justificat quidem, sed simul servari oportet mandata Dei; ibi statim Christus negatus est, & abolita fides, quia mandatis seu legi tribuitur, quod est solius fidei. 1515
4. Lutherus in lib. de Missa: Caveamus à peccatis, sed multò magis à legibus & operibus bonis, tantum attendamus Dei promissionem & fidem. cad.
5. Luther. tom. 2. Witteb. contra Latomum f. 254. scribit: fortiores esse cogitationes malorum, quàm impiorum; non tamen polluere, non damnare, quia licet ubique sit peccatum, pii tamen eorum habent, impii non habent. cad.
6. Lutherus scribit: non alia via homini cum Deo convenire posse, quam per fidem, opera ipsum nihil curare; Item bona opera liberè facienda esse. cad.
7. Luther. in assert. art. 31. scribit: opus bonum esse mortale peccatum secundum justitiam Dei. cad.
8. Lutherus scribit: ubi fides adest, ibi peccata nihil nocere. cad.
9. Lutherus in cap. 2. Galat. sola fides necessaria est, ut justissimum, cætera omnia liberrima sunt, neque præcepta, neque prohibita. 1516
10. Lutherus docet, Baptismum liberare nos ab obedientia divina legis, lib. de libert. Christian. Nullo opere, nulla lege Christiano homini opus est cum per fidem liber sit ab omni lege. cad.
Thesis II. Quamvis opera dicamus esse necessaria, negamus tamen ea necessaria esse ad salutem efficiendam. cad.
Ἔκθεσις. cad.
Antithesis. cad.
Nostræ sententiæ confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, solam fidem justificare. cad.
2. Quòd agnoscunt, bona opera nõ esse absolutè & simpliciter omnibus salvandis necessaria cad.
Argum. Adverf. 1. Si promissio vitæ æternæ est conditionata, utique necessarium est implere conditionem, si quis velit salvus fieri. Sed illud. E. & hoc. 1517
2. Ebr. 10. v. 36. Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. cad.
3. 1. Tim. 2. v. 15. Salvabitur mulier per generationem filiorum, si permanserit in fide, dilectione & sanctificatione cum sobrietate. cad.
4. Phil. 2. v. 12. Cum timore & tremore operamini salutem vestram. cad.
5. 2. Cor. 7. v. 10. Quæ secundum Deum est tristitia, pœnitentiam in salutem stabile operatur cad.
6. 2. Corinth. 4. v. 17. Id quod in præsentia est momentaneum & leve tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur. 1518
7. Roman. 8. v. 13. Si Spiritu actiones carnis mortificaveritis, vivetis. cad.
8. Roman. 10. vers. 10. Corde creditur ad justitiam, ore fit confessio ad salutem. cad.
9. Matt. 25. v. 34. Venite, possidete regnum &c. escurivi enim & dedistis mihi cibum &c. cad.
10. Iacob. 1. v. 25. Qui perspexerit in legem perfectam libertatis & permanserit in ea, non auditor obliviosus factus, sed factor operis, hic beatus erit in facto suo. cad.

CAP. VII. De norma bonorum operum. cad.

Thesis I. Evangelium propriè & specificè acceptum non est doctrina operum, nec Christus in officio suo Mediatorio non est novus legislator. cad.
Ἔκθεσις. cad.
Antithesis. 1519
Nostræ sententiæ confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, Evangelium propriè & specificè acceptum esse lætum nuntium de gratuita peccatorum remissione per Christum. 1520
2. Quòd quidam agnoscunt, Christum in officio suo Mediatorio non esse novum legislatorem, sed potius legis impletorem. cad.
3. Quòd quidam agnoscunt, Christum in N. T. non promulgasse nova perfectionis consilia. cad.
Argum. Adverf. 1. In Evangelio continentur leges propriè dictæ, ut patet ex Matth. 5. cad.
2. Ioh. 13. v. 34. Mandatum novum do vobis, ut diligatis vos invicem, sicut dilexi vos, ut & vos diligatis invicem. Ergò Christus novas dedit leges. 1521
3. Roman. 2. v. 16. In die, cum judicabit Deus occulta hominum secundum Evangelium meum. cad.
4. Evangelii promissiones sunt conditionatæ. Mat. 19. v. 17. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. Luc. 10. v. 28. hoc fac & vives. cad.
Thesis II. Lex Dei est perfecta bonorum operum norma, ac proinde ἀυτάρκεια sive cultus electitii, ac opera ex bona tantum intentione suscepta, Deo minimè probantur. cad.
Ἔκθεσις. cad.
Antithesis. cad.
Nostræ sententiæ confirmatio. cad.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, Scripturam esse perfectam. 1522
2. Quòd quidam agnoscunt, cultus electitios Deo non probari, cad.
3. Quòd quidam agnoscunt, traditiones ἀνθρώπων esse repudiandas. cad.
4. Quòd agnoscunt, ἐθελοθρησκείας ab Apostolo Col. 2. v. 23. improbari. cad.
5. Quòd agnoscunt, cultum Novi Testamenti esse spiritualem, non alligatum certo loco, nec in externis Cæremoniis consistere. cad.
Except. Adverf. ad argument. ex Roman. 14. v. 23. fidem sumi pro conscientia, ut sensus sit, peccatum esse id omne, quod fiat contra conscientiam. cad.
Argum. Adverf. 1. Abel & reliqui Patriarchæ obtulerunt Deo sacrificia absque expresso quodam mandato, quæ tamen Deo placuerunt. cad.
2. Ps. 54. v. 8. Voluntariè sacrificabo tibi. 1523
Thesis III. Legem Dei ne renati quidem perfectè in hac vita implere possunt. cad.
Ἔκθεσις. cad.
Antithesis. cad.
Nostræ sententiæ confirmatio. cad.
Eidem suffragantur. 1. Quòd quidam agnoscunt, legem in hac vita non posse perfectè à nobis impleri, 1524
2. Quòd præceptum dilectionis ita explicant, ut ejus completionem perfectam in hac vita impossibilem esse ex ea deduci possit. cad.
3. Quòd agnoscunt, in renatis adhuc superesse peccata, quamdiu in hujus vitæ ergastulo concludantur. 1525
4. Quædam hypotheses Adversariorum. 1527
Except. Adverf. 1. Ad dictum Psalm. 143. v. 2 Non intres in judicium cum servo tuo, quia non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens, ex quo probavit: neminem justificari ex lege, ac proinde etiam neminem servare legem. excip. cad.
1. Sensum esse, quòd nullus hominum in conspectu Dei justus sit justitia perfecta, quæ ut Dei stet in hac vita hominum non est. cad.
2. Homines alios vivere in Adamo & peccatores esse, in aliis Christum vivere & de illis, non de his verum esse Psalmi dictum. cad.
2. Ad argument. à perfectione caritatis in lege requisita excip. Præceptum hoc non esse obligatorium, sed informatorium. cad.

Argu-

Arg. Adv. 1. Deuteron. 30. v. 11. Mandatũ, quod ego præcipio hodiè tibi, non est supra te. 1528
2. Marc. 10. v. 21. dicit juvenis de præceptis legis: Hæc omnia servavi à juventute meâ; quem Christus aspexit & dilexit, ut edisse debebat, nisi verum fassus fuisset. ead.
3. Scriptura docet, quosdam fuisse perfectos in hac vita. Gen. 6. v. 11. cap. 17. v. 1. Matth. 5. v. 48. c. 19. v. 21. Phil. 3. v. 15. 1. Ioh. 4. v. 12. ead.
4. Gal. 5. v. 23. Adversus eos, qui edunt fructus Spiritus, non est lex. ead.
5. Qui justi sunt, sicut Christus, perfectè justi sunt, & per conseq. implent legem. At renati justi sunt, sicut Christus 1. Ioh. 3. v. 7. Ergò. ead.
6. 1. Ioh. 3. v. 9. Qui ex Deo natus est, non peccat, hinc: Qui non peccat, non prævaricatur sed legem impiet. At nati ex Deo non peccant. Ergò. ead. seq.
7. 2. Petr. 1. v. 10. Studete vocationem & electionem vestram firmã facere per bona opera, quia hæc facientes, non peccabitis unquando. 1505
8. Si lex esset impossibilis, sequeretur, Deũ crudeliter cum hominibus renatis agere, cũ leges ferret, quas sciret à nemine observandas. ead.
9. Doctrina de impossibili implectione legis præbet occasionem peccandi. ead.
CAP. VIII. De perfectione & merito operũ. ead.
Thesis I. bona opera renatorum in hac vita non sunt perfecta, nec ab omni labe peccati adhærentia pura. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 1530
Eidem suffragantur, 1. Quòd quidam agnoscunt, bona opera renatorum esse imperfecta & immunda, ac proinde coram severo Dei judicio non posse consistere. ead.
2. Quòd quidam agnoscunt, legem Dei non posse in hac vita perfectè impleri. 1531
3. Quòd agnoscunt, renatis in hac vita adhuc peccata adhærere. ead.
4. Quidam hypotheses Adversariorum, ead.
Argum. Adverſ. 1. Iob. 3. v. 9. Omnis, qui ex Deo natus est, non peccat. Si non peccat. E. op. ejus sunt perfecta & carent peccato. 1533
2. Psalm. 7. v. 9. Judica me, Domine, secundum justitiam meam, & secundum innocentiam super me. Psal. 17. v. 1. Exaudi, Domine, justitiam meam. Psalm. 18. v. 21. Retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam &c. ead.
3. 1. Cor. 3. v. 12. Si quis superædificat supra fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam, unius cujusque opus quale sit, ignis probabit. ead.
4. Multa sunt persuasiones in Scriptura, quibus admonemur, ne unquam peccemus. Ioh. 5. v. 14. Nolo amplius peccare. 1. Corinth 15. v. 34. Exigilate justè & nolite peccare. 1. Ioh. 2. v. 1. Hæc scribo vobis, ut non peccetis. ead.
Thesis II. Bona opera renatorum verè & propriè loquendo, non sunt vitæ æternæ meritoria ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. 1535
Eidem suffragantur, 1. Quod quidam agnoscunt, bona opera non esse propriè dicta merita vitæ æternæ. 1535
2. Quòd quidam agnoscunt, bona opera renatorum non esse perfecta & pura. 1542
3. Quòd quidam agnoscunt, fidem solam justificare. ead.
4. Quòd quidam agnoscunt, neminem posse per sua opera pro peccatis vel peccatorum pœnis satisfacere. ead.
5. Quidam hypotheses Adversariorum. ead.
Dissensiones Adversariorum. 1544
Exceptiones Adverſ. 1. Ad argument. ex Luc. 17. v. 10. Cum omnia feceritis &c. dicite, servi inutiles sumus, excip. Christum non dixisse, cum omnia fecerit, servi inutiles estis; sed dicite, servi inutiles sumus, ubi vult, nos de bonis post beneficia humiliter sentire. 1546
2. Ad argum. ex Esa. 55. v. 1. Omnes sitientes &c. venite, emite absque argento & absque pretio vinum & lac, excip. per vinum & lac non gloriam sempiternam, sed gratiam hujus temporis significari. 1548
3. Ad argument. ex Ephes. 2. v. 8. gratia salvati estis per fidem & hoc non ex vobis. Dei donum est, non ex operibus ne quis glorietur, excip. ejusdem de salute prima, quæ sine meritis datur, non autem de secunda, quam Deus per gratiam suam dederit nobis tam mereri, ead.
4. Ad argument. exparabolam Matth. 20. v. 1. & seqq. ubi inæqualiter laborantibus æqualia dantur præmia, ac proinde non ex merito, sed ex gratia, excip. nullam hic esse inæqualitatem operarum. ead.
5. Ad argument. à salute infantum petitum, excip. infantes solis Christi meritis; adultos & Christi & suis meritis salvari. ead.
6. Ad argum. exillis Scriptura locis, ubi negatur condignitas vel proportio inter opera nostra & vitam æternam, utpote præmium infinitum, excip. opera nostra fortiri quandam infinitatem ex gratia Dei, merito Christi, & operatione Spiritus S. ead.
Argum. Adverſ. pro nomine meriti. 1. Eccles. 16. v. 14. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum. ead.
2. Ebr. 13. v. 10. Beneficientiæ & communionis nolite oblivisci, talibus enim hostiis promeretur Deus. 1549
Argum. Adverſ. pro meritis operum. 1. Vita æterna nominatur merces, Matthæi 5. v. 12. cap. 20. v. 8. Ergo redditur meritis operum. ead.
2. Esai. 40. vers. 10. Ecce merces ejus cum ipso. 1550
3. Jerem. 31. v. 16. Est merces laboribus tuis. ead.
4. Matth. 20. v. 2. Per denarium diurnum significatur vita æterna, ut communi consensu Patres docent illa verò vocatur merces. ead.
5. Deus dicitur redditurus unicuique secundum opera, Psalm. 61. v. 13. Matth. 16. v. 27. Luc 6. v. 38. Rom. 2. v. 5. & 6. 1. Corinth. 3. v. 8. Galat. 6. v. 8. Apoc. 22. v. 12. ead.
6. Ipsa ratio, cur vita æterna detur, in operibus ponitur, Matth 25. v. 34. Apoc. 7. v. 14. 1551
7. Præmium boni operis ex justitia dicitur esse reddendum. 2. Thess. 1. v. 4. 6. & 7. 2. Timoth. 4. v. 7. & 8. Eccl. 6. v. 8 Iacob. 1. v. 12. Apoc. 2. v. 10. Prov. 19. v. 17. 1. Cor. 9. v. 24. 2. Tim. 1. v. 12. ead.
8. Vita æterna est promissa bonis operibus, Matth. 19. v. 17 & 25. 1. Tim. 4. v. 8. Iacob. 1. v. 12. 1552
9. Pii dicuntur digni vita æterna, Luc 20. 2. Thess. 1. Apoc. 3. Sap. 3. Ut dignum esse præmio, & mereri præmium idem sunt. Luc 10. v. 7. Dignus est operarius mercede sua. ead.
10. Deus dicitur justus judex & non acceptor personarum, Act. 10 v. 34. Roman. 2. v. 11. Galat 2. v. 6. 1. Petri 1. v. 17. ead. seq.
11. Luc. 1. v. 48. Maria commendat humilitatem suam, quòd per eam mater Messiæ promeruerit. 1553
12. Luc. 11. vers. 41. Date eleemosynam, & ecce omnia vobis erunt munda. Ergo eleemosyna meretur remissionem peccatorum, vel certè pœnæ relaxationem. ead.
13. 2. Cor. 4 v. 17. Id, quod in præsenti est momentaneum & leve tribulationis nostræ, supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur, Ergo passiones nostræ sunt meritoriæ. 1554
14. Galat. 6. v. 8. Qui seminaverit in Spiritu, de Spiritu metet vitam æternam. Ergò bona opera sunt causa vitæ æternæ. ead.
15. 1. Timoth. 2. vers. 15. Salvabitur mulier per filiorum generationem, si manserit in fide. ead.
16. Coloss. 3. v. 14. Caritas est vinculum perfectionis. 1555
17. Sir. 18. v. 22. Ne verearis usque ad mortem justificari. Ergò justificatus per infusam gratiam justificatur usque ad mortem per operum merita. ead.
18. Malis operibus debetur mors æterna, Ergò etiam bonis operibus vita æterna ex debito reddenda. ead.
19. Negatis operum meritis labefactatur fundamentum bonorum æternorum ead.
20. Ubi promissio, ibi obligatio; ubi obligatio, ibi debitum; ubi debitum, ibi jus; ubi jus, ibi verò justitia. Ergò Deus mercedem debet ex justitia. & per conseq. ex merito. 1556
21. Patres merita operum docent. ead.
Thesis III. Fiducia non ejicienda in propriis meritis collocanda. 1557
Exposit. ead
Antithesis, ead.
Nostra sententia confirmatio. 1558
Eidem suffragantur. 1. Quod quidam agnoscunt bona opera renatorum nec perfecta, nec pura, nec mundo, nec vitæ æternæ meritoria esse. ead.
2. Quòd quidam docent, non esse fiduciam salutis in opera collocandam, ead.
3. Quòd in praxi fiduciam salutis in operibus collocare quidam noluerunt. 1559
4. Quædam hypotheses & assertiones recentiorum scriptorum Pontificiorum. 1563
Argum. Adverſ. 1. Tob. 4. v. 12. Fiducia magna erit coram Deo eleemosyna omnibus facientibus eam. Ergò fiducia coram Deo licitè collocari potest in eleemosyna facta. 1564
2. Iob. 7. v. 2. Vita hominis est super terram, sicut dies mercenarii. vers. 3. Sicut enim mercenarius præstolatur finem operis sui: sic & ego habui menses vacuos & noctes laboriosas enumeravi mihi. ead.
3. Matth. 9. v. 22. Confide filia, fides tua salvam te fecit. 1565
4. Pii memmerunt apud Deum operum suorum, Esa. 38. v. 3. Esth. 14. v. 15. 2. Tim. 4. v. 7. ead.
Thesis IV. Non debemus intuitu mercenario per operum merita obtinenda bona opera facere. ead.
Exposit. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur quædam hypotheses Adversariorum. 1566
Appendix hujus articuli, in qua continentur.
I. Querelæ. Conqueruntur Adversarii, per calumniam sibi tribui. 1. Quòd per solum liberi arbitrii vires legem implere posse statuunt. ead.
2. Quòd statuant fidem implicitam, qualis fuit carbonarii, qui interrogatus, quid crederet, respondit se credere, quod credit Ecclesia; & Ecclesiam credere, quod ipse. 1567
3. Quòd homo possit mereri gratiam justificationis; quodque non credant, gratis propter Christum & ipsum meritum contingere peccatorum remissionem. ead.
4. Quòd dubitationem propugnent. ead.
5. Quòd fiduciam suam in propria opera & sanctitate collocent, & non in Dei gratia & misericordia; nec in fide in Iesum Christum ex hac vita decedant, 1568
II. Calumniæ.
1. Generales. Tribuunt nobis. 1. Quòd cum Iovinianis decemamus, omnes justos æqualiter esse justos. ead.
2. Quòd negemus operum necessitatem. ead.
3. Hæresin Simonis & Eunomii, propter negatam bonorum operum necessitatem. ead.
4. Quòd statuamus, nullam esse in nobis veram actualem justitiam. ead.
5. Quòd statuamus, sola fide illa, quæ credimus, peccata esse remissa, homines justificari. 1569
6. Quòd non agnoscamus in justificatione ullam mutationem interiorem. ead.
7. Quòd statuamus, applicationem promissionum Evangelicarum per fidem ita comparatam esse, ut discussa ex animo omni dubitatione, certò quisque persuasum habeat, sibi remissa esse peccata; & adeò quidem persuasum, ut si vel parum dubitet, aut erubescat, ne forte non sit justificatus, is non ad Deum sed ad Diabolum pertineat. ead.
8. Quòd contendamus, justificationem propriè in sola imputatione justitiæ Christi sitam esse. ead.
9. Quòd prædicemus hanc ab omni pietate remotam fiduciam. ead.
10. Quòd 22. opiniones de Justificatione foveamus, ead.
11. Quòd non aliam ob causam imputativam obedientiæ Christi justitiam defendamus, quam ut homines alias ad malum propensi, virtutibus operam non darent. ead.
12. Quòd statuamus, propter fidem imputari bonum Christi justitiam. ead.
III. Specialis. 1. Quod Lutherus graviter erret, scribendo in sermone de nativit. Mariæ, Summus pares matri Dei; & aquè, anceps, sicut illa, nisi quòd non præsumpsisse Dei matrem, sicut illa fuit. ead. seq.
2. Quòd Chemnitius in formatione sana de canonica formali justificationis loquatur impropriè, ut confundere possit causam formalem cum meritoria. 1570
III. Opiniones erroneæ & absurdæ. 1. Credentes ea ipsa, quæ credunt, non esse Dei filios, sed fieri eosdem, si renascantur ex aqua & Spiritu. ead.
2. Esse, qui habent fidem sine caritate, eorum quidem Christum comprehendere, sed malè eum præcedere. ead.
3. Præcepta. Non occides & non furaberis, nihil aliud imperare, nisi voluntariam occisionem externi operis hominis & furti, ead.

4. *Non teneri hominem aliter summe diligere Deum, quoties de Deo cogitat, ac assistere habitualem dilectionem.* ead.
5. *Absurdissimum esse, hominem justum, cum unum aliquod peccatum veniale commisit, esse vere ac perfecte legis prævaricatorem, ac reum omnium cæterarum mandatorum.* ead.
6. *Fidem non esse causam instrumentalem justificationis.* ead.
7. *Ut mors est stipendium peccati sic vitam æternam esse stipendium justitiæ.* ead.
8. *Posse nos facere plus quam debemus, si consideremus legem à Deo nobis impositâ, proinde posse nos facere plus, quam revera tenemur.* ead.
9. *Fidem certitudinem & veram in essentia unam & eandem esse cum illa, quæ justificat.* ead.
10. *Christum ea lege coronam vitæ æternæ nobis obtinuisse, ut & nos operam nostram cum operibus ejus & operacum operibus faciemus.* ead.
11. *Justificationem non esse solam peccatorum remissionem, sed & sanctificationem & renovationem interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiæ & donorum, unde homo ex injusto fit justus.* ead.
12. *Opera justorum conservare gratiam Dei in animo.* ead.
13. *Præcepta secundæ tabulæ posse impleri absque Dei gratia.* ead.
14. *Præcepta Dei non obligare ad finem præceptorum, caritatem, sed solum ad actum inclusum in præcepto.* ead.
15. *Illum non esse hæreticum, si fide implicita salutem quis opinaretur, Patrem majorem, vel priorem Filio, vel res personas ab invicem localiter distare.* 1571
16. *Opera esse necessaria ad salutem, ac neminem salvari posse, nisi qui legem observarit.* ead.
17. *Quoad allegoricum sensum posse tantum per semen contritum caput serpentis, Christum intelligi, non vero per Historicum & immediatum.* ead.
18. *Si aliquem quis cogeret, ut quid faceret contra fidem & religionem, interim tamen posse habere fidem.* ead.
19. *Fidem formari per caritatem.* ead.
20. *Bona opera divinitatem aliquam in se habere.* ead.
21. *In corporibus Virginum, Martyrum & Doctorum fore insignia quædam, quibus hujusmodi aureolas in anima habere præ se ferrent; ac Virgines coronam albam; Martyres rubeam; Doctores viridem gestaturas.* ead.
22. *Non per verbum ordinarie homines converti, nec esse instrumentum, quo datur Spiritus Sanctus.* ead.
23. *Deum non esse diligendum in summo gradu intensive sed appretiative.* ead.
24. *Hominem Christianum à Spiritu Sancto merè, non debere nec posse esse certum, an bonus vel malus Spiritus in corde suo operetur.* ead.

ARTICVLVS XXIV. ET VLTIMVS, DE BONIS OPERIBUS IN PARticulari.

CAP. I. *De horis Canonicis.* ead.
Thesis. Horæ Canonicæ non sunt essentialis & necessaria pars cultus divini. ead.
Extrema. ead.
Antithesis. 1572
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quod quidam agnoscunt, horas Canonicas longè post Apostolorum tempora institutas. ead.
2. *Quòd quidam agnoscunt, in primitiva Ecclesia præsente populo & concinente officium psallendi fuisse administratum.* 1573
3. *Quòd agnoscunt, à gentilibus originem certarum horarum precib. consecrandarum prosluxisse.* ead.
4. *Quòd ex Judaismo originem horarum Canonicarum deducunt.* ead.
5. *Quòd quidam abusus, quin horarum Canonicarum officium irrepserunt, taxant.* ead.
6. *Quòd ipsosmet Canonicos ad psallendi officium astrictos esse agnoscunt.* 1574
7. *Quòd quidam devotionem majorem in illis, qui horas Canonicas observant, requirunt.* ead.
8. *Quòd de numero horarum Canonicarum inter se dissentiunt.* ead.
Argum. Adverf. 1. Psal. 119. v. 164. Septies in die laudem dixi tibi. 1575
2. *Provocamus ad Patres.* ead.

CAP. II. *De Jejunio.* ead.
Thesis I. Jejunium non consistit in ciborum delectu

crimine, sed in plenaria cibi potusve abstinentia, proinde prohibitio ejus carnium fuit opinione necessitatis, cultu ac meritis improbanda. ead.
Extrema. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, jejunium esse plenariam à cibo & potu abstinentiam. 1576
2. *Quòd quidam reprehendunt absurdam opinionem, qua jejunare putant, qui à carnibus abstinent, interim vino, piscibus, condimentis liberalius utuntur.* ead.
3. *Quòd quidam agnoscunt, in Novo Testamento nullum cibi genus esse sub opinione necessitatis prohibendum.* 1577
4. *Quòd novitatem hujus instituti de discrimine ciborum ipsimet non dissentiunt.* 1579
5. *Quòd discrimen ciborum ex legibus Levitici & Veteris Testamenti Cæremonis (quas in Novo Test. abrogatas esse asseri nequeunt) imò etiam ex corrupto Judaismo probant.* ead.
6. *Quòd agnoscere coguntur, apud gentiles & hæreticos abstinentiam à certis ciborum generibus religionis causa usitatam fuisse.* ead.
7. *Quòd agnoscunt, vinum æquè, si non magis, accendere carnis concupiscentias.* ead.
8. *Quòd agnoscunt, jejunium in delectu ciborum consistens, à Telesphoro Papa primum fuisse introductum.* ead.
9. *Mira in delectu ciborum varietas.* ead.
Exceptio Adverf. Ad locum Apostolicum 1. Tim. 4. v. 3. & seqq. Excip. Apostolum perstringere Tatianos, Marcionistas, & Manichæos, qui existimabant, cibos esse immundos, ead. seq.
Argum. Adverf. 1. Delectus ciborum habet auctoritatem in lege Naturæ. Genes. 2. v. 17. primis parentibus fructus ligni scientiæ boni & mali prohibetur: nec reliqua cibaria, sed tantum herbæ aut arborum fructus ipsis concessa. Gen. 1. v. 29. quæ prohibitio duravit usque ad diluvium, Genes. 9. v. 3. 1580
2. *In lege scripta delectus ciborum Deo placuit: Numer. 6. v. 3. Judic. 13. v. 4. Deuter. 16. v. 3. 1. Reg. 19. v. 6. Dan. 1. v. 8. cap. 10. v. 3.* ead.
3. *Johannis Baptistæ vita fuit perpetuum jejunium, & ab omni cibo & potu abstinuit, præterquam à locustis & melle sylvestri, Matth. 3. v. 4.* ead.
4. *Aller. 21. v. 24. Paulum à vino sibi penitus temperavit, quia una cum Nazaræis in templo omnia exhibuit officia.* ead.
5. *Aller. 15. v. 29 prohibent Apostoli cum sanguine & suffocatorum.* ead.
6. *Rom 14 v. 21. Bonum est, non comedere carnes, nec libere vinum.* ead.
Thesis II. Jejunium Quadragesimale non est à Christo vel Apostolis institutum, proinde non est observatu simpliciter necessarium. 1581
Extrema. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragatur. 1. Quòd quidam agnoscunt, jejunium Quadragesimale, quatuor temporum & feriæ sextæ non a Christo, vel Apostolis, sed ab Ecclesia, vel, quod ipsi idem est, à Pontifice esse institutum. 1582
2. *Quod quidam improbant leges jejuniorum ad certum tempus præscriptorum.* 1583
3. *Quòd agnoscunt, jejunium esse speciem quandam inediæ & afflictionis.* ead.
4. *Quòd jejunium quatuor temporum ex Judaismo deducunt.* ead.
5. *Quòd agnoscunt, jejunium quatuor temporum ex Ethnicismo originem traxisse.* 1584
6. *Quòd agnoscunt, in Apostolica & Apostolicæ Virtus Ecclesia fuisse magnam jejuniorum Varietatem.* ead.
7. *Quòd quidam improbant rigidiorem jejunii Quadragesimalis exactionem.* 1585
8. *Quòd quidam agnoscunt, jejunium spirituale fructuosius jejunio præferendum esse.* ead.
9. *Quòd perpetuam temperantiam jejunio temperatio præferendam esse docent.* ead.
10. *Quòd frivolis rationibus jejuniorum leges probant.* 1586
11. *Quòd inter se non conveniunt de Quadragesimæ & aliorum jejuniorum institutione.* ead.
Argum. Adverf. 1. Christus suo exemplo jejunium Quadragesimale nobis commendavit. Matth. 4. ead.
2. *Aller. 27. v. 9. Jejunium 10. mensis describitur.* ead.
3. *Telesphorus jejunium Quadragesimale instituit, teste Eusebio in Chronico. Est antiquissimum.* 1587
4. *in Canone Apostolico 63. stabiliter Quadragesimale jejunium.* ead.
5. *Urgent locum Hieronymi Epist. ad Marcellam. Nos unam Quadragesimam secundum traditionem Apostolorum toto anno, tempore nobis congruo, jejunamus. Montanista verò in anno faciunt Quadragesimas, quasi tres passi sint Salvatores.* ead.
Thesis III. Jejunium non est meritorium, nec satisfactorium. ead.
Extrema. ead.
Antithesis. ead.
Nostra sententia confirmatio. ead.
Eidem suffragantur. 1. Quotquot in genere negant, bona opera esse meritoria vere & propriè sic dicta. ead.
2. *Quotquot in genere negant, nostris operibus ac passionibus pro peccatis vel peccatorum pœnis nos posse satisfacere.* ead.
3. *Quotquot in specie negant, jejunium esse opus meritorium ac satisfactorium.* ead.
4. *Quòd agnoscunt, parcitatem in cruce & mortificationem vitiosorum carnis affectuum externo jejunio longissimè esse præferendam.* 1588
5. *Quòd agnoscunt, jejunium referendum esse ad corporales exercitationes, de quibus Apostolus pronunciat, quòd parum prosint 1. Tim. 4 v. 8.* 1589
6. *Quòd agnoscunt, jejunium destiturum aliis virtutibus parum vel nihil valere.* ead.
7. *Quòd agnoscunt, jejunium religiosi cultus causa susceptum Ethnicorum more observari.* ead.

Appendix hujus articuli, in qua continentur
I. *Querelæ. Conqueruntur Adversarii, per calumniam sibi tribui. 1. Quòd discrimen ciborum & similes traditiones humanas statuant opera utilia ad promerendam remissionem peccatorum.* ead.
2. *Quòd constitutionibus hominum obruant præcepta Dei.* ead.
3. *Quòd impossibiles constitutiones hominibus servandas imponant.* ead.
4. *Quòd Augustini auctoritas falsò ab August. Confess. jactis ipsis opponatur.* 1590
II. *Calumniæ.*
1. *Generales. Tribuunt nobis. 1. Quòd cum Arrianis hæresin negemus, statas jejunia esse celebranda.* ead.
2. *Quòd cum Jovinianis negemus, jejunium esse meritorium.* ead.
3. *Quod simus hostes jejuniorum.* ead.
4. *Quod fide specialiter tollamus è medio orationem.* 1591
5. *Quod, dum preces vernacula lingua populo exhibemus, ipsum ab omni precandi studio & devotione avertamus.* ead.
6. *Quod fidem specialem in precibus requirendo conditionem plane impossibilem ad impetrandum ponamus, & per hoc nihil omnino orationi relinquamus.* ead.
7. *Quòd omnem orationem tanquam rem inutilem, penitus rejiciamus.* ead.
II. *Speciales. 1. Quòd Lutherus impie docuerit, neminem posse Dominicam orationem recitare, nisi simul maledicat.* ead.
2. *Quòd Chemnitius falsò asserat, Papam Calixtum instituisse quatuor temporum jejunia.* 1592
III. *Opiniones absurdæ & erroneæ. 1. pro iis, qui obstinato animo sunt in malo, orandum esse; pro hæreticis & schismaticis non esse publicè orandum.* ead.
2. *Mœrem non esse improbandum, quo vidua propinquitate personæ post obitum viri causa luctus domi se continet ad annum.* ead.
3. *Vi licere æquivocatione & jurare secundum mentem suam contra mentem judicis.* ead.
4. *Hominem proferentem verbum contumeliosum, vel etiam blasphemiam, non ex plena deliberatione aut ira, non mortaliter peccare.* ead.
5. *Pollutionem ob finem bonum factam, non esse peccatum.* ead.
6. *Propterea à carnibus abstinendum esse, quia Deus maledixit terræ.* ead.
7. *Quasdam cibos esse immundos & execrabiles.* ead.
8. *Orationem esse bonum quid meritorium.* ead.
9. *Non præceptum esse à Deo, ut proximis ignoscamus.* ead.
10. *Eleemosynas esse opera meritoria & satisfactoria.* ead.

11. *Superfluas epulas sine peccato retineri non posse, sed necessitate mandati eas pauperibus erogandas esse.* ead.
12. *Ad mortem usq; jejunandum esse.* ead.
13. *Jejunium in septimanam Pentecostæ incidens, esse jejunium lætitiæ & exultationes, non mœroris & afflictionis.* 1593
14. *Cum jejunio consistere posse, si quis bis de die comedat, ac prandium cœnæ conjungat.* ead.
15. *Psychicos esse hæreticos.* ead.
16. *Jejunium non violare potum aquæ aut vini, & alia, quæ vel per modum medicinæ, vel prægustationis, vel consuetudinis sumuntur.* ead.
17. *Ex carnibus alimentum ferinum esse & bestiis convenions.* ead.
18. *Fide in unum Deum (hominem nondum regenitum) orare & impetrare posse fidem, qua Jesum Filium Dei & promissum Messiam esse credant.* ead.
19. *Laicos vix pro semetipsis, nedum pro aliis Deo preces offerre posse.* ead.
20. *Ritum precandi versus Orientem Solem ex gentilismo sumsisse.* ead.
21. *Deum non accipere juramentum, sicut ille, cui juratur, sed potius, sicut qui jurat, intelligis.* 1594
22. *Deo gratas esse & virtutem impetrandi habere preces privatim & quovis idiomate fusas, licèt ab orante non intellectas.* ead.
23. *Adver, arii conjugium orationi.* ead.
24. *Multitudine orationum nos posse satisfacere.* ead.
25. *Solennes processiones & supplicationes in Patrum usitatas, quæ à gentilibus originem duxere, esse approbandas.* ead.
26. *Ecclesiam non peccare, dum propter sanctorum merita precatur exaudiri.* ead.

INDEX
LOCORUM SCRIPTURÆ, TUM AB OBJECTIONIBUS, TUM EXCEPTIONIBUS PONTIFICIORUM IN IV. HISCE TOMIS VINDICATORUM.

GENESIS.

Cap. 1. v. 29. *Dedi vobis omnem herbam & universa ligna, ut sint vobis in escam.* p. 1580
Cap. 2. v. 17. *De ligno scientiæ boni & mali ne comedas.* ead.
Cap. 3. v. 8. *Cum audissent vocem Domini deambulantis in Paradiso.* 1274
v. 15. *Conteret ipse caput tuum.* 1399
v. 19. *Pulvis es & in pulverem reverteris.* 1374
v. 24. *Et collocavit ante Paradisum voluptatis Cherubin & flammeum gladium.* 1412
Cap. 4. v. 7. *Sub te erit appetitus ejus, & tu dominaberis illi.* 1446
v. 8. *Et dixit Cain ad Abel fratrem suum.* 373
v. 26. *Iste cœpit invocare nomen Domini.* 871
Cap. 5. v. 3. *Genuit filium ad imaginem & similitudinem suam.* 1383
Cap. 6. v. 3. *Non permanebit Spiritus meus in homine.* 373
v. 9. *Noe vir justus atq; perfectus.* 1528
Cap. 8. v. 7. *Et non revertebatur.* 372
v. 11. *Portans ramum olivæ virentibus foliis in ore suo.* 1381
Cap. 9. v. 3. *Omne, quod movetur & vivit, erit vobis in cibum.* 1580
v. 6. *Ad imaginem quippe Dei factus est homo.* 1383
Cap. 14. v. 18. *Melchisedech Rex Salem proferens panem & vinum; erat enim Sacerdos Dei altissimi.* 1210
Cap. 15. v. 15. *Tu ibis ad patres tuos.* 490
v. 17. *Apparuit clibanus fumans, & lampas ignis transiens inter divisiones illas.* 917
Cap. 17. v. 7. *Ut sim Deus tuus & seminis post te.* 1094
v. 4. *Masculus, cujus præputii caro non circumcisa fuerit, delebitur.* ead.
Cap. 24. v. 62. *Isaac egressus in agrum, ut oraret.* 917
Cap. 37. v. 35. *Descendam lugens ad filium meum in infernum.* 490
Cap. 47. v. 21. *Præter terram Sacerdotum.* 871
v. 29. *Non sepelias me in Ægypto.* 917. 1037
Cap. 48. v. 16. *Angelus, qui eruit me de cunctis malis, benedicat pueris istis.* 1010
Invocetur super eos nomen meum. ead.
Cap. 49. v. 10. *Non auferetur sceptrum de Juda.* 374
v. 16. *Fiat Dan coluber in via.* 616
Cap. 50. v. 24. *Asportate ossa mea vobiscum de loco isto.* 917. 1037

EXODUS.

Cap. 1. v. 21. *Quia timuerunt obstetrices Deum, ædificavit eis domos.* 329
Cap. 2. *Alium quos genuit, & vocavit nomen ejus Eliezer.* 373
Ca. 3. v. 5. *Loci, in quo stas, terra sancta est.* 1058
Cap. 12. v. 11. *Renes vestros accingetis.* 839
Cap. 18. v. 13. *Altera die sedit Moyses.* 116
Cap. 19. v. 15. *Ne appropinquetis uxoribus vestris.* 839
Cap. 20. v. 3. *Non facies tibi sculptile.* 1054
Cap. 22. v. 20. *Qui immolat dijs, occidetur.* 296
C. 28. v. 30. *Penes autem in rationali judicii Doctrinam & Veritatem.* 110
Cap. 32. v. 13. *Recordare, Domine, Abraham, Isaac & Israel.* 1011

LEVITICUS.

Cap. 5. v. 5. *Agat pœnitentiam propter peccato.* 1274.
Cap. 13. v. 2. *Adducetur ad Aaron Sacerdotem, & ad unum filiorum ejus.* 1274
Cap. 17. v. 10. *Si comederit sanguinem, obfirmabo faciem meam contra animam illius.* 27

NUMERUS.

Cap. 6. v. 2. *Voluerint se Domino consecrare.* 875
v. 3. *A vino & omni, quod inebriare potest, abstinebunt.* 1580
Cap. 14. v. 43. *Gladio corruetis, eò quòd nolueritis acquiescere Domino.* 1445
Cap. 21. v. 14. *Unde dicitur in libro bellorum Domini.* 431

DEUTERONOMION.

Ca. 8. v. 2. *Ut te affligeret, atq; tentaret, & nota fierent, quæ in animo versabantur tuo.* 1446
Cap. 13. v. 3. *Tentat vos Dominus Deus vester, ut videat, si diligatis eum toto corde.* ead.
v. 5. *Propheta ille, aut fictor somniorum occidetur.* 296
Cap. 16. v. 3. *Septem diebus comedes absque fermento.* 1580
Cap. 17. v. 9. *Venietisque ad Sacerdotes.* 110. 117
v. 12. *Qui superbierit, nolens obedire imperio Sacerdotis, morietur.* 496. 628
Cap. 18. v. 20. *Propheta arrogantia depravatus, interficietur.* 296
Cap. 23. v. 17. Videtur deesse versiculus. 374
Cap. 25. v. 5. *Accipiet eam frater ejus.* 1158
Cap. 30. v. 11. *Mandatum hoc non supra te est, neq; procul positum.* 1445. 1528
Cap. 33. v. 9. *Qui dixerunt patri suo & matri, nescio vos.* 856
C. 34. v. 6 *Sepelivit eum in valle terræ Moab.* 1037

JOSUÆ.

Cap. 10. v. 13 *Nonne scriptum est hoc in libro justorum.* 434
Ca. 21. v. 39. *De tribu Ruben ultra Jordanem.* 374

JUDICUM.

Cap. 11. v. 30. *Et fecit ei sicut voverat, quia ignorabat virum.* 911
C. 13 v. 4. *Cave, ne bibas vinum aut siceram.* 1580
Cap. 18. v. 30. *Gerson fuit filius Mosis.* 374
Cap. 19. v. 2. *Quæ reliquit eum.* 374

I. SAMUELIS.

cap. 2. v. 6. *Dominus deducit ad inferos & reducit.* 918
v. 36. *Dimitte me obsecro ad unam partem Sacerdotalem, ut comedam buccellam panis.* 1196
cap. 21. v. 4. *Si mundi sunt pueri maximè à mulieribus.* 856
cap. 25. v. 29. *Erit anima Domini mei custodita, quasi in fasciculo viventium.* 918
cap. 28. v. 13. *Deos vidi ascendentes de terra.* 490
cap. 31. v. 13. *Jejunaverunt septem diebus.* 918

II. SAMUELIS.

c. 1. v. 18. *Sicut scriptum est in libro justorum.* 430
cap. 5. v. 8. *Proposuerat præmium.* 374

I. REGUM.

cap. 18. v. 40. *Apprehendite Prophetas Baal.* 296
cap. 19 v. 6. *Ecce ad caput tuum subcinericius panis & vas aquæ, comedit ergo & bibit.* 1580

II. REGUM

cap. 2. v. 15. *Adoraverunt eum præsentes in terram.* 1010
cap. 10. v. 25. *Percutite eos, nullus evadat.* 296
c. 13. v. 21. *Cùm tetigit ossa Elisæi, revixit homo.* 925
cap. 15. v. 5. *Percussit Dominus Regem & fuit leprosus.* 930
cap. 23. v. 20. *Et occidit universos Sacerdotes.* 296

I. PARALIPOMEN.

cap. 17. v. 13. *Ego ero ei in patrem.* 423

II. PARALIPOMEN.

c. 19. v. 20 *Iosaphat ad Sacerdotes sic locutus est.* 118
cap. 21. v. 2. *Filii Iosaphat Regis Juda.* 374
v. 12. *Allatæ sunt ei literæ ab Elia Propheta.* 1015
cap. 26. v. 7. *Et contra Ammonitas.* 374

EZRÆ.

cap. 7. v. 24. *Non habeatis potestatem imponendi super eos.* 851

JOB.

cap. 5. v. 1. *Voca, si quis est, qui tibi respondeat & ad aliquem sanctorum convertere.* 1011
cap. 7. v. 2. *Vita hominis est super terram, sicut dies mercenarii.* 1564
cap. 9. v. 21. *Etiamsi simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea.* 1511
cap. 33. v. 23. *Si fuerit Angelus loquens pro eo, unus de millib. mi erebitur ejus.* 1011
cap. 42. v. 8. *Ite ad servum meum Iob.* ead.

PSALMI.

Psal. 2. v. 7. *Dominus dixit ad me: Filius meus es tu.* 424
Psal. 5. v. 6. *Odisti omnes, qui operantur iniquitatem.* 1120
Ps. 6. v. 1. *Domine, ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me.* 958
Psal. 7. v. 9. *Judica me, Domine, secundum justitiam meam & secundum innocentiam super me.* 1133
Ps. 8. v. 6. *Gloria & honore coronasti eum.* 1375
Psal. 10. v. 15. *Quæretur peccatum ejus & non invenietur.* 1120
Psal. 13. Deesse videntur 8. versiculi. 827
Psal. 17. v. 1. *Exaudi justitiam meam.* 1532
Psal. 18. v. 21. *Retribuet mihi Dominus secundum justitiam meam.* 1133
Psal. 19. v. 5. *In omnem terram exivit sonus eorum.* 373. 745
v. 6. *In sole posuit tabernaculum suum.* 1183
v. 8. *Lex Domini perfecta.* 20.
v. 9 *Præceptum Domini lucidum.* 416
v. 13. *Delicta quis intelligit? ab occultis meis munda me.* 1514
Psal. 21. v. 17. *Foderunt manus meas* 373
v. 27. *Edent pauperes & saturabuntur, & laudabunt Dominum, qui requirunt eum.* 716
Ps. 24. v. 7. *Attollite portas principes vestras.* 490
Psal. 25. v. 10. *Universæ viæ Domini misericordia & veritas.* 1292
Psal. 34. v. 21. *Custodit Dominus omnia ossa eorum.* 1037
Psal. 37. v. 28. *Injusti punientur.* 374
Psal. 39. v. 12. *Si reprehensionibus pro iniquitate castigas quempiam, liquefacies, ut tineam desiderium ejus.* 919
Psal. 40. v. 7. *Sacrificium & oblationem noluisti.* 1054
Psal. 45 v. 8. *Odisti iniquitatem.* 1120
Unxit te Deus tuus. 433
v. 17. *Constitues eos Principes super omnem terram.* 1115
Psal. 49. v. 16. *Deus redimet animam de manu inferi.* 919
v. 21. *Homo, cum in honore esset, non intellexit.* 1375
Psal. 50. v. 18 *Si voluisset sacrificium, dedissem.* 1094
Psal. 54. v. 8. *Voluntariè sacrificabo tibi.* 1323
Psal. 61. v. 12. *Semel locutus est Deus.* 425
v. 13. *Tu reddes unicuique juxta opera sua.* 1550
Psal. 66 v. 12. *Transivimus per aquam & ignem, & eduxisti nos in refrigerium.* 919
Psal. 68. v. 19. *Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem.* 493
Psal. 71. v. 16. *Erit frumentum in terra in summis montium.* 1200
Psal. 84. v. 11. *Misericordia & veritas obviaverunt sibi.* 1292
Psal. 85. v. 14. *Eruisti animam meam ex inferno inferiore.* 919
Psal. 95. v. 10. *Dicite gentibus, quia Dominus regnavit.* 374
Psal. 99. v. 5. *Adorate scabellum pedum ejus.* 1017
Psal. 107. v. 14. *Reduxit eos de tenebris & umbra mortis.* 960
Psal. 119. v. 34. *Da mihi intellectum & servabor.* 417
v. 63. *Particeps ego sum omnium timentium te,* 1190

v.105. *Lucerna pedibus meis verbum tuum.* 416
v.109. *Anima mea in manibus meis semper.* 1446
v.164. *Septies in die laudem dixi tibi.* 1574
*Psal.*132.v.1. *Memento David & mansuetudinis ejus.* 1018
v.10. *Propter David servum tuum non avertas faciem Christi tui.* eod
*Psal.*139.v.17. *Mihi autem nimis honorificati sunt amici tui Deus.* 1012
*Psal.*143.v. *Non justificabitur in conspectu tuo omnis vivens.* 1527
*Psal.*149.v.5 *Exultabunt sancti in gloria.* 1016

PROVERBIA SALOMONIS.

*Cap.*6.v.20. *Ne dimittas legem patris tui.* 628
*Ca.*9.v 5. *Bibite vinum, quod miscui vobis.* 1162
*Cap.*19.v.17. *Fœneratur Domino, qui miseretur pauperis.* 1551
*Cap.*20.v.9. *Quis potest dicere, mundum est cor meum, purus sum à peccatis.* 1510
*Cap.*27.v.23. *Agnosce vultum pecoris tui.* 1277
*Cap.*28.v.14. *Beatus homo, qui semper est pavidus.* 1512

ECCLESIASTES.

*Cap.*4.v.14. *De carcere interdum quis egreditur ad regnum.* 960
*Cap.*9.v.1. *Nescit homo, utrum amore, an odio dignus sit.* 1510
v.6. *Mortui non habent ultra mercedem.* 956
*Cap.*12.v.11. *Verba sapientum sicut stimuli.* 117

CANTICUM CANTICORUM.

*Ca.*2.v.2. *Sicut lilium inter spinas, sic amica inter filias.* 1398
*Cap.*4.v.7. *Tota pulchra es, amica mea.* 1120.1398
v.12. *Hortus conclusus, fons signatus.* eod.
*Cap.*6.v.9. *Terribilis, ut castrorum acies ordinata.* 530
*Cap.*7.v.1. *Quid videbis in Sulamite.* eod.

ESAIAS.

*Cap.*1.v.11. *Quo mihi multitudo victimarum vestrarum.* 1094
v.19. *Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis.* 1441
*Cap.*2.v.1. *Et erit in novissimis diebus præparatus mons domus Domini.* 710
*Cap.*4.v.3. *Lavabit in Spiritu judicii & Spiritu ardoris.* 960.
*Cap.*5.v.4. *Quid est, quod debui ultra facere vineæ meæ, & non feci ei* 1441
*Cap.*7.v.9. *Nisi credideritis, non intelligetis.* 1414
*Cap.*9.v.6. *Et vocabitur nomen ejus.* 372
v.18. *Succensa est quasi ignis impietas.* 960
*Cap.*11.v.2. *Requiescet super eum Spiritus Domini.* 481
v.10. *Erit sepulchrum ejus gloriosum.* 1064
*Cap.*28.v.16. *Ponam lapidem in fundamentis fundatum.* 574
*Ca.*38.v.3. *Domine, memento, quomodo ambulaverim coram te in veritate & in corde perfecto.* 1561
*Cap.*40.v.5. *Et videbit omnis caro.* 371
v.10. *Ecce merces ejus cum ipso.* 1549
*Cap.*53.v.4. *Vere languores nostros ipse tulit.* 424
v.8. *Generationem ejus, quis enarrabit.* eod.
Propter scelus populi mei. 575
*Cap.*55.v.1. *Venite, emite absque argento & absque pretio vinum & lac.* 1548
*Cap.*56.v.4. *Non dicat Eunuchus, ego lignum aridum.* 891
v.5. *Dabo eis in domo mea & in muris meis locum, & nomen melius à filiis & filiabus.* 1362
*Cap.*59.v.21. *Hæc pactum meum cum eis.* 991
*Cap.*60.v.13. *Locum pedum meorum glorificabo.* 1064
*Cap.*61.v.1. *Spiritus Domini super me,*
v.6. *Vos Sacerdotes Domini vocabimini.* 1220
v.8. *Fœdus perpetuum feriam eum eis.* 747
*Cap.*63.v.16. *Abraham nescivit & Israel ignoravit nos.* 1009
*Cap.*66.v.18. *Ponam in eis signum.* 1099
v.21. *Assumam ex eis in Sacerdotes & Levitas.* 1220

JEREMIAS.

*Cap.*7.v.28. *Hæc est gens, quæ non audivit vocem Domini Dei sui.* 1441
*Cap.*8.v.16. *A Dan auditus est fremitus equorum.* 617
*Cap.*15.v.1. *Dixit Dominus ad me: Si steterint Moses & Samuel ad me, non est anima mea ad populum istum.* 1012
*Cap.*23.v.6. *Quod vocabunt eum.* 372
*Cap.*31.v.16. *Erit merces laboribus tuis.* 1150
*Cap.*32.v.35 *Omnia, quæ mandaveram eis, ut facerent, non fecerunt, & coinquinaverunt in eis omnia mala hæc.* 1441
*Cap.*35.v.14. *Et non biberunt usque ad diem hunc.* 906

THRENI JEREMIÆ.

*Cap.*3.v.27. *Bonum est viro, cum portaverit jugum ab adolescentia sua.* 916

EZECHIEL.

*Cap.*9.v.4. *Signa Tau in frontibus gementium & dolentium.* 1100
*Cap.*18.v.27. *Cum averterit se impius ab impietate sua, ipse animam suam vivificabit.* 1263
*Cap.*29.v.20. *Dedi ei terram Ægypti, pro eo, quòd laboraverit mihi.* 1434
*C.*37.v.21. *Rex unus erit omnibus imperans.* 574

DANIEL.

*Cap.*1.v.8. *Proposuit Daniel in corde suo, ne pollueretur de mensa Regis, neque de vino potus ejus.* 1580
*Cap.*2.v.35. *Factus est mons magnus.* 720
v.44. *Suscitabit Deus cœli regnum.* 530
*Cap.*4.v.24. *Peccata tua, redime Eleemosynis.* 1264.1289.1434
Forsitan ignoscet delictis tuis. 1511
*Cap*7.v.9. *Fluvius igneus progrediebatur à facie ejus.* 961
*Cap*9.v.27. *Et erit in templo abominatio desolationum.* 424
*Cap.*10.v.3. *Panè desiderabilem non comedi, & caro & vinum non introierunt in os meum.* 1580
*Cap.*12.v.2. *Multi de his, qui dormiunt in terra pulvere, evigilabunt, alii in vitam æternam, alii in opprobrium.* 1410

HOSEAS.

*Cap.*1.v. ult. *Ponent sibi caput unum.* 575
*Cap.*2.v.14. *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor ejus.* 891
*Ca.*5.v.15. *Vadam ad locum meum, donec ponant in corde suo & quærant faciem meam.* 1446
*Ca.*9.v.12. *Væ & væ eis, cum recessero ab eis.* 375
*Cap.*13.v.14. *De manu inferni liberabo eos.* 498
*Cap.*14.v.10. *Quis sapiens & intelliget ista.* 417

JOEL.

*Cap.*2.v.14. *Quis scit, si convertatur & ignoscat.* 1512

AMOS.

*Cap.*5.v.14. *Quærite bonum & non malum, ut vivatis.* 1514

JONAS.

*Cap.*3.v.9. *Quis scit, si convertatur & ignoscat Deus.* 1512

MICHÆAS.

*Cap.*7.v.8 *Ne lætere inimica mea super me, cum sedero in tenebris.* 961

HABACUC.

*Cap.*2.v.3. *Quia adhuc visus procul.* 424
v.4. *Justus in fide vivet.* 1476

HAGGÆUS.

*Cap.*2.v.12. *Interroga Sacerdotes legem.* 117

ZACHARIAS.

*Cap.*9.v.9. *Ecce Rex tuus venit.* 375
v.11. *Tu in sanguine Testamenti.* eod.
Emisisti vinctos tuos de lacu, in quo non est aqua. 490 961
*Cap.*12.v.10. *Et plangent eum planctu, quasi super unigenitum & dolebunt super eum.* 1296
*Cap.*13.v.3 *Non vives, quia mendacium locuteris* 296
v.8. *Ducam tertiam partem per ignem.* 961

MALACHIAS.

*Cap.*1.v.11. *In omni loco offertur nomini meo oblatio munda.* 1214
*Ca.*2.v.7. *Labia Sacerdotis custodient scientiam.* 117
*Cap.*3.v.2. *Ipse erit, quasi ignis conflans & quasi herba fullonum, & conflabit filios Levi.* 961

TOBIAS.

*Cap.*4.v.12. *Fiducia magna erit coram summo Deo, Eleemosyna omnibus facientibus eam.* 1564
v.18. *Panem tuum & vinum tuum super sepulturam justi constitue.* 962
*Cap.*12.v.9. *Eleemosyna liberat à morte, & ipsa est, quæ purgat peccata.* 1264

SAPIENTIÆ.

*Cap.*2.v.23. *Ad imaginem similitudinis suæ fecit illum.* 1383
*Cap.*3.v.5. *Invenit illos dignos se.* eod.
v.13. *Felix sterilis & incoinquinata.* 891
*C.*4.v.10. *Vivens inter peccatores translatus est.* 161
*Cap.*9.v.7. *Tu elegisti me Regem populo tuo.* eod.
v.13. *Quis hominum poterit scire.* eod
*Cap.*14.v.9. *Odio sunt Deo impius & impietas ejus.* 1120

SIRACIDES.

*Cap.*1.v.28. *Qui sine timore est, non poterit justificari.* 1478
*Cap.*2.v.10. *Qui timetis Dominum, diligite illum, & illuminabuntur corda vestra.* eod.
*Cap.*4.v.31. *Non confundaris confiteri peccata tua.* 1278
*Cap.*5.v.5. *De propitiato peccato noli esse sine metu.* 1518
*Cap.*7.v.37. *Mortuo non prohibeas gratiam.* 962
*Cap.*14.v.18. *Omnis caro, sicut fœnum.* 362
*Cap.*15.v.14. *Deus reliquit hominem in manu consilii sui.* 1446
*Ca.*16.v.14. *Omnis misericordiam faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum.* 1548
*Cap.*17.v.1. *Deus creavit hominem de terra, & secundum se vestivit illum virtute.* 1375
*Cap.*18.v.2. *Ne verearis usque ad mortem justificari.* 1555
*Cap.*26.v.20. *Non est ponderatio digna animæ continentis.* 1363
*Cap.*28.v.45. *Penetrabo omnes inferiores partes terræ.* 491
*Ca.*31.v.11. *Qui potuit transgredi & non est transgressus, & facere malitiam & non fecit?* 1447
*Cap.*33.v.25. *Cibaria & virga & onus asino, panis & disciplina & opus servo.* 1296
*Cap.*44.v.16. *Translatus est in Paradisum.* 1381

I. MACCABÆORUM.

*Ca.*4.v.36. *Ascendamus nunc mundare sanctum.* 365
*Cap.*6.v.8. *Expavit & commotus est valde.* 364
*Cap.*9.v.3. *In mense primo Anni.* 365.393

II MACCABÆORUM.

*Cap.*1.v.10. *Anno 188.* 365
v.16. *Diviserunt membratim.* 364
*Cap.*3.v.19. *Virgines, quæ conclusæ erant.* 910
*Ca.*9.v.28. *Miserabili obitu vita functus est.* 364
*cap.*10.v.1. *Templum & civitatem recepit.* 365
*cap.*12.v.43. *Offerri pro peccatis mortuorum sacrificium.* 1225
v.46. *Sancta & salubris est cogitatio, pro defunctis orare, ut à peccatis solvantur.* 962
*cap.*14.v.38. *Hic multis temporibus continentia professorum tenuit.* 912
*cap.*15.v.35. *Concedendum est mihi* 364

Nov. Test.

MATTHÆUS.

*cap.*3.v.4. *Esca ejus erat locusta & mel sylvestre.* 1580
v.5. *Tunc exibat ad eum Hierosolyma & omnis Judæa.* 1125
v.6. *Confitentes peccata sua.* 1275
v.8. *Facite fructum pœnitentiæ dignum.* 1289
v.11. *Ego baptizo vos in aqua in pœnitentiam.* 1126
Ipse vos baptizabit in Spiritu Sancto igne. 963.1126
*cap.*4.v.2. *cum jejunasset quadraginta diebus.* 1586
v.17. *Agite pœnitentiam.* 1257
*cap.*5.v.3. *Beati pauperes spiritu.* 903
v.12. *Merces vestra copiosa est in cœlis.* 1549
v.14. *Vos estis lux mundi.* 416
Non potest civitas abscondi supra montem posita. 687
v.22. *Qui transierint fratrem suum &c.* 1529
Qui nexerit satis, reus erit gehennæ ignis. 964
v.25. *Non exibis inde, donec solvas novissimum quadrantem.* eod.
v.32 *Qui dimissam duxerit, adulterat.* 1342
v.34. *Non jurate omnino per cœlum, quia Dei thronus est.* 1017
v.46. *Si salutaveritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis, nonne & hoc Ethnici faciunt.* 1434
v.48. *Estote perfecti, sicut & Pater vester cœlestis perfectus est.* 1528
*cap.*6.v.11. *Panem nostrum supersubstantialem da nobis,* 1183
v.12. *Dimitte nobis debita.* 1289
v.13. *Quia tuum est regnum.* 581
*cap.*7.v.15 *Intrinsecus sunt lupi rapaces.* 297
*cap.*8.v.4. *Vade, ostende te Sacerdoti.* 1274
v.20. *Filius hominis non habet, ubi caput reclinet.* 905
*cap.*9.v.2. *Videns fidem illorum.* 1118
v.6. *Surge, tolle lectum tuum.* 1280
v.22. *Confida filia, fides tua salvum te fecit.* 1565
v.28. *Creditis, quia hoc possum facere vobis.* 1462
*cap.*10.v.2 *Primus, Simon, qui dicitur Petrus.* 542
v.9. *Nolite possidere aurum, neque argentum.* 904
*cap.*11.v.3. *Tu es, qui venturus es.* 491
*cap.*12.v.26. *Si ego in Beelzebub ejicio Dæmonia, filii vestri in quo ejiciunt?* 58
v.31. *Non remittetur ei, neque in hoc sæculo, neque in futuro.* 960
v.36 *Rationem reddent in die judicii.* 967
v.39. *Sit erit Filius hominis in corde terræ.* 491
*cap.*13.v.8. *Dabant fructum, aliud centesimum &c.* 891
*cap.*14.v.29. *Ambulabat super aquam.* 54
cap.

cap.16.v.16. Dixit Petrus: Tu es Christus Filii Dei
v.17. Beatus es Simon Bar Iona. 527
v.18. Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. 1462
Portæ inferorum non prævalebunt adversus eum. 59.106.528.575
v.19. Tibi dabo claves regni cœlorum. 191.726
Quodcunq; ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis. 118.1310
v.24. Qui vult venire post me, abneget semetipsum. 661.384
Tollat crucem suam & sequatur me. 907
v.27. Reddet unicuiq; secundum opera ejus. 875
Cap.17.v.25. Liberi sunt filii. 1548
v.26. Staterē solves, da eis pro me & te. 852
cap.18.v.17. Si Ecclesiam non audierit. 119.187.191.
v.18. Quæcunq; alligaveritis in terra, ligata erunt in cœlo. 296
v.20. Ubi duo vel tres congregati. 1310
cap.19.v.6. Quod Deus conjunxit, homo non separet. 184.681
v.9. Qui dimissam duxerit, mœchatur. 1184
v.12. Sunt Eunuchi, qui se castraverunt propter regnum cœlorum. 1342
v.14. Sinite parvulos ad me venire. 896.912
v.17. Si vis ad vitam ingredi, serva mandata. 916
v.21. Vade, quæ habes, & da pauperibus. 1545.1521
v.29. Qui reliquerit uxorem, centuplum accipiet. 905.896
Vitam æternam possidebit. 819
cap.20.v.1. Conventione facta cum operariis ex denario diurno. 15
v.8. Redde illis mercedem. 1550
cap.23.v.2. Super cathedram Moysi sedent. 1549
v.37. Quoties volui congregare filios tuos & noluisti. 115
cap.24.v.45. Quis putas, fidelis & prudens est servus. 1445
v.47. Amen dico vobis, super omnia bona sua constituet eum. 810
cap.25.v.15. Dedit unicuique secundum propriam virtutem. 1016
v.34. Venite, possidete regnum, esurivi enim, & dedistis mihi cibum. 1424
cap.26.v.27. Bibite ex hoc omnes. 1518.1551
cap.28.v.ult. Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem seculi. 1182

MARCUS. 727

cap.1.v.4. Prædicans Baptismum pœnitentiæ. 1126
v.5. Confitentes peccata sua. 1275
cap.2.v.9. Surge, tolle grabatum tuum. 1289
cap.3.v.6. Et imposuit Simoni nomen Petrus. 542
cap.6.v.12. Ungebant oleo multos ægros. 1321
cap.10.v.11. Quicunque dimiserit uxorem suam, & duxerit aliam, mœchatur adversus eam. 1342
v.21. Hæc omnia servavi à juventute mea. 1528
cap.16.v.17. Signa eos, qui crediderint, hæc sequentur. 1531
Ultimum hic videtur deesse caput. 381

LUCAS

cap.1.v.28. Ave maria gratia plena. 1399
Ave Maria gratia plena, benedicta tu in mulieribus. 1012
v.34. Virum non cognosco. 912
v.35. Ideoq; & quod nascetur ex Te sanctum. 382
v.48. Respexit humilitatem ancillæ suæ. 1553
v.49. Quia fecit mihi magna. 1399
cap.2.v.14. Pax hominibus bonæ voluntatis. 1147
cap.3.v.3. Prædicans Baptismum pœnitentiæ. 1128
cap.5.v.4. Ascendens in unam navem, quæ erat Simonis.
v.24. Surge, tolle lectum tuum. 541
cap.6.v.14. Simonem, quem cognominavit Petrum. 1250
v.38. Date & dabitur vobis. 543
Eadem mensura, qua mensi fueritis, remetietur vobis. 1017
cap.7.v.9. Nec in Israel tantam fidem inveni. 1550
v.47. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum. 1462
cap.7.v.3. Ministrabant ei de facultatibus suis. 1264
v.12. Vobis datum est nosse mysterium. 901
v.48. Filia, fides tua salvam te fecit. 139
cap.10.v.7. Dignus est operarius mercede sua. 1471
v.16. Qui vos audit, me audit. 1552
v.28. Hoc fac & vives. 907
v.30. Despoliaverunt eum, & plagis impositis abierunt, semivivo relicto. 1521
v.35. Quodcunque supererogaveris, reddam. 1375
1447
cap.11.v.9. Petite & accipietis. 899
v.41. Date Eleemosynam, & ecce omnia vobis erunt munda. 914
cap.12.v.42. Quis putas, est fidelis servus? 1289.1553
v.48. Qui non cognovit & fecit digna plagis, vapulabit paucis. 575
v.58. Dico tibi, non exies inde, donec etiam novissimum minutum reddas. 967
cap.14.v.23. Compelle intrare. 1319
v.26. Si quis venerit ad me, & non oderit uxorem. 29
v.33. Qui non renunciaverit omnibus, quæ possidet, non potest esse meus discipulus. 839
cap.16.v.9. Ut recipiant vos in æterna tabernacula. 905
v.18. Quisquis dimittit uxorem suam & aliam ducit, mœchatur. 967.1017
v.22. Portabatur ab Angelis in sinu Abrahæ. 1342
v.24. Refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. 492
v.26. Chasma inter nos firmatum. 968
v.27. Rogo te Pater, ut mittas eum in domum patris mei. 492
cap.17.v.11. Cum omnia feceritis, dicite, servi inutiles sumus. 1013.1087
v.14. Ite, ostendite vos Sacerdotibus. 1546
cap.18.v.11. Gratias ago tibi, quia non sum sicut ceteri hominum. 1274
cap.19.v.26. Omni habenti dabitur, & abundabit. 1462
cap.20.v.35. Illi, qui digni habebuntur seculo isto. 1434
v.36. Æquales Angelis sunt. 1552
cap.21.v.34. Videte, ne corda vestra graventur cura hujus vitæ. 1015
cap.22.v.19. Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur. 836
Hoc facite in mei commemorationem. 1215
v.20. Postquam cœnavit. 1183
v.32. Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. 1188
v.38. Ecce duo gladii hic. 99.104.120.540.543
cap.23.v.42. Domine, memento mei cum veneris in regnum tuum. 660
v.43. Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso. 968
cap.24.v.20. Accepit panem benedixit ac fregit. 492.956.
v.34. Apparuit Simoni. 837
613

IOHANNES.

Cap.1.v.12. Dedit illis potestatem filios Dei fieri. 1447.1478
v.14. Plenum gratiæ & veritatis. 483
v.17. Gratia & veritas per Jesum Christum facta est. 1356
v.42. Tu vocaberis Cephas. 542
v.50. Quia dixi tibi, vidisse sub ficu, credis. 1461
Cap.3.v.5. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu, non intrabit in regnum cœlorum. 1111
Cap.4.v.23. Veri adoratores adorabunt in Spiritu & veritate. 1217
cap.5.v.14. Noli amplius peccare. 1533
v.39. Scrutamini Scripturas. 411
v.43. Si alius venerit in nomine suo, accipietis eum. 603
v.45. Et qui accusat vos, Moyses, in quem vos speratis. 1017
Cap.6.v.44. Nemo venit ad me, nisi Pater traxerit eum. 297
v.70. Nos credidimus & cognovimus, quia tu es Christus filius Dei. 1452
Cap.7.v.39. Nondum erat Spiritus datus. 382
cap.8.v.1. Deesse videtur Historia adulteræ. 381
v.59. Jesus abscondit se. 532
Cap.10.v.1. Qui non intrat per ostium in ovile ovium, ille fur est & latro. 297.530
v.8. Omnes quotquot venerunt, fures sunt. 297
Cap.11.v.27. Ego credidi, quia tu es Christus, Filius Dei vivi. 1462
v.44. Solvite eum, & sinite abire. 1275
v.50. Expedit nobis, ut unus moriatur. 424
Cap.12.v.8. Me non semper habebitis. 477
v.32. Omnes trahum ad meipsum. 495
v.42. Multi ex Principibus crediderunt, sed non confitebantur. 1483
Cap.16.v.8. Venit ad Simonem Petrum. 615
v.34. Mandatum novum do vobis. 899.1511
Cap.14.v.12. propter opera ipsa credite. 1462
v.14. Quodcunq; petieritis patrem meum in nomine meo, faciam. 914
v.16. Ut maneat vobiscum in æternum. 185
v.26. Spiritus sanctus suggeret vobis omnia, quæcunque dixero vobis. 186
Cap.15.v.2. Omnem palmitem in me, non ferentem fructum tollit eum. 1483
Cap.16.v.12. Multa habeo vobis dicere sed non potestis modò portare. 136
v.13. Docebit vos omnem veritatem. 185.192
v.27. Pater amat vos, quia vos me dilexistis. 1478
Cap.18.v.11. Recondegladium tuum in vaginam. 661
Cap.20.v.21. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. 618.801.1327
v.23. Quorumcunque remiseritis peccata, remissa erunt. 1257.1275
v.29. Beati, qui non viderunt & crediderunt. 1462
v.31. Hæc scripta sunt, ut credatis. 20
Cap.21.v.8. Venimus nos tecum. 543
v.17. Pasce oves meas. 99.109.120.469.576
629.665
v.19. Significans, qua morte glorificaturus sit Deum. 543
v.25. Sunt alia multa. 137

ACTA APPOSTOLORUM

Cap.1.v.13. Ubi manebant Petrus & Johannes. 542
v.15. Exsurgens Petrus in medio fratrum. 543
Cap.2.v.14. Stans Petrus cum undecim, levavit vocem. 543
v.23. Hunc definito consilio & præscientia Dei traditum. 1421
v.24. Deus suscitavit Christum solutis doloribus inferni. 968
v.27. Quoniam non derelinques animam meam in inferno. 993
v.38. Baptizetur unusquisq; vestrum in nomine Jesu Christi. 27
v.41. Baptizati sunt tria millia. 1125
v.46. Frangentes circa domos panem. 1191
Cap.3.v.7. Apprehensa manu ejus dextra allevavit eum. 543
Cap.4.v.27. Convenerunt adversus puerum tuum Jesum, quem unxisti. 483
v.32. Erant illis omnia communia. 876
Cap.5.v.3. Anania, cur tentavit Satanas cor tuum? 533
Cap.6.v.6. Orantes imposuerunt eis manus. 1527
Cap.8.v.16. Baptizati tantum erant in nomine Domini Jesu. 27
v.22. Si fortè remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. 1511
Cap.9.v.32. Dum pertransiret universos. 544
Cap.10.v.4. Orationes tuæ & Eleemosynæ tuæ ascenderunt in memoriam in conspectu Dei. 1434
v.34. Non est personarum acceptor Deus. 1435.1552
v.38. Unxit eum Deus Spiritu Sancto. 483
Cap.12.v.5. Oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo. 544
Cap.13.v.2. Ministrantibus illis Domino. 1218
Segregate mihi Paulum & Barnabam. 1327
v.3. Imponentes ejus manus. end.
Cap.14.v.22. Cum constituissent illis per singulas Ecclesias Presbyteros. end.
Cap.15.v.7. Surgens Petrus, dixit ad eos. 544
v.28. Visum est nobis & Spiritui &c. 121.186
v.29. Abstinueritis à sanguine & suffocato. 27
629.1580
Cap.17.v.11. Quotidiè scrutantes Scripturas. 411
C.19.v.5. Baptizati sunt in nomine Jesu. 27.1125
v.13. Quidam è circumeuntibus Judæis exorcistis. 28.
v.18. Multi credentium veniebant, confitentes & annunciantes actus suos. 1276
Cap.20.v.7. Cum convenissemus ad frangendum panem. 1191
v.28. In quo vos Spiritus S. posuit Episcopos. 686
1327
v.29. Intrabunt post discessionem meam lupi rapaces. 297
C.21.v.9. Hic erant quatuor filiæ virgines. 914
v.24. Sanctificare cum illis. 1580
Cap.25.v.10. Ad tribunal Cæsaris sto. 851
Cap.26.v.20. Dignapœnitentiæ opera facientes. 1289
c.17.v.9. eò, quod jejunium præteriisset. 1586
v.23. Astitit mihi hac nocte Angelus Dei, cujus sum, & cui servio. 1018
v.29. Sumens panem, gratias egit Deo in conspectu omnium, & cum fregisset, cœpit manducare. 1191

EPIST. PAULI AD ROMANOS.

Cap.1.v.8. Fides vestra annunciatur in toto mundo. 195

INDEX LOCORUM SCRIPTURÆ.

Cap.2.v.6. Reddet unicuique secundum opera sua. 1330
v.11. Non est acceptus personarum apud Deum. 1425.1552
v.14. Factores legis justificabuntur. 1471
v.16. Judicabit Deus occulta hominum secundum Evangelium meum. 1521
Cap.3.v.24. Justificati gratis per ipsius gratiam, per redemptionem, quæ est in Christo. 1411
v.28. Justificamur fide sine operibus legis. 1474
Cap.4.v.10. Non in circumcisione sed in præputio. 1094
v.11. Signaculum justitiæ fidei, quæ est in præputio. 1497
v.25. Resurrexit propter justificationem nostram. 1497
Cap.5.v.5. Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum S. 1418
v.17. Abundantiam gratiæ & donationis & justitiæ accipientes. 1420
v.19. Justi constituentur multi. 1496
Cap.6.v.7. Qui mortuus est, justificatus est à peccato. 1497
Cap.7.v.3. Vivente viro vocabitur adultera, si fuerit cum alio viro. 1344
v.18. Non habitat in me bonum hoc est in carne mea. 1405
v.21. Malum mihi adjacet. 1404
Cap.8.v.1. Nihil damnationis est iis, qui sunt. 1405
v.10. Spiritus vivit propter justificationem. 1498
v.12. Si Spiritu actiones carnis mortificaveritis, vivetis. 1513
v.29. Quos præscivit & prædestinavit. 1421.1424
v.38. Certus sum. 1510
Cap.10.v.3. Ignorantes justitiam Dei, & suam quærentes statuere, justitiæ Dei non sunt subjecti. 1496
v.7. Quis descendet in abyssum 491
v.10. Corde creditur ad justitiam, ore fit confessio. 1518
Cap.11.v.2. Non repulit Deus plebem suam. 1421
v.6. Si ex gratia, jam non ex operibus. 352
v.20. Tu fide stas, noli altum sapere, sed time. 1511
v.34. Quis cognovit sensum Domini. 361
Cap.12.v.11. Domino servientes 380
v.12. Orationi instantes, necessitatibus sanctorum communicantes. 968
Cap.13.v.1. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. 629. 850
Cap.14.v.21. Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum. 1580
v.23 Omne quod non est ex fide, peccatum est. 1522
Cap.15.v.14. Certus sum de vobis. 1510
Cap.16.v.25. Ei, qui potens est. 379

I. CORINTH.

Cap.1.v.12. Ego sum Pauli. 337
Cap.2.v.6. Sapientiam loquimur inter perfectos. 119
Cap.4.v.4. Ego quidem sum Pauli. 737
v.5. Unusquisq; propriam mercedem accipiet, secundum suum laborem. 1570
v.9. Deus nos ostendit novissimos. 1443
v.13. Unius cujusq; opus, quale sit, probabit ignis. 1521
v.14. Ipse salvus erit, sic tamen, quasi per ignem. 949
Cap.4.v.4. Nihil mihi conscius sum, sed in hoc non sum justificatus. 1511
v.11. Quid vultis in virga veniam ad vos? 610
Cap.6.v.4. Secularia judicia si habueritis. 311
v.11. Et hæc quidam fuistis, sed ablati estis, sed justificati estis in nomine Domini nostri Jesu Christi. 1495
Cap.7.v.1. Bonum est homini mulierem non tangere. 807
v.2. Propter fornicationem habeat unusquisq; uxorem suam. 831
v.5. Ne tentet vos satanas. 833
v.7. Unusquisq; proprium donum habet. 1336
v.9. Melius est nubere, quam uri. 911
v.13. Quod si infidelis discedit. 911
v.29. Certum est tibi. 1054
v.35. Quæ commode sit, & sedenter. 330
v.36. Si turpe videtur super filiam virginem suam, bene facit. 914
v.40. Beatior erit, si sic permanserit. 1363
Cap.9.v.5. Numquid habemus potestatem mulierem sororem circumducendi. 835
v.11. Si nos spiritualia seminavimus vestra, magnum est si nos carnalia vestra metamus. 890
v.24. Sic currite, ut comprehendatis. 1551
v.27. Castigo corpus meum. 1258
Cap.10.v.2. Omnes baptizati sunt in mari. 1320
v.12. Qui se existimat stare videat, ne cadat. 1515
v.17. Unus panis & unum corpus multi sumus, qui de uno pane participamus. 745.1191
v.18. Nonne, qui edunt hostias, participes sunt altaris. 1218
v.21. Non potestis mensæ Domini participes fieri & Dæmoniorum. 1121
Cap.11.v.23. Accepi à Domino quod & tradidi vobis. 1187
v.24. Hoc est corpus meum quod pro vobis frangitur. 1118
v.27. Quicunque manducaverit indigne & biberit. 1191
v.31. Si nosipsos judicaremus, non judicaremur. 1490
v.34. Cætera cum venero disponam. 127
Cap.12.v.3. Nisi in Spiritu. 121
v.21. Non potest dicere caput pedibus, non estis mihi. 575
Cap.13.v.1. Si habuero omnem fidem, & omnia mysteria noverim, & omnem fidem. 1435. 1483
Cap.15.v.3. Tradidi vobis in primis quod accepi. 127
v.4. Visus est Cephæ. 611
v.10. Plus omnib. laboravi, non ego sed gratia Dei. 1448
v.29. Qui baptizantur pro mortuis. 980
v.34. Evigilate justi & nolite peccare. 1531
v.47. Primus homo de terra terrenus. 130
v.49. Ipsi ut simus portavimus imaginem terreni, portemus & imaginem cælestis. 382. 1498
v.51. Omnes resurgemus.

II. AD CORINTH.

Cap.1.v.21. Qui unxit nos Deus & signavit nos. 1038
Cap.3.v.3. Epistola nostra vos estis. 411
Cap.4.v.3. Si est tamen nostrum Evangelium. 407
v.17. Leve tribulationis nostræ supra modum in sublimitate æternum pondus gloriæ operatur in nobis. 1518.1554
Cap.5.v.18. Dedit nobis ministerium reconciliationis. 1277
Cap.6.v.14. Quæ participatio lucis cum tenebris. 1121. 1151. 1419.
Cap.7.v.10. Quæ secundum Deum est tristitia, pœnitentiam in salutem stabilem operatur. 1517
v.11. Sed vindictam. 1520
Cap.8.v.14. Vestra abundantia illorum inopiam. rad.
Cap.10.v.5. In captivitatem redigentes omnem intellectum sub obsequium Christi. 1455
v.12. Non qui seipsum commendat, ipse probatus est, sed quem Dominus commendat. 1513
Cap.11.v.6. Etsi imperitus sermone. 364
Cap.12.v.7. Datus est mihi stimulus carnis meæ. 911

AD GALATAS.

Cap.1.v.4. Etsi nos aut Angelus de Cælo. 20
v.18. Veni Hierosolymam videre Petrum. 544
Cap.2.v.1. Ascendi Hierosolymam. 121
v.6. Deus personam hominis non accepit. 1514
v.11. In faciem ei restiti. 535
v.16. Non justificatur homo, nisi per fidem 1476
Cap.3.v.19. Ordinata per Angelos in manu Mediatoris. 506
Cap.4.v.6. Misit Deus Spiritum filii sui in corda vestra. 1499
Cap.5.v.23. Adversus eos, qui eadem faciunt Spiritus. 1528
v.24. Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt. 1196
Cap.6.v.2. Alter alterius onera portate. 1191
v.8. Quæ seminaverit homo, hæc & metet. 1510
Qui seminaverit in Spiritu de Spiritu metet vitam. 1514
v.15. Neq; circumcisio aliquid valet, neq; præputium. 1094

AD EPHESIOS.

Cap.1.v.11. Prædestinati secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. 1421
v.13. In quo & credentes signati estis. 1091
v.22. Caput supra omnem Ecclesiam. 192
Cap.2.v.5. Gratia salvati estis per fidem & hoc non. 1148
v.20. Superædificati super fundamentum. 444.530.536
v.4 Unum corpus. 191
Cap.4.v.7. Unicuiq; nostrum data est gratia secundum mensuram donationis Christi. 432.1420
v.8. Ascendens in altum, captivam duxit captivitatem. 491
v.9. Descendit in inferiores partes terræ. 494
v.10. Ut impleret omnia. end.
v.11. Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, alios Prophetas, alios Pastores & Doctores. 237
v.12. Ad consummationem sanctorum. 727
v.30. Nolite contristare Spiritum S. in quo signati. 1098
Cap.5.v.2. Ambulate in dilectione sicut & Christus. 1291
v.8. Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux. 1419
v.23. Christus caput est Ecclesiæ. 192
v.2. Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia. 1314

AD PHILIPPENSES.

Cap 2.v.9. Propterea Deus ipsum superexaltavit. 508
v.10 Omne genus flectatur cælestium, terrestrium & infernorum. 494.931
v.12. Cum metu & tremore operamini salutem. 1512.1517
Cap.3.v.11. Si quomodo occurram ad resurrectionem quæ est ex mortuis. 1513
Cap.4.v.3. Rogo te Germane compar. 576

AD COLOSSENSES.

Col.1.v.24. Adimpleo ea quæ desunt passioni Christi, in carne mea pro corpore ejus, quod est Ecclesia. 1509
Cap.2.v.3. In quo sunt omnes thesauri sapientiæ. 355
v.11. Circumcisi estis circumcisione non manu facta, sed in circumcisione Christi. 1099.1120
v.15. Exspolians principatus & potestates traduxit confidenter 494
v.18. Nemo vos seducat religione Angelorum. 1009
Cap.3.v.5. Mortificate membra vestra 1196
v.14. Charitas est vinculum perfectionis. 1511
v.16. Verbum Christi habitet in vobis. 411

I. AD THESSALONICENSES.

Cap.4.v.4. Scire unumquemque vestrum vas suum possidere in sanctificatione. 1335

II. AD THESSALONICENSES.

Cap 1.v.5. Ut digni habeamini in regno Dei pro quo & patimini. 1512
Cap.2.v.3 Nisi prius revelatus homo peccati. 604
v.4. Ut in templo Dei sedeat. 618
v.11. Mittet illis Deus efficaciam erroris. end.
v.15. Tenete traditiones. 137

I. AD TIMOTHEUM.

Cap.1.v.12. Misericordiam consecutus sum. 1424
Cap.2.v.5. Unus Deus, unus & Mediator Dei & hominum, homo Christus Jesus. 101
v.15. Salvabitur per filiorum generationem. 1331.1514
Si permanserit in fide, dilectione & sanctificatione. 1507
Cap.3.v.2. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse. 814.842
v.4. Filios habentem subditos cum omni castitate. 840
v.15. Quomodo oportet te in domo Dei conversari. 730
Columnæ & firmamentum veritatis. 192.727
Cap.4.v.1. Deficientium subibit. 831
v.8. Pietas ad omnia utilis est, habens promissionem vitæ quæ nunc est & futuræ. 1514
v.13. Noli negligere gratiam, quæ in te est. 1190.1227
Cap.5.v.12. Habentes damnationem, quia primam fidem irritam fecerunt. 914
v.22. Manus cito nemini imposueris, neq; communicaveris peccatis alienis. 1253
Cap.6.v.20 Depositum custodi. 138

II. AD TIMOTHEUM.

Cap.1.v.5. Certus sum. 1441
v.6. Admoneo te ut resuscites gratiam. 1327
v.13. Bonum depositum custodi. 138
v.16. Det misericordiam Dominus Onesiphori domui. 911
Cap.2.v.2. Quæ audisti à me per multos testes. 138
v.4. Nemo militans Deo implicat se negotiis. 817
v.17. Sermo eorum ut cancer serpit. 207
v.21. Si quis se emundaverit ab istis vasis. 1421
Cap.3.v.15. Quæ te possunt instruere. 19
v.16. Omnis Scriptura. 20
Cap.4.v.8. Reposita est mihi corona justitiæ. 1334

AD TITUM.

Cap.1.v.8. Oportet Episcopum esse sobrium, continentem. 837

AD PHILEMON.

Vers.5. Audiens caritatem tuam & fidem, quam habes ad omnes sanctos. 1027

AD HEBRÆOS.

Cap.1.v.6. Et adorent eum omnes Angeli. 373
Cap.2.v.9. Videmus Jesum propter passionem mortis gloria & honore coronatum. 508
Cap.5.v.1. Omnis Pontifex ex hominibus assumptus, pro hominibus constituitur in iis, quæ sunt ad Deum, ut offerat sacrificia pro peccatis. 1118
Cap.6.v.2. Baptismatum doctrinæ, impositionis quoque manuum. 1136
v.10. Non injustus Deus, ut obliviscatur operis vestri. 1511
v.20. Ubi præcursor noster pro nobis introivit Jesus. 495
Cap.7.v.3. Manet Sacerdotio perpetuum. 1119
Cap.9.v.8. Nondum propalatam esse sanctorum viam. 495
v.19. Sumto sanguine vitulorum & hircorum 11
Cap.10.v.25. Voluntarie peccantibus non relinquitur hostia pro peccatis. 955
v.26. Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis promissionem. 1517
Cap.11.v.1. Fides est sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium. 1479
v.5. Fide Enoch translatus. 341
v.21. Adoravit fastigium virgæ. 1036.
v.35. Non acceperunt repromissionem. 451
Cap.12.v.23. Accessistis ad Ecclesiam primogenitorum, qui in cælis conscripti. 1017
Cap.13.v.4. Honorabile connubium in omnibus. 815
v.10. Habemus altare, de quo non habent edendi potestatem, qui tabernaculo non deserviunt. 1119
v.16. Talibus hostiis promeretur Deus. 1549
v.17. Obedite præpositis vestris. 567

EPIST. JACOBI.

Cap.1.v.10. Sicut flos fœni transibit. 562
v.12. Cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ. 1511.1514
v.15. Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum. 107
v.25. Factor operis beatus erit. 1518
Cap.2.v.24. Videtis hominem justificari ex operibus & non ex fide tantum. 1477.1481
Cap.3.v.5. Lingua benedicimus hominibus, qui ad similitudinem Dei facti. 1181
Cap 5.v.14 Ungentes eum oleo in nomine Domini. 1512
v.16. Confitemini invicem peccata vestra. 1277

I. PETRI.

Cap.1.v.17. Qui sine acceptione personarum judicat, secundum unius cujusque opus. 1514
Instimini vinculum vestræ temperantiæ, 1512
v.24. Omnis caro ut fœnum. 562
Cap.2.v.9. Vos genus electum, regale Sacerdotium. 1220
Cap.3.v.19. Christus vivificatus, cæteris erant, Spiritu venturi prædicavit. 496.982
v.20. Cum fabricaretur arca. 510
Cap.4.v.6. Et mortuis evangelizatum est. 497
v.9. Charitas operit multitudinem delictorum. 1265

II. PETRI.

Cap.1.v.10. Satagite, ut per bona opera firmam faciatis electionem vestram. 1425.1519
v.15. Dabo operam & frequenter habere vos post obitum meum, ut & vos memoriam faciatis. 577.1015
v.19. Habemus firmiorem Propheticum sermonem. 412
Cap.3.v.16. In quibus sunt quædam difficilia intellectu. 417

I. JOHANNIS

Cap.1.v.9. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est & justus ut remittat nobis peccata. 1277
Cap.2.v.1. Hæc scribo vobis, ut non peccetis. 1511
v.9. Qui dicit se in luce esse, & fratrem suum odit. 1419
v.27. Vos in eo manet in vobis. 1136
Cap.3.v.7. Qui facit justitiam, justus est, sicut & ille. 1525
v.9. Quoniam Deo natus est, non peccat. 1515
v.14. Scimus quoniam translati sumus de morte in vitam, quia fratres diligamus. 1265
Cap.4.v.1. Probate Spiritus, si ex Deo sint. 1511
v.3. Omnis Spiritus, qui solvit Jesum, ex Deo non est. 1515
Cap.5.v.7. Tres sunt, qui testimonium dant in cælo. 1511
v.16. Qui scit fratrem suum peccare non ad mortem. 1539
Petat & dabitur ei vita peccanti non ad mortem. 951

JUDÆ.

Vers.9. Michael Archangelus cum Diabolo disputans altercabatur de Moysi corpore. 27

APOCALYPSIS.

Cap.1.v.6. Fecit nos regnum & Sacerdotes Deo 1220
Cap.2.v.10. Esto fidelis usque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. 1511
v.26. Qui vicerit, dabo illi potestatem super gentes. 1015
Cap.3.v.4. Ambulabunt mecum in albis, quia digni sunt. 1512
v.11. Tene, quod habes, ut nemo accipiat coronam. 1511
v.12. Qui vicerit, faciam eum columnam in templo. 1017
v.20. Si quis audierit vocem meam, & aperuerit januam intrabo ad illum. 1448
Cap.4.v.4. Gratia vobis à septem Spiritibus. 1011
Cap.5.v.3. Nemo poterat, neq; in cælo, neq; in terra, neq; sub terra, aperire. 911
v.8. Viginti quatuor Seniores in cælo ceciderunt Deo thuribula precidentes. 1011
Cap 6.v.9. Vidi subtus altare animas interfectorum. 915
Et clamabant voce magna. 1014
Cap.7.v.14. Venerunt ex magna tribulatione, idcirco sunt ante thronum. 1511
Cap.8.v.3. Data sunt ei incensa multa, ut daret de orationibus sanctorum. 1006.1014
Cap.11.v.8. Ubi & Dominus crucifixus est. 617
Cap.14.v.4. Hi sunt, qui cum mulieribus non sunt. 1015
Sequuntur agnum, quicunque ierit. 915
v.13. Dicit Spiritus, ut requiescant à laboribus suis. 951
Cap.15.v.2. Vidi tanquam mare vitreum mixtum igni. 1011
Cap.19.v.10. Videte ne feceris. Deum adora. 1015
Cap.22.v.12. Merces mea mecum est, reddere unicuique secundum opus suum. 1517
v.15. Si quis apposuerit.

CON-